

DADZIS • 85

LATVIJAS PSR ŽURNĀLISTU SAVIENĪBA

DADZIS — 1985

RĪGA «AVOTS» 1984

50 kap.

DADZIS • 85

ущено по заказу Союза журналистов Латвийской ССР

ористическом календаре 1985 года помещены обширный литературный
риал и карикатуры. Издание предназначено для широкого круга чита-
t.

sdītājs J ā z e p s J a u n z e m s

otājs Igors Palkovs

nta Melgaiļa mākslinieciskais iekārtojums

u zīmējis Edgars Ozoliņš

ešu titullapas zīmējis Dainis Breikšs

udzīgo šaržu autori Gunārs Vīndedzis un Uģis Mežvilks

rāros materiālus ilustrējuši Imants Melgailis,

s Mežvilks, Ēriks Ošs un Gunārs Vīndedzis

ts pēc Latvijas PSR Žurnālistu savienības pasūtījuma

D
Pi
O
Tr
Ce
Pi
Se
Sv

Pi
O
Tr
Ce
Pi
Se
Sv

Pi
O
Tr
Ce
Pi
Se
Sv

Pi
O
Tr
Ce
Pi
Se
Sv

Выпущено по заказу Союза журналистов Латвийской ССР

В юмористическом календаре 1985 года помещены обширный литературный материал и карикатуры. Издание предназначено для широкого круга читателей.

Sastādītājs *J ā z e p s J a u n z e m s*

Tulkotājs *I g o r s P a l k o v s*

Imanta Melgaila mākslinieciskais iekārtojums

Vāku zīmējis *Edgars Ozoliņš*

Mēnešu titullapas zīmējis *Dainis Breikšs*

Draudzīgo šaržu autori *Gunārs Vīndedzis* un *Uģis Mežavilks*

Literāros materiālus ilustrējuši *Imants Melgailis,*

Uģis Mežavilks, Ēriks Ošs un *Gunārs Vīndedzis*

Izdots pēc Latvijas PSR Žurnālistu savienības pasūtījuma

LAIKA SKAITĪŠANA LATVIJAS PSR

Latvijas PSR, tāpat kā visa PSRS rietumu daļa (uz rietumiem no 37°30' austrumu garuma meridiāna), ietilpst 2. laika joslā. Šīs joslas vidējais Saules laiks ir par divām stundām priekšā t. s. pasaules laikam. Par pasaules laiku pieņemts uzskatīt tā meridiāna laiku, kas iet caur veco Griničas observatoriju Londonā. No šī t. s. nulles meridiāna sāk skaitīt ģeogrāfisko garumu.

Saskaņā ar PSRS Tautas Komisāru Padomes īpašu dekrētu, lai pilnīgāk izmantotu dienasgaismu, 1930. gadā visā Padomju Savienībā pulksteņi tika pagriezti par vienu stundu uz priekšu. Tātad mūsu valstī 2. laika joslā laiku faktiski skaita pēc 3. joslas (t. i., pēc 45° meridiāna), 3. joslā — pēc 4. joslas utt. Šādu laiku, kam pieskaitīta viena stunda, sauc par attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Kopš 1981. gada (pavasara un vasaras periodā) no 1. aprīļa līdz 30. septembrim (ieskaitot) visā Padomju Savienībā lieto t. s. v a s a r a s l a i k u, kad katrā joslā pulksteņu rādītājus pagriež vēl par vienu stundu uz priekšu. Tātad šajos mēnešos 2. laika joslā pulksteņi faktiski rāda 4. joslas (t. i., 60° meridiāna) laiku, 3. joslā — 5. joslas laiku utt. Vasaras laiks ieviests ekonomisku apsvērumu dēļ — lai vēl vairāk izmantotu dienas gaismu un taupītu elektroenerģiju.

Runājot par kādas konkrētas joslas dekrēta laiku vai vasaras laiku, saīsināšanas dēļ vārdus «dekrēta» un «vasaras» parasti izlaiž (ja nevar rasties pārpratums). Tā, piemēram, par M a s k a v a s l a i k u ziemā sauc 2. joslas dekrēta laiku (faktiski tātad 3. joslas laiku), bet vasaras laika lietošanas periodā — 2. joslas vasaras laiku (faktiski tātad 4. joslas laiku). Tālāk uz austrumiem — 3. joslas un tālāko joslu t. s. vietējie laiki nozīmē attiecīgo joslu dekrēta un vasaras laikus.

Kalendārā šogad laika apzīmējumi doti saskaņā ar šo noteikumu, t. i., — dekrēta laikā no oktobra līdz martam, bet vasaras laikā — no aprīļa līdz septembrim.

Saules un Mēness lēkta un rieta momenti aprēķināti Rīgai. Tie rāda Saules un Mēness augšējās malas redzamo lēkta un rieta momentu, ievērojot gaismas laušanu (refrakciju) Zemes atmosfērā. Mēnesim ievērota arī paralakse — leņķis starp skata virzienu uz Mēnesi no Zemes centra un no novērošanas vietas (t. i., Rīgas).

GADALAIKI 1985. GADĀ

Pavasara sākums	— 20. martā	pl. 19 14
Vasaras sākums	— 21. jūnijā	pl. 14 44
Rudens sākums	— 23. septembrī	pl. 6 08
Ziemas sākums	— 22. decembrī	pl. 1 08

Gadalaiku sākumu nosaka Saules atrašanās noteiktās ekliptikas vietās — pavasara punktā, vasaras saulgriežu punktā, rudens punktā un ziemas saulgriežu punktā. Gadalaiku atrašanās periods ir t. s. t r o p i s k a i s g a d s,

kas ilgst vidēji 365 dienas 5 stundas 48 minūtes un 46 sekundes. 1985. gada tropiskā gada sākuma moments ir 1984. gada 31. decembrī pl. 12 36.

Zeme atrodas perihēlijā (vistuvāk Saulei) 3. janvārī pl. 23 04 — attālums apm. 147 miljoni kilometru.

Zeme atrodas afēlijā (vistālāk no Saules) 5. jūlijā pl. 14 28 — attālums apmēram 152 miljoni kilometru.

APTUMSUMI 1985. GADĀ

1985. gadā būs divi Saules un divi Mēness aptumsumi.

1. Pilns Mēness aptumsums 4., 5. maijā — redzams Eiropā, Āzijā, Āfrikā, Antarklīdā, Indijas okeānā, daļēji tas redzams arī Austrālijā, Jaunzēlandē, Dienvidamerikā un Atlantijas okeānā. Aptumsums redzams arī Latvijā. Tā gaita ir šāda:

Daļēja aptumsuma sākums	— 4. maijā	pl. 22 16,6
Pilna aptumsuma sākums	— 4. maijā	pl. 23 22,1
Vislielākās fāzes moments	— 4. maijā	pl. 23 56,4
Pilna aptumsuma beigas	— 5. maijā	pl. 0 30,7
Daļēja aptumsuma beigas	— 5. maijā	pl. 1 36,2

Vislielākā fāze ir 1,243. Mūsu republikā aptumsums sākas drīz pēc Mēness lēkta debess dienvidaustrumu pusē un ir novērojams līdz beigām.

2. Daļējs Saules aptumsums 19. maijā — redzams vienīgi Āzijas ziemeļaustrumu daļā, Ziemeļamerikas ziemeļu daļā, Eiropas pašos ziemeļos, Ziemeļu Ledus okeānā un Klusā okeāna ziemeļu daļā. Latvijā nav redzams.

3. Pilns Mēness aptumsums 28. oktobrī — redzams Eiropā, Āzijā, Austrālijā un Indijas okeānā, daļēji tas ir redzams arī Āfrikā, Jaunzēlandē, Antarklīdā un Klusajā okeānā. Aptumsums redzams arī Latvijā. Tā gaita ir šāda:

Daļēja aptumsuma sākums	— pl. 18 54,5
Pilna aptumsuma sākums	— pl. 20 19,7
Vislielākās fāzes moments	— pl. 20 42,4
Pilna aptumsuma beigas	— pl. 21 05,0
Daļēja aptumsuma beigas	— pl. 22 30,2

Vislielākā fāze ir 1,078. Mūsu republikā aptumsums sākas apmēram stundu pēc Mēness lēkta debess austrumu pusē. Visa aptumsuma gaita labi novērojama, protams, ja to ļauj meteoroloģiskie apstākļi.

4. Pilns Saules aptumsums 12. novembrī — redzams vienīgi Dienvidamerikas dienvidu daļā, Antarktīdā, Atlantijas un Klusā okeāna dienvidu daļā. Latvijā nav redzams.

MĒNESS FĀZES

- jauns Mēness
- ☾ pirmais ceturksnis
- pilns Mēness
- ☽ pēdējais ceturksnis

Bez vārdiem.

A. Liepiņš

18
84

Bez vārdiem.

T. Sergijenko

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

Ogres mulža. Ērmots atriebšanās darbs pie Ogres pagasta tiesas priekšsēdētāja. Vakarā no tiesas sēdešanas mājās braucot, tam aizstājušies divi vīri ceļā, izgērbusi to gluži pliku, izjūguši zirgu un sagraizījuši iejūgu, tā ka tas tikai gaismīnā ar tukšiem ratiem un zirgu pārkūlies mājās.

5.

«Baltijas Vēstnesis»,
1885. gada 14. janvārī

IZ RIGAS

Jauns vingrotāju rīks. Vācu avīze «Monatsschrift für das Turnwesen» aizrāda uz to, cik daļas un stalties izskatās sīvietes pie tām tautām, kuras ieradusas dažādas lietas nesot uz galvas, un tadēļ ceļ priekšā pie jaunavu vingrošanas smilšu maisīņus ievest kā jaunus rīkus. Viņu vietā varēšot ņemt vāzes u. c. daifakas lietas.

«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 18. janvārī

22

Bez vārdiem.

I. Melgailis

Pirmā loogadjiem

IZ RIGAS

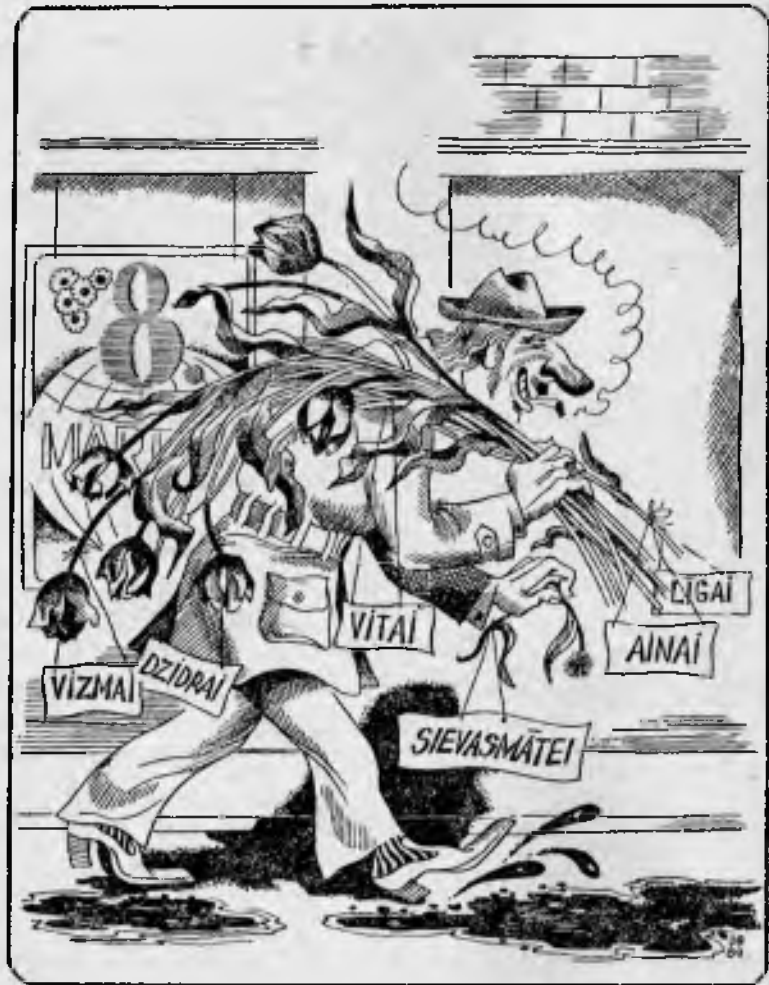
Krāpšana ar jaunpiena govīm. Rigā novembrī un decembrī par jaunpiena govīm maksā augstu cenu. To ievērodami, daudz laucinieku, kuriem ir atliekoši lopi, steigās ar pirmo jaunpiena govī uz Rīgu, kur par to ļābi samaksā. Bet, tā ka pie govīs grūta pārliecināšanās, vaj ta jauna vaj veca piens, tad pirceji pagēr ar vienu, ka govei būtu arī teļš līdzī, par pierādīšanu, ka govīs tiešam jauna piens. Daudzreiz govīs pircejs teļa nepamata, bet nopērk likai govī. Bet govīs piens ar vienu mazinājās un govīs beidzot pa visam aiztrūkst. Kas tad tas par brīnumu? Atgādijums itin prasts. Pircejs ir apkrāpts, ir nopircis veca piens govī, kurai bija tikai jauna piens govīs teļš atvests līdzī. — Lopu pircejiem mēs pasniedzam padomu, kā tie pilnīgi var pārliecināties, vaj govīs ir jauna vaj veca piens, proti, iefej glāzē fīru aukstu ūdenī un lej tajā lēnam gar glāzes maļu govīs piens. Jauna piens govīs piens notek līdz dibinam un tikai tad celās uz augšu un samaisās ar ūdenī, kamēr veca piens govīs piens tuliņ izplūst ūdenī.

5.

«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 5. februārt

Slidenā laikā Ārīgas lielā Kafeju ielā gan nav bīstamaka trotuara, kā pie Bertel's nama uz Suvorova ielas stūra, jo tur nepaiet neviena diens, īpaši vakaros, kur viens vaj otrs nenogāžās gar zemi un nesadauza pakauša. Svētdien tur garam iedams redzeju zaldatu un divas jaunas meitenes citu pakauš citam kritim un stipri sadauzamies. Zaldats pat apreiba no kritiena. Vaj turpat iepreti uz stūra stāvošais gorodovs nevarētu uz to raudzīties, ka šīs bīstamais trotuars taptu biežak smiltim apkaisīts? Bertel's dzērienus gan ļaudis bauda tik lielā mērā, ka no tam atleks arī kādas kapeikas priekš smiltim.

«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 27. februārt

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
MEN
○

Bez vardiem.

G. Bērziņš

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

No Raunas—Jauneniešiem raksta M. V.: Baznīcas pērminderis J. sasitis savu kaimiņu P.; sasistajam ir divas lielas pumpas pierē un āda noskrābata. Pie sišanas teicis, ka esot grēcinieks un ka vajagot grēku ar roku — spēku izdzīt. Jaunā grēku piedošanas lieta tiek tagad augstākā vietā izmeklēta.

«Baltijas Vēstnesis»,
1885. gada 9. martā

IZ RIGAS

Nepatīkams atradums. Nama īpašnieks Mārtiņš Plūms, Krāsotāju ielā Nr. 13, kā «Rig. Tageblatt» stāsta, glabājis savus naudaspapirus skārda kastītē — skurstenī. Otrā lieldienā viņš iet savu mantu apraudzīt un atrod to — pelnos pārvērstu. Tā sadeguši — 3260 rbļ.

«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 29. martā

- Tas te mētājas kopš pagājušā rudens, vai nav jūsējais?
— Nē, mūsējais pazuda pirms diviem gadiem.

K. Liede

Pirmā 100 gadiem

NO IEKSZEMES

Jelgava. Kādā mērā aprīļa jokošanās izplatījās, tas redzams no tam, ka šē 30., 31. martā un 1. aprīlī pārdots līdz 600 pilsētas — pastmarku (pa 3 kap.) un ka postiljoni 1. aprīlī līdz vēlam vakaram noskraidījušies, vēstules iznesdami.

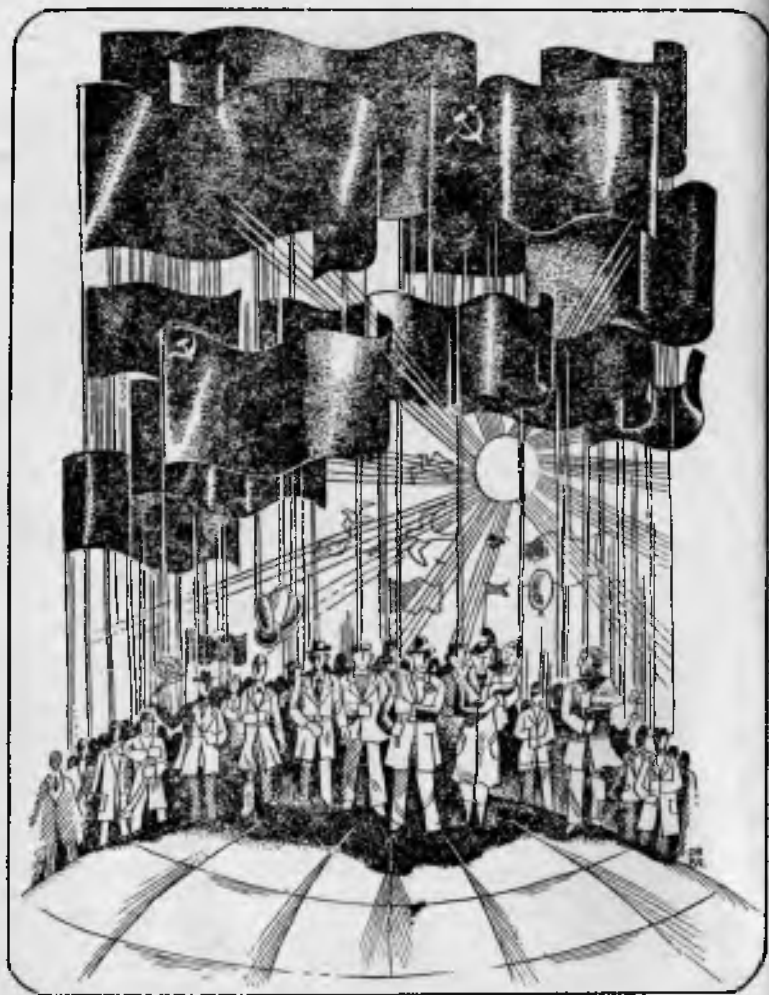
«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 5. aprīlī

No Pernavas apgabala raksta par kādu savadu lāču medību, kas tur Tāles muižā 10. un 11. martā noturēta un pie kuras kādiem simts zemniekiem uz pavēli bijis jāņem dalība. Daži no tiem nostādīti par dzinejiem, daži metiena priekšgalā par atbaidītājiem. Šaušana zemniekiem stingri tikuse aizliegta, pie kam piedraudēts, ka tiem, kas aizliegumam nepaklausīšot, jāmaksā pirmo reizi 50 rubļi un otro reizi 100 rubļi. Šaušanas tiesība piederejuse tikai muižniekiem un dažiem citiem Vāciešiem. Pirmajā dienā trīs lāči uzdzīti uz medniekiem, viens ticis aizšauts, citi aizgājuši

veselu ādu. Otrā dienā redzēti divi lāči, no kuriem viens iznākdams iz metiena, gājis tiešam uz kādu zemnieku, kurš, no lāča baidīdamies, iedomājies aizlieguma un tadēj flinti izšāvis gaisā, negribēdams maksāt 50 rubļus; bet lācis taču bijis jāatbaida. Otrs lācis iznācis uz divi kungiem, kuri, savā starpā ķildodamies, kuram tiesība jābūt, palaiduši zvēru garam. Paši nemāceja lāci nošaut, bet citiem neatvēleja.

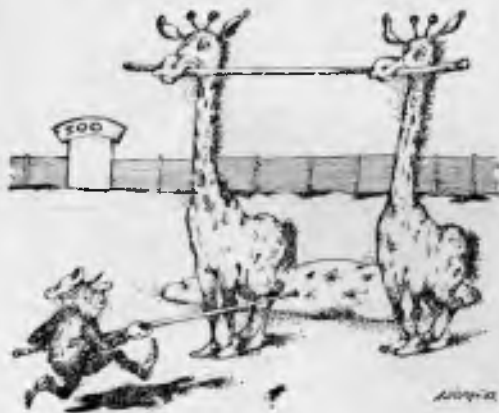
«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 17. aprīlī

Bez vārdiem.

A. Liepiņš

Bez vārdiem.

A. Liepiņš

Pirms loogadiem

NO IEKŠZEMES

Igaunija. No Martnas raksta «Olevikam», ka tur jauna sekte dibinājusies, kura nosaucoties par «darvas ticības biedribu». Nosaukums ceļoties no tam, ka sektes piederīgie darvā kristoties un stipri ticot, ka viņi reiz ar darvu dzīvi tapšot uzņemti debesis.

«Baltijas Vēstnesis»,
1885. gada 3. maijā

IZ RIGAS

Nelietība. Vakar, pa Zirgu ielu iedams, piedzivoju šādu atgadījumu. Iz otrās etažas loga, namā, kur pilsētas pulksteņu taisītāja A. Berga veikals, kādai īsti glīti gērbtai jaunkundzei garam ejot, izsvieda pudeli ar zilu tinti. Jaunava, aplūkojuse savas aptašķītās drēžas, ne vārda nesācīdama, aizgāja pa Jauno ielu projām. Tāt pašā brīdī arī es ar diviem biedriem minētam namam gāju garam. Nāk otra pudele ar lielu sparū pār visu ielu zemē. Pudele sašķīda gabalu gabalos, — tomēr mūs ne — ievainoja. Piegājām pie Šķūņu ielā stāvošā gorodovoja, kurš it laipni izzināja, ka nedarbnieki esot «pucmaherienes» L. bērni.

— 5.

«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 3. maijā

— Kur gan tagad mūsu Maigonītis?
— Nečikstīl! Nav taču pazudis bez pēdām!

E. Rusmanis

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

uz sava nīknā suņa darbiem un tad ar suni aizmuka pa Kaļķu ielu projām.

Vēl reiz suņu uzpurņi. Uz policijas priekšnieka pavēli visiem suņu īpašniekiem bij jāiegāda suņu uzpurņi, un iesākumā arī tiešām ielās redzēja maz vien suņu bez uzpurņiem. Tagad turpretim atstatakās pilsētas daļās gandrīz ne viena suņa vairs neredz ar uzpurņi; no markas jau ne maz nerunasim. Bet, ka pavēle bija vajadzīga, to pierādīs arī šis lakts. Svētdienas vakarā uz Kaļķu un Bruņnieku ielas stūra kāds suns bez uzpurņa pieklupa vecam kareivim pie kājas un pavadīja zaldātu pa Bruņnieku ielu vēl labu gabalu. Mazs glīti gērbts puika noskatījās smiedamies

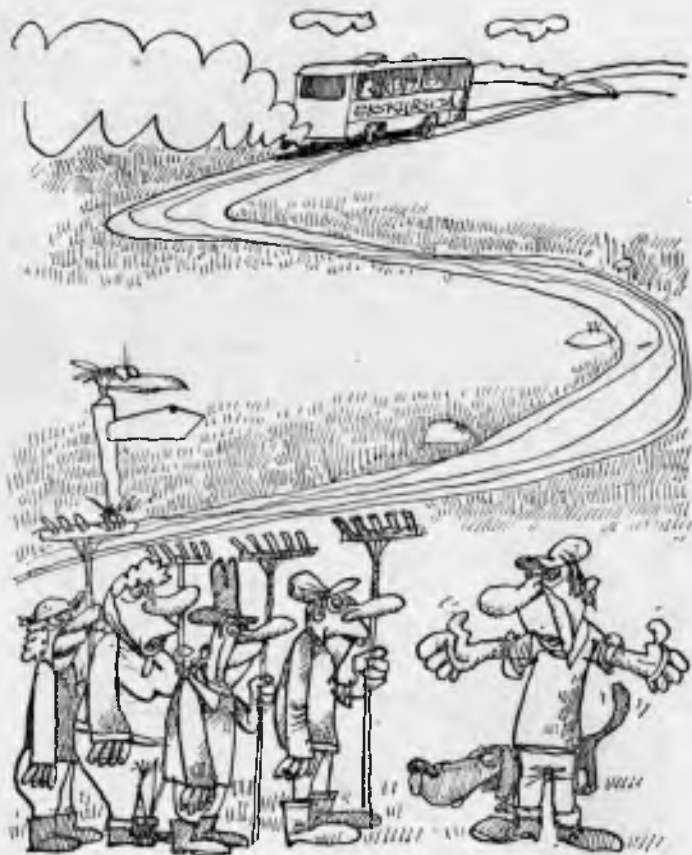
«Baltijas Vēstnesis»,
1885. gada 4. jūnijā

Rīgas ūdens vadus lielajā Kaleju ielā atkal parādījušies jauni iedzīvotāji, collus divus gari grundaliņi, pierādījums, ka ūdens ne būt nav tik nelabs, par kādu tas dažos iesūtījumos izpausts. Arī nabaga cilvēkiem tas nav par ļaunu, jo tā faču tiek pie labas zivju zupas, kur uz tirgus vairs nevar dabūt pīrkt mazas zivtiņas.

G.

«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 12. jūnijā

— Neuztraucieties, mīļie tūlceņi! Kolhozniki rīt būs
atpakaļ un parādīs jums, kas darāms.

E. Ols

Pirmais loogadiem

NO IEKŠZEMES

Iz Jumurdas raksta «Balsei» par savadu izstādi. Tur 5. februara vakarā š. g. kādā mājā bijuse izrikota «meitu izstāde». Meitu skaits bijis diezgan liels, ne vien iz ša pagasta, bet arī no kādiem kaimiņu pagastiem, kā jau izstādes kungs to bij vēleļies. Izstādes zālē katrai meitai, kura tur gribeja ie-iet, bij jāie-iet ar neapsegtu galvu. — Ši izslāde bijuse izrikota priekš kāda Latvieša, kurš še atnācis iz Krievijas Iigaviņas raudzīties. Bet tagad janožēlo, ka mērķis nav sasniegts, jo no «divām izredzētām» ne viena nav atzinuse «izredzētaju» par patikamu.

«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 17. jūlijā

IZ RIGAS

Ka pret straumi ir grūti peldēt, to pierādīja slavenais peldētajs, Zviedrs Gustafs Akejs kgs, kas, kā Vācu laikraksti sludināja, solījās svētdien, 28. jūlijā Lielupē no Bīlderliņiem līdz Dubultiem nopeldēt, bet vēlāki, savu programmu pārģrozīdams, peļdeja no Vallermuižas, 5 verstes tālumā, līdz Dubultiem ar straumi. Ūdens — mākslinioka izveicība bija diezgan apbrīnojama, jo viņš peldot dzēra šnabi, pīpeja cigaru, ģērbās u. t. j. pr. Publika bij ieradusēs lielā skaitā, it īpaši laivās, slaveno peldētaju redzēt.

P.

«Baltijas Vēstnesis»,
1885. gada 29. jūlijā

Bez vārdiem.

T. Sergijenko

Pirms loogadiem

IZ RIGAS

Salamonska cirks, atklādams savu izrādu otro pusi, no jauna atkal pierādījis, ka bijis izveicīgs jaunu mākslenieku pieņemšanā, lai publikai arvienu ko jaunu un interesantu varētu celt priekšā. Piemēram tikai pieminam dāmas: Nikolaisen un Šanet jaun kundzes un kungus: Sebastian, kļauņu Billi Heiden utt., un kā sevišķi vēl ievērojamu locekli Fransoa de Blānš, Beļģijas ķēniņa majestetes un Vēles prinča pilsgalma mākslenieku. Šis mākslenieks mūs ievada spīritisma un illuziju valstīs un pie tam izskaidro visus šos noslēpumus, tā ka katram iespējams darīt tapat un pajautrināt

savejus. Šinī mākslā viņš pārspēj jo daudzus no saviem biedriem, un it sevišķi varam ieteikt viņa noslēpumu pilno «rakstamo tafeli» un «Pandora koferu», ko stingri sasien un aizsien un iz kura tomēr iznāk smuka jauna dāma.

«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 9. augustā

NO IEKŠZEMES

Telegrafistienēm, kā «Novoje Vremia» ziņo, precības ziņā esot grūts stāvoklis. Proti, telegrafa pārvaldība atvēlot viņām precēt tik telegrafistus. Tā, kas gribot precēt citu, neliekot patureta dienostā. Vaj tāda kārtība pastāv tik priekš Peterburgas telegrafistienēm vaj arī citās vietās, to «Novoje Vremia» nav izskaidrojuse.

«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 14. augustā

— Atkal divnieks! Nu tu man dabūsi!

E. Rusmanis

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

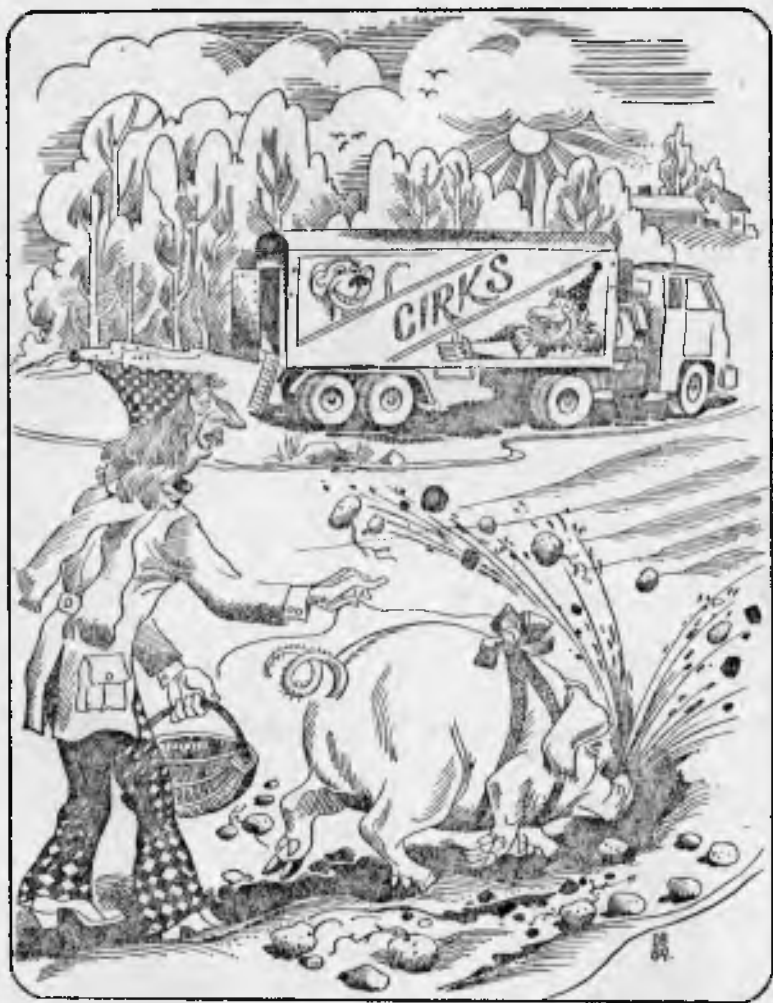
Nozagts avens. Peterburgas Ārrīgas 3. kvartālī, Kaļķu ielā Nr. 53 dzīvojošais alus bodes tureļajs Zebolts paziņoja 11. septembrī, ka viņa strādnieks Peters Bušs 9. septembrī ap pulksten 1 pēc pusdienas dzinis viņam piederīgas aitas; uz Kaļķu un Smilšu ielu stūra aitas izklīda pa šķērsielām, un, šo apstākli izlietodami, divi viņam nepazīstami vīri nozaguši no minētā aitu bara baltu avenu 4 rubļu vērtībā.

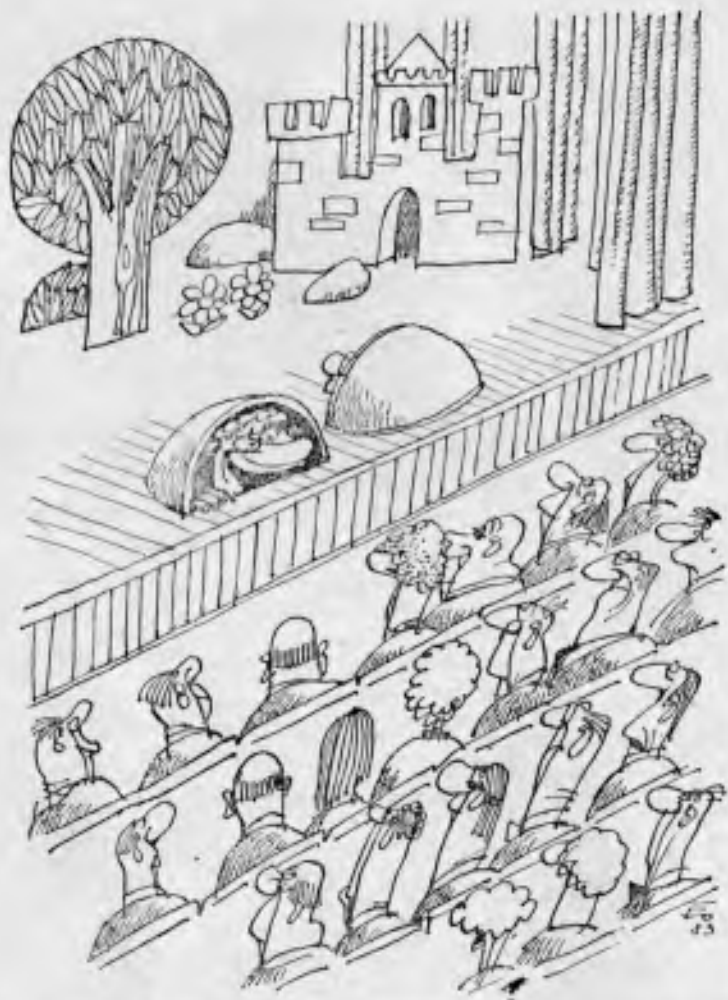
«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 12. septembrī

Policijas sods. Fūrmanis Jakobs Lukke, ar bleķa numuru Nr. 257, ir dēļ iereibšanās un dēļ rupjas uzvešanās 31. augustā pret pasažieriem un pret ģenerāli Š. saukts pie atbildības un ar vienu rubli apstrāpēts.

«Baltijas Vēstnesis»,
1885. gada 18. septembrī

— Dārgie skatītāji, es jums paskaidrošu visus zemitēkstus!

E. Oks

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

Lambaru tirgū, kā mums no dažām pusēm un nu arī «Laf. Avizes» apliecina, bijuse gan kaušanās un arī tiešam viens krodziniēks sadauzīts; tikai šis krodziniēks nebijis Vēla krodziniēks, kā agrāk ziņots, bet tuvejais Strauta krodziniēks.

«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 3. oktobrī

IZ RIGAS

Ūdenī ielēcis. 7. oktobrī ap pulksten 12 dienā atvaļinātais zaldats Mihails Rižņikovs nodeva pie Piltenes cunfītes oklada pierakstīto Kārli Henkeli, paziņodams, ka pēdējais no plostu tilta ielēcis Daugavā, bet viņš, Rižņikovs, preskrējis tulīņ klāt un to izvilcis iz ūdeņa. Henkels turpreti izskaidroja, ka tas nevis lēcis, bet iekritis ūdenī. Henkels bij iereibis.

«Baltijas Vēstnesis»,
1885. gada 10. oktobrī

042085

Bez vārdiem.

U. Mežvilks

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

(Iesūtījums.) Ziņkārības dēļ vakar vakarā biju nogājis uz Latv. amatnieku biedrības jautājumu izskaidrošanas vakaru un tiku ļoti pārsteigts par tur izskaidrojamiem jautājumiem un viņu izskaidrojumiem. Vienai pamācībai par tematu bija tas jautājums: «Kam vairāk blusu, kundzēm vaj jaun-kundzēm?» Katrs atzīs, ka šis jautājums ļoti «praktisks» un «nopietns», īpaši kad starp klausītājiem arī kundzes atronās. Ša jautājuma izskaidrojums, ko J. A. kgs deva, bija tāds, ka nevaru to

atstāstīt, lai cien. lasītāju jūtas ne-taptu apšķebinātas. Viena daļa publikas par tādu izskaidrojumu pilnā kaklā smējās, kamēr citiem bija janodur acis.

Kāds apmekletājs.

«Baltijas Vēstnesis»,
1885. gada 2. novembrī

KĀ LĪST!

(Pēc Š. Petōfi)

Kā līst, kā līst, kā līst —
Līst bučiņas bez skaita,
Un manas lūpas, sirsniņņ
Kā izslāpušas gaidā!

Kā žib, kā žib, kā žib
Ar lietu reizā — raugi,
Kā acis žib tev, sirsniņņ,
Tik brīnīšķīgi jauki!

Kā rūc, kā rūc, kā rūc,
Tik dobji, klau! — caur logul
Es mukšu, mukšu, sirsniņņ,
Tavs vecais nāk ar kokul

J. Esenbergs. (Latv.)

«Baltijas Vēstnesis»,
1885. gada 9. novembrī

Bez vārdiem.

A. Muižs

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

No Bauskas ziņo «L. Av.», ka 11. un 12. novembrī ķēruši Sesavas un 14. un 15. novembrī Bauskas kroņa mežos zaķus priekš Peterburgas Keizarišķiem zvēru dārziem. Sesavas mežos noķēra tik vienu vienīgu. Bauskas mežos gāja labaki, jo tur noķēra pavisam 12. Janvāra mēnesī sūtīšot garaušus uz Peterburgu.

«Baltijas Vēstnesis», 1885. gada 5. decembrī

IZ RIGAS

Nepatīess ugunsgrēka ziņojums. 25. decembrī ap pulksten 11 no rīta Vestfāles drāšu fabrikas sardznieks, gribēdams palūkot, vaj telegرافs dēļ ugunsgrēka paziņošanas atrodās labā kārtībā, padarija trevogu, caur ko sasauca ugunsgrēka dzēsājus, kuri tomēr, iekam, vēl līdz fabrikai bija notikuši, tika atgriezti atpakaļ.

«Baltijas Vēstnesis»,
1885. gada 30. decembrī

16.

JANVĀRIS

**Paiet 80 gadi,
kopš dzimusi (1905)
Anna Sakse, Latvijas PSR
Tautas rakstniece.
Mirusi 1981. gadā.**

PAR ANNU SAKSI

Manai mātei piemīta viena vājība. Viņai ļoti palika no sirds izsmieties, vai nu iemesls būtu kāds komisks atgadījums, izteiciens, anekdote, humoreska, vai karikatūra.

Pēdējie ieraksti viņas piezīmju grāmatiņā 1981. gadā — uzjautriņoši notikumi no lejasciemiešu dzīves, par to, kā cēlušies dažādi bieži lietoti jociņi izteikti.

Un vienās no manām pirmajām bērnības atmiņām — memmas stāstīta pasaka par zilona raibajiem piedzīvojumiem, kur vaj ik pēc teikuma bija jāsmejas. Tā ilga vairākus vakarus un galu galā palika nepabeigta, jo sākās karš, kas mūs uz trim gadiem izšķīra.

Kopš 1944. gada rudens atkal dzīvojam kopā. Un, atskatoties uz šiem gadiem, sāku domāt — diez vai daudzās mājās ir tērēts tik daudz laika jokiem, smieklēm, vienam otra apcelsānai, čigānos iešanai, fantāzijas vingrināšanai, uzsverot tieši dzīves komiskās puses.

Kad mēs ar māsu vēl bijām bērni, kopā ar mammu gluži nemānot izveidojās tāda kā rotaļa, kurā katrs dalībnieks uzņēmās kādas tenkotkāras vecenes lomu un katrā brīvā brīdī to papildināja ar jauniem rakstura sīkumiem vai veselām stāstījumiem. Rotaļā iesaistījās aizvien jaunas personas — radnieki un draugi. Pēdējais šai biedrībai pievienojās Valdis Lukss, pieņemdamš Kreņas Ignāta vārdu. Mamma sarucās par Grēciņu Trīni. Ar šādu pseidonīmu viņa parakstīja vairākus fejetonus «Cīņā».

No mājas jokiem, no dzīvnieku — suņu, kaķu un putnu, kuru mūsu mājā nekad netrūka, — izdarību vērojumiem izveidojās «Citas burtnīca».

Tamlīdzīgi stāstījumi mājās tika sacerēti arī vēlāk. Kad komunālā dzīvokļa kaimiņiene bija nolauzusi pieliekamā atslēgu un grībeja vaimu uzvēl kādam no mums, mēs veselu vakaru rakstījām komiskus detektīvstāstus, katrs savu variantu. Piecdesmitajos gados sekoja «stāstu» sērija (cik atceros, to rakstījām kolektīvi) par kādu pašpārliecinātu pazīņu, kurš iedomājās esam ļoti inteliģents cilvēks, bet, piemēram, pajautāts (vēlāk arī tīnām), kāds gan vārds tam komponistam Zariņam, zvinīgi atbildēja: «Tāk Malģerists».

Mamma laiprāt pasmejās arī par sevi. Atceros kādu tikšanos ar laicītajiem; vārītājs bija stādījis priekšā ieradušos rakstniekus un pēc brīža iesaucis: «Vai, tieši ziloni aizmirsi! Šeit atrodas arī Anna Sakse!» Mamma to smiedamās komentēja šādi: «Ja nu kāds nezināja Krišova labulu, tas droši vien domāja, ka mani nosauca par ziloni tāpēc, ka es esmu resnāka no visiem!»

1961/1962. gadu laikā krietni pēc pusnaktis, mamma rosīnāli, visi mēģina jaunie cilvēki pārģērbās, kā nu kurš mērcēdams, lai tieši cīgānos. Mamma bija saģērburies kā skolniece — ar baltu priekšautu, kas tolaik piederēja pie svētās tēpa, un zilu borteļi galvā. Ap trijiem zvanijām pie Zāņa Grīvas durvīm. Uz Viņas Felmenes jautājumu — «Kas tur ir!» — mamma pīkstīgā balstīgā atbildēja: «Te pionieri un pensionāri atnākt: apveikti rakstnieku jaunajā gadā» Grīva cēlās augšā, pukodamies, ka bērnis tronkā apbērti tik vēlā stundā. Protams, bija liela izsmiešanās.

«Bēdāks» un «Krokodils», literāro laikrakstu pamora lappuses un publicitātes, parodijas un sentences mājās vienmēr tika caurcaurēm izlasītas un pārspriestas — par ko nu visī smējās vēlreiz, katrs ko nepēla, bet parasti domas sakrita. Varētu teikt, ka mamma gluži vai kolekcioneja savā

atmiņā komiskus gadījumus, situācijas, izteicienus, novērtēja labas anekdotes.

Jūs teiksiet — kas gan tur sevišķs? Galu galā mūsu, meitu, literārās levirzes augstāk par «vietējo satriķu» līmeni neatraisījās. Tomēr mēs iemācījāmies divas lietas — kritiski vērtēt pašas sevi un arī drūmos brīžos vispirms mēģināt ieraudzīt komisko, tad ir vieglāk tikt pāri smagumam. Man ir gadījies saskarties ar cilvēkiem bez humora izjūtas un tādiem, kas izmisīgi mēģina to sevi attīstīt, ir gadījies būt mājās, kur viss šķiet iestīvināts, kur nesaprot jokus un neskan bērnu smiekli. Un tad gribas atgādināt sen zināmo un nodrāzto patiesību —

smieties ir veselīgi!

Silvija Abzalone

A. SAKSE

NOKALTIS ZARS

Kādas pilsētas lielā parkā zaļa, puķēm rotāta laukuma vidū auga krāšņs koks. Pavasaros tas uziedēja sārti violetiem ziedu ķekariem, bet rudenos sarkanzeltītais lapu vainags kvētoja kā degoša lāpa. Pilsētas iedzīvotāji bija pieraduši, ka šis koks pavasaros uzdzied un rudenos nosarkst, un, savās gaitās tam garām steigdamies, pat neievēroja, vai tāds koks grezno viņu parku. Ja kāds iebraucējs apvaicājās, kas tas par koku un kā pratuši to izaudzēt, visi grozīja galvas un teica, — viņi nezino, par kādu koku svešinieks vaicājis. Koku te esot daudz, kas tos visus varot apzināt.

Bet reiz gadījās, ka pavasarī kokam viens zars neuzplauka. Tas palika kails arī vasarā. Zars bija nokaltis un kā pelēka ķeburaina milža roka ar izplestiem pirkstiem stiepās pret zilo debesi.

Un cik dīvaini! Tagad katrs garāmgājējs apstājās un ilgi vēroja nokaltušo zaru. Dažkārt cilvēki salastījās pūtišos un runāja, un sprieda, cik neglīti izskatās tāds nokaltis zars tik krāšņa parka vidū.

— Tā tas nevar palikt! — viņi pukojās. — Vai tiešām neviens neredz, cik ļoti koks ar nokaltušo zaru bojā pilsētas iedzīvotājiem labsajūtu?

Beidzot izdarīgāki vīri aizrakstīja sūdzību pilsētas lielākajai

avīzei. Tajā parādījās sašutuma pilns raksts par to, cik maz vēl tie, kam tas jādara, rūpējas par mūsu laikmeta dārgāko mantu — cilvēku. Vai tiešām viena nokaltuša zara dēļ tūkstošiem pilsoņu jāatsakās no pastaigām parkā, lai nebūtu jāsaņem nervi?

Tie, kam bija jāgādā par cilvēku, pēc šī raksta izlasīšanas sauca apspriedi, kurā daudzie runātāji pilnīgi piekrita avīzē izteiktajai kritikai un apsolīja šo gadījumu pārrunāt pilsētas iedzīvotāju vispārējās sanāksmēs. Runātāji sagatavoja plašus, vispusīgus ziņojumus, kuros atsaucās gan uz Pavlova mācību par augstāko nervu darbību, gan izskaidroja estētikas pamatus un asi nosodīja pagātnes atliekas cilvēka apziņā, kas, tāpat kā minētais koks ar nokaltušu zaru, traucē cilvēkiem strādāt, atpūsties un priecāties.

Pēc kāda laika avīzē parādījās jauns raksts, ka tie, kam jā rūpējas par cilvēku, nekrietni pievīluši avīzes lasītājus: apsoltījuši koku ar nokaltušu zaru nozāģēt, bet tas vēl arvien rēgojoties pret debesīm par apsmieklu visai pilsētai.

Pēc šāda raksta tika sasaukta visas valsts labāko pārstāvju sanāksme, kas skarbi nosodīja mūsu laikabiedru interešu un preses brīdinājuma neievērošanu.

Kāds naivs laucinieks gan mēģināja iebilst, ka viena nokaltuša zara dēļ nevajadzētu nozāģēt visu koku, bet tas saņēma vispārēju nosodījumu par pagātnes atlieku aizstāvēšanu. Sanāksme lielā vienprātībā pieņēma lēmumu, ka tie, kam vajadzēja rūpēties par cilvēku, jāpadzen no darba.

Pa to laiku bija pienācis rudens, un koks nometā lapas. Kāds vēcītis, kam iekārojās malkas par brīvu, tumšā naktī ielavījās parkā un nozāģēja sauso zaru.

Pavasārī koks uzptauka un uzziedēja sārta violetem ziedu ķekariem, un rudenī tā sarkanzeltītais lapu vainags kvēloja kā degoša lāpa. Bet neviens vairs, savās gaitās steigdamies, šo koku neievēroja un, ja kāds iebraucējs par to apjautājās, tad ilgi domāja, līdz atcerējās:

— Ak tā, jūs laikam domājat par to koku, kam bija nokaltis zars?

29.

JANVĀRIS

Paiet 125 gadi,
kopš dzimis (1860)
Antons Čehovs,
ievērojamais krievu
rakstnieks.
Miris 1904. gadā.

A. ČEHOVS

ALBUMS

Titulārpadoņnieks Kraterovs, liess un tievs kā Admiralitātes smaile, paspēra soli uz priekšu un, uzrunādams Žmihovu, sacīja:

— Ekselence! Jūsu ilggadējās vadišanas un tēvišķās gādības virzīti un līdz sirds dziļumiem aizkustināti...

— Vairāk nekā veselus desmit gadus, — Zakusins pateica priekšā.

— Vairāk nekā veselus desmit gadus mēs, jūsu padotie, šajā mums ievērojamajā... ē... dienā pasniedzam jūsu ekselencei kā mūsu cieņas un dziļas pateicības zīmi šo albumu ar mūsu fotogrāfijām un vēlām jūsu slavenās dzīves turpinājumā, lai jūs vēl ilgi, ilgi, līdz pašai nāvei, nepamestu mūs...

— Ar savām tēvišķajām pamācībām patiesības un progresa ceļā... — Zakusins piebilda, noslaucījis no pieres acumirkli izspiekušos sviedrus; viņam acīmredzot ļoti gribējās runāt un, jādāmā, bija sagatavota runa. — Un lai plīvo, — viņš beigās pateica, — jūsu karogs vēl ilgi, ilgi gēnija, darba un sabiedriskās pašapziņas druvā!

Žmihovam pa kreiso grumbaino vaigu lēnām noritēja asara.

— Kungī! — viņš teica drebošā balsī. — Es negaidīju, nekādi neiedomājos, ka jūs svinēsiet manu necilo jubileju... Esmu aizkustināts... pat... ļoti... Šo brīdi es neaizmirstīšu līdz kapam, un ticiet... ticiet, draugi, ka ne-

viens jums tā nevēl labu kā es . . . Un, ja kas arī ir bijis, tad tikai jūsu pašu labā . . .

Žmihovs, Tstenais valsts padomnieks, sabucojās ar titulārpadomnieku Kraterovu, kas nebija gaidījis tādu pagodinājumu un no liela prieka pat nobāla. Pēc tam priekšnieks pacēla roku par zīmi, ka viņš aiz saviņņojuma nespēj runāt, un sāka raudāt, it kā viņam nevis dāvinātu dārgu albumu, bet tieši otrādi — ņemtu nost . . . Tad, mazliet nomierinājies un pateicis vēl dažus izjustus vārdus, visiem paspiedis roku, viņš, gavilām skatot, nonāca tiejā, iekāpa karietē un, laba vēlējumu pavadītis, aizbrauca. Sēdēdams karietē, viņš juta krūtīs uzplūstam agrāk nemanītas priecīgas jūsmas un apraudājās vēlreiz.

Mājās viņu gaidīja jauni prieki. Tur ģimene, draugi un paziņas sorkoja tādas ovācijas, ka viņem sāka likties, it kā viņš patiesi savai tēvijai būtu devis ļoti daudz labuma un, nebijis viņš pasaulē, tēvijai droši vien kļatos ļoti slikti. Jubilejas pusdienas sastāvēja no vieniem vienīgiem tostiem, runām, apskam-pieniem un asarām. Vārdu sakot, Žmihovs nekādi nebija gaidījis, ka viņa nopelni visiem būs tik tuvu pie sirds.

— Kungī, — viņš teica, kad nūca kārtā desertam. — Pirms divām stundām es guvu gandarījumu par visam ciešanām, kuras jāpārdzīvo cilvēkam, kas kalpo nevis, tā sacīt, formai, nevis burtam, bet pienākumam. Visu savu die-nesta laiku es vienmēr esmu turējies pie principa: nevis publika priekš mums, bet mēs priekš publikas. Un šodien es saņēmu augstāko balvu! Mani pado-tie pasniedza man albumu . . . Lūk! Es esmu aizkustināts.

Visi sāka apskatīt albumu.

— Bet albumis ir ļoti jauks! — Žmihova meita Oļa sacīja. — Es domāju, tas maksā rubļu piecdesmit. Ak cik brīnišķīgs! Tētuk, atdod man albumu. Dzirdi! Es to paslēpšu . . . Tas ir tik jauks.

Pēc pusdienām Oļa aiznesa albumu uz savu istabu un iestādza galdā. Nākamajā dienā viņa izņēma no tā ierēdņus, nometa tos uz grīdas un viņu vietā ielicā savas instilēta draudzenes. Formas vicundtori aldeva vietu bal-tām pelerīnēm. Koļa, ekselences dēļiņš, ierēdņus salastīja un ar saikanu krāsu izkrāsoja viņu apģērbus. Bezūsainajiem viņš uzzīmēja zaļas ūsas, bez-bārdainajiem — brūnas bārdas. Kad vairs nekā krāsojama nebija, viņš iz-grieza no fotogrāfijām cilvēciņus; izdūra ar adatu tiem acis un sāka spēlēt zaldātiņus. Izgriezis titulārpadomnieku Kraterovu, viņš to piestiprināja uz sērkociņu kārbīgas vāka un šādā veidā aiznesa uz kabinetu tēvam.

— Pāpu, monuments! Skatios!

Žmihovs iesmējās un, niļuma pārņemts, skaji nošņaukstīnāja Koļu uz vaidziņa.

— Ej nu, resgali, parādi mammai. Lai mamma arī paskatēs.

16.

MARTS

Paiet 120 gadi,
kopš dzimusi [1865]
Aspazija,
latviešu dzejniece
un dramaturģe.
Mirusi 1943. gadā.

PAR ASPAZIJU

Bagāts, daudzveidīgs ir Aspazijas atstātais literārais mantojums. Grūti nosaukt tādu literatūras paveidu, kam viņa nebūtu pielikusi savu roku. Ne mazāk daudzpusīgs arī Aspazijas stils — no rezignācijas līdz patosam, no klusinātas intimitātes līdz skaļam kategorismam, no komisma līdz traģismam.

Aspazija piedalījies Raiņa «Virpuļu kalendāru» [1906—1907] sastādīšanā, tajos publicēti vairāki viņas satīriskie dzejoļi.

Aspazija ir komēdiju «Pūcesspieģelis» [1931] un «Velna nauda» [1933] autore.

Neatkārtojama, smalka ironija caurvij viņas dzejoļus, īpaši — dabas liriku.

ASPAZIJA

TĀRPS UN ĀBOLIŅŠ

Cik ilgi lai mīlu apslēpju,
Kas lēnām man nograuz sirsniņu!
Man viņam kaut kā tas jāsaka,
Man jāved tā lieta skaidrībā:

«Val tautas dziesmu pazīsti,
Tu, nelga, tu, nelgu virsaiņi!
— Bet ko tu tūdaj tā sarksti
Un plucini piedurknes bārksti!»

Tur ir tik jaukas līdzības,
Ka acīs saskrej asaras,
Tur sacīts par niknu tārpu,
kas grauž
Un ābolņam sirdi lauž —
Tā arī dzīvē atgadās,
Ir sirdis kā ābola fapiņas.» — —
Es redzu, viņš acīs tik mirkskšina,
Man būs vēl skaidrāk jāsaka:

«Tā arī dzīvē atgadās.
Kad ļoti, ļoti kāds iemīlas,
Tad arī niknais tārps to grauž
Un sirdi kā āboliņu lauž...»

Te kā no miega atmosfāstas viņš
Un saka: «Ja, jā, es tas āboliņš!»
Un man vēl beigās, ko domā,
Būs jāpaliek tārpa lomā!

NEMIRSTĪBAS ZIEDS

Vēl vēli pa rudenā saules gozi
Redz ģeorgīnas, astras un pēdējo rozi,
Un zaļā cepurē turpat netāli
Ar ķerģeļvi apīni, kroģa brāli.

«Nu, apīnīt, bāleliņ, kā tad tev klājas!
Vai nespēj nostāvēt! neklausā kājas!
Kad balsties vienmēr uz maikstīti tievu
Kā dzērājs vīrs uz krietiņu sievu!»

Lai maikste lūst, kas tam par bēdu!
Guļ smiedamies zālē augšupēdu!
Lai arī visapkārt viss lūstu un vīstu,
Viņš saka: «Es bēdas nepazīstu.»

Lai vasara būtu vai ziema, vai rudens,
Viņš visam cauri tiek sveiks un gludens.
Vispārīm nekad tas nedabū galu,
Tik tālāk pārveidots top par — alu.

Kā fēniks tērpies jaunās spalvās,
Viņš atkal atdzimst dzērāju galvās,
Un kopā ar savu brāli sīvo
Viņš ir un paliek, un mūžīgi dzīvo!

Ja nāk reiz tas melnais, visutvērājs,
No kura neziēt sveikā pat dzērājs,
Tad alus viens pats vēl nava rūpēs,
Viņš elles ģaraiņos tālāk kūpēs.

Tādē], kad rociēt dzērājam kaģū,
Tur nevajag puķu, ne cilu lapu,
Tik apīni, zaļo ziblnszelli,
Tur stādat, kas smiedamies aizzied uz eļli.

2.

APRĪLIS

**Paiet 180 gadi,
kopš dzimis (1805)
Hanss Kristians Andersens,
ievērojamais dāņu
rakstnieks,
pasaku autors.
Miris 1875. gadā.**

H. K. ANDERSENS

KARAĻA JAUNĀIS TĒRPS

Reiz dzīvoja karalis. Viņš tā mīlēja skaistus tērpus, ka visu savu naudu tiem vien tērēja. Viņš rīkoja parādes, izbraucienus un apmeklēja teātrus vienīgi tādēļ, lai varētu dižofies jaunos tērpos. Par citiem karaļiem bieži mēdza sacīt: «Viņš tagad valsts padomē,» — par šo cita nedzirdēja kā: «Karalis pārgērbjas.»

Tai lielajā pilsētā, karaļa rezidencē, bija ļoti jautri: ik dienas tur atbrauca daudz ārzemnieku. Kādu dienu te uzklīda arī divi blēži. Viņi uzdevās par slaveniem audējiem, kas mākot aust visskaistākos audumus, kādus tik vien vēloties. Šie audumi ne vien krāsu un rakstu ziņā esot neredzēti skaisti, bet tiem esot arī tā brīnīšķīgā īpašība, ka no tiem gatavotos tērpus nevarot redzēt neviens tāds, kas neesot piemērots savam amatam vai arī kas esot pārāk liels muļķis.

«Lūk, tas ir labi,» karalis nodomāja, «ja man tādi svārki būtu mugurā, es tūliņ varētu zināt, kādi vīri manā valstī derīgi savam amatam, kādi ne; es tūliņ varētu atšķirt arī gudros no muļķiem. Jā, tādas drānas man tūliņ jāliek aust!» Abiem viltņiem viņš deva lielu rokasnaudu, lai viņi nekavējoties sāktu aust.

Blēžiem ierādīja pilī lielu istabu, un viņi tur novietoja divas stellas. Viņi izlikās aužam, lai gan stellas bija gluži tukšas. Katru dienu viņi prasīja savam darbam vissmalkāko zīdu un tīru zeltu. Visu to viņi paturēja paši un sēdēja pie tukšām stellēm līdz vēlai naktij.

«Būfu jāparauga, cik daudz jau noausts,» karalis prātoja. Bet tad viņš atcerējās auduma dīvaino īpašību un kļuva nedrošs. Viņš gan apzinājās, ka par sevi viņam nebija ko bīties, bet prātīgāk taču bija sūtīt vispirms kādu citu, lai paskatās, kas paveikts.

«Sūtīšu pie audējiem savu veco, godīgo ministru!» karalis domāja. «Viņš vislabāk zinās, kā audums izskatās, jo viņš ir patiesi gudrs un neviens nav savā amatā derīgāks par viņu.»

Vecais ministrs iegāja istabā, kurā abi blēži sēdēja tukšajās stellēs un izlikās aužam. «Tu zēlīgais!» viņš brīnījās, acis iepletis. «Es nekā neredzu!»

Bet skati to viņš neteica.

Abi blēži viņu pazemīgi lūdza, lai panākoties tuvāk un apskatoties, vai neesot skaists raksts un košas krāsas. Rokas plātīdami, viņi rādīja uz tukšajām stellēm, un ministrs raudzījās, vai acis no pieres izskatīdams, bet nevarēja nekā saredzēt, jo patiesībā tur nekā arī nebija.

«Vai tiešām esmu muļķis?» čukstēja ministrs. «To nu gan nebūtu domājis, un to nevienam cilvēkam arī nedrīkst stāstīt! Vai tad es savam amatam nederu? Nē, nevar būt! Nedrīkstu sacīt, ka audumu nevaru redzēt!»

— Nu, kāpēc jūs nekā nesakāt? — viens audējs jautāja.

— Ai, ļoti skaists! — vecais ministrs lieltīja, raudzīdamies caur acenēm uz tukšajām stellēm. — Neredzēts raksts, neredzētas krāsas! Pateikšu karalim, ka man ļoti patīk jūsu darbs!

— Prieks dzirdēt! — abi krāpnieki atbildēja, slavēdami krāsas un rakstu. Vecais ministrs klausījās vērtīgi, lai visu tāpat varētu atstāstīt karalim. To viņš arī darīja.

Tagad viltņiem prasīja vēl vairāk zīda un zelta šķiedru. Visas kabatas viņiem bija dārgu preču pilnas, bet darbam viņi nebija izlietojuši ne diedziņa.

Drīz pēc tam karalis sūtīja citu galminieku pārraudzīt, kā veicas ar aušanu un vai audums drīz jau būs gatavs. Šim klājās gluži tāpat kā ministram, viņš skatījās, skatījās, bet vairāk par tukšām stellēm arī viņš nevarēja ieraudzīt.

— Vai nav tiesa, skaists audums? — abi blēži vaicāja, rādīdami un paskaidrodami skaisto rakstu, kura nemaz nebija.

«Muļķis tak es neesmu,» galminieks domāja, «tād vainīgs būs vienīgi mans amats, kam es nederu. Traka lieta patiesi, tomēr citiem to nedrīkst izrādīt!» Tāpēc arī viņš kā mācēdams slavēja audumu, kuru pats nemaz neredzēja, nevarēdams vien nopriecāties par skaistajām krāsām un skaisto rakstu.

— Jā, tiešām prieks redzēt! — viņš paziņoja karalim.

Drīz visā pilsētā runāja par brīnumu audumu.

Pēdīgi arī karalis pats to gribēja redzēt, kamēr audums vēl uz stellēm. Ar lielu svītu, kurā bija arī abi jau agrāk sūtītie augstmaņi, karalis devās pie abiem smalkajiem blēžiem, kas tagad no visa spēka auda, bet bez velkiem un audiem.

— Lieliski! Vai ne? — teica abi pirmie augstmaņi. — Esiet tik laipni, aplūkojiet, kas par rakstu, kas par krāsām! — viņi sacīja, rādīdami uz tukšajām stellēm, savā prātā pie tam domādami, ka citi varbūt ieraudzīs audumu.

«Kas tad tas?» karalis satrūkās, «es nekā neredzu! Tas taču briesmīgi! Vai tad es esmu muļķis? Vai es nederu par karali? Tas būtu pats trakākais!»

Bet skaļi viņš teica:

— Ļoti jauki. Darbs pilnīgi pelna manu uzslavu. — Un karalis apmierinātā izskatā pamāja ar galvu. Pavadoni, kas viņam bija līdzī, arī skatījās, skatījās, bet neviens nekā nevarēja saskatīt, tomēr visi palīdzēja karalim lielīt. — Varen jauki, varen skaisti! — un ieteica viņam uzšūt tērpu no šī auduma gaidāmai svētku manifestācijai. Bet karalis abiem blēžiem dāvināja ordeni un piešķīra goda nosaukumu «Galma audēji».

Visu nakti svētku priekšvakarā blēži ne acu neaizvēra. Viņi aizdedzināja vairāk nekā sešpadsmit sveču, izlikdamies, cik ļoti viņi steigšus nobeigt audumu. Tad mānīdamies vilka audumu nost no stellēm, grieza ar lielām šķērēm tukšā gaisā, šuva ar adatām bez diega un pēdīgi teica: «Lūk, nu tērps reiz gatavs!»

Pats karalis ar viscienīgākajiem augstmaņiem ieradās pie viņiem,

un abi viltnieki, vienu roku pacēlušī, it kā tajā turētu smagu drānu, sacīja mātīdamies: — Lūk, te bikses! te svārki! te mētelis! Viss tik viegls kā zirnekļa tīkliņš. Jūs pat nejutīsit, ka jums kas mugurā.

— Tiesa, tiesa! — augstmaņi piebilda, bet nevarēja nekā redzēt, jo nebija arī ko redzēt.

— Vai Jūsu Gaišība tagad nenovilktu savu visaugsto tērpu? — blēži sacīja. — Tad mēs Jūsu Augstībai šie pie lielā spoguļa uzlaidosim jauno.

Karalis novilka savu veco tērpu, un blēži izlikās palīdzam karalim uzvilkt jauno tērpu. Viņi izlikās sienam lentes un pogājam svārkus. Un karalis grozījās pie spoguļa, aplūkodams sevi no visām pusēm.

— Cik labi viss pieguļ, cik labi viss piestāv! — visi lieliņa. — Neredzēts raksts, neredzētas krāsas! Tas ir brīnum dārgs uzvalks!

— Baldahīns jau atnests, — virsцерemonijmeisteris ziņoja karalim.

— Esmu gatavs, — karalis atbildēja. — Nu, vai nestāv labi? — Tad viņš vēlreiz pagriezās pret spoguļi, apskatīdams sevi no galvas līdz kājām.

Kambarkungi, kam bija jānes šlepe, pieliekdamies rādīja, ka ar rokām paceļ šlepi no zemes. Viņi gāja, rokas priekšā izstiepuši, izlikdamies, ka tur kaut ko rokās; nedrīkstēja taču likt manīt, ka viņi nekā neredz.

Tad nu karalis zem baldahīna gāja svinīgā gājienā, un visi ļaudis gan uz ielām, gan no logiem sauca: — Tu žēlīgais, cik neredzēti skaists tērps karalim! Kas par varenu šlepi mētelim! Cik labi viss pieguļ! — Neviens negribēja likt manīt, ka nekā neredz, jo citādi to noturētu par nederīgu savam amatam vai arī par briesmīgu muļķi. Neviens karaļa tērps tā nebija ticis lielīts kā šis.

— Bet viņam taču nekā nav mugurā! — pēkšņi mazs bērns iesaucās.

— Klausieties nu, ko bērns savā nevainībā runā! — bērna tēvs sacīja. — Bērns paliek bērns. Viņš runā patiesību.

Un visi čukstot atkārtēja bērna vārdus.

— Karalis kails! Kails! — pēkšņi skaļi iesaucās visi ļaudis. Karalis satrūkās, jo viņam pašam arī likās, ka ļaudīm taisnība, bet viņš domāja: «Tagad cits nekas vairs neatliek kā izturēt līdz galam!» Viņš izstājās vēl lepnāk, un kambarkungi gāja aiz viņa, turēdami šlepi, kuras nemaz nebija.

29.

APRĪLIS

Paiet 100 gadi,
kopš dzimis(1885)
Egons Ervīns Kišs,
čehu rakstnieks
un žurnālists.
Miris 1948. gadā.

PAR EGONU ERVĪNU KIŠU

Egons Ervīns Kišs uzrakstīja savu pirmo dzejoli, mācīdamies Prāgas reāl-skolā. Zem dzejoļa bija paraksts «E. Kišs». Reālskolas audzēkņiem tolaik bija kategoriski aizliegts publicēties presē, tādēļ avīzes redaktors parakstu pārveidoja par «Ervīns Kišs». Kopš tā laika Kišs sāka lietot dubultvārdu — «Egons Ervīns».

Egona tēvs savu dēlu gribēja izmācīt par grāmatvedi. Taču apdāvinātais jauneklis izlikās par muļķi, kas nespēj apgūt grāmatvedības gudrības. Viņš iestājās tehniskajā institūtā. Bet arī tur integrālās abstrakcijas viņu nesajūs-mināja, tāpēc Egons sāka meklēt pazīšanos literātu aprindās.

Pienāca dienesta gadi. Gažu nodienējis, Egons Kišs pievērsās žurnālistikai. Viņš sāka ar reportāžām. Dažas no tām jau bija īsti feļetoni, jo Kišam vienmēr piemita fieksme visu spasināt un par visu ironizēt.

Īši pirms pirmā pasaules kara Egons Ervīns Kišs pārcēlās uz dzīvi Berlīnē. Mobilizācija pārtrauca viņa darbību žurnālistikā.

Kišs neieredzēja karu un savā kara laika dienasgrāmatā «Karcivis Prāgas korpusā» asi izsmēja tā cīdinātājus.

1918. gada rudenī Kišs piedalījās Sarkanās gvardes organizēšanā Vīnē un kļuva par tās komandieri. Austrijas «republikāņi» izsūtīja Egonu Ervīnu Kišu uz Čehoslovākiju.

1921. gada rudenī Kišs, būdams Komunistiskās partijas biedrs, atkal pār-cēlās uz dzīvi Berlīnē. Dažas stundas pēc reihstāga degšanas Kišu viņa

Berlīnes dzīvoklī arestēja gestapo un leslodzīja cietumā. Tā kā viņš nebija Vācijas pavalstnieks, pēc Čehoslovākijas Ārlietu ministrijas pieprasījuma viņu atlauda uz Prāgu, no kurienes viņš drīz vien aizbrauca uz Parīzi.

Anrī Barbisa pamudināts, Kišs devās uz antifašistu kongresu Melburnā, taču Austrālijas varas iestādes iebraukšanu Austrālijā Kišam aizliedza. Kad okeāna laineris jau gatavojās doties atpakaļ uz Eiropu, Kišs nolēca no 18 pēdu augstā borta uz krastu. Ar divkāršu kājas lūzumu viņš tika nogādāts policijā. Tomēr Melburnas progresīvie spēki panāca Kiša atbrīvošanu. Savu uzstāšanos kongresā Kišs iesāka šādi: «Es runāju lauzītā angļu valodā, un man ir salauzta kāja, bet mans gars ir palicis nesalauzts. Jo uzdevums, kura dēļ Eiropas antifašisti mani sūtīja pie Austrālijas antifašistiem, tiek veikts šai brīdī, kad es uzstājos jūsu priekšā.»

Otrais pasaules karš rakstnieku pārsteidza Parīzē. 1940. gada oktobrī Kišs izbrauca uz Meksiku. Tur viņš nodzīvoja piecarpus gadus un uzrakstīja grāmatu «Atklājumi Meksikā», kā arī memuārus «Sensāciju gadatirgus».

Egons Ervīns Kišs 1946. gada februārī atgriezās dzimtajā Prāgā, kur pēc diviem gadiem mira.

Egona Ervīna Kiša grāmatas tulkotas daudzās pasaules tautu valodās. Tajās galvenais ierocis pret dzīves negācijām ir faktu patiesīgums, izgaismots humora un satīras spilgtajā gaismā.

Publicējam fragmentu no grāmatas «Amerikas paradīzē», ko Kišs uzrakstīja pēc tam, kad 1920.—1929. gadā ar pieņemtu vārdu bija apceļojis Amerikas Savienotās Valstīs.

EGONS ERVĪNS KISS

VIŅAS MAJESTĀTE KOŠĻĀJAMĀ GUMIJA

Košļājamās gumijas fabrikanti apgalvo: Centrālās Amerikas pirmiedzīvotāji, iedami medību gaitās, turējuši mutē sapolliokoka (achras sapota) sveķveidīgos atdalījumus, lai veicinātu siekalu izdalīšanos un tādā kārtā pārvarētu slāpes.

Šis apgalvojums ir nepareizs. Daudz pareizāk ir tas, ka nevienā spāniešu konkistadoru ziņojumā fāmīldzīgi novērojumi nav atzīmēti un ka tieši tajos

apgabalos, kur šī priede aug, košļāšanas sērga līdž šai dienai nav atradusi neviena upura.

Ticamāka ir cita izcelsmes vēsture: kādam tirgonim Ņujorkā kuģis no Meksikas atvedis šo «Čiklas» sveķu kravu, lai pārstrādātu to gumijā. Tas izrādījies neiespējami, materiāls bijis diezgan prelestīgs. Bet kas nu lai notiek ar sūtījumu? Saņēmējs — laikam tas pats misters Tomass Adams, ko košļājamās gumijas rūpniecība cenšas attēlot par nācījas lielāko labdari, — bija amerikāņu teleloģiskā dabas uzskata piekritējs: jenkijš kalkuleja, ka ne jau tāpēc rīsi augot Ķīnā, ka ķīnieši tos labprāt ēdot, bet gan tāpēc, ka Ķīnā rīsi augot, tie esot ķīniešu barības līdzekļi; ne tāpēc Arktikā mītot leduslāči un roņi, ka eskimosi labprāt gōrbjoties baltās ādās un ziežoties ar triānu, bet gan otrādi. «Tātad,» misters Adams secināja, «tātad amerikānim būs jāgremo ināni «Čiklas» sveķi vienkārši aiz tā iemesla, ka tie te ir! Būs jāgremo! Kādēļ tad mums ir rekiāma!» Un pagājušā gadsimta vidū parādījās kļiedzoši plakāti:

Tabaku zelēt ir kaitīgi un nehigiēniski.

Košļājiet «Čiklas» gumiju!

Košļājamā gumija tīra zobus!!

Košļājamā gumija dezinficē mutes dobumu un aukslējas!!!

Košļājamā gumija padara zobus mirdzoši baltus!!!!

Kas «Čiklu» košļā, tas tūlīt iegūst labšmaržīgu elpu!!!!

Košļājamā gumija veicina barības sagremošanu — tāpēc pēc katras maltītes košļājamo gumiju!!!!!!

Vai jūs gribat būt vesels un skaists?

Tad jums jākošļā gumijā!!!!!!

* * *

Kas gan negribētu būt vesels un skaists? Un pieaugušie Amerikā ķērās pie gumijas zelēšanas.

Nemot vērā sevišķi intīmās attiecības, kas pastāv starp uzņēmējiem un iestādēm Amerikā, katrā ziņā jāpieņem, ka košļājamās gumijas rūpniecība ierosinājusi izdot pīpēšanas aizliegumus ielu vagonos un apakšzemes dzelzceļā (jā, tāpat kā Berlīnē pat dažos kinematogrāfos un bibliotēkās aizliegts pīpēt!). Automāti ir pieejami: cilvēks iemet vienu centu, tas izmet košļājamo gumiju. Tāda «Čiklas» gabaliņa pietiek līdz divdesmitajai pieturas vietai. Visi košļā.

Deviņdesmitajos gados, kad atklāja, ka visur ir bacilji, un tajā pašā laikā ticība piparmētru un krūzmētru dziedinošajām spējām kļuva par modes lietu, iestājās liels uzplaukums. Šīs piedevas steidzīgi tika piejauktas košļājamās gumijas tabletēm, un tās nu rautin rāva kā bacilju nāvētājas.

Galvenais iemesls šādām sekmēm izskaidrojams ar amerikāņu fautas raksturu, kas trauksmīgi tiecas uz rosīgu diēkdiēnību. Vienā laidā kaut kas tiek darīts, bet nekas nenotiek. Cilvēki visu laiku ar kaut ko nodarbināti, bet nekas netiek pastrādāts. Tiek izraisītas plaša mēroga kustības, lai viss paliktu pa vecam. Par «Headline», milzu virsrakstu visām avīzēm, šodien kaislīgi tiek diskutēts, lai rīt vienā mierā to atkal aizmirstu. Vīrs apakšzemes dzelzceļa vagonā vai uz kuģīša runā ar draugu par kaut ko, lasīdams avīzē par kaut ko citu un domādams laikam par kaut ko vēl citu, varbūt pat risinādams krustvārdu mīklu. Viņš pastiepj kurpju tīrītājam kājas un — lai arī zobi un mēle līdzīgā kārtā no slinkošanas tiktu atturēti — košļā gumiju.

Automātu viesnīcā ņujorkieši piecās minūtēs norij savu ēdienu, lai pēc tam stundām ilgi košļātu un sūkātu Meksikas mežus.

Lakstojoties ap skaistu dāmu, gremojojot Arekas riekstus, zelējot tabaku, graužot saulespuķu sēklas, gūst baudu. Bet bauda no košļājamās gumijas pazūd pēc vienas minūtes, un atlikušajai stundas daļai mutē paliek tikai līpīga pika.

Bez vārdiem.

L. Buļikina

21.

JONIS

Paieš 80 gadi, kopš dzimis (1905)
Valdis Lukss, latviešu padomju
dzejnieks.

VISURESONIS

Tu
it kā mūžībā trāpītājs,
tu
it kā pasaules lāpītājs —
kur skrien?
Kur lien?
Kur bāzies?

Domā —
bez tevis
melnas nedienas krāsies?
Domā —
bez tevis
tramvaji stāsies?
Un mēmi būs nami,
kur pērkami
ugunsūdeņu grami?

Vairies, vairies!
Lai plāpoņas neapgaroti
nekrīt virsū kā sniegs,
kā negulēts miegs,
lai neapzākājas kāds,
ka tu esi tāds ...
neproduktīvs
mājdzīvnieks.

1.

JULIJS

**Paiet 100 gadi,
kopš dzimis (1885)
Eduards Brencēns,
latviešu mākslinieks.
Miris 1929. gadā.**

PAR EDUARDU BRENCĒNU

Ja viņš būtu uzzīmējis tikai Ķenci, tas viens pats, ar plāno degunu gaisu šķeldams, viņu būtu ievēdis latviešu mākslas vēsturē.

Tāpat kā Hašeka «Šveika» vienīgais ilustrētājs ir un paliek Jozefs Lada, tā brāļu Kaudzīšu «Mērnieku laikiem» — Eduards Brencēns. Ja šai grāmatai bildes uzzīmētu kāds cits, tad tie vairs nebūtu pareizie Mērnieku laiki, neviens neticētu, ka tie ir Istie.

Mūsu mākslas vējrādītāji ir šaudījušies uz dažādām pusēm, bet Brencēns, Jāņa Jaunsudrabiņa vārdiem runājot, «... par spīti palika savā vecmodībā kā zemnieks pelēkos svārkos, kur būtu bijis jāuzvelk varbūt fraka vai smoking». Smokingu un «pulksteņķeti» ar visiem bumbuļiem viņš atstāja švaukstam. Kā nenosūbējošā spogulī šajā tēlā arī mūsu dienās viens otrs varētu saskatīt pats sevi. Un tā visās Brencēna ilustrācijās — tēls līdz būtības dziļumiem.

Brencēns strādāja daudz un daudz arī padarīja. Viņš gleznoja portretus, ainavas, sadzīves skatus un dekorācijas. Šai sakarā der atcerēties, ka tieši ar dekorācijām viņš provincē ieviesa skatuves kultūru. Visos viņa darbos dzīvo mūsu tauta un zeme. Brencēns bija ceļā uz to, lai kļūtu par vienu no visdziļākajiem.

Latvijas PSR Mazajā enciklopēdijā atzīmēts, ka Brencēna māksla bija dzīvespriecīga. Arī viņš pats tāds bija. Dzemzēl dzīves pēdējā posmā prieku

viņš meklēja turpat, kur dažs to atrod arī šodien — alkoholā. Un viņam bija jāaiziet no dzīves četrdesmit četru gadu vecumā.

Ja nu Eduardu Brencēnu pieminam «Dadža» kalendārā, varbūt šī izdevuma specifikas dēļ nebūtu nevietā minēt kādu sīkumu, ko mākslinieka brālēns, arī gleznotājs profesors Kārlis Brencēns, reiz pastāstīja studentiem.

Vislabākās akvareļu otas darina no vāveru astēm. Taču šim nolūkam der vienīgi trīs visgarākās astes gala spalvas. Tā nu reiz Eduards, teradies laukos, ņem bisī un iet pēc otām. Visu dienu mežā rīb kā kara laukā. Vakarā mednieks pārnāk mājās tukšā.

— Kā tad tā, nevienu pašu nenošāvi!

— Nenošāvu, bet rāmākas gan kļuva!

Brencēns bija arī labsirdīgs cilvēks.

E. Rusmanis

E. Brencēna ilustrācija — «Ķencis».

11.

AUGUSTS

Paiet 50 gadi, kopš dzimusi (1935) Vita Vīksna (V. Cīrule) latviešu padomju žurnāliste, dzejoļu un humoristisku stāstu autore.

VITA VĪKSNA

SMALKMAIZĪTES AR MAGONĒM

Mana vainas apziņa ir dziļa kā Preses nama lifta šahta, kad tajā raugās no divdesmitā stāva. Nelaime arī sākās ar liftu. Pareizāk, ar Preses nama lifta kabīni. Zināt, kad cilvēks nevis krīt, bet ātrgaitas liftā jauki vizinās lejup, saldjūsmīgs pussvara stāvoklis pārņem ne tikai miesu, bet arī garu. Un tā nu gadījās, ka, lidinoties liftā lejup kopā ar «Dadža kalendāra» sastādītāju, viņš man pajautāja:

— Kad jūs uzrakstīsiet pirms pieciem gadiem apsolīto humoresku? Viņa noturīgās uzmanības aizkustināta, apsolīju: būs!

Noticiet, lūdzu, svētai paliesībai: tajā brīdī, kad solīju, es no sirds ticēju, ka grību uzrakstīt un ka humoresku — lai tinte par stenderi — uzrakstīšu. Protams, manas grībēšanas iemesls nevarēja būt pati humoreskas sacerēšana. Kaut ko tādu normāls cilvēks vispār nav spējīgs vēlēt. Bet man tuvojās dzīves saulgrieži un jubilejas reizē paredzami lielāki izdevumi... Pieņemot varbūtību, ka 1985. gada kalendārs pagūs iznākt 1984. gada nogalē, ļoti var gadīties, ka... Jā, ir un ir jāraksta!

— Lai tad paliek norunāts! — sastādītājs aplaimots smaidīja. — Pats pēdējais terminš ir...

Un viņš nosauca datumu, līdz kuram bija vēl milzums laika — piecas garas dienas.

Mīļie! Šodien rit jau trešā diena viņpus norunātā datum! Bet humoreskas nav... Strādājot ļoti nopietna laikraksta ļoti nopietnā nodaļā, par jautru gabaliņu sacerēšanu darba laikā nav ko domāt. Par rakstīšanu vakaros mājās arī ne. Tie, kam ir bērni un mazbērni, mani sapratīs. Tāpēc sadūšojos izprast vienu brīvu dienu, vaļsirdīgi atzīdamās, ka jāveic neatliekami gaidāmās jubilejas priekšdarbi. Priekšnieks iepleta acis un droši vien vēlāk palūdz sekretārei ienest manu personīgo lietu, lai pārliecinātos, kad es īsti esmu dzimusi. Bet es tobrīd jau steigšos ārā no Preses nama, vienas domas spārnota: «Rīt veselu dienu vienā mierā sacerēšu apsolīto gabalu!» Dvēseles dziļumos jutu, ka šis gabals būs sievietes ironija par sevi pašu un par sīkām, tāpēc pārvaramām likstām, kas tomēr traucē atbildīgo un ģimenes budžetam nepieciešamo daiļrades procesu.

No rīta naski saposu savus lielos bērnus, tostarp vīru — uz darbu, vidējos — uz skolu, maziņos — uz bērnudārzu. Pēc tam pati jozu uz frizētavu. Kāpēc uz turieni? Tāpēc, ka sievietei bez frizēros nav ko domāt uzrakstīt kaut ko jēdzīgu. Ja uz galvas haoss, tad galvā iekšā — sausmas pat iedomāties kas!

Frizētavas priekšelpā, sēdēdama dāmu rindā, ar pašiedvesmas palīdzību noskaņojos mūmijas mierā pārciest visas ar frizēšanas saistītās grūtības un neērtības. Gaiši staroju līdz brīdim, kad meistare manai galvai uzgāza gandrīz verdoša ūdens šāļti. Atturīgi iegaudojos:

— Au—ū!!

— Nu, nu... — meistare it kā pārmezdama, it kā mierinādama atsaucās un manos kūpošajos matos ieslēca ledaini aukstu šampūnu.

— Vai—t!! — klusi ietdējās.

— Nu, nu? — meistares balsi skanēja izbrīns.

Sākās matu mazgāšana. Mazgāšanai sokoja slapjo, saveltu matu izskāšana, kas nezin kādēļ — neizprotami ir asociāciju plūsmas līkloči! — atsaucā atmiņā plūcšanos ar brāli lelles dēļ. Lelle mums bija viena, mēs — divi. Strīdā par trašuma tiesībām lellei vispirms, šķipsnām vien, izrāvās visi mati, pēc tam norāvās galva...

Mana galva — par to pārliecinājos spoguļi — bija palikusi uz pleciem, taču laikam ne gluži tistajā vietā, jo matu uztīšanas laikā meistare ar to izrī-

kojās kā ar kāpostu kacenu, liekās lapas atdalot: rāva atpakaļ, grūda pa kreisi, stūma pa labi, bīdīja uz priekšu. Viens grūdiens bija tik spēcīgs, ka es nenoturējos un noslīdēju zemē.

— Nu, nu, nu! — meistare šķīta pagalam sašutusi. Tomēr palīdzēja man no jauna uztrausties krēslā.

Kad iznācu no frizētavas, man iegribējās sevi par visu pārciesto apbalvot.

— Kad sadrūmst prāts, — reiz vaļsirdīgā sarunā atzinās automašīnu rezerves daļu noliktavas pārzine, — es aizeju uz labu veikalu un uzdāvinu sev kādu sirdij tīkamu nieciņu. Piemēram, franču smaržu flakoniņu vai īsta kristāla vāzīti. Un uzreiz noskaņojums lielisks!

Ielūkojos maciņā — rublis ar kapeikām. Pat neīsta kristāla apročpoga neiznāk.

Bet arī rublis ir nauda!

Tāpēc sēdos 6. trolejbusā un — uz «Minsku»! Tur vienmēr iespējams ātri un ērti iegādāties visu, ar milzīgiem zupas kalliem sākot un mazburciņās iesālītām dillēm beidzot.

Man kārojās šokolādes. Kārojās apzināti un mērķtiecīgi, jo jau Blaumanis skubināja rakstītājus, kad viņi strādā, laiku pa laikam iemest mutē cukura graudiņu. Domas par Blaumani un šokolādi manu uzbužināto galvu un uzbudināto prātu pamazām nomierināja. Katrs matiņš, ikviena doma iegūla savā vietā.

Cetras pieturas pirms «Minskas» trolejbusā atbrīvojās vieta līdzās iemīgušam vīrietim labākajos gados. Piedzēries nešķīta, droši apsēdos blakām.

— Kur-r es atr-rodos, velns par-rāvis!!! — man pie auss piepeši no-granda uzbrēciens.

— Jūs . . . atrodaties . . . trolejbusā! — es loģiski atbildēju.

— Skaidrs, ka trolejbusā! Ne jau kosmosa kuģī! — blakussēdētājs jau savaldīgāk nodārdināja.

«Laikam cilvēkam vāji nervi . . .» nodomāju un sapratu, ka mans pilsonis-kais pienākums ir viņam palīdzēt.

— Šodien ir skaista rudens diena, — es lūkoju nervozā vīrieša domas aizvadīt rāmā sāncelīnā. — Šādā skaistā rudens dienā ir patīkami pavizi-nāties. Jā, arī es mazliet vizinos, — es laipni sacīju, lai nervozo vīrieti no-virzītu tālāk, arvien tālāk no slimīgās iedomas, ka viņš atrodas velns zina kur.

Brīdi paklusējusi, moži piebīldu:

— Es braucu uz «Minsku». Iepirkties. Un kurp, ja atjauts vaicāt, braucat jūs?

— Apkārt! — nervozais strupi atbildēja.

«Vai dieviņ, pavisam sajucis! Laikam taču iedomājies, ka viņš ir jūras-braucējs! Vai kosmonauts!» es sevī nodomāju, bet skaji ļoti pieklājīgi, ļoti mierīgi — ar trakajiem tikai pa labam — pavaicāju:

— Un cik tālu jūs savā... ē... ceļojumā esat ticis?

— To es jums prasīju, cienītā! Bet tā vietā, lai cilvēkam paskaidrotu, kur viņš atrodas, jūs man te čivināt velns zina ko par skaistām rudens dienām!...

— Jūs, cienītāis, — es jau apskaitusies atbildēju, — sēžat Rīgas pilsētas Tramvaju un trolejbusu pārvaldes 6. maršruta trolejbusā, braucat universālveikala «Minskā» virzienā un pavisam drīz atradīsities Kastrānes ielas pieturā!

— Velns un elle! — viņš iesaucās. — Kastrānes ielas pieturā es taču iekāpu, lai...!

— Lai brauktu apkārt? — es ironiski pavaicāju.

— Nu kā tad citādi! Protams, apkārt! Tad ir cerība dabūt sēdvietu. Ja jums katru rītu būtu jābrauc gandrīz vai no gala līdz galam, jūs darītu tāpat!

— Un tikmēr riņķotu pa Rīgu, kamēr rīta snaudiens nosnausts, — es dzēlīgi piezīmēju.

Viņš paskatījās uz mani ar satracināta tīģera skatienu.

Dzīva tomēr paliku. Šokolādi nopirku. Tās klātbūtne viesā manī saldās cerības.

Tukšajā, klusajā dzīvoklī jutos kā dievs tas kungs pirms pasaules radišanas. Nu tikai pie rakstāmgaldal!

Piepeši telefona zvans.

— Ģērbies žigli un nāc!

— Bet...!

— Nekādi bet! Rīgā uz vienu dienu iebraucis vienreizēji zinošs daiļrades psiholoģijas zinātnieks. Ar pūlēm izdevās pielauzt, lai viņš nelieklam radošās inteliģences pulciņam izklāstītu savas visjaunākās atziņas. Neesi zoss, nelaid garām šādu izdevību!

Klikt. Klausule nolikta.

Ak vai, cik priecīga par šādu ielūgumu es būtu jebkurā citā reizē! Tikai ne šodien, tikai ne tagad, kad man ir jāraksta un kad man ir gan frizūra, gan šokolāde, gan klusums mājās. Hm... Bet tikšanās ar daiļrades psiholoģijas speciālistu, var gadīties, pacels mani varēšanas virsotnēs... Turklāt ilgāk par stundu viņš taču nerunās!

Aizgāju.

— Cienījamie kolēģi! — lektors iesāka, ar šādu uzrunu mūs, daiļrades meistrādniekus, paceldams kā Gulivers liliputus līdz savam līmenim.

— Jebkura saprašanās starp cilvēkiem ir iespējama tikai tad, ja doma tiek pateikta skaidri un izsmeljoši.

Bloknotiņā pierakstīju: «Domu — izsmeljoši!»

— Nedrīkst pieļaut ne mazāko neprecizitāti, lai ar vārdu pausto jēdzienu nevarētu iztulkot citādi. Tādēļ mēs mūsu biedriskajā pārrunā sāksim ar pilnvērtīgu noskaidrošanu, kas ir kas.

Konspektēju: «Pilnvērtīgi — kas ir kas!»

— Runājot par daiļrades psiholoģiju, mani draugi, sāksim ar to, ka noskaidrosim, kas ir «daiļrade» un kas ir «psiholoģija». Jo tikai pēc tam ir jēga censties saprast vārdkopas «daiļrades psiholoģija» semantiku. Starp citu, semantika, kā jūs visi no studiju gadiem atceraties, ir atsevišķu vārdu un vārda daļu jēdzieniskā puse; semantisks — tāds, kas saistās ar vārda nozīmi. Khm... Esmu pārliecināts, ka vārdu «semantika» mēs visi saprotam vienlīdz viennozīmīgi. Turpināsim. Kas tad ir psiholoģija? Psiholoģija, teiktu senie grieķi, ir mācība par dvēseli. Ārkārtīgi liela nozīme zinātniskās psiholoģijas attīstīšanā bija...

Pēc trīsarpus stundu ilgas klausīšanās jutos tā, it kā man būtu vienlaikus uzgāzušies visi Lielās padomju enciklopēdijas sējumi. Vairs neko neatcerējos, vienīgi bloķinā pierakstīto:

«Domu izsmeloši!», «Pilnvērtīgi — kas ir kas!».

Atgriezusies mājās, pārliecinājos, ka humoreskas rakstīšanai atvēlētais laiks katastrofāli sarucis. Taču rakstāmgalds vēl aizvien bija pilnā kaujas gatavībā — ar balta papīra lapu kaudzīti un gabaliņos salauzītu riekstu šokolādi. Godam turējās arī frizūra.

Apsēdos un ķēros pie darba. Jau pēc brītiņa lapu greznoja savā vienkāršībā ģeniāls teikums:

«Es esmu svētdienas bērns.»

Atliecu muguru taisnāk, lai uz ievadfrāzi paskatītos iztālēm — gluži kā gleznotājs, kas, uzlicis audeklam kārtējo krāsu triepienu, mudīgi patek dažus solītus nostāk, lai ieraudzītu kopskatā, kas ir iznācis. Jauki! Nu, tagad tikai uz priekšu! Dzelzs ir jākaļ, kamēr karsta. Es turpināju:

«Bē r n s, kā jūs visi droši vien atceraties no studiju gadiem, ir cilvēka atražošanas produkts. Pateicoties «Ģimenes mācības» fakultatīvā kursa ieviešanai vidusskolās...» Un tā tālāk!

«S v ē t d i e n a, kā mēs visi zinām, ir tā nedēļas diena, kas seko sestdienai. Pastāvot pašreizējai darba likumdošanai, svētdienu mēs izmantojam saprātīgām un veselīgām personiskām vajadzībām...» Un tā tālāk, un tā tālāk.

«E s m u, kā ikkatram zināms, ir darbības vārda «būt» tagadnes pirmās personas vienskaitļa forma, ko visbiežāk lietojam saistījumā ar personas vietniekvārdu «es» un kas rāda, ka...» Un tā tālāk, un tā joprojām.

«E s...»

Līdz šim burti un vārdi no lodīšpildspalvas plūda ar reaktīvu ātrumu un aprakstīto papīrlapu kaudzīte auga augumā, bet šis vietniekvārds mani spēji apstādināja. Lai atklātu sava «es» fizioloģisko, psiholoģisko, sociālo, demogrāfisko utt., utt., u.t.jpr. būtību, manas spējas izrādījās par vājām. Ne frizūra te spēja kaut ko līdzēt, ne riekstu šokolāde, ne daiļrades psiholoģijas zinātņu doktora lekcija. Simtprocentīgs krahs!...

Šai traģiskajā brīdī strauji atvērās durvis, un es izdzirdēju divbalsīgas
gaviles:

— Urā! Vecmammal Vecmamma jau mājās! — Tas bija Edgariņš.

— Urāā! Būs smalkmaizītes ar magonēmi! — Tas bija Kaspariņš.

— Izcep gan, ja jau esi apsoltījusī! — vidējie un lielie bērni pievienojās
mazajiem.

Cik vienkārši ir dot izpildāmus solījumus!

Smalkmaizītes ar magonēm izdevās patiesi garšīgas.

Bez vārdiem.

A. Mukāns

15.

AUGUSTS

**Paiet 125 gadi,
kopš dzimis {1860}
Sudrabu Edžus,
latviešu rakstnieks.
Miris 1941. gadā.**

PAR SUDRABU EDŽU

Sudrabu Edžus [īstajā vārdā Morics Eduards Zilbers] dzimis Meņģeles pagasta Siliņos skolotāja ģimenē. Viņš ir mācījies Madlienas draudzes skolā, Aderkašu pareizticīgo skolā un Baltijas skolotāju seminārā Rīgā. Pirmais dzejolis — «Nakts klusums», kas būtībā ir Ļermontova dzejoļa «Kalnu virsotnes» brīvs atdzejojums, — publicēts 1880. gadā.

1882. gadā Sudrabu Edžus sāk strādāt par skolotāju Dzērbenes draudzes skolā un raksta sentimentālus dzejoļus. Taču drīz vien viņš saskata neatbilstību starp vietējo darboņu vārdiem un darbiem. Viņš sūta laikrakstiem korespondences par krodzinieka un tirgotāja blēdībām, kādā Izrikojumā pazobo arī mācītāju. Brist konflikts. Lai no tā izvairītos, Sudrabu Edžus aizbrauc uz Ufu, uz latviešu koloniju Austrumciemā, kur viņu aicina par skolotāju. Taču arī tur viņš nevar saprasties ar vietējiem varasvīriem un atgriežas atkal Dzērbenē. Tad ar F. Brīvzemnieka gādību dabū pārziņa vietu Gramzdas ministrijas skolā, kur nostrādā septiņpadsmit gadus.

1905. gadā Sudrabu Edžus aktīvi iesaistās revolūcijas notikumos, uzstājas mītiņos ar runām, darbojas pagasta rīcības komitejā utt. Glābjoties no soda ekspedīcijas, Sudrabu Edžus 1906. gada janvārī slepus atstāj Gramzdu un dodas uz Iekškrēviju. E. Birnieka-Upīša aicināts, Sudrabu Edžus 1907. gadā

atrod drošāku patvērumu un pastāvīgu darbu Kaukāzā. Viņš strādā par dziedāšanas skolotāju Baku, māca vācu valodu Nuhā un Saljanos. Pēc Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas Sudrabu Edžus no Azerbaidžānas dodas uz Maskavu, tad Petrogradu, pēc tam uz Pleskavu, kur strādā izdevniecībā un pedagoģiskajā darbā. 1924. gadā rakstnieks apmetas uz pastāvīgu dzīvi Maskavā, kur paliek līdz mūža galam.

Sudrabu Edžum nav izteikti satīrisku vai humoristisku sacerējumu. Taču tajos darbos, kuros viņš kritizē veco iekārtu un tās pārstāvjus, satīras elementi ir spilgti un iedarbīgi. Tā tas ir divdesmito gadu stāstos «Vecā režīma lāstā», «Maitas putni» un citos, sīzētiskajos dzejoļos un dzejojumos «Darbarūķu fēvreize Baltlatvijā», «Baltlatvija» u. c. Stāstā «Vecā režīma lāstā» atspoguļojas ārzemju intervences periods Azerbaidžānā. Ar satīras ieročiem Sudrabu Edžus te atmasko ģimnāzijas skolotāju Kosolapu un viņa sievu, kuri dedzīgi gaida «vecos labos laikus» un Denikina bandas. Ar kodīgām satīrām un pamfletiem viņš vēršas pret valdošajām aprindām Latvijā, pret kapitālistiem un viņu interešu sargiem.

Savu 80 gadu dzimšanas dienu Sudrabu Edžus nosvinēja Maskavā. Tur 1941. gada 30. janvārī arī beidzās viņa mūzs.

Urnu ar rakstnieka Sudrabu Edžus pelniem atveda uz Rīgu un iemūrēja Raiņa kapu vārtos.

SUDRABU EDŽUS

KĀ ES UZRAKSTĪJU «DULLO DAUKU»

Gadus 40 atpakaļ, mācīdamies poļu valodu, izrakstīju no Varšavas poļu rakstnieku darbus, starp citu, arī Boleslava Prusa rakstus. Viņos atradu vairākus stāstiņus bērniem, no kuriem man visvairāk patika «Anteks», t. i., Antiņš. Patika tāpēc, ka tas manī modināja atmiņas par sen pagājušiem laikiem, kur pazinu bērnus pagastskolā, kas bija mācījušies ābeci tādos pat apstākļos un pie tādiem pašiem kupriem un klibiem skroderiem kā Antiņš un tāpat tikusi kalpināti dažādos mājas darbos. Arī nodoti amatā pie šāda vai tāda meistara, no kuriem lielākā daļa uz mata līdzinājās Antiņa kalējam.

Antiņš bija ziņkārīgs, viņš daudz ko gribēja zināt, piem., kas tur, aiz meža, kūleņo, te ceļas, te krīt. Viņam izskaidroja, ka tie ir vējdzirnavu spārni, un ar to tam pietika. Saslima māsiņa. Kaimiņiete pūšlotāja deva mātei padomu, lai izkurinot krāsni un iestumjot meiteni, slimība izsvīdīšot.

— Tak tā viņu izcepsiet! — Anteks vaimanāja.

Un izcepa arī. To, zināms, būtu paredzējis katrs bērns.

Viņu nodeva mācībā pie kalēja. Tur tas izkala pakavu, dzērājam meistaram neesot mājās, un apkala zirgu.

Biju toreiz karsts «taulietis», t. i., cientiņu tēva valodu, tautas dziesmas un pasakas, un skaitīju latviešus par ne mazāk apdāvinātiem nekā citas tautas, pat labprāt stādīju tos augstāk un ļoti priecājos, ka no pagastskolas varēju atcerēties tāda Lapsas Jāņa no Ģērķiem, tāda Mārtiņa Lazdiņa no Plītēm, kuri bija ne tikai pārsteigti, bet varen ieinteresēti, izdzirdējuši par zemes lodveidīgu apaļumu un viņas griešanos ap sevi un sauli.

Mans tēvs bij pagastskolotājs. Skolas namam muižnieks iedeva vecu ēku. Vienā galā divās istabās dzīvojam mēs, t. i., mani vecāki ar ģimeni, otrā turēja, kā toreiz mēdza teikt, skolu. Muižnieks vēl dāvināja veselu kavu grāmatu, starp tām «Atlasu» ar septiņpadsmit landkartēm un ģeogrāfijas mācības grāmatu.

Tēvs garus vakarus nosēdēja pie grāmatām un pa dienu skaidroja vai lasīja mums priekšā par zemes veidu un griešanos. Vakaros pielīdu pie puikām gulēt. Tur pārrunājām dzirdētos brīnumus, uzstādīdami jautājumu, kā tas var būt ar to zemes griešanos — kam cilvēki un viss, kas nav ierakts labi dziļi, nebirst no viņas nost? Visvairāk mūs interesēja tas, ka zemes apaļumu varot novērot uz jūras. Kā turpu nokļūt? Tad jau varētu iesēsties laivā un aizbraukt labi tālu jeb ziemu aizskriet pa ledu — bet tā, uz ticību? Varbūt melots. Cits vēl ieminējās kaut ko par acu apmānīšanu. Bet Mārtiņš Lazdiņš apņēmās, kad būšot Rīgā, noskriet līdz jūrai, uzkāpt augstākā kokā un novērot no turienes. Tēvs vasaru šo ņemšot līdzi, kad braukšot sviestu pārdot.

No šiem diviem zēniem un Antiņa jau iznāca galvenais uzmetums «Dullajam Daukam». Tiem pievienoju Jāni Grīnbergi, kuru nodeva mācībā pie dzērāja skrodera. Pamācījies kādu laiku, tas aizbēga no meistara pie mātes un ar viņas veco šujmašīnu sāka šūt apakšbikses, kuras bija gana ārdījis un lāpījis pie «principāla». Šujmašīnu izārdīt, iesmērēt un salikt tam bija skaidrais nieks.

Tad vēl «Dullajā Daukā» ietilpst piektā figūra. Dzīvoja mums līdzās kāds Celmiņš vai Ceimers, lāgā neatminos, zēns, par mani veselu galvu lielāks — man toreiz varēja būt gadi pieci vai seši. Pie sienas tiem karājās vecs pulkstens, pilnīgi invalīds, gulēt vien gulēja. Kādu dienu, Celmiņam uz ilgāku laiku aizgājušam darbā, — mātes arī nebija mājās — zēns piestūma galdu pie sienas zem pulksteņa, nokabināja vienu svaru, nokabināja otru, nocēla no naglas pulksteni un, no galda nokāpis, sāka ārdīt veco invalīdu. Noņēma rādītājus, «cīparblatu», izgriezta dažas skrūvītes, zobratīņus salika uz galda plāksnes citu pa labi, citu pa kreisi, te tālāk no sevis vai tuvāk ņēma meisterēt. Āmuriņa, t. i., stundu sitēja kātiņu izlieca taisnu, kādu tur plāksnīti izdauzīja līdzenu, līdzenu, katru daiktiņu apskatīja vērīgi, ieliektās vietas izlīdzināja, maigi strādādams ar āmuriņu, tad sāka vākt daiktus kopā un — savāka. Uzkāra pulksteni atpakaļ, piekabināja svarus, iekarināja vēzēkli, iekustināja un — pulkstenis sāka iet. Gājal Aizstūma galdu parastā vietā. Skatāmies abi, kā strādā invalīds, raugāmies pulkstenī, veramies viens otram acīs, brīnāmies, priecājamies. Te uzreiz — tavu švirkstēšanu . . . Pulkstens tapis traks! Švirkst, strādā pa augšu, viens svars sāk nākt uz leju un — tingš . . . tingš — sāk sist stundas. Ak tavu prieku! . . .

Pārņāk māte, ierauga pulksteni ejam. Kas ta nu lēcies? Kā ta šis iedomājies strādāt? Zēns klusē, redzams, ka bailes, vēl pastāstīs tēvam, bet tas ātrs ar siksnu.

I tēvs pabrīnējies — būšot kaut kas bijis aizmeties. Vēlāk tomēr nāca gaismā, tikai tēvs neparko negribēja ticēt — tāds knēvelis vēl drīkstēšot aiztikt tādu dārgu un sarežģītu lietu.

Dullais Dauka ir pārāks par Anteku tāpēc, ka viņš neapmierinājās ar izskaidrojumu vien. Viņš sākumā pat neticēja tādiem brīnumiem, šaubījās, grāmata arī varēja melot. Viņš gāja meklēt apstiprinājumu tam, ko dzirdējis gan pie mācītāja, gan skolotāja. Viņš tagad šaubījās mazāk, sāka ticēt, ka zeme ir apaļa kā lode. Tikai miera tam nebija; iekšā kaut kas nemīlīgi sauca pēc pierādījuma — acīm jāredz! Un Dauka gāja meklēt pierādījumu, sēzdamies nīkna kaimiņā laivā, nejautādams, kas viņam no jā var atlikt. Tāda nieka laiva pret lielo pierādījumu! Viņš devās jūrā pētīt. No Anteka būtu iznācis profesors, lekciju lasītājs, piekritējs šim vai tam zinātniekam, bet no Daukām attīstās Edisoni, Humbolti, Kolumbi.

11.

SEPTEMBRIS

**Paiet 120 gadi,
kopš dzimis (1865)
Jānis Rainis,
Latvijas PSR
Tautas dzejnieks.
Miris 1929. gadā.**

RAINIS

BALSSTIESĪBA

Lai miljons mutes jums būtu
Un balsis kā bazūnes,
Tās nevarētu vairāk
Kā pīkstošas pelītes.

Jo jūsu balsis, cik skaļas,
Ir bez balsstiesības;
Vai jūs tur kļiedzat, vai raudat,
Neviens jūs neklausās.

Caur jūsu lāstiem un draudiem,
Caur visām vaimanām,
Caur lielo troksni cauri
Skan balss ar tiesībām.

«Kas tā par varenu balsi!»
Jūs īgni prasāt man.
— Nu, uzklausāties labi,
Kā zelta nauda skan.

DZĪVES RIŅKOŠANA

(Bezgalīgi mūžīga dziesma, kura nekad nebeidzas,
bet iet vis tālāk utt., utt.)

Kāju, kāju, ko es kāju!
Rīmes kāju, rīmes kāju.

Kas tur no tām rīmēm būs?
No tām rīmēm peršas būs.

Kas tur no tām peršām būs?
No tām peršām dziesmas būs.

Kas tur no tām dziesmām būs!
No tām dziesmām nauda būs.

Kas tur no tās naudas būs?
No tās naudas alus būs.

Kas tur no tā alus būs?
No tā alus dzērums būs.

Kas tur no tā dzērum' būs!
No tā dzērum' rīmes kļūs.

Kāju, kāju, ko es kāju!
Rīmes kāju, rīmes kāju.

Kas tur no tām rīmēm būs...

utt., utt., utt. cum gratia in infinitum, t. i., tik tālu, kamēr dziesma beidzas, — un viņa nekad nebeidzas, ja dziedātāju nenosit. Bet, ja tas ir nosists, dzied cits tālāk.

19.

OKTOBRIS

**Paiet 55 gadi,
kopš dzimis (1930)
Jānis Liepiņš,
latviešu padomju
rakstnieks un
dzejnieks.**

JĀNIS LIEPIŅŠ

APSVEICĒJA RUNAS STENOGRAMMA MANĀ AUTORVAKARĀ

Cienījamie klausītāji, cienījamais, tomēr mazākā mērā, autor!

Jūs mani, Edmundu Freibergu, esat uzaicinājis teikt ko — saprotams, labu — par jums sakarā ar jūsu pēdējos gados izvērsto darbību teātra jomā. Bet man tālīt jāsaka, ka es nevaru atrast nekā cildināma pat tādā reizē, kad cildināšana ir vismaz vēlama, ja ne obligāta: jums ir jubileja, par ko dzīve jums ielikusi divus piecniekus uzreiz. Autorvakars, kurā esat sepulcinājis

savas pielūdzējas, domāts neapšaubāmi jūsu pašapziņas celšanai. Kāpēc tad jūs, pa teātriem, pa humora un satīras vakariem staigādams, nevaļrojat aktieru pašapziņu, bet neapnīcīs nopeļat visu, ko mēs darām šai nesvētīgajā mākslā? Tagad nu man ir reize sacīt, ko es, ko mēs, visi aktieri, par jums domājam, un, esmu pārliecināts, nākamajā autorvakarā jūs tāpat dabūsit no citu mākslu pārstāvjiem, kā esat jau ne reizi vien dabūjis pretī no rakstniekiem, gleznotājiem, mūziķiem. Aktierim ir tā noērtā situācija, ka viņš pie teikšanas reti liek, jo arvien ir spiests runāt citu sacerētus tekstus. Nu es beidzot esmu ticis pie teikšanas, un nedomājiet mani pārteikt! Jūs visi zināt, cik labi nostādītas ir aktieru balsis un cik skaļi mēs varam runāt, ja to darīt spiež apstākļi.

Kā mums visiem teātra aprindās zināms, ar teātra kritiku nodarbojas vai nu netalantīgi aktieri, vai pretenciozi cilvēki. Konkrētajā gadījumā mums jāsaprotas ar abu negatīvo parādību koncentrēšanos vienā personā (lūdzu, noprasiēt tikai, lai es teiktu: personībā!). Reiz es nejausi ieminējos mūsu galvenajam režisoram Alfrēdam Jaunušanam par viņa citkārtēju palīdzību pašdarbības jeb amatieru trupām. Un režisors man lūgt sāka stāstīt par savu pūlēšanos Medicīnas institūta labā. Par viņa aktieriem savulaik ir bijuši tagad ļoti ievērojami cilvēki: Medicīnas institūta rektors profesors Korzāns, medicīnas zinātņu doktors Jānis Erenpreiss, Dzemdību nama medicīniskā direktore Anita Caune un tā joprojām, viņu vidū arī medicīnā pilnīgi nepopulārais un piecdesmit gadu vecumā tikai līdz jaunākā zinātniskā līdzstrādnieka amatam uzkalpoties spējīgais (proti, augstāk uzkalpoties nespējīgais) Jānis Liepiņš. Vecajā Medicīnas darbinieku namā esot spēlēts tik iedvesmīgi un jauki, ka mums vēl jāšaubās, vai bija maz vērts plēst nost seno namu un uzcelt tā vietā jauno Dailes teātri. Vienīgais, kam nav bijis nekādu spēju teātra nozarē, izrādījies šā autorvakara sarīkotājs, kas tad izmantots galvenokārt par rekvizitoru vai sufflieri.

Pretenciozilāte esot franču cilins vārds, bet franču cilme arvien ir latīniska. Lai gan neesmu studējis medicīnu, tomēr latīņu valodu, par franču valodu nemaz nerunājot, es protu labāk nekā autorvakara sarīkotājs, un es viņam — tāpat arī jums — paskaidrošu, ka vārda izcelšanās ir saistīta

ar laļiņu verbu praetendere, kura nozīmē īpaši vēlos izcelt priekšā aizvilksānu un priekšā turēšanu. Šīs abas akcijas ir tik ļoti atbilstīgas autoram, ka nemaz neprasa garākas paskaidrošanas. Sevis priekšā aizvilksāna un sevis turēšana citiem priekšā — pat tagad, kur es lasu savu referātu, objekts nesēž publikā, bet tās priekšā — ir iztirzājamai personai raksturīga un nediskutējami piedienīga. Pretenciozitātes pamatnozīme — būt pašam par sevi pārāk augstās domās — atklāsies mana referāta turpinājumā.

Tātad esmu aprādījis, ka Liepiņš ir netafantiģs aktieris un pretenciozs cilvēks. Ar to pilnīgi pietiek, lai vajadzības gadījumā varētu ķerties pie teātra kritikas, ko viņš ir darījis jau ļoti sen, padomājiet tikai, studiju laikā! «Literatūras un Mākslas» 1954. gada komplektā ir atrodamā informācija par skatītāju konferenci Drāmas teātrī. Analizēta tikusi arī «Spītnieces savaldīšana», šī brīnišķīgā komēdija Veras Baļunas režijā. Raksta beigās teikts, ka režisores darbu kritizējis Jānis Liepiņš. Tur obligāti bija nepieciešams sacīt «kāds», jo nekāds Liepiņš nebija pazīstams. Gleznotājs Jānis Liepiņš jau neietu nodarboties ar teātra kritiku, viņš teātra mākslai nepievērsās. Vai cilvēks, kas studē medicīnu, drīkst izteikties par teātri? Vienīgā sfēra, kas ir tāda studenta ziņā, būtu anatomiskais teātris, bet tas šai laikā Rīgā bija slēgts. Autors, laikam baidīšanas dēļ, pērn aizveda mani uz šo anatomijas teātri, lai es redzot, cik maza sfarpība esot starp to, ko uz skatuves darot mēs un viņi. Ak, viena no anatomiskā teātra režisorēm, redzēdama manu izmīsumu, sacīja: «Raugiet, jūs sabijāties no naturālisma, bet pats «Kingū» uzvedāt vēl naturālistiskāk.» Šī profesore apmeklēja Liepiņa autorvakarus, un kādā no tiem viņš nekrietnā veidā apsmēja manu rūpīgo un iedvesmas pilno darbu, nosaukdams to par neciešamu. Es skrēju laikus, laukā no teātra, šausminādamies par to, ka mūsu teātris ir tik tuvu šai drūmajai celtnei.

Atgriezies pie «Spītnieces savaldīšanas». Vai šo jautro, asprātīgo komēdiju cilvēks, kam visi vielmaiņas procesi ir kārtībā, vispār spējīgs nopelt? Domāju, ne. Vai kāds var pelt Paula dziesmas, kas izraisa dvēseles atspirgšanu? Nevar, jūs teiksit. Bet nāk viens izdēdējis cilvēks, ko varbūt moka žultslēkmes

vai ģikts, nāk un noķengā tautas svētumu. Oļegs Pavlovs sacīja Mākslas darbinieku namā rīkotajā Petera grāmatas apspriešanas simpozijā, ka Pauls ir nācījas gara izteicējs, tās simbols. Jūs zināt gan, ka par nācījas gara un simbolu izteicēju nomelnošanu pienākas sods, kādu augšminētais «Spītniecības savaldības» kritizētājs bija pelnījis jau pirms trīsdesmit gadiem, nomelnodams pasaulslavenas lugas slavenu uzvedumu, kurā izteicās mūsu teātra gars, kas bija mūsu teātra simbols. Ir bieži gadījies, ka teātris izglābj vāja autora vāju lugu, bet nekad teātris nav sabojājis laba autora labu lugu. Tādu gadījumu teātra vēsture nepazīst.

Par iepriecinājumu, pēc Medicīnas institūta beigšanas potenciālais teātra likvidētājs tika nosūtīts darbā uz tālu provinci — Kuldīgas novada ziemeļaustrumu nostūrī pie lielajiem Usmas mežiem, kur teātra nekad nav bijis. Šai vietā gan kādu laiku pirms izsūtītā diplomanda bija darbojies Vīgneru Ernests, bet maz teātra nozarē. Kuldīgā, kā jūs zināt, ar visām Voldemāra Sauleskalna pūlēm pastāvējis profesionāls teātris nav spējis dzīvot. Liepāja no Rendas atrodas tikpat tālu kā Rīga, un režijas kritizēšanas jomā roku izmēģinājušā autora tuvumā vienkārši nebija nekā, pret ko atvēzēties. Un tomēr! Es atzīmēšu šeit kādu ļoti nozīmīgu faktu. Jūs zināt, iepriekšējā autorvakarā tika peltis starp citiem arī Eduards Pāvuls kā Jēkabs Raiņa «Jāzepā un viņa brāļos». Bet pirms vairāk nekā gadsimta ceturkņņa, kad arī akadēmiskie teātri vēl braukāja viesizrādēs, aktiera dzīvība bija visādi apdraudēta ne vien iespējamu katastrofu, bet arī nepilnīgi higiēnisku ēšanas apstākļu dēļ. Vai brīnums, ka aktieri tādā grūtā ceļā saslima, arī Jēkaba lomas atveidotājs. Aktieris bija spiests griezties pirmajā vietā, kur mašīna brauca garām. Nelaimīgā kārtā tā, izrādās, bija Rendas slimnīca, kurā par ārstu darbojās — vēl nelaimīgākā kārtā! — iepriekšminētais autors. Jūs varat iedomāties, ko viņš izrakstīja pacientam, kas ārsta kabinetā ieradās Valentīna Skulmes pavadīts? Tagad absolūti aizliegtu un no ražošanas izņemt narkotisku preparātu — opija tinktūru! Lai gan tai laikā jau bija izgudroti antimikrobiē un antibiotiskie preparāti, kādus tagad pat zīdaiņiem nebaidās dot un arī cāļu barībā tos kaisa iekšā, lai putni labāk augtu un dotu vairāk gaļas. Tātad ārsts pakļāva neaizsargātu aktieri narkomānijas briesmām, pats farizejiski narkomānijas indevi presē visādi nošodījis.

Līdzīgi no ārsta — teātra ienaidnieka dabūja ciest Harijs Gerhards un Anta Krūmiņa, kas pēc viesizrādēm uz laiku bija apstājušies Rendas slimnīcā,

neba, saprotams, lai ārstētos, jo bija pilnīgi veseli. Tolaik Rendā konfekšu vietā bija dabūjams bulgāru lokums, ko, kā jūs noteikti zināt, ir apdzejojusi Mirdza Ķempe un, to romantiski apbrīnodams, akvareļos attēlojis Kurts Fridrihsons, abi prazdami izvairīties no pārēšanās. Bet jauni cilvēki un ceļā izbaudējušies aktieri nav tik tālredzīgi, viņi bez apdomāšanās ēduši ikreiz visu, kas dots, un īsā laikā pieņēmušies fik gauži svarā, ka dažam izrūdes laikā pārsprāgusi siksna un nokritušas bikses! Jaunatnes teātra protokolu grāmatā visi ārsta Jāņa Liepiņa pāridarījumi aktieriem ir fiksēti.

Tā kā teātri vēlāk arvien retāk devās viesizrādēs un šādējādi Liepiņam provincē vairs nebija iespēju teātrim kaitēt — vai vismaz kaitējumi bija reti un neefektīvi —, kaitētājs nolēma pārcellies uz Rīgu, kur visi teātri viņam ir acu priekšā.

Lielāko triecienu viņš iedomājās dot ar savu famozo rakstu par skatītāja tiesībām iepretim māksliniekam. Šis raksts mākslinieku aprindās ir daudz pārrunāts. Sacēlās tolaik tik lieli protesta viņi, ka man pie tiem jāapstājas sīkāk. Kā zināt, šis raksts tika iespiests žurnālā «Veselība», kas nemaz nav domāts mākslas jautājumu pārspriešanai. Autors kaitējumu mākslai bija pamatījis izfaistīt par itin kā pārinodarījumu skatītājiem, kas nemākulīgas aktieru rīcības dēļ topot potenciāli poliklīniku apmeklētāji. Bet, ka šāda raksta dēļ mākslinieki top par psihiatra pacientiem, tas ārstam dietologam nelikās nozīmīgi. Uzsvērdams, ka vārds «diēta» nozīmējot dzīves veidu, viss dzīves veids tika reducēts uz teātru un koncertu apmeklēšanu un uz to, cik nabaga cilvēkam pašam par savu naudu sīvi jāciešot, jūs jau paši atceraties, — no vēlām izrādēm (tas jau nu tāmēts uz izrāžu revidētāja citkārtējo skolotāju), no pīpēšanas uz skatuves, no publikas nevarēšanas iet prom, kad izmocītais skatītājs grib. Apceres autors ne vien pieprasa skatītājam

absolūtu brīvību, bet iestājas pat par puķu nepasniedzšanu aktieriem. Rakstu darbu autori šai kategorijā netiek ielverti. Lai atšķirība starp literātiem un māksliniekiem būtu iespējami lielāka, Liepiņš ievieto «Cīņā» savu pārspriedumu par Dzejas dienām, patētiski to beigdams ar puķu izmēšanu ar mēslu dakšām no Dzejas dienu autobusa. Pārlasiet vien viņa zūdišanos, kas saucas «Dzejas dienu puķes ar dārza dakšām!» Raugiet, dzejniekiem sadā-

vina tik daudz puķu, ka viņi ar tām var apmēsnot savus dārzus, bet aktieri lai stāv uz skatuves pliki un vēl turklāt pacieš neplaudēšanu, skriešanu uz gērbtuvi un citādu necieņu tāpēc vien, ka, apžēlojieties, Liepiņam tā patik vai nepatīk! Nē, es šeit iedrošinos saukt skaļā protesta balsī: teātris nav pakārtots literatūrai un vēl jo mazāk žurnālam «Veselība»! Arī Reģīna Ezera atzīst savā jaunajā lielromānā (kura izlasīšana gan aizņem desmit reizes vairāk laika nekā visgarākā Drāmas teātra izrāde), ka «Veselība» nav jālasa. Liepiņš, juzdams tautas sašutumu, jau priekšlaikus viltīgi ir izstājies no šī žurnāla redakcijas. Atgādināšu jums arī, ka Mārgēris Zariņš vismaz trīs reizes savos stāstos un apcerējumos ir izsmējis Liepiņa darbos «Veselībā».

Neviens tomēr norādījumus par puķu nepasniegšanu, neplaudēšanu un aktieru nicināšanu nav ņēmis vērā. Puķes, kā jūs zināt, mēs saņemam jo-projām, un esmu pārliecināts — arī šovakar tās dabūsim! Liepiņu pašu gan vajadzētu atstāt bešā! Plaudējuši nekad latvieši nav pārlicu dedzīgi, un mēs ar tādu temperamenta trūkumu esam jau samierinājušies. Uz garderobi visi ir tiekušies neatkarīgi no Liepiņa atļaujas. Isi sakot, autors no savas pārsteidzības dabūja ciest pēts, nevis mēs. Pēc raksta iespiešanas trīspadsmit Tautas mākslinieki organizēja reformatoram pretrakstu un par tā sastādītāju izraudzījās Mārgēri Zariņu, bet komponists un rakstnieks, laikam lai viņa spēlēm būtu vairāk tematu, atteicās, lielīgi paziņodams, ka viņš arī ejot no izrādēm prom, kad gribot. Liepiņam tika piedraudēts ar viņa izslēgšanu no Sarkanā Krusta un Zintību biedrības, bet šādas akcijas neistenojās tikai tāpēc, ka zinātnieki nekad nav pietiekami atbalstījuši mākslinieku intereses. Vienīgo publiski nozīmīgo nosodījumu raksta autoram organizēja Jaunatnes teātris, taču Irmas Bunes personisko simpātiju dēļ pret autoru — droši vien arī viņa savulaik nonākusi Rendā — paredzētais pasākums neguva pietiekami spilgtu izteiksmi. Tāpat Ērika Brīliņa ierosinātais boikots nevarēja efektīvi izpausties tāpēc, ka Alma Ābele neklausīja cita teātra cietījam aktierim, aizbildinādams: viņa «Veselību» nelasot, un viņas sadarbība ar Liepiņu neizrietot no viņa sabiedriski higiēniskās, bet viņa literārās darbības.

Pēc šādas aprādes jums tagad ir viegli pārskatāma autorvākara taisītāja nokļūšana īstenos teātra nīdējos. Pēlējs atsaucās uz Bernardu Šovu, kas skatuves cilvēkos arvien baudījis nedalītu cieņu. Jā, arī viņš visasākos vārdus

vienmēr veltījis taisni slavenākajām operdziedātājām, vidusmēra spēkus atstādams mierā. Kāpēc no Bernarda Šova mācīties taisni to sliktāko? Lai Liepiņš vispirms kļūst par veģetārieti kā angļu rakstnieks! Bet nē — viņš metas uz karnivorisma visjaunāko veidu — cilvēkēšanu.

Jums visiem vēl ir prātā, cik negēlīgi autors, izmantodams kalambūriska stila vārdu apspēli, vērsās pret manu versiju Bernarda Šova «Velna mācekļi». Ulda Stabulnieka piedalīšanās izrādē tika nosaukta par estrādes dziesmu dziedāšanu baznīcā. Piemetināšu, ka Amerikā jau sen praktizē estrādes dziesmu un sadzīves deju uzvedumus baznīcās. Dievs par to nav sašutis, kāpēc kritiķiem vajadzētu konkurēt ar savu radītāju? Ak jā, viņus jau radījis velns!...

Kā jūs visi zināt, autorvakara vīkšējs līdzās savai tiešajai, uz teātra likvidāciju vērstajai sabiedriskajai darbībai pūlas arī publicistikā. Taču, kad mēs savā teātrī «Mērnieku laiku» uzvedumā ievēdam publicistisku iestarpinājumu, turklāt ne pēc savas, bet dramaturga iniciatīvas, publicistiskais numurs tika nodēvēts par kapu oratora uzstāšanos. Jānis Kaijaks, šis talantīgais sangviniskais aktieris, nemaz citādāk nevar runāt kā vien ar drusku patētisku attieksmi pret sakāmo, viņš runu teica tik aizgrābjoši, ka pat mēs, pie pozitīvā personāža nepiederīgie, sapratām savas kļūdas un aiz kulīšiem apņēmāmies tās labot. Bet formālisti un standartdomāšanas aizstāvji, starp kuriem iepriekšminētajam autoram pieder viena no pirmajām vietām, ir ar to nemierā un ļauni izbrēkājas Andas Burtnieces vadītajā nodaļā, kas pazīstama ar saviem bezsirdīgajiem rakstiem pret skatuves mākslu. Kad konkurentu teātra galvenais režisors presē, tai pašā «Literatūrā un Mākslā», prasa izstrādāt metodoloģiskus norādījumus par aktiera, izrādes, teātra vērtēšanu, Liepiņš, piedalīdamies teātra nodaļas darbu apspriešanas sēdē, paziņo, ka viņš tūlīt pārtraukšot avīzes abonēšanu, ja kāds atbalstīs šādu ierosinājumu. Bet, kas slikts no tā rastos, ja Priede izstrādātu metodoloģiskus norādījumus, kā rakstīt lugas, Liniņš — kā tās uzvest, Treimanis — kā tās kritizēt? Būtu vienoti principi visā dramaturģijas sekcijā, visos teātros, visās avīzēs, un arī skatītājiem nebūtu jālauza galva, kuram kritiķim ticēt. Visi paustu vienu, vispareizāko domu, un teātra māksla piedzīvotu nepieredzētu uzplaukumu.

Atgādināšu jums, ka šovakar apspriežamais autors pretēji citiem kritiķiem nav atzinis jauno talantīgo aktieru darbošanos Šekspīra «Sapnī vasaras naktī», lūkodams piedēvēt cirka un mākslas vingrošanas elementu varmācīgu pārsvaru pār garu. Vai ar garu, ar autora domu vien kādu var piesaistīt teātrī? Teātris pašreizējā attīstības posmā nevar pastāvēt tikai ar dramaturģisko materiālu, režisora un aktieru pūliņiem. Tam, vismazākais, estrāde ir absolūti nepieciešama, ļoti vēlama arī nopeltā mākslas vingrošana, tāpat modernās piecēņas elementu ieviešana.

Lielāko triecienu teātrī, sevišķi aktieriem, kas nodarbojas ar grūto — kā pats Liepiņš atzinis — joku taisīšanas mākslu, autors iedomājās dot, nopelndams pirmos humora un satīras svētkus Kuldīgā. Pagadījies pilsētā pavisam citu pienākumu dēļ, nemitīgo vasaras lietavu nokaitināts, humora un satīras nesaprātējs metās virsū visam, kas neatbilda viņa priekšstatiem, itin kā tie būtu paša joku karaļa izdoli. Ikviens par šo īgno rakstu var pārliecināties «Karogā». Uzsvēršu šeit tikai vēl vienu zīmīgu lietu: Liepiņš «Padomju Latvijas Sievietē» iespiedis rakstu pret īgnumu, redzams, pats citādāk nespēdams no tā tikt vaļā. Uz humora vakariem nav ko nākt cilvēkam, kas jokus nesaprot. Turklāt es, eventuālo nesaprātēju publikā pamanīdams, tūlīt steigdzos klāt un sacīju, ka ir humors, kas domāts tautai, un humors, kas domāts kritiķiem. Kuldīgā tiks reprezentēts pirmais veids. Ka es apmeklētāju pagodināju par kritiķi — tai gan viņš nemaz nav kritikas sekcijas biedrs — un pacēlu viņu virs tautas, tas īgno neietekmēja ne mazākajā mērā. Līdzīgā kārtā es gribu palikt neietekmējams šeit un tālab sacerēju rakstu nevis Liepiņa izdomātajam teātra apceru kopojumam (kur viņš cerēja uz manu — kā teātra speciālista — akceptu), bet «Dadža kalendāram». Tā ir vienīgā vieta, kur viņa dadžainā darbošanās ir apspriežama.

(Stenografētāja piebilde: Neesmu izdarījis referētajā tekstā nekādus stilistiskus, nedz gramatiskus uzlabojumus, lai gan katram redzams, ka tādi šie bija visaugstākajā mērā nepieciešami.)

31.

OKTOBRIS

**Paiet 150 gadi,
kopš dzimis (1835)
Krišjānis Barons,
ievērojamais latviešu folklorists,
tautasdziesmu
krājējs un kārtotājs.
Miris 1923. gadā.**

KRIŠJĀNIS BARONS

PĒCIS UN JĒCIS

P ē c i s. Kāpēc tik skābs, Jēcīt?

J ē c i s. Lasīju atkal «ziņas par jaunām grāmatām». Saki jel, kur tad tik daudz grāmatu dēšies, kas latviešiem vienmēr top drukātas? Vajadzētu atkal reiz nākt tādām vīram, kāds bija Omars, muhamedāniešu valdnieks. Tas Ēģiptē aplam lielu grāmatu krājumu lika sadedzināt, sacīdams: «Ja tais grāmatās tas pats stāv rakstīts, kas mūsu ticības grāmatā — korānā, tad tās ir liekas, un, ja tais cits kas iekšā, tad tās ir no ļauna un par samaitāšanu. Tāpēc, zā vai tā, tās ir sadedzinājamās.» Un, ko tas teica, tā arī notika. Rau, tam bija prātīgs apdoms un ticīga galva! Vai ne tā?

P ē c i s. Redz, brāl, es tev teikšu, kāpēc mūsu dienās vairs nevar tik aplamus sārtus dedzināt. Meži jau ir izcirsti skraji un skaidri, tik galvas vien vēl ir biezas un tumšas.

J ē c i s. Tā gan būs tā vaina.

ŠKIŅKA ŽĀVĒTAS GAUDAS

Mūsu laikos visiem ir brīv sūdzēties, kam top pāri darīts. Nesen bizmanis gaudojās un sūdzējās par savu tagadēju sūru grūtu likteni. Tāpēc ir es nāku, mīļie lasītāji, jūsu tiesas priekšā, kauču gan esmu visas bizmanības ienaidnieks un pagēru ne pēc vecas, bet pēc pārلابotas jaunas pavāru tiesas būšanas tiesāts tapt. Apcerējiet tik manu sūru grūtu mūžu, un jūs maniem vārdiem taisnību nenoliegsiet.

Jau manā pirmajā šīs pasaules dzīvē mani vienmēr lamāja par cūku, vepri, suķi, sivēnu un vēl ar citiem fādiem ienīstiem vārdiem. Bet es visu bez kurnēšanas panesu, savā prātā domādams: lai, lai, mīļam bērnam jau mūžam daudz vārdu. Citādi gan nevaru brēkt; mani gani uzmanīgi rūpējās par to, lai pilnīgi un pareizi tiktu sataisīts uz manu nākošo dzīvi. Un es nelieļos, teikdams, ka drīz pieņēmos visos labos tikumos.

Beidzot pienāca mana pēdējā šīs dzīves stunda, kas, kā katrs mirstīgs cilvēks to zin, nav vis patīkama. Taču es priecīgu prātu šķītros, domādams, ka gana pilnīgi esmu sataisījis ieiet jaukos traukos un bļodās, ko kādu reiz, dzīvs būdams, kukņā pamanīju un garā baudīju, jo ķēkša man tos aizliedza īsti smeķēt. Bet ahu, kas notika! Vēl nebiju pilnīgi taisns, un tāpēc mani iekāra karstā, karstā, dūmainā vietā, kur bij savs nolikis laiks jānociēs. Maniem veciem pazīstamiem, ar kuriem pēc uz kāzu galda satikos, nebij daudz labāki gājis; tie bij iemesti tumšā, aukstā, ledainā cietumā, un — kuļļa galvai bij paši staltie zobi izbīruši. Bet beidzot (tā es toreiz savā nevainībā domāju) mans strāpes laiks beidzās, jo tapu no ārdiem zemē ņemts.

Kas no mums nāca bagātu ļaužu rokās, tiem gāja diezgan labi un daudz jo žēlīgāki; tos cēla spodros dārgos traukos un bļodās un ēda vai nu tāpat, vai vārīja pa godam un slavēja, teikdami: ak tavu ļabu un gardu šķiņķi! Bet, kas mēs nabagiem rokā kritām, tiem jau nekāda liela prieka nebij. Un kādēļ? Negribu sūdzēties par to, ka mūs iebāza kaut kur kādā maišelī. Tikko kāds viesis rādījās, tūlīt namamāte mūs graizīja šķēlītēs un — ak tavu nežēlību un cietsirdību! — lika pannā, cepa un cepa, ka mums mūsu tauku asaras aumaļām plūda ārā un mēs no sāpēm sprauslājām un sprēgājām. Bet viss tas saimnieces sirdi nemīkstina, tā nerimstas cepot, kamēr mūsu jaukā kamara saliecas čokurā un paliek cieta kā krams. Vai tā nav nežēlīga būšana?

31.

OKTOBRIS

**Paies 50 gadi,
kopš dzimis (1935)
Andrejs Puriņš
(Žanis Ezītis),
latviešu padomju
žurnālists, humoresku
un feļetonu autors.**

ŽANIS EZĪTIS

PRĒMIJAS VAJAG!

Nē, jūs pavaicājiēt! Pavaicājiēt, kur es strādāju. Atbildēšu — celtniecībā! Bet kas ir celtniecība? Tie ir zaļi brīnumi, tas ir zils izmisums, tas ir darbs īpaši kaitīgos apstākļos.

Kas jādara celtniekam? Jāuzceļ kārtīgs piecu un vairāku stāvu nams. Lai mūsu mīlotajām sievietēm būtu kur iekurt ģimenes pavardu, lai godātajiem vīriešiem būtu kur atpūsties pēc darba. Bet vai tu, cilvēks, pie celšanas tiksi, ja brigādē trīsdesmit vīri! Un katram, ja vien viņš nav zem egles atrasts, ir sava dzimšanas diena. Trīsdesmit dienas atzīmējam, trīsdesmit dienas dziļi

elpojām pēc joga sistēmas, lai aizdzītu nogurumu. Pat virsstundas brīžiem pieķeram klāt. Divi mēneši — kur paliek? Pareizi — pagalam!

Bet ikvienam kārtīgam cilvēkam ir arī savs vārds. Lai Pēteri no Jāņa varētu atšķirt. Lai Jāņa prēmiju Pēteris nepievāktu. Atkal mēnesi atzīmējam, mēnesi dziļi elpojām un uzlabojām veselību, kas no šitādām pārslodzēm galīgi sabeigta. Rēķini, kā gribi, — četri mēneši jau kā nebijuši.

Un kur tad vēl Sieviešu diena, Vīriešu diena... Par Smieklu dienu un algas reizēm es pat nerunāju. Tās paiet kā viena nebeidzama nakts no piektdienas uz pirmdienu.

Isi sakot, ar visiem šiem objektīviem iemesliem pusgads no dzīves jāizsvītro. Bet pēc pusgada pēkšņi atskrien mūsu darbu vadītājs. Sis nupat, nupat esot bijis pārvaldē, tur uzzinājis, ka mūsu jaunuzceltās mājas īrniekiem teju, teju dzīvokļu atslēgas pasniegšot, sievietes jau gandrīz vai sērkokociņu kārbīņas turot pa ķērienam, lai ģimenes pavardu iekurtu... Bet kur esot pati māja?!

Paveramies visapkārt — nudien! Kas ir, tas ir, bet kā nav, tā nav un nemanā. Būvbedre izrakta, ūdens bedrē līdz malām, ķieģeļi stāv smukās grēdās, bet pašas mājas gan nav. Ar visām atzīmēšanām kaut kā nebija iznācis laika...

Darbu vadītājs aiz pārdzīvojumiem te zaļš kā piparmētru liķieris, te balts kā kristāldzidrāis. Cilvēku var saprast. Darbu uzdevumi sen uzrakstīti un parakstīti, naudiņa algās izmaksāta. Kas tagad būšot, kas tagad būšot... Tūlīt nāksot pieņemšanas komisija rakstīt aktu, bet ko tai komisijai lai ceļot priekšā?!

Mūsējie visi nodur acis un klusē. Bet cik ilgi tā klusēsī?

— Tikai mieru! — es saku. — Lai tā komisija nāk priekšā, aprunāsimies kā cilvēki ar cilvēkiem...

Komisija, bez šaubām, nāk arī. Acis un brilles vien zibsnī. Paskatās pa kreisi, paskatās pa labi un tūlīt sāk uzņemt apgriezienus kā betona maisītājs:

— Mēs jūs visus tiesai nodosim! Mēs jums trīspadsmito algu neizmaksāsim! Mēs ar jums parunāsimies citā vietā! . . .

Darbu vadītājs sarkans kā jāņogu vīns, bet es saku:

— Nuja, tā jau ir . . . Tiem, kas zinātni apsteidza, nenovīdīgie laika-biedri allaž centās sagādāt kādas nepatīkšanas. Vienu uz sārta sadedzināja, otram galvu nocirta, bet mums tāfad par pasaules mēroga atklājumu trīspadsmito algu cirps nost!

— Kas par atklājumu?! — komisija brēc. — Kur jūs redzat atklājumu? — Būvbedrē, — es atbildu. — Mūsu brigadierim būvbedrē tai dienā, kad to izraka, ikru maizīte iekrita iekšā. Vai jūs, godātie, zināt, no kurienes visa dzīvība, no kurienes jūs paši esat cēlušies?

Sie kļūst mazliet jocīgi. Principā viņi visi esot no kalpotājiem. Bet viens, tāds īpaši inteligēnts, saka:

— Ja tā padomā, laikam būsīm no koka nokāpuši . . . Tāpat kā jūs!

— Nekāl — es saku. — Zinātne pierādījusi, ka dzīvība sākusies ūdenī un tikai pēc tam pamazām sākusi rāpties krastā. Vai jūs varat apgalvot, ka šajā būvbedrē arī nenotiek kaut kas līdzīgs? No mūsu brigadiera ikru maizītes ne tas vien var sākt rāpties krastā!

— Muļķības! — komisija netic.

— Nav vis muļķības! — es atbildu. — Mēs pagājušajā nedēļā pēc algas dienas no šīta ūdens vienu dzīvu organismu jau izzvejojām! Nu izsplatots mūsu palīgstrādnieks Janka! Tikai runāt vēl neprata, murmulēja kaut ko nesakarīgu. Nolikām maļiņā saulītē, lai mazliet apžūst, bet viņš apžuva un nozuda. Varbūt tagad šis organisms jau kā cilvēks starp cilvēkiem staigā . . .

— Jā, jā! — pārējie piebalso. — Paši savām acīm redzējām! Ja mūsu būvbedrē šīta arī turpmāk dzīvi organismi uzradīsies, sievietēm vairs nevajadzēs likt sludinājumus avīzē. Atnāks pie būvbedres, mazlietiņ uzgaidīs — skaties, līgavaiņi jau rāpjas krastā . . .

Bet komisija atkal brēc: kādi līgavaiņi, kādi līgavaiņi! Viņi ūdenī labākajā gadījumā tikai kurkuļus varot ieraudzīt.

— Piedodiet! — es saku. — Varbūt tieši no šītiem kurkuļiem un mūsu buldozera jauna civilizācija radīsies!

Komisija saķer galvu. Kas, nelaime, vēl par buldozeru!

— Tas, kas būvbedrē zem ūdens, — es paskaidroju. — Mūsu Jūrka gribeņa aizlūst uz bodi, stūre mazbišķīt samisējās, un tā nu viņš — plunkš! — būvbedrē iekšā . . . Eļļa vien pa ūdens virsu nogriezās . . . Bet viss tikai un vienīgi zinātnes vārdā! Firms miljons gadiem, kad uz zemeslodes dzīvība radās, pa ūdens virsu ne tas vien peldēja. Bet paskatieties, kas galu galā iznāca?

Komisija rausta plecus.

— Piedodiet, — es saku, — varbūt jums ir iebildumi pret zinātņi?

Nē, pret zinātņi viņiem iebildumu neesot. Pret dzīvības izcelšanos arī ne. Bet, ja kaut kur ir paredzēts celt māju, tur jābūt mājai, nevis būvbedrei ar kurkuļiem!

Es saku: nu, ja jūs tā, tad mēs šitā. Uzrakstīsim sūdzību Zinātņu akadēmijai! Galu galā tepat mums kaimiņos viens korespondētājloceklis dzīvo. Katru rītu iet garām uz darbu, apstājas, paskatās un saka, viņš neko tādu savu mūžu vēl neesot redzējis. Bet, ja korespondētājlocekļi apgalvo, ka neko tādu nav redzējuši, vai pieņemšanas komisijai ir tiesības jaukties dabas attīstības procesā?

Komisija jau pavisam rāma. Viņiem nekādu iebildumu neesot, ja no būvbedres jaunas dzīvības palīgstrādnieku izskatā rāpšoties laukā. Viņiem tas pat būtu pilnīgi pa prātam, jo beidzot varēšot atrisināt celtnieku kadru jautājumu. Vienīgā nelaime esot tā, ka māja pēc dokumentiem jau skaitoties uzcelta. Un šai sekārā to šodien pievienos pie siltumtīkliem, palaidīs karsto ūdeni.

— Kolosāli! — es saku. — Lai pievieno, lai palaiž! Tiklīdz šito karsto ūdeni palaidīs, būvbedrē radīsies ideāli apstākļi! Akurāt kā pasaules okeānā pirms miljoniem gadu. Toreiz ūdens arī bija karsts pēc suņa. Tāpēc varat mierīgi parakstīt aktu par objekta pieņemšanu.

Komisija saskatījās, nopūtās un aktu parakstīja. Jo, kā tu, cilvēk, neparakstīsi, ja pusgadam beigas, ja plānu vajag, ja pārskatus vajag, ja papīros kārtību vajag, ja, būsīm atklāti, prēmiju arī vajag.

Bet objekts . . . Galu galā var taču uzrakstīt defektu aktu. Ar defektu novēršanas termiņu. Un neuzcelta māja — tas arī tikai tāds defektiņš vien ir . . .

30.

NOVEMBRIS

**Paiet 150 gadi,
kopš dzimis (1835)
Marks Tvens,
ievērojamais
amerikāņu
rakstnieks.
Miris 1910. gadā.**

MARKS TVENS

NO «PIEZĪMJU BURTNĪCĀM»

(1892—1895. Vācija. Itālija. Anglija. Francija)

Tūlīt pirmajā svētdienā devos uz baznīcu, bet otrdien saņēmu rēķinu: man bija jāiemaksā divdesmit marķu baznīcas atbalstīšanai. Pietiek. Turēties pie reliģijas par tādu cenu nevaru atļauties. Šai zemē dvēseles glābiņš domāts bagātājiem.

Bobs Ingersols pastāstīja par kādu prezbitēriāņu svēto, kas, dodamies ekskursijā no paradīzes uz elli, nopircis biļetes turp un atpakaļceļam; kad viņš pēc tam gribējis atceļā biļeti kādam noandelēt, neviens pircējs nav atradies.

(1895—1896. Ceļojums apkārt pasaulei
ar publisku uzstāšanos. ASV. Austrālija.
Ceilona. Indija. Dienvidāfrika. Anglija)

Džaipurā atkārtōju dažus sera Džona Leboka eksperimentus ar skudrām un ieguvu tādas pašus rezultātus. Pēc tam izdarīju pats savus mēģinājumus. Tie liecināja, ka skudras labi orientējas garīgo interešu sfērā. Uzceļu četrus mazus dievnamīņus: musulmaņu mošeju, indiešu pagodu, ebreju sinagogu un kristiešu katedrāli — un nostaītīju tās blakus. Pēc tam iezīmēju piecpadsmīt skudras ar sarkano krāsu un palaidu brīvībā. Tās skraidīja šurp un turp, skatījās uz dievnamiem, bet iekšā nelīda. Izlaidu vēl piecpadsmīt skudras, iezīmējis ar zilo krāsu. Tās uzvedās tāpat kā viņu sarkanās māsas. Apzeltīju un izlaidu pastaigāties vēl piecpadsmīt skudras. Iznākums bija tāds pats. Visas četrdesmit piecas skudras rosījās, nepalikdamas ne brīdī mierā, pietecēja visiem dievnamiem klāt, taču nevienā iekšā negāja. Uzskatīju par pierādītu, ka manis izvēlētajām skudrām nav stingras reliģiskas pārliecības; tas bija nepieciešams priekšnoteikums nākamajam eksperimentam, kam bija jābūt vēl nozīmīgākam.

Noklāju pie katra dievnama ieejas baltu papīriņu. Mošejas priekšā uz papīriņa uzliku ķītes pičiņu, indiešu pagodas priekšā — mazliet darvas, sinagogas priekšā nopīlīnāju terpentīnu un katedrāles priekšā novietoju cukura gabaliņu. Tagad izlaidu sarkanās skudras. Tās noniecināja ķīti, darvu, terpentīnu un, kā man šķita, paliesu jūtu mudinātas, kāri metās uz cukuru. Atbrīvoju zilās; tās precīzi atkārtōja sarkano rīcību. Uz mata tāpat darījās arī it visas zeltītās. Tas viesa manī nesatricināmu pārliecību, ka, nostādītas brīvas izvēles priekšā, skudras, kas neturas pie noteiktas ticības, no visām reliģijām dod priekšroku Kristus mācībai.

Lai eksperimentu pārbaudītu, ieslēdzu skudras kārbīņā un pārvietoju ķīti uz katedrāli, turpretī cukuru noliku mošejas priekšā. Izlaidu visas skudras reizē, un tās barā metās uz katedrāli. Biju aizkustināts līdz sirds dziļumiem un devos uz blakus istabu, lai šo lielisko mēģinājumu iemūžinātu uz papīra. Atgriezies redzēju, ka visas skudras atkritušas no kristīgās ticības un pārgājušas muhamedānismā. Saprātu, ka esmu secinājis pārsteidzīgi. Man kļuva rūgti un neveikli ap dūšu. Nebūdamas vairs tik cieši pārliecināts, nolēmu veikt eksperimentu līdz galam. Noliku cukuru vispirms trešajā, tad ceturtajā dievnamā. Ko es konstatēju? Kurā dievnamā novietoju cukuru, turp arī traucās skudras. Tādā ceļā nonācu pie neapgāžama secinājuma, ka ticības ziņā skudras ir galīgs pretstats cilvēkam. Cilvēks iet uz to dievnamu, kur viņam māca īsteno ticību. Skudra turpretī uz to, kur dod cukuru.

7.

DECEMBRIS

**Paiet 75 gadi,
kopš dzimis [1910]
Žanis Grīva,
latviešu padomju
rakstnieks un
dramaturgs.
Miris 1982. gadā.**

PAR ŽANI GRĪVU

Žana Grīvas satīriķa talants sāk veidoties jau ar pirmajiem mēģinājumiem literatūrā, kad trīsdesmitajos gados žurnālā «Domas» tiek publicēti viņa fejetoni un humoristiskā dzeja.

1937. gadā Žanis Grīva dodas uz Spāniju cīnīties pret fašismu. Pēc atgriešanās dzimtenē, izmantodams karā gūtos iespaidus, viņš raksta stāstus par Spāniju. Kā monogrāfijā par Žani Grīvu rakstījusi Ingrīda Sokolova, «autors izmanto karu iespēju, lai ar humora un satīras, vicinimis pat groteskas palīdzību izsacītu Spānijas vienkāršo ļaužu nicināšanu un naidu pret saviem kokaķungiem».

Liels ieguldījums satīras un humora žanrā ir arī grāmatas «Laikmeta komēdijas» (1960) un «Antistāsti» (1966). «Laikmeta komēdijās» rakstnieks smejas par kapitālistiskās Anglijas un Francijas negācijām. «Antistāstos», kā rakstnieks pats norādījis, viņš ir gribējis «radīt jauna veida stāstus, pa-

fiesību sakot, antistāstu inednieku un makšķernieku stāstiem, kas (...) dibināts uz pašiesiem dzīves notikumiem un neapstrīdamiem faktiem».

Zanis Grīva bija žurnāla «Dadzis» redkolēģijas loceklis. Viņš ar žurnālu «Dadzis» ir gājis kopīgu foku jau kopš pirmā numura iznākšanas 1957. gadā. Rakstnieks ar savām humorskāim un pamfletiem bagātinājis žurnāla literāro devumu.

ZANIS GRĪVA

TĪRS DARBS

Ulmaņa diktatūras gados es strādāju kādā lielā uzņēmumā. Tā bija tipogrāfija, kas atradās Vecrīgas rajonā pie Pētera baznīcas. Tagad šajā vietā, ko kara laikā sagrava hitleriešu iebrucēji, uzcelti jauni nami, bet toreiz, gandrīz pie pašas Pētera baznīcas pielipusi, stāvēja liela veca māja, kurā no rīta līdz otram rītam nopārtraukti dūca tipogrāfijas mašīnas. Es, kā jau jaunākais meistars, parasti strādāju tā sauktajā trošajā maiņā, tas ir, naktīs: no vienpadsmitiem vakarā līdz septiņiem rītā.

Tipogrāfijas direktors bija kāds bijušais baltvācu barons fon Klodts. Viņš bija ļoti tuvdzīgs, un šīs īpašības dēļ tipogrāfijā bieži vien notika divaini pārpratumi.

Reiz kādā starptautiskā izstādē viņš bija nopircis jaunu daudzkrāsu iespieduma rotācijas mašīnu. Taču mašīna nestrādāja tā, kā tās konstruktors bija domājis. No papīra berzes dažādās vietās sakrājās daudz elektrības. Ja nezinātājs šīm vietām tuvojās, no tām izlēca lielas elektriskās dzirkstis un d. osminieks saņēma pamatīgu belzienu.

Reiz arī barons fon Klodts ieradās mašīntelpā, lai izpētītu jaunatvesto rotāciju. Īsredzības dēļ viņš lielo mašīnu, burtiski, aptaustīja ar savu līko degunu. Pēkšņi no kāda kļoķa atdalījās liela elektriskā dzirkstele. Tā pārmetās uz līko degunu, un barons fon Klodts izstiepās augšpēdus uz eljainās dēļu grīdas. No tā laika viņš kļuva uzmanīgāks un šai mašīnai vairs netuvojās.

Protams, tas nebūt nenozīmēja, ka arī turpmāk viņš negribēja visu pats

savām acīm redzēt un izpētīt. Bieži vien viņš ieradās pie kartonāžas nodalnes strādniecēm un skatījās, kura no viņām strādā vislētāk. Ar pulksteni rokās viņš pētīja darba ātrumu un, tikko kāda strādniece mazliet nokavēja, paprasīja viņas vārdu un uzvārdu, pierakstīja savā kabatas grāmatīnā un paziņoja, lai rītu ierodas pēc aprēķina. Savas lielās Tsredzības dēļ viņš bieži strādnieces sajauca un atlaida nevis to, kuru bija nodomājis atlaist, bet pavisam kādu citu.

Nakts maiņu viņš traucēja reti. Tomēr gadījās tādi brīži, kad arī mums vajadzēja trūkties.

Reiz kāds no palīgstrādniekiem pagrīdes tipogrāfijas vajadzībām bija nolēmis iznest no spiestuves arī lielu litogrāfijas akmeni. Runāts — darīts. Viņš to iesēja brūnā papīrā un kā portfeli iežmiedza padusē. Bet tajā dienā pie uzņēmuma vārtiem strādniekus kontrolēja pats direktors barons fon Klodts. Palīgstrādnieks veirs nezināja, ko darīt — bēgt atpakaļ vai iet uz priekšu. Par laimi, viņš nenobijās un gāja gaļam taisni tipogrāfijas direktoram.

— Jauno puisi, kas jums iekš to portfeli? — jautāja direktors.

— Grāmatas, Klodta kungs, grāmatas, — smiedamies atbildēja palīgstrādnieks. — Es apmeklēju vakara vidusskolu.

— Tas ir lab, puis, — viņu uzslavēja barons fon Klodts. — Iekš to mācīšan ir to gudrība. Tas ir lab. Ej vien vesel tālāk!

Un laimīgais palīgstrādnieks aizdrāzās pa ielu kā velns ar vējlukturi. Man reiz gadījās šāda ķibe. Spānijas pilsoņkara sākumā Rīgas fabriku strādnieki atsaucās uz partijas aicinājumu vākt ziedojumus Spānijas republikas palīdzībai. Bet izrūdījās, ka nav ziedojumu vākšanas grāmatīņu. Kāds no maniem biedriem jautāja, vai es kaut kādā veidā tās neverētu pagatavot.

— Jāpamēģina, — es atbildēju. — Nākamajā naktī, ja nekas nopiešs negadīsies, ziedojumu grāmatīņas būs gatavas.

Maiņu sākot, es no burtiem saliku tekstu. Sagriezīs vajadzīgā formātā ziņo albumu papīru un ieslēdzīs salikumu kādā no mazajām mašīnām, es sāku iespiest partijas pasūtījumu.

Strādnieces bija paradušas par manu darbu nekad nointeresēties, un tāpēc mani neviens netraucēja. Vajadzīgo tekstu iespiedu uz zilā albumu papīra ar sarkanu krāsu. Pēc tam ieslēdzu automātisko numerāciju un visas lapīņas sanumurēju tumšzilā krāsā. Savā nodabā mierīgi strādādams,

es nodomāju: «Ja nu kāda no ziedojumu grāmatīņām nonāks špika rokās, tad tam gan būs brīnums, kur komunisti ņēmuši tik lielisku poligrāfijas tehniku.»

Es vēl nepaspēju visas grāmatīņas sabrošēt un perforēt, kad negaidīti spiestuves durvīs parādījās barons fon Klodts. Viņš soļoja tieši šurp, un man vairs nebija ne mazākās iespējas novākt slepenā darba pēdas.

— Labnakt! — viņš iesāka. — Vai viss mašīn ir iekš to darb?

— Kā redzat, Klodta kungs, — es sacīju. — Visas mašīnas strādā.

Patiesi — tipogrāfija tant naktī rūca un dūca kā milzīgs bišu spieks.

— Un iekš kā jums te darīšan? — viņš jautāja.

— Es iespiežu kādu steidzīgu pasūtījumu, — mierīgi atbildēju.

— Tas ir lab, tas ir pavisam lab, — viņš mani uzslavēja, tad paņēma kādu no grāmatīņām un pielika pie līkā deguna. — Javoll! — viņš apmierināts iesaucās un, nolīcis to atpakaļ, piemelināja: — Tā ir tīr darb, tīr darb.

• — Kā tad, Klodta kungs, — es pats sevi uzslavēju. — Tas ir tīrs darbs. Ļoti tīrs darbs.

— Jūs tokš ir vien ziķer meistar, — viņš turpināja. — Es jums ar nākamgad pieliek alg..

— Nākošgad Parīzē notiks Pasaules izstāde, Klodta kungs, — es iesāku. — Vai jūs nevarētu mani tur sūtīt papildināties? Cik zināms, tur būs izstādīta pasaules jaunākā poligrāfiskā tehnika.

— Lab, lab, par to ir ko padomāt, — viņš tūlīt piekrita. — Jūs ir vien ziķer meistar, un es jūs tur labprāt laiž. Jūs tik jēsol pēc atbraukšan nākt atpakaļ pie man.

— Bez šaubām, Klodta kungs, kur gan ļoti es citur ietu! — es piekritu.

Viņš, vēlreiz pārcilājis manas tikko iespiestās ziedojumu vākšanas grāmatīņas Spānijas republikas palīdzībai, sacīja:

— Jā, tīr darb, tīr darb...

Pavasārī es tiešām aizbraucu uz Pasaules izstādi Parīzē. Tikai pie barona fon Klodta gan man vairs negribējās atgriezties. Es braucu tālāk uz Spānijas republiku. Sīrādnieki zināja stāstīt, ka vēlāk, uzzinājis par manu aizbraukšanu uz Spāniju, viņš sacīja:

— Bij ziķer meistar. Viņ darīj tīr darb. Vai tas var būt, ka to /veln puis man tik jaun piesmējuš?

OPERĀCIJA

Sis sīkais, bet bēdīgais gadījums notika ar biedru Pēterīti Jaščikovu. Lai gan — viegli pateikt: sīkais! Cilvēkam tik tikko galvu nenogrieza. Operācijas laikā.

Paliesību sakot, līdz tam bija tālu. Atklāti runājot, pat ļoti tālu. Un arī Pēcis nav no tiem, kuri ļauj sev brīvi galvu nogriezt. Sacīsim tieši: viņš nav tāds cilvēks. Bet notikums tomēr bija bēdīgs.

Lai gan, godīgi runājot, nekas tāds īpaši bēdīgs nenotika. Cilvēks gluži vienkārši pārrēķinājās. Neiedomājās. Turklāt arī uz operāciju bija pirmoreiz ieradies. Bez pieredzes.

Pēterītim, rau, bija sākusies fibroma. Labās acs augšējais plakstiņš sāka pampt. Un trijos gados uzbrieda tintņīcas lielumā.

Pēcis Jaščikovs aizstaigāja uz klīniku. Dakteriene tur viņam gadījās jauna, interesanta persona.

Šī dakteriene tad nu viņam saka:

— Kā gribat. Ja gribat, var griezt. Ja gribat, palieciet tāpat. No šīs slimības neviens nemirst. Un daži vīrieši, nerēķinādamies ar vispārpieņemto gaumi, itin mierīgi pierod redzēt sev priekšā šo izaugumu.

Pēterītis tomēr smukuma dēļ sadūšojās operēties.

Tad dakteriene lika viņam atnākt rīt.

Nākamajā dienā Pēterītis Jaščikovs gribēja ieskriet uz operāciju tūlīt pēc darba. Bet tad nosprieda:

«Lai gan šī lieta ir ātrīga un saistīta ar aci, tā sacīt, nav iekšīga, taču suns viņus zina — ka tikai neliek vilkt nost uzvalku. Medicīna ir tumša lieta. Varbūt tiešām aizskriet līdz mājām un apmainīt kreklus?»

Pēcītis aizjoza uz mājām.

Galvenais, dakteriene ir jauna. Pēterītis vēlējās palaist viņai miglu acīs, tā sacīt, lai no ārpusē arī nav pārāk krāšņs uzvalks, toties kreklīšs, esiet tik laipna, līrs madapolams.

Vārdu sakot, Pēcis negribēja izgāzties.

Tā nu viņš aizskrēja mājās. Uzvilka līru kreklu. Norīvēja kaklu ar benzīnu. Noskaloja zem krāna rociņas. Sabraucēja uz augšu ūsiņas. Un aizspolēja uz klīniku.

Dakteriene viņam saka:

— Sis te, rau, ir operāciju galds. Šī te ir lancete. Sis te ir jūsu audzējs. Tūlīt es jums visu nodarīšu. Velciet nost zābakus un liecieties uz šī operāciju galda.

Pēterītis mazliet pat apjuka.

«Ak tu,» viņš nodomāja, «tik tiešām neparedzēju, ka zābaki būs jāvelk nost. Tas taču ir visistākais storgadījums. Vai, vai,» viņš nodomāja, «zekītes man nūdien ir nainteresantas. Lai neteiktu vairāk.»

Pēterītis Jaščikovs sāka tomēr vīkt nost savu francīti, lai līdzsvarotu, tā sacīt, citus apakšējos trūkumus.

Dakteriene sāka:

— Francīti lieciet mierā. Te nav viesnīca. Novelciet tikai zābakus.

Nu Pēterītis sāk grabstīties gar zābakiem, gar saviem džiinni. Pēc tam saka:

— Taisni, — viņš saka, — nezināju, biedre dakteriene, ka būs jāguļos ar kājām. Slinība ir augšēja, pie acs, neparedzēju. Tik tiešām, — saka, — krektu apmainīju, bet pārējo, atvainojos, neaiztiku. Jūs, — viņš saka, — tam nepievērsiet uzmanību operācijas laikā.

Dakteriene, augstākās izglītības nogurdināta, saka: — Nu, taisies ātri. Laiks ir dārgs.

Bet pāli tik tikko valda smieklus.

Tā arī grieza viņam aci. Griež un smejas. Paskatās uz kāju un aiz smieklīem gandrīz nejaudā elpu atvilkt. Pat roka dreb.

Bet varēja, varēja taču arī nūķēt ar savu drebošo rociņu.

Vai tad drīkst tā pakļaut briesmām cilvēka dzīvību?

Operācija, starp citu, beidzās lieliski. Un Pēčiša acij tagad audzēja nav.

Arī zekītes viņš droši vien tagad velkā kārfīgākos. Ar ko viņu tad arī apsvaicam, ja tas ir tā.

STARP CITU

Kam visu pienes uz paplātes, tam prātā tikai ēšana.

Patstāvīgs cilvēks: pašam savs deguns, kurš rāda, kur jāiet.

Izdevīgi mācīties no kļūdām — var sāpēt darbu un tai pašā laikā paaugstināt kvalifikāciju.

A. Lejiņš

APMĒRĪŠANA

Statistiķi mēdz skaitīt, cik sabiedrībā ir precētu indivīdu, cik neprecētu, cik vienreiz šķirtu, cik divreiz šķirtu, cik trīsreiz šķirtu un tā tālāk. Bet neviens statistiķis neskaita, cik ir patriekto. Jā, varbūt dažī nemaz nezina, kas tie patriektie tādi ir. Varam paskaidrot — patriektie ir ļoti grūti klasificējami indivīdi. No vienas puses, viņi noteikti jāpieskaita pie precētiem, jo vēl ir precēti. No otras puses — pie precētiem viņus nekādā gadījumā pieskaitīt nedrīkst, jo viņi vairs nav precēti. Kā to saprast? Ļoti vienkārši. Ja laulātā draudzene savu laulāto draugu patriec no mājas, viņš juridiski vēl joprojām ir precēts, bet faktiski — nav. Nav tāpēc, ka dzīvoklī viņu vairs nelaiž un ēst viņam nedod.

Patriekšanas iemesls vienmēr ir sīks materiāls aprēķins. Tiklīdz laulātais draugs nejauši aizmirst laulātai draudzenei atdot savus sūri grūti pelnītos grasiņus, draudzene sāk rēķināt. Viņa rēķina, rēķina, kamēr izrēķina, ka barot vepri ir daudz izdevīgāk nekā ēdināt vīru. Pirmkārt, vepriem nav jāmazgā kreklī, otrkārt, vepri ēd vienkāršāku, tāpat lētāku barību, un, treškārt, vepri var ieslēgt kūtiņā, no kurienes tas ārā netiek un apkārt nevazājas.

Dažas laulātās draudzenes savus sīkos materiālos aprēķinus patur slepenībā, bet citas laulātajiem draugiem ar cinisku atklātību pasaka:

— Lasies! Te tu vairs pierīlies nedabūsi.

Ļaullālie draugi no laulāto draudzeņu vārdiem sagrītojas, bet samaņu

nezaudē. Drusku atjēgušies, viņi sāk izmisīgi pierādīt, ka tāda patriekšana ir tikpat nelikumīga, cik necilvēcīga. Kur lai patriektie paliek, kas viņus ēdinās, kas apkops, kas apmazgās, kas pajās un sildīs? Uz visiem jautājumiem parasti seko viena un tā pati atbilde:

— Prasi pudeleil

Tas, protams, ir sacīts absolūti neloģiski, jo laulātajiem draugiem, kad viņi pārrodas mājās, nekādu pudeļu vairs nav, viņiem ir vienīgi skumja dvēsele un desmit kapeikas. Diemžēl iebildumi, argumenti un izmisīgie vārdi nefīdz nenieka. Tavs liktenis, cilvēk, ir izlemts, tāpēc ņem savu hūti un ej ellā!

Bet atpakaļceļš? Vai patriektajiem ir cerības kādreiz atgriezties un sildīties pie mīlestības uguns, vai viņi var cerēt, ka viņiem tiks salāpītas zeķes un piesūtas notrūkušās pogas? Nē, to cerēt viņi nevar. Lai patriektie kādreiz drīkstētu atgriezties, ir jānoliek brīnumam, ir jānāk labajam gariņam, kas patriektos paņēms pie rociņas un aizved atpakaļ uz turieni, no kurienes viņi ir nākuši.

Taisnība, labo gariņu mūsdienās palicis ārkārtīgi maz. Viņus var sastapt vienīgi uz laukiem, tādos mazos, mīļīgos ciema veikaliņos, kur pārdod visu, kas cilvēkam pie miesas un dvēseles vajadzīgs. Labais gariņš tur tekalē drusku nosmulētā ķītelī un uzdodas par veikala strādnieku. Viņš saliek plauktos preces, aizvāc tukšo šaru, šo to pienaglo, šo to saslauka un dara vēl tūkstošiem citu tikpat derīgu un cilvēcei nepieciešamu darbu. Protams, labais gariņš nav uzvelkams mērkaķis, kas visu dienu var nepārtraukti lēkāt un tirināties. Reižu reizēm viņš apsēžas veikala pagalmā uz kastēm blakus drusku sapaļainiem vīriem, šo to prātīgu parunā un izsūc vienu otru aliņu. Kad pārdevēja sāk ūjināt, labais gariņš slejas kājās un šļūc uz noliktavu pēc putraimu tūtām, pēc ķīlavu bundžām, pēc veļas pulveriem, pēc vīneļa blašķēm. Ak, visus nesamos nemaz nav iespējams saskaitīt! Tā gariņš dienu no dienas kustas kā klusa, nemānāma ūdenszālīte. To nu mēs varam droši sacīt — ja lauku veikaliņos nebūtu tādu labo gariņu, preces iestrēgtu noliktavās, tirgošanās apstātos un pasaule ietu bojā.

Gariņš, kas tekalēja pa Lejaszirgu ciema veikalu, bija ļoti simpātisks, un visi viņu cienīja. It īpaši viņu cienīja veikala vadītāja Hedviga. Tikfīdz Hedvigai vajadzēja atstiept, sacīsim, kasti ar asinsdesām, viņa uzsauca:

— Piķelson, desas!

— Momento! — Piķelsons tūlīt atsaucās.

Cīks — briks, un smegā kaste tika ievilkta veikalā ar skudras čaklumu. Tas ir jo cildenāk tāpēc, ka labā gariņa Piķelsona spēki nebija pārāk lieli. Pastīks vīriņš ar tievām rociņām, turklāt šīs rociņas šād tad tricēja. Kāpēc

trīcēja, to mēs nezinām un negribam zināt, jo interesēties par citu fiziskajiem trūkumiem nav pieklājīgi.

Vēl jāpiezīmē, ka Piķelsons pret pircējiem bija tikpat laipnīgs kā pret Hedvigu, savu tiešo priekšniecību. Pie veikala sētas durvīm no rītiem vienmēr gulēja tukšu maisu kaudzīte, un katram maisam bija sava zīme. Kad atbrauca ceptuves mašīna, Piķelsons maisos paklusām sēbāza rupjmaizes ķieģelītšus. Zentiņai piecpadsmit, Veronikai desmit un Mirdziņai sešus, jo Mirdziņa turēja tikai vistas. Visaizkustinošākais bija tas, ka Piķelsons par savām pūlēm naudu nenēma. Ja viņu kādreiz drusku uzcienāja, tad par to miļš paldiesiņš, un diezgan. Vēl jāteic, ka uzcienājuma trauciņus Piķelsons neizlaka viens pats. Veikala tuvumā allaž klīda trīs mūžam izslāpušas rikles — Ušlācis, Grāpītis un Nedzīvais. Kaut kādā pārdabiskā ceļā viņi vienmēr sajuta, ka Piķelsonam pateicīga rociņa iebāzusi ķešā uzcienājuma trauciņu. Tiklīdz trauciņš bija iebāzts ķešā, nošņācās gaiss un trijotne jau sēdēja pagalmā uz kastēm, gaidīdama, kad parādīsies labais gariņš Piķelsons un viņi visi drusku atspirdzināsies.

Kā mēs to varam iedomāties, gan Ušlācis, gan Grāpītis, gan Nedzīvais bija patriektie. Un ne jau viņi vien. Skumji to sacīt, bet Lejaszīgu ciemā patriekto bija vairāk nekā nepatriekto, un šis apstāklis Piķelsonam lika būt sevišķi modram. Nedzīvais, piemēram, vairākkārt bija piesprucis Mirdziņas rupjmaizes maisam un aprijis veselu kukulīti. Starp mums runājot, Mirdziņa oficiāli tā kā būtu Nedzīvā laulātā draudzene, tāpēc viņa rīcību zināmā mērā var saprast, taču ne attaisnot, jo patriektam vīram nav brīv aprīt sievas vistām pafedzētu rupjmaizi. Kas attiecas uz Ušlāci un Grāpīti, tad viņi neko famlīdzīgu neatļāvās. Viņi saprata, ka maisos sabāztie kukulīši ir domāti cūkām, nevis viņiem, tāpēc no kukulīšu aprīšanas atturējās. Vēl vairāk! Kad Zentiņa zāptes vārīšanas trakumā bija sapirkusi un salikusi kurvī desmit kilogramus cukura, parādījās Ušlācis un sacīja:

— Sieviņ, atļauj tev palīdzēt!

Un palīdzēja labais cilvēks! Uzcēla kurvī plecos un tenterēja uz savām bijušajām mājām kā dzīvs pierādījums, ka mūsu dienās ir vēl vīrieši ar cēlām sirdīm. Tas nekas, ka ik pēc

pārdesmit soliem Ušlācis gāzās un vēlāk no veikala līdz Zentiņas ķekim sliepās izbiruša cukura strīpa. Patriekts cilvēks parādīja nesavtību un dvēseles cētumu. Un vai ar to nepretiek?

Grāpītis atgriešanās ceļu pie ģimenes pavarda mēģināja bruģēt ar asarām. Kad Veronika veikalā stāvēja rindā pēc lētā galerta, viņš mēdza tai nostāties blakus un klusi šņukstēt. Kad šņuksti kļuva skaļāki, Veronika paskatījās uz Grāpīti zvēra acīm un jautāja:

— Kur liki manu šujmašīnu, maita?

Tā jautāt nevajadzēja, jo Veronika ļoti labi zināja, ka Grāpītis šujmašīnu ir realizējis par pieciem trauciņiem. Un vispār — kādēļ atcerēties notikumus, ko sen jau vajadzēja aizmirst?

Ar vārdu sakot, patriektie meklēja ceļu uz mājām neatlaidīgi un gudri. Pat Nedzīvais, lai mazinātu Mirdziņas dusmas par rupjmaizes rīšanu, saplūca grāvmalā puķītes un nolika tās apēstā ķieģeļīša vietā. Gan jau Mirdziņa viņam piedos, gan pārtrauks dusmoties un aicinās laulāto draugu atpakaļ...

Jā, bet kādēļ patriektie savas tiesības uz ģimenes pavardu neaizstāvēja daudz enerģiskāk? Kāpēc viņi nesita dūri uz galda un nekliedza: «Kurš te, velns lai parauj, ir kungs un pavēlnieks?» Lai to saprastu, atliek paskatīties uz patriekto laulātajām draudzenēm, un viss ir skaidrs. Kā mēdz teikt, svara kategorijas bija pārāk dažādas, tāpēc katrs laulāto draugu dumpošanās mēģinājums liktu apspiests acumirkli ar vienu rociņas vērzienu. Patriektie to zināja — ai, pārāk labi zināja! — tāpēc viņiem atlika vienīgi pacietība un cerība.

Kamēr viņi pacietīgi cerēja, liellopu fermā salūza svāri. Tas bija liels posts, jo bulļi pirms vešanas uz gaļas kombinātu ir jāsvēri. Veikala vadītājas Hedvīgas vīriņš Dimba fermā bija tāds kā bulļu ķeizars. Viņam vajadzēja atbildēt par ragaino briesmoņu turēšanu, ēdināšanu, barošanu, ārstēšanu un svēršanu. Un svēršanu? Tiklīdz svāri salūza, Dimba skrēja pie zootehniķa, zootehniķis skrēja pie inženiera, inženieris skrēja pie priekšsēdētāja un priekšsēdētājs zvanīja svaru remontētājiem. Viņš lūdzās, solīja un dīdēja, bet remontētāji stāvēja kā klinči. Labi, labi, mēs ierakstīsim jūsu svarus remonta plānā, plānu izskatīs, apstiprinās, parakstīs un, kad pienāks laiks... Bet bullis, redzat, laika pienākšanu nevar gaidīt, bullim jābrauc uz gaļas kombinātu jau rīt vai patīt!

Ko darīt, kā būt? Vest buļļus uz kaimiņu kolhoza svariem? Lai dieviņš no tā pasargā! Pamēģiniet iedzīt mašīnā baurojošu nezvēru, kas glūn uz jums asinskārtīgām acīm, pamēģiniet viņu vest uz kaimiņu kolhozu, pamēģiniet viņu izdzīt no mašīnas, uzdzīt uz svariem, nodzīt no svariem, iedzīt mašīnā... Nē, paldies par kūkām! Kamēr Dimba buļļus dzīs un vadās, buļļi viņam trīs reizes zarnas izgāzīs. Hedviga, redzēdama, ka vīriņam draud bojā iešana, ņēma un apraudājās. Dzīve tomēr ir briesmīga traģēdija!

Un tad vistumšākajā posta brīdī nāca gaišs glābējs. Jā, tas bija Piķelsons, veikala labais gariņš Piķelsons. Viņš bikli pienāca pie Hedvigas un teica:

— Man ir švāģeris... Lopārsis, ziniet... Taģad viņš no dzeršanas sajucis prātā... Bet kādroiz švāģeris man iemācīja lopu svaru noteikt ar apmērīšanu...

Tātad labais gariņš Piķelsons prot noteikt lopu svaru ar apmērīšanu! Āc, Piķelson, Dimba tevi nobučos uz abiem vaigiem!

Tāču Dimba no Piķelsona bučošanas atturējās. Jā, tāda svāra noteikšanas metode pastāv, to viņš zina, bet prārtīgs cilvēks, pardon, tai šķauda virsū, simt kilogramu uz priekšu vai alpakaļ, tāda, redziet, ir tā apmērīšanas precizitāte. Paprovēt? To jau var, no tā, ka bulli apmērīs, bullis par uli nepaliks. Ļem savu šnorīti un mērī, Piķelson!

Pirmajā piegājienā Piķelsons apmērīja trīs buļļus un pateica:

— Šītais sver četri simti divdesmit, šītais trīs simti septiņdesmit pieci un šītais apaļi četri!

Tālāk nolika kaut kas pilnīgi neticams — gaļas kombinātā svārajs nosauca tos pašus skaitļus! Jā, četri simti divdesmit, trīs simti septiņdesmit pieci un apaļi četri...

Dimba, to dzirdēdams, gandrīz apsēdās. Nanū, tā bodes blusa no apmērīšanas patiešām šo to sajēdz!

Visvairāk par Piķelsona apbrīnojamo māku bija sajūsmināti patriektie. Viņu sajūsma var saprast — pēc kārtējās buļļu apmērīšanas Dimba Piķelsonam paldiesiņu teica ar traucīņiem, un tos Piķelsons pēc jaukas tradī-

cijas vienmēr atkorķēja sirsnīgā draugu pulciņā. Katram pa malciņam, un visiem gaišums dvēselē.

Dažs varbūt iebildīs, ka veikalā apvienot labā gariņa amatu ar bulļu apmērīšanu nav iespējams. Ir gan iespējams! Kad uznāca mērīšanas vajadzība, Dimba atbrauca uz veikalu ar mašīnu. Lūdzu, Piķelson, kāp iekšā, mēs tevi aizrausim un atrausim mērkaķa ātrumā. Piķelsons te, Piķelsons tur, lai dzīvo Piķelsons!

Un Piķelsons dzīvoja. Turklāt nevis kaut kādu, bet derīgu un pilnskanīgu dzīvi. Tā viņš dzīvoja, dzīvoja, kamēr notika nelaime.

Nē, bulļi tur nebija vainīgi, neviens no viņiem nemēģināja ar ragiem aptaustīt Piķelsona ribas. Nelaiimes cēlonis bija tiltiņš, mazs koka tiltiņš pār grāvi pie mājas, kur kādreiz dzīvoja patriektais Ušlācis. Tagad tur mītinājās viņa laulātā draudzene Zentiņa, kas pirmā pamanīja tilta bojājumu un tūdaļ par to ziņoja būvbrigadierim. Būvbrigadieris pakastīja pauri, paskatījās uz Zentiņu un teica:

— Nav vērts labot. Tu, Zentiņ, esi zvērīgi resna, kad tu iesi pāri, tiltiņš būs atkal pagalam. Tā ja...

Brigadieris, protams, tika attiecīgi izlamāts, bet brigadiera riebtīgie vārdi Zentiņai trāpīja ļoti vārtīgā vietā. Ne nu viņa bija zvērīgi resna, nekā, vienīgi nedaudz korpuienta, nu tā, ap kilogramiem astoņdesmit, ne vairāk. Vai varbūt tomēr deviņdesmit? Cik Zentiņa īsti svēra, to uzzināt viņa nevarēja, jo lernas svāri, kā jau minēts, bija salūzuši. Pēkšņi Zentiņai iesāvēs prātā laimīga doma — Piķelsons! Ja viņš ar apmērīšanu var noteikt, cik sver liellops, kāpēc līdzīgā ceļā nevarētu konstatēt simpātiskas sievietes svaru?

Padzirdējis, ko Zentiņa no viņa vēlas, Piķelsons pārbijās un izsvieda no rokām kasti ar sauso ķīseli. Apmērīt Zentiņu! Apžēlojieties, noteikt lopa un sievietes svaru nav gluži viens un tas pats, starp šiem jēdzieniem, atļaujiet aizrādīt, ir zināma starpība. Bet Zentiņa nedomāja atkāpties. Ja tev, Piķelson, liek mērīt, tad mēri, citādi es palikšu dusmīga!

Piķelsons nodrebēja un piekrita. Labi, viņš Zentiņu apmērīs, taču galvot par rezultātu precizitāti nav iespējams, to, lūdzu, ņemiet vērā!

Apmērīšana notika turpat veikalā. Zentiņa apjautājās, vai viņai pirms mērīšanas jāizģērbjas, bet Piķelsons to uzskatīja par nevajadzīgu. Viņš

apmērīs tāpat, kleitas biezums rezultātus būtiski ietekmēt nevar. Tātad, Zentiņ, esi tik laipna un pakāpies uz šitās kastītes!

Mērāmā šņorīte Zentiņai vispirms tika apmesta krūšu augstumā, otrreiz ap vēderu un trešoreiz nedaudz zemāk. Vēl bija jāizmēra Zentiņas garums, jāielūkojas tabulās... Tā, tā... Ja tabulās ir pareizas, Zentiņa sver ne vairāk kā sešdesmit divus kilogramus!

Zentiņa ar apmērīšanas rezultātiem bija ļoti apmierināta. Sešdesmit divi kilogrami modernai sievietei nemaz nav daudz. Paldies, Piķelson, un šo tev viens zvaigžņots trauciņš!

Tiklīdz Zentiņa bija apmērīta, Piķelsonu aiz elkoņa brēkdama satvēra Grāptīša Veronika. Viņu arī vajadzēja apmērīt — un tūdiņ! Gandrīz vienlaicīgi ar Veroniku sāka brēkt Nedzīvā laulātā draudzene Mirdziņa, pēc tam brēca citas dāmas, kas tobrīd arī atradās veikalā. Apmēri, Piķelson, un mudīgi!

Piķelsons pabēga gabaliņu tālāk. Nāciet pie prāta, cienītās, visas pasaules sievietes apmērīt nav iespējams, priekš tā cilvēka mūžs ir par īsu!

— Visas tev nav jāapmēra! — Veronika Piķelsonam uzbrēca. — Tikai mūs! Sapratī!

Labi, ja tas nav novēršams, Piķelsons darīs, kas no viņa tiek prasīts. Tikai, lūdzu, cienītās, nostājieties rindā!

Veroniku apmērīt bija grūtāk nekā Zentiņu, jo viņa mērīšanas laikā nepārtraukti deva vadošus norādījumus:

→ Pievelc šņorīti stingrāk! Nežņaudz! Un tagad mēri šītel! Negrābsties kā pa ķešu! Bišķi augstāk! Nu ir pareizi! Un tagad šītel!

No Mirdziņas apmērīšanas gandrīz nācās atteikties. Tiklīdz Piķelsons viņai apmeta aukliņu, Mirdziņa sāka kratīties un spiegt:

— Kut, vai kā kut! Pievāc nagus! Oi-t-t!

Vai nu kratīšanās, vai spieģšanas vainas pēc Mirdziņas svars izrādījās vislielākais — veseli astoņdesmit kilogrami. Visas pārējās dāmas bija ievērojami vieglākas, un šis apstāklis viņas ārkūrtīgi iepriecināja. Paldies, Piķelson, un ņem vērā, ka nākamnedēļ mēs nāksim apmērīties vēlreiz.

Visās grāmatās ir rakstīts, ka modernai sievietei savs svars jākontrolē regulāri.

Bet regulārā apmērīšana nenotika un nevarēja notikt. Tiklīdz Ušlācis pādzirdēja, ka Piķelsons apmērījis viņu Zentiņu, viņš pārskrēja mājās un baismīgi ierēcās:

— Kur ciris? Tūlīt tas gnīda dabūs ar ciri pa galvu!

Zentiņa rēcienu uzklaustīja pavisam mierīgi, ievilka Ušlācim pāris plauku un jautāja:

— Atkal delīrijs, ko?

Ai nē, tas nebija delīrijs, tā bija greizsirdības lēkme. Ušlācis blāva, kļedza un auroja, ka visi, kas apmērīšanas nolūkā ķerstīsies ap viņu sievu, tiks nosīsti, visas bodes, kur apmērīšana ies valdī, tiks nodedzinātas, visi apmērīšanas striķīši tiks saraustīti gabalos un iebradāti mēslas.

Zentiņa klausījās Ušlāča aurošanā un brīdi pa brīdim nopūtās:

— Ak dies, tas zolka mani mīlē... Patiešām mīlē...

Kad Ušlācis no lielās aurošanas aizsmaka, Zentiņa viņu apsēdināja pie galda, nolika priekšā vārītu putraindesu un teica:

— Ēd! Un šķeku būs tīrs kreklis. To, kas mugurā, tu esi savalkājis kā pērdīgais cūka.

Pēc stundas jau visi runāja, ka patriektais Ušlācis gribējis nosist Piķelsonu, tāpēc Zentiņa viņu pievākusi atpakaļ. Tiklīdz Grūpītis to pādzirdēja, viņš rīkšiem vien laidās pie Veronikas un aizelsies sāka brēkāt:

— Es viņu, tā sacīt, nožņaugšu! Es viņam, tā sacīt, vilkšu pa zobiem!

Veronika, to dzirdot, apraudājās. Nāc, vecais negēli, un nobučo mani! Varbūt es tev varēšu piedot...

Nedzīvajam ar atgriešanos gāja grūtāk, jo viņš bija stipri noguris un lāgā neturējās kājās. Bet atradās labi cilvēki, kas palīdzēja nokļūt mājās, iestūma viņu pa durvīm un čukstus pamācīja:

— Blāuj nu!

Nedzīvais nožugojās un sāka blāut. Ko īst, to skaidri nevarēja saprast, bet blāušana bija pietiekami neganta, un Mirdziņa jutās dziļi

aizkustināta. Re, ne vien Zentiņas un Veronikas tēviņi ir dulli aiz greizsirdības, manējais parazīts tāpat!

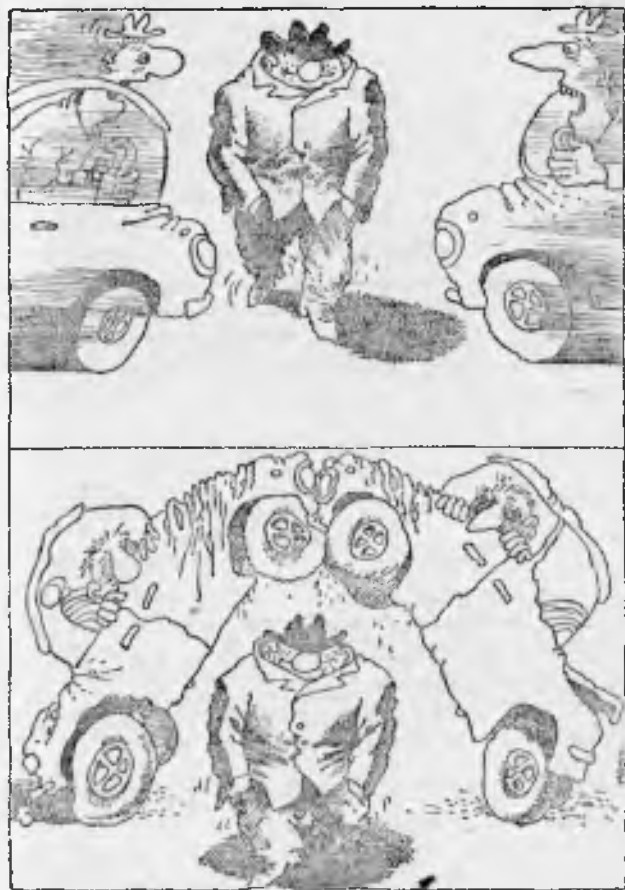
Un notika neiespējams — visi trīs patriektie atgriezās pie ģimenes siltā pavarda. Par to, protams, vajadzētu Piķelsonam kvēli spiest roku un paldies teikt, bet tas nav iespējams — Piķelsons ir pazudis. Pavisam pazudis.

Kāpēc? Tāpēc, ka labie gariņi baidās no sišanas un žņaugšanas. Ja kāds izsaka tik briesmīgus draudus, viņi mudīgi savāc savas mantīņas, ielec autobusā un — tutū! Protams, pavisam pazudis Piķelsons nav. Labais gariņš, kas prāt tekalēt pa veikalu, kas prāt apmērīt lopus un ... nu, mēs jau zinām, ko, — tāds gariņš nemaz nevar pazust. Tāpēc neskumsim, bet novēlēsim Piķelsonam veselību un panākumus sabiedrībai ļoti derīgā darbā.

VALDIS ROJA

STARP CITU ...

— Hallo! Vai mani labi dzirdi!
Gīrt, tevi apsveicu no sirds.
Ar ko! Ar tavu gleznu «Biondā»,
Es dzirdēju, to pirkošot fondam ...
Tu saki — meistarū mums lērums!
Bet tev sava vizuālais tvērums ...
Jā, runāju ar pašu M,
Viņš tevi vērojoš jau sen.
Starp citu, vai līdz ceturtdienai
Tu neaizdotu simtu vienū! ...
Man ir, bet slinkums iet uz kāsi,
Znots ledusskapim pielikt prasa ...
Ko! Visa nauda tev pie sievas!
Nu tad neko ... Nu tad — ardievu.
Es zvanu scenogrāfam Ronim,
Vai tev nav viņa telefona!

Bez vārdiem.

T. Sergijenko

Testaments

Kad atturīgi, varbūt pat par daudz atturīgi gērbtā sieviete apstājās pie pilsoņa Puskāla mājas vārtiem, iekšpusē sāka ārdīties kāds ducis suņu. Sieviete nodomāja, ka taisnību vien raksta avīzes un ka RTgā suņu noteikti ir par daudz. Varbūt ne tikai RTgā vien. Viņa slāvēja un gaidīja, līdz beidzot no mājas iznāca jauns vīrietis treniņtērpā. Sieviete apjautājās, vai pilsonis Puskāls būtu mājās, un vīrietis pasmaidīja tā diezgan indīgi un atjautāja, kur gan citur viņš varētu būt.

— Pa tam zaļajām durvīm, — vīrietis rādīja ar īkšķi. — Tikai dauziet labi dūšīgi, viņš ir puskurls.

Sieviete dauzīja dūšīgi, un viņa dauzīja ilgi un beidzot aiz durvīm izdzirda sēcošu balsi:

— Kas ir?

— Notārs, — sieviete atteica. Tas aiz durvīm noklepojās un ņemās slēgt valā vismaz piecas slēdzenes. Kad nožvadzāja pēdējais aizsarglīdzeklis — ķēde un durvis atvērās, notāre ieraudzīja mazu, kustīgu vīriņu, kas, neslēpdams aizdomas, ņemās viņu pēlīt.

— Nāvi drīzāk var sagaidīt nekā jūs! — viņš laipni sveica atnācēju. — Nu tad nāciet, dokumenti laikam nebūs jāprasa, jūs tak tur tā kā būtu godīgi cilvēki.

Istabā dega vārga spuldzīte, Puskāls noknikšķināja vēl vienu slēdzi, un uzreiz kļuva gaišs kā fotogrāfa darbnīcā.

— Nu tad pie darba, pie darba!

Viņš nolika notārei priekšā papīra lapu.

— Izziņa! Ka esmu pie pilna prāta un saprašanas! Aizvakar izdota! Es atzīstu tikai svaigu mantu! Un šite būs kvītis. No īrniekiem. Es izīrēju māju. Es neko negribu par velti!

— Tas ir?

— Tas ir tā, ka es viņus neiešu par veitti turēt. — Puskāls priecīgi iesmējās un tad apjautājās: — Varbūt gribat, ka jūs uzlienā?

— Nē, nē...

— Es esmu dzirdējis, — Puskāls vēstīja, — ka tādās reizēs krāmējot pilnu galdu ar iekriem un konjakiem, un

velns viņu zina ko... Es tā ne! Es neesmu kukuļotājs! Smalkus vīnus liek priekšā... — viņš bubinēja un izgāja pa durvīm, bet mirklī bija atpakaļ, nesdams šķīvi apdauzītām malām. Uz šķīvja, baigīgi saspiedušies, tupēja trīs ābolīši sarukušiem vaigiem, tie izskatījās apbrīnojami līdzīgi Puskālam.

— Lūdzu! — Puskāls teica un ar lepnu žestu nolika šķīvi galda vidū uz paštaisītām trīs kvītīm. — No mana dārza... Kas nu vēl palicis.

— Vai slikta raža? — notāre jautāja.

— Raža laba! — Puskāls atteica ar īsu aizkavēšanos, viņš bija izvilcis jaunu papīrīšu žūksni. — Lūdzu? Tirgus kvītis. Par svaru lietošanu. Jūs nedomājiet aplam! Man viss ir oficiāli.

Notāre klusu nopūtās.

— Salsti tai tirgū, ziema vai vasara, — Puskāls žēlojās. — Viegli, domājat? Un vai tā manta no debesīm krit? Ābolus tārpī noēd. Zemes... gliemji nolādētie! Viens nians kaimiņš ar dālijām... Bagāts viņš palika ar dālijām. Es arī mēģināju... Uznāca salna, iekams man tās dālijas uzziēdēja... Īrnieka puika siltumnīcai stiklus sit laukā.

Izskatījās, ka Puskāls tūlīt apraudāsies, bet viņš tikai nošņaukājās.

— Jums nevajadzētu tā pūlēties, — notāre pateica savas domas un sāka vilkt laukā no portfeļa papīrus.

— Kā, nevajag? — Puskāls uztraucās. — Vai man ēst un dzert nevajag? Visi savā reizē uz kafejnīcu aiziet, vecam cilvēkam vajag asinis izdzert... Un cik šodien kafejnīcā šņabītis maksā, vai to jūs zināt?

Notāre peraustīja plecus, un Puskāls triumfējoši iesmējās.

— Nu re! — viņš teica. — Dārgi maksā! Un kad vēl grib izmaksāt

bufetes dāmai? Vai jūs domājat, ja cilvēks ir vecs, tad uzreiz smalki uzvesties vairs nedrīkst?

— Drīkst, profams, — notāre domīgi teica.

— Jūs tikai nedomājiet, ka es uz dzeršanu! Ja es būtu uz dzeršanu, vai man šitāda māja varētu piederēt, ko? Nevarētu, kad es jums sakū! Bet nu man ir gana, un man ir, par ko testamentu taisīt . . .

— Varbūt sāksim, — notāre sacīja un paskatījās logā, aiz kura jau bija tumšs.

— Sāksim, sāksim, — Puskāls saberzēja rokas. — Tikai . . . Pagaidiet! Man slēgi jāaiztaisa. Tie nolieša īrnieki tak pēdējo grib nolūret. Vai zināt, pat kad es ap stūri eju . . . Piedodiet, piedodiet, es zinu, smalkā sabiedrībā tā nerunā, pats esmu smalkā sabiedrībā bijis, daudz jums varētu pastāstīt . . .

Viņš tarkšķēdams izgāja laukā. Tad smagi nobūksķēja aizveramie slēgi.

— Nu, kā jūs teicāt, sāksim? — viņš sacīja, atkal atgriezies. — Ābolītus vajaga ēst, tie nav nekāda spekulantu manta, tie ir ar šitām rokām, ar šitām vien sarīpōļi . . . Ir gan auksts šovakar! Dzīva nauda atkal visu ziemu būs jābāž krāsnt, kad es sakū! Tie, kam pilsētā mājas ar centrālpakuri un visiem citiem labumiem, vai tie to maz var saprast . . .

— Testamenta ievadformula ir šāda, — notāre sāka, un Puskāls jūsmīgi sasīta rokas.

— Vai, cik smuki! Un cik svinīgi skan! Kad es tikai iedomājos, ka gulēšu zārkā un baltas sveces degs riņķī . . . Mājā, vajag ierakstīt tai testamentā, lai dedzina veselas desmit . . . nē, lai iet visas divpadsmit. Nav ko knauzerēties, es gribu, lai ir ar godu! Jā, es tad nu gulēšu pēc visām mūža darbošanām, un tad jūs testamentu tā, lēni un svinīgi, es par katru cenu gribu, lai būtu īsti lēni un svinīgi . . . Un tiem visiem, tiem opkārī stāvētājiem, lai

viņiem mutes atveras un paliek vaļā, šīā lai paliek vaļā, un visiem!

Puskāls notēloja, kā tas izskatīsies, un parādīja pasaulei savus četrus atlikušos zobus. Ābolus viņš laikam rīvē, kad grib ēst, notāre pilnīgi nevietā iedomājās.

— Un viņi tik stāv, un sveces tik deg, tā smuki un rāmi deg, un es . . .

Vai, kad ar vienu actiņu... ar vienu acs spraudziņu varētu! Lai tad es redzu, ka visi mani mīlie radiņi...

Un viņš atņirdza šavus četrus zobus.

— Cik es saprotu, jūs viņiem tālād esat nolēmis nenovēlēt neko? — notāre jautāja.

— Pat ne tik, cik melns aiz naga! — Puskāls, iepriecināts par tādu notāres apķērību, paziņoja. — Bet ne bišķīti! Bet ne to mazāko kripatiņu!

— Tā, — notāre sacīja.

— Vai es varbūt nedrīkstu nenovēlēt? — Puskāls bažīgi pavaicāja. Notāre viņu nomierināja, viņš drīkstot gan.

— Un nu jūs laikam gribēsiet zināt, kāpēc? — Puskāls apvaicājās, notāres jautājumu nesagaidījis. — Un es jums to varu pateikt, kā no grāmatas es jums visu varu izstāstīt, nedomājiet, man nav nekādu noslēpumu, mana dzīve ir fira kā viens zīlara gabals, lai visi skatās un apskauž!

— Tad jau labi, — notāre piekrita, un Puskāls gandrīz palēcās.

— Ne kapeiciņu! — viņš sauca un vicināja rokas. — Šitiem plēčiem un izšķērdētājiem! Šitiem dienaszagļiem! Padomājiet, viņi tik gribēja ievākties manā mājā, viņi tik viltīgi bija izdomājuši, viņi teica, nāksot man palīgā, lai man vecumdienās nebūtu grūti! Nē, kundziņi, es teicu, kaut man vecumdienas pienākušas, bet prātu es vēl neesmu izdzīvojis! Salaid tik šitādu radu bandu mājās, un vai nav dzirdēts, kas pēc tam noliek! Tev pašam drīz stūrīša vairs nebūs, kur apmesties, pūdjējo ābolīti knauķi noplēsis, visu malciņu nokurinās... Vai tādi prot taupīt? Bet man vēl no pirmajiem pēckara gadiem šķūnī malciņa glabājas! Vai jūs to varat iedomāties!

Notāre varēja. Viņai jau labu brīdi sala kājas un cauri māteliem spiedās ziemīgs drēgnums. Bet Puskāla plānie vaigi sārti spīdēja. Nudien viņu karsē iekšēja uguns, notāre nodomāja un pavirzījās no Puskāla tālāk, lai gan to nu viņa darīja pilnīgi lieki. Tā taču bija tikai tāda simboliska uguns, un tāda arī apsvilināt var tikai simboliski. Bet ja tas tomēr izrādās sāpīgi? — Tālād ievadformula...

— Es gribu, lai jūs uzreiz uzrakstāt... Es gribu vienu lielu akmeni kapos, — Puskāls svinīgi sacīja. — Par trim tūkstošiem. Es sīki izpētīju, cik maksā. Tādu, kur iekalts mans vārds, kad esmu piedzimis un kad... Sīki, ar visiem datumiem, gads vien — tas nav nekas! Un vienu smuku pantīņu, es jau sameklēju, es jums tūlīt parādīšu...

— Nevajag, — notāre centās atturēt. Bet Puskāls nebija apturams, viņš metās pie vecas kumodes un ņēmās pa to rakālies, ka papīri juka uz visām pusēm. Pantīņa nebija vienā atvilknē, izrādījās, otrā arī ne... Puskāls tīri aizelsies alliecās taisns un atskatījās, vai tikai notāre vēl sēž savā vietā.

— Vajadzēja būt... šiten pat vajadzēja būt!

— Gan jau vēlāk atradīsiet, — notāre viegli prātīgi sacīja, un Puskāls savēcināja rokas.

— Ko jūs! Tās ir ēausmas! Viņi ir paņēmuši! Viņi ir man nozaguši!

— Kādi viņi?

Puskāls ar roku parādēja sienas virzienā.

— Ko kaimiņi iesāks ar jūsu pienuneklā pantīņu?

— Pasaule ir jauna, — Puskāls sacīja traģiskā balsī. — Jūs vēl esat jauna, jūs to nezināt. Pasaule ir ļoti, ļoti jauna.

Un viņš sēri nopūtās.

Viņš nevarēja tik ātri nomierināties zuduma dēļ un, kamēr mierinājās, paspēja izstāstīt kādus piecus no savu kaimiņu briesmu darbību, un tie bija cits par citu briesmīgāki. Ar tādiem stāstiem vecos laikos varētu stāstīt apkārt, bērņus baidot. Tagad vairs ne. Tagad visi bērņi kļuvuši slīpēt un neganti, Puskāla trīnieku bērņi, piemēram, laižot viņam lapsenes pa vaļēju logu iekšā.

— Ejiet nu, — notāre negribēja ticēt. — Varbūt lapsenes pašas...

— Lapsenes pašas? Nē! — Puskāls nocirta kā ar cirvi. — Nekad! Tās ir salaistas, es labi zinu, es vienreiz noslēpos un riktīgi noskatījos!

— Labi, lai būtu lapsenes...

— Ak jums labi? Nepavisam nav labi! Tās ir salaistas, es zinu un pie tā palieku! Un kā drīkst laist citam cilvēkam dzīvoklī lapsenes? Tāda šodien ir tā jaunā paaudze. Un arī jūs, kam vajadzētu stāvēt veca cilvēka tiesību sardzē! Es sūdzēšos, man ir tādas tiesības!

— Tātad, kam jūs novēlat... — Notāre ilgāk vairs nespēja. Viņai grībējās tikt mājās un pie vakariņām. Trīs ābolīši sēroja uz plaisainā šķīvja,

— Kam pašī labī apzinādamies, ka nespēs nevienu iekārdināt. Bēdīga tāda dzīve.

— Kam es novēlu? — Puskāls izsaucās, un viņa plānajos vaibstos parādījās negantī ļauna izteiksme. — Viņa vēl jautā, kam es novēlu? Un es viņai visu laiku stāstu, kas tie par zvēriem, kas man riņķī apkārt... — Puskāls atkal rostīgi taistījās uz raudāšanu, un atkal viņš savu ieceri atmeta — taču laikam kā nerealizējamu. — Es jūms labāk izstāstīšu, kāds ir mans dēls un mana meita, un tad sakiet jūs paui, vai tādēm var novēlēt kaut vienu vienīgu rubli!

— Var novēlēt arī valstij vai kādai organizācijai, — notāre mēģināja tikt pie vārda.

— Visai pasaulei to vajag zināt! — Puskāla balss pieņēmās spēcāk. — Meita aizmuka no manis, kad es viņai neļāvu precēties ar to bandītu, bet dēls...

— Arī aizmuka?

— Jā!

— Un ko jūs viņam neļāvāt?

— Neļāvu? Tieši otrādi, es gribēju viņu pierunāt, lai nesper laimei ar kājū! Es teicu, tev vajag precēt kāmiņa meitu, nevar jau visas būt smukas kā bildes, un tie pāris gadiņi šurp vai turp, tas nekas; jo sieva vecāka, jo prātīgāka, neskries kā spindzele pa gaisu... Viņa ir labs cilvēks, viņa vēl tagad sveicina, kad es eju uz bodi, viņa saka, Puskāla pap, viņa sauc mani par papu, neviens cits nesauc mani par papu, viņa saka, ak, ja mēs dzīvotu kopā, kā mēs tad dzīvotū!

— Labi, dēls un meita tātad ne... Bet kādam ir jāmantos! Kas tad mantos?

Puskāls jokaini skatījās notārē.

— Mantos? Kāpēc jāmantos? Kāpēc citam atdot, ko es sūri grūti esmu sapelnījis?

— Bet jūs taču izsaucāt mani, lai sastādītu testamentu!

Kaut gan notārei vēl pirms neilga laika bija nopietna un pamatota vēlēšanās, lai vecis degtu zilās un zaļās ugunīs, tagad viņai tā sametās zēl. Viens... viens pats pasaulē... Un ja nu bērni tiešām negrib ar viņu saprasties?

— Varbūt mazbērni? — viņa iejautājās.

— Mazbērni? Tie... tie slaisti? Nekad un nemūžam!

— Bet kas tad? — notāre sēri pajautāja un skatījās baltā lapā sev priekšā uz galda. Lapas vienā pusē kaudzē gulēja turgus svaru kvītis. Otrā pusē... kas tad otrā pusē? Ak tā, par īri. Un visu vainagoja ārsta apliecība.

— Kur tikai tas pantiņš palicis! — Puskāls raižpilnā balsī sacīja.

— Tātad jūs nescat izdomājis, kas galu galā būs jūsu mantinieki? — notāre vaicāja ar uzsvaru. — Kāpēc tad saucāt notāru? Es nevaru šeit sēdēt līdz bezgalībai.

— Kā, vai tad jūs iesiet projām? — Puskāls nobijās.

— Bet ko tad lai es daru, ja jūs...

Puskāls lūdzot salika rokas.

— Vienu brītiņu, tikai vienu pašu brītiņu... Man tas pantiņš nupat jau bija uz mēlest!

— Klausieties, — notāre teica un sāka likt dokumentus portfelī. — Izdomājiet, kā nākas, un tad sauciet mani vēlreiz. Vai labāk kādu citu, — viņa pēc brīža piebilda.

— Atcerējot — Puskāls iegavilējās tik skaļi, ka to noteikti varēja sadzirdēt kaimiņi aiz sienas. — Vilma!

— Jūs novēlat Vilmai? — arī notāre atdzīvojās. — Kādai Vilmai? Uzvārds?

— Kāpēc uzvārds? — Puskāls brīnījās. — Es atcerējos, ka esmu to pantiņu aiznesis Vilmai parādīt, viņa gribēja zināt, ko es... Vilma, viņa strādā kafējnīcā. Kaut jūs redzētu... — Puskāla skatiens kļuva sapņains. — Kas par cilvēku, un kā viņa otru saprot...

— Ak tā, — notāre sacīja. Puskāla skatiens vēl vienmēr kavējās kaut kur tālu, diezīn kādās rožainās sapaņu ārēs ganīdamies. Pēc laba brīža viņš tā kā atjēdzās.

— Ak, un jūs gribat iet projām?

— To es gribu gan.

— Un tad man jūs būs jāsauc par jaunu?

— Kāpēc mani? Bet vispār būs gan.

— Un jāmaksā par jaunu, — Puskāla izgīndušais vaigs no jauna kļuva drūmi nopietns. — Kāpēc man jāmaksā par jaunu? Vai man nauda no gaisa

birst? Zemenos gliemji apriņt Dālijas salna nokožl . . . Nav jāsauc par jaunu, un nav jāmaksā par jaunu, es jums visiem rādīšu! Sēdiet un rakstiet, viņu sauc Vilma Marcinkeviča!

— Un viņai jūs visu novēlat?

— Novēlu gan, — Puskāls sacīja un sāka smaidīt nešīs zemes smaidu. Vēlēja itin labi iztēloties, kā viņš guļ zārkā, divpadsmit ballu sveču liesmām plīvojot, un, vienu aci mazā spraudziņā pavēris, lūr, kā viņa radinieki, atstāti bez mantojuma, cits pakaj citam lēni pārvēršas sālsstābos. Vai, vēl labāk, sabirst pīšļos un putekļos . . .

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

— Es viņu lēni dabūju ar visu ciltskokul

G. Bērziņš

TELEVIZORS

Televizoru labošanas darbnīcā ienāk sadrūmis vīrs un vēlas sa-
stapt meistaru, kam izstāstīt bēdu par savu kasti.

— Kas aparātam vainas? — meistars noprasa. — Attēls pazudis?

— Nē, rāda lieliski, — vīrs atbild.

— Nav skaņas?

— Skaņa uz goda.

Meistars brīnās: kas tad būtu jālabo?

— Nekas nav jālabo. Televizors ir jā-sa-bo-jā!

Manīdams, ka meistars apmulst, vīrs sāk skaidrot:

— Mīļais cilvēk, tas jādara manas ģimenes saliecības labā. Mums
mājās radies nelāgs stāvoklis: sieva vakaros grib skatīties teātra
izrādes un filmas. Vecaimātei patīk, kad dakteri stāsta par ilga mūža
saglabāšanu, kad ekrānā «Dzīvnieku pasaulē» vai «Kinoceļotāju
klubs». Bet puika... Viņam tikai hokejs, bokss, futbols, multi...
Un kur vēl estrāde! Kad dzied vai spēlē, kloži tiek uzgriezti uz
skaļāko, un mājā tāds troksnis, ka griestu lampas plīst pušu.

Vīrs nopūšas, ieviek elpu un turpina.

— Meistar, jūs taču saprotat, ka visas pārraides reizē noskaļi-
ties nevar. Tālab mūsu dzīvoklī kā sporta arēnā katru vakaru notiek
sacensības ar devīzi «Kurš pirmais pie kloķiem». Uzvarētājs, pro-
tams, griež savu programmu, taču zaudētāji arī negrib palikt bešā.
Ak un vai! Krikt un krakt! Brīžiem liekas, ka televizors izjuks gabalos.

Var teikt, ka arī ekrāna priekšā
noris izrāde, precīzāk izsakoties,
drāma, jo brīžiem birst asaras. Un
kādi monologi dzirdami! Ja puika
pārtraucis mātei, tas ir, manai
sievai, teātra izrādi, viņa vaimanā:
«Redziet nu, cik manam vīriņam
labs dēliņš — neļauj savai miesī-
gai mātei mākslu baudīt, nervus
atpūtināt!» Turpretī, ja tiek izjaukts
hokejs vai estrādes koncerts, puika
taurē kā zilonis džungļos un
atgādina, ka bērniem pāri darīt

stingri aizliegts. Pat piedraud:
 «Sākšu dzert un pīpēt, tad jūs
 sauks uz skolu...» Vecāsmātes
 žēlabas par nenoskatīto pārraidi ir
 klusākas, taču ar indīgu piegāršu:
 «Mūsu mājās vecs cilvēks nav suņa
 vērts,» viņa purpina, «neļauj
 pat dzīvnieciņus redzēt, pasauli ar
 acīm apceļot.»

Nemiet, meistars, vērā, ka arī
 man šad tad gribas ieskatīties
 «krānā. Man patīk prātīgas pārraides, piemēram, «Cilvēks. Zeme.
 Visums», «Acīmredzamais — neticamais» un tamlīdzīgas. Bet,
 tiklīdz es piesēžos pie televizora, tā sieva tūlīņ iedzel: «Re, re,
 mūsu papiņš atkal grib skatīties savus dzelžu gabalus! Tieši tad,
 kad pa otro kanālu rādīs to burvīgo...»

Stāstījumu īsti nebeidzis, vīrs izvelk no kabatas desmitnieku,
 iebāž meistaram kabatā un saka:

— Lūdzu, nodrošiniet manās mājās normālu dzīvi. Būšu jums
 mūžam pateicīgs. Atnāciet un izņemiet no televizora kādu verkīti,
 lai tai kastē no bildes un skaņas vairs nav ne maņas!

Meistars izdara, kā klients bija vēlējis, un par desmitnieku televi-
 zors kļūst tumšs un kluss.

Bet nepaiet ne trīs nedēļas, kad klients atkal klāt. Un atkal lūdz
 palīdzību, lai varētu normāli dzīvot un strādāt.

— Kā, vai tad televizors sācis rādīt? — meistars brīnās.

— Dikti jau gribētu, lai rāda, — vīrs gaužas, — taču nerāda...

— Bet jūs jau pats...

— Jums taisnība, — vīrs apstiprina. — Tikai toreiz es nepare-
 dzēju sekas. Sieva tagad katru vakaru sēd pie kaimiņiem, līdz
 pusnaktij skatās filmas un teātra izrādes, nav kas man liek vakariņas
 galdā. Puika, tas sācis blandīties pa ielām un, mājās pārnācis,
 smird kā tabakas maks. Vecāmāte, liekas, būs jāgulda zemes klēpī,
 jo ar tablefēm un pulveriem vien turas. Valširdīgi jāatzīst, arī pats
 esmu kā no laivas izsviests un vakaros jūtos vientuļš un pamests.
 Tiesa, mājā ir kapā klusums un miers, bet tas ir tik briesmīgs, ka
 tagad man kādreizējā televizoristu brēka šķiet kā jaukāka mūzika.
 Te jums, meistars, desmitnieks, lūdzu, nāciet un ielieciet to verkīti
 kastē atpakaļ!...

VIENA AKTIERA TEĀTRIS

Mūsdienās aktierus visur cienī un mīl. Nav vairs tie laiki, kad ar aktieriem jeb, kā viņos laikos teica, kumēdiņu rādītājiem, bērnus biedēja. Tagad, nūdien, tā vairs neviens nedarīs, jo katrs cilvēks, lai viņš dzīvotu blakus teātrim vai tālu no visiem centriem, zina un saprot — aktieris nav parasts cilvēks, viņš ir kā zvaigzne, kuras stari spoži apspīd ikkatru, kas tai tuvojas.

Skatuļciema kultūras namā reiz viesojās aktieris N. Mēs šeit neminām viņa pilno vārdu un uzvārdu iīšuprāt, jo aktieris N. ir godājams sava grūtā aroda kalps, un tāpēc nav nekādas vajadzības viņa vārdu iepīt mūsu aprakstītajā notikumā. Tikpat labi foreiz Skuļciemā varēja uzstāties gan aktieris M., gan aktrise O. Turklāt, kalendārā ielikts, ikviens cilvēks var nedaudz apmulst, it īpaši, ja viņš šo godu nav nedz gribējis, nedz karojis. Un nav arī mūsu nolūkos — pasarg dies! — kādu apvainot.

Tātad Skuļciema kultūras namā viesojās aktieris N. Te jāpiebilst, ka Skuļciems nebūt nav dziļa nomale, kā dažs labs varbūt iedomāsies. Nē, skulieši mīl un saprot kultūru, mīl un saprot mūsu aktierus. Viņi regulāri skatās televīzijas pārraides un ļoti bieži brauc uz Rīgu vērot aktierus, tā sacīt, dzīvā veidā.

Un tā tovakar uz kultūras nama skatuves stāvēja aktieris N. Mazā, bet mājīgā skatītāju zāle bija ļaužu pilna. Tajā valdīja dziļš un sviņģis klusums.

— Es jums nodeklamēšu monologu no Viljama Šekspīra nemirstīgās traģēdijas «Hamlets», — aktieris N. pats pieteica savas uzstāšanās pirmo numuru. Pieteica, tad, acis nolaidīs, ieturēja pauzi, lai iejustos tēlā.

Bet zāles priekšējā rindā piecēlās kāds skatītājs, pienāca klāt skatuves malai un aktierim N., kas teju, teju jau bija sevi iemiesojis nemirstīgajā Hamletā, pasniedza zīmīti. Aktieris zīmīti paņēma un atlocīja valā. Tur bija rakstīts:

«Vai aktiera darbs jums sniedz gandarījumu?»

Viņš jautājumu atkātoja skaļi, bet pēc tam sastomījās.

— Hm, kā lai to ņem... Vispār, jā, sniedz.

No zāles vidus atskanēja sauciens:

— Kad jūs teātris viesosies pie mums?

Aktieris N. jau gribēja atbildēt, ka to viņš nezina, taču tūlīt apķērās: aktieris neko nedrīkst nezināt!

— Kad tiks sastādīti perspektīvie plāni, — viņš sacīja, — tad šo jautājumu iekļaus izskatīšanai.

Meitene īsos brūncīšos pienesa viņam vēl trīs zīmītes. Aktieris N. tās izlasīja.

«Kur var iemācīties fotografēt?»

«Vai laisnība, ka jūs atvaļinājumu parasti pavadāt Roņu salā?»

«Kāpēc mūsu veikalā nav trīskrāsaino džemperīšu ar rāvējslēdzi uz muguras?»

Uz diviem pirmajiem jautājumiem aktieris N. atbildēja bez aizķeršanās, bet ar trešo gandrīz iekrita.

— Varbūt nav rajona bāzē? — viņš ieminējās.

— Ir, bāzē ir! — no zāles atskanēja daudz balsīgs meiteņu koris.

— Tādā gadījumā varu jums paziņot, ka šāda tipa džemperīši izgājuši no modes, — viņš sacīja.

Aktieru profesijas gods bija glābts.

Pagāja stunda, pusotras stundas. Aktieris N. šajā laikā pastāstīja, kādā vecumā meitenes var sākt skūpstīties, ar ko precējusies dziedātāja B., kur vislabāk ķeras grunduļi. Jautājumi bira cits pēc cita, taču aktieris N. turējās ar profesionālu meistarību un apskaužamu vīrišķību.

Kad, skatītāju sumināts, zem puķu nastas salīcis, pa mazām kāpnītēm viņš nāca no skatuves lejā, kāda balss atzinīgi sacīja:

— Tas bija lielisks vakars! Un lielisks aktieris arī!

STARP CITU

Vismierīgākais prāts tam, kam galva tukša.

Reizēm nekur nevar dabūt to, ko kāds nezina, kur likt.

Slikti, ja šūpulī ielikts tik liels taivants, ka bērnam vairs nav vletas.

A. Lejiņš

Bez vārdiem.

I. Melgailis

— Vai tu esi pārliecināts, ka viņš ir no mūsu grupas?

I. Melgailis

«ES ZINU, MAN NAMIŅŠ BŪS...»

— Tā tu nekur neliksi, — mani un manu mitekli apskatījusi, paziņa līdzjūtīgi grozīja galvu. — Tu taču galīgi neproti dzīvot!

Daudzi domā, ka es neprotu dzīvot. Visur eju tikai rindas kārtībā, pērku, ko var dabūt, un saņemu tik, cik man izmaksā algas reizēs. Maizei un linobijetēm iznāk, kažokam un zellietām pietrūkst. Un nav man iūkstoš rubļu, ko izraut no somiņas, ja kaut kur uz stūra dod kristāla cepešbļodas.

Tādēļ reizēm sāku domāt, ka paziņai verbūt taisnība un ir pēdējais laiks arī man beidzot iemācīties dzīvot. Paziņa, labs cilvēks, sākumā bija ar mieru mazliet piepalīdzēt.

— Savedīšu tevi kopā ar derīgiem cilvēkiem, — viņa solīja. — Tad tikai neesi auša, proti savu laimi saņem!

Es nu nepratišu laimi saņemt! Bijusi tikai izdevība! Un vai es vainīga, ja nezināmu iemeslu dēļ līdz šim man tā mūžīgi gājusi secen.

Pirmais derīgais cilvēks izrādījās omulīgs resnītis ar šaudīgu skatienu. Sāvēdams uz paziņas rokoko dīvanīņa, viņš smalkjūtīgi centās neskaļlīnīs uz manām siksnījkurpēm, kādas iegādājas tikai tie, kam citādi būtu jāsteigā gluži basiem.

— Grūti jau būs... — Viņš kā pūķis laida caur nāstīm dūmu mutulus. — Bet, ja nu jūs draudzene lūdz, mēģināšu jūs iekārtot labā darbā.

Tāda runāšana man bija pa prātam. Biju beidziesies, ka derīgais cilvēks sāks vedināt mani uz tumšām mahmācijām, bet viņš, redz, piedāvā darbu, turklāt — labu.

— Jūs zināt, labi darbi pa zemi nemētājas, — resnītis turpināja, un sirds man atkal noraustījās drūmās nojausmās. Ej nu saziņa, ko tie derīgie saprot ar labu darbu? Ja nu viņš liek, lai rādu gaismu, kamēr pats kaut kur zāgē vaļā seifu?

Taču pūķis izrādījās prātīgs cilvēks.

— Runa ir par pilnīgi oficiālu posteni, — viņš vēlīgi sacīja. — Ceru, ka būsīt apmierināta.

Es nu nebūšu apmierināta! Derīgs cilvēks man sagādā pilnīgi oficiālu labu darbu, atliek tikai uzrotīt piedurknes un ķerties pie strādāšanas.

— Un kas man būs jādara? — drošības dēļ vēl painteresējos. Jo — ko tad, ja manas zināšanas izrādās labajam darbam par seklām?

— Jādara tur patiesībā nebūs nekas, — resnītis atbildēja, — tikai divreiz mēnesī jātnāk pēc algas.

— Kā tad tā! — es uztraucos. — Tad tak tur nav pareiza darba organizācija!

— Ko jūs teicāt? — resnītis ieplēta acis. Viņš brīnījās tā, it kā es no savas kaļijas tasītes būtu izvilksusi trusīti.

— Nu, tas taču elementāri, — biju spiesta paskaidrot. — Ja kādā darba vietā nekas nav jādara, tad tur ir vai nu uzpūsti štati, vai kaut kas nav kārtībā ar darba organizāciju.

— Uzpūsti štati! — resnītis novaidējās un nomēroja mani ar nievājošu skatienu.

— Tur ir tik maz jādara, ko varēsiet strādāt vēl piecās vietās. Dzīvosiet, cepuri kuldama.

— Bet es negribu kult cepuri dīkdienībā! — dedzīgi protestēju. — Gribu darbā gūt panākumus un strādāt tā, lai sabiedrība varētu baudīt manu pūliņu augļus!

To izdzirdis, resnītis aizrijās ar kaļiju, paskatījās uz mani kā velns uz oņģeli un uz mūžu izgaisa no mana redzeslauka.

— Muļķe! — paziņa rezumēja mūsu tikšanās rezultātu. — Tu esi tik liela muļķe, kā roka neceļas tev parādīt durvis.

Pēc nodēļas viņa man sarīkoja tikšanos ar vēl vienu derīgu cilvēku, iepriekš aizsūtījusi mani pie friziera un siksnīkurpes palūgusi atstāt gaišā.

Sandeles es varu mainīt, taču pārliecību — ne par kādu naudu.

— Ja piedāvāsīt man darbu, kur nekas nav jādara, — es godīgi brīdināju, — sadusmošos un pameitīšu jūs vienu.

Taču man viņš nebija jāpamet. Derīgais cilvēks tūdaļ novērtēja manu darba sparū un solījās iekārtot tādā vietā, kur cauru dienu aktīvi jādarbojas.

— Strādāsiēt bāzē, — viņš rezumēja. — Tiklīdz kaut kas pienāks, zvanīsiet!

— Uz veikalū, lai brauc pakal?

— Ho-ho! — derīgais cilvēks smējās. — Jums, izrādās, ir humora izjūta! Zvanīsiet, kam jāzvāna, tsi sakot, derīgiem cilvēkiem.

Daudzi domā, ka man ir humora izjūta. Ir, protams, bet tikai ne tad, ja tiek skartas pircēju interesēs!

— Tie taču arī ir pircēji! — derīgais centās ietekmēt mani. — Savi cilvēki!

— Par savām es uzskatu visas iedzīvotāju masas, — es viņam cirtu pretī, — Visām sievietēm ir tiesības uz lino palagiem un visiem vīriešiem — uz importa bikšuriem! Pirkšanā un pārdošanā jābūt kārtībai!

— Nu, vai zināt, — derīgais noelsās, gribēja ko teikt, taču, sastapis manu laisnības mīlestībā starojošo skatienu, žigli novērsās un neatvadījies izdrāzās pa durvīm. Un pareizi darīja, jo tas tikai vēl trūka, lai šādam patmīlim es atvadoties ļautu skūpstīt roku.

Paziņa klusēdama novāca galdu. Kopš tā laika derīgus cilvēkus pie viena galda ar mani viņa vairs nesēdina. Un ļābi vien ir, jo nav taču no šiem derīgajiem nekādas jēgas.

Tiesa, dzīvojot es vēl aizvienu neprotu, taču jūtu, ka atrisinājums vairs nav tālu. Savus ienākumus vairs tik vieglprātīgi neizdodu, ļauju, lai kino man izmaksā, gan jau ar laiku arī man būs savs namīņš kaut kur piepilsētas zaļajā zonā, un ziedēs tur rōzes par septiņiem rubļiem gabalā.

Bez vārdiem.

A. Mukāns

MINCĪTIS MĪL OPERETI

Kad mana mīlita precējās otro reizi un veda mani iepazīstināt ar savu nākamā vīra radniem, viņa pieteica:

— Fāter, tu tur, es palūgšu, būsi kluss un noplāfīsies ar savu teātri. Viņi ir nopietni cilvēki, un, nedod dievs, ja uzzina, kur tu sirādā!

Atīšos, man šādi ievadvārdi: ne visai patiika.

— Vārbūt man uz turieni nemaz neiet?

— Es teicu, ka tu būsi.

— Bet ja nu mani pazīst? Es taču rīdziniekiem esmu rādījies diezgan daudzās lomās. Un tad vēl radio, televīzija.

— Hm... — Meita kļuva domīga. — Uz teātriem viņi neiet, uz opereti jau nu nepavisam. Mincīša mamma vienmēr saka, divas dzīves nevienam nav dotas, tādēļ tā pati viena ir jāpavada nopietni.

— Vai Mincītis ir tavs nākamais?

— Nu, protams! Patiesībā viņš ir Mantauts. Pirmā sieva viņu saukusi par kaķīti, un tad es atšķirtības dēļ...

— Ak tad viņš arī jau otro reizi?

— Mē, trešo. Otrā sieva viņu saukusi par aunu, tāpēc viņš negrib, ka to sievieti vispār kāds piemin.

Mana mīlita sarunājās ar mani, bet prātā visu laiku risināja kādu problēmu. To rādīja viņas saspringtā seja.

— Paklau, tēt, televīzijas dēļ mēs patiešām varam izgāzties. Tādēļ būs pareizāk, ja tu tur uzdosies par savu brāli. Nu, protams, tādā gadījumā, ja kāds kaut ko...

— Var jau, bet...

— Nu kas par «bet»? Kas par «bet!» — Meita uztraucās. — Zini, vislabāk būs, ja uzliksi brilles un pielīmēsi ūsas.

— Un kādēļ tas tavs Mincītis iepriekšējās reizes šķīries?

— Ak, kungs, cik tu vari būt netaktisks! Es, paldies dievam, tāda neesmu un viņam neko neprasīju. Man pietiek ar to, ka viņš mani mīl.

— Kā tu par to vari būt tik pārliecināta?

— Viņš taču pats man teica! Turklāt vairākas reizes!

— Tad jau nu gan... Un ko tavs Mincītis dara šai laikā, kad nezvēr tev mīlestību?

— Viņš ir klavieru tīrskapotājs. Absolūti dzirdiet!

Piektdienas pievakarē es rūpīgi pielīmēju savas Stetevaca ūsas no «Zaļās plavasa», uzliku savas Laturē kunga šriflos no «Bajadēras» un paņēmu ūbaga spieķi no «Māsas Karijas». Lai mans brālis pilnīgi aizmūtos no manis paša, nolēmu nedaudz pieklibot, kā es to daru ielas muzikanta lomā «Monmartras vijolītā». Šis spieķis ir īpašs. Tas nav taisīts teātra darbnīcā. Spieķi, kura rokturis bagātīgi rotāts ar ziloņkaula ikrusttācijām, teātrim dāvinājis kāds operēšu mūzikas cienītājs.

— Bet par ko tad īsti tai es uzdodos mūsu jaunajiem radiem? — es vaicāju meitai, kad mēs jau Purvciema jauno māju rajonā braucām ar liftu uz divpadsmito stāvu.

— Es mierīgs. Es viņiem pateicu, ka esi strādājis par ekspertu mākslas priekšmetu uzpirkšanas punktā un tagad esi pensionārs. Personālais.

— Kāpēc tieši eksperts un kādā! personālais?

— Mīcītā māmma ir eksperts komisijas veikalā. Un arī galvojas iet pensijā.

Es vēl gribēju ko teikt, bet lifts jau apstājās divpadsmitajā stāvā.

Kad iepazīstināšanas ceremonija bija garām, sākas tīri patīkamas vietības. Galds bija klāts atturīgi, bet ar gaumi: pie zivs salātiem baltvīns, pie karbonādes špabītis, pie kaviāra konjaciņš. Viss ar prātu un ar mēru. No radiem vislabāk man patika mans nākamais znots. Tāds asprātīgs un dzīvespriecīgs. Visu laiku atkārtot: viss būs pa pirmo, nav ko jāaizstājas, man tāds darbs! Reizēm savu sakāmo boidz, ierietlamies «vaut». Tā ir zīme, ka tagad, ja vēlas, var sākt runāt kāds cits. Tīri jauks Mīcītis. Viņa tēvs aizbraucis komandējumā, bet māmiņa, sasāriusi un mundra, mani noskaminēja savu kristītu kopvērtības noteikšanā. Neko no tādām lietām nesaprazdāms, pateicu, ka visai šai mirdzošajai pasakai cena ir vienkārši pasakaina. Šķiet, Mīcītā manna ar mani bija apmierināta. Pārrunājuši ar kāzu rīkošanu saistītos jautājumus, atvadījāmies vislabākajā noskaņojumā. Znots pieteicās nolīgtot mūs līdz lejai. Apakšā es apņēros, ka mans muzikanta spieķis aizmirsis augsā. Znots pieteicās uzbraukt un novest. Bet, tavu nelaini, lifts iestrēga, apstājies kaut kur pusstāvā. Meitai apnika nīkt, un viņa iesēdās garām braucošā taksijā. Man bija vien jāgaida, jo ierašanās uz «Monmartras» dienas izrādi bez spieķa būtu skandāls.

Pēc krietnas pusstundas atnāca lifta mehāniķis. Vēl pēc pusstundas znots iespieda man rokā dārgo rekvizītu.

— Laiks frišs, — znots sacīja, — viss ir pa pirmo. Ar atļauju, es tevi gabaliņu pavadīšu.

— Labi, man nekur nav jāsteidzas, kā jau pensionāram un . . .

— Nefleitē, sievastēv, — Mincītis mani pārtrauca. — Tev rīt dienā ir izrāde, šonakt mierīgi jāizguļas.

— Nē, es neesmu es! — es teicu. — Es esmu mans brālis. Tas brālis, kas ir teātrī . . .

— Pietiek, ka tu spēlē uz skaņtuves, to es saprotu, tāds darbs. Bet te, uz ielas, nav ko jāākstās. Vaul!

Es apstājos. Ko nu darīt! Varbūt kāzas ar to pašu arī izjūk?

— Nouztraucies, sievastēv, viss būs pa pirmo. Tikko tu ienāci istabā, es, smieklus valdīdams, gandrīz krampi dabūju vēderā. Pa gabalu pazinu «Zaļās plavas» ūsas un «Bajadēras» brilles.

— Nekā vairs nesaprotu!

— Viss ir pa pirmo! Es tavā teātrī piestaigāju gadiem ilgi, jums ir baigi nolietojušās klavieres. Tā es tur staigāju, staigāju, kamēr iemīļējos operetē. Nu jau kur tas laiks, kopš skatos visas izrādes un pat vairākkūrt.

— Bet ko tava māte?

— Kad viņa to uzzināja, piedraudēja atņemt man mašīnas vadīšanas pilnvaru. Tad es teicu, ka vairs ne kāju uz to pusi.

— Bet pazušana no mājas vakaros? Uz visām izrādēm — un vēl vairākkārt!

— Es saku, mamma, tāds darbs! Briesmīgi daudzi sapirkušies klavieres. Nevaru atteikt haltūriņas. Vaul!

— Bet nauda?

— Viss ir štokos! Esmu pasācis rakstīt muziķiņu estrādes ansambļiem. Šis tas ienāk.

— Bet kāpēc tad tava māmiņa un kāpēc mana meitiņa . . .

— Viss būs pa pirmo. Pēc manām divām neveiksmīgajām laulībām . . .

— Un kāpēc tās bija neveiksmīgas, Mincīt?

— Pirmajai sievai bija pārāk liela humora izjūta. Viņa smējās no rīta līdz vakaram un visvairāk par manu mammu. Mamma sacīja, nav ko jāākstās, ņēma un Rūteli padzina. Es sameklēju Marūteļi, bet Marūteļei nemaz nebija humora izjūtas. Reiz viņa nejauši noklausījās sarunu. Mans draugs lielījās ar savu ģimenes laimi.

— To es tev varu sacīt, — viņš teica, — mana sieva ir engēlis.

Es, protams, gribēju palielīt savējo. — Jā, — es teicu, — manējā arī nav cilvēks!

Tai pašā vakarā viņa aizskrēja no mājas. Trešo, tavu meitu, izvēlējās māmiņa.

— Māmiņa?

— Nuja, viņa jau sen meklēja man meiteni, kuras tēvs kaut ko saprastu no mākslas priekšmetiem. Mans tāterītis, lūk, ir smalks amatnieks. Viņš tagad braukā pa laukiem, par nieka rubli uzpērk vecas, bēniņos uznestas kla-

vieres, savā darbnīcā izbaulē nopelējušos vara rotājumus, es saštimēju un uzštimēju, bet māmiņa komisijas veikalā... Lai klavierēm būtu īsta cena, ir vajadzīgs solīds, cienījama vecuma eksperts, kas mantu novērtē, eksperts, ko pieaicina tikai sevišķi svarīgos gadījumos. Saprati? Un tad mēs, liklīdz nolēmām precēties, izdomājām tev profesiju. Saprati? Vau!

— Tad patiešām jums mīlestība ir fik liela?

— Dzīve ir dzīve, nav ko jāākstās... Es tikmēr štimēju tās mazās dziesmiņas, kamēr saštimēju veselu opereti. Sievastēvs tak neatleiksies to gabalu dabūt uz dēļiem? Ko? Par manu muteri neuztraucies. Kad viss būs štokos un viņa pamanīs, ka tur kaut kas sanāk, viņa apklusīs kā maziņā. Nu, ko?

Es ar atbildi vilcinājos. Mincītis laikam juta, ka varu viņa runāšanu ņemt nopietni. Viņš pasmaidīja un teica:

— Nē; nē, sievastēv, nedomājiet neko jaunu. Nav nekāda aprēķina. Pamatos ir tīra mīlestība. Vistīrākā mīlestība uz opereti.

JĀZEPS OSMANIS

ESĪBA

Es griðu pastāstīt par jubilāru N.
 Es viņu pazīstu jau visai sen.
 Es dzimis nebiju, kad viņš jau bij ar vārdu,
 Es tomēr pirmais uzaudzēju bārdu,
 Es izlasīju viņa eņopeju.
 Es konstatēju augšņpeju.
 Es kopsolī ar viņu fālāk eju,
 Es laikabiedrs biju, esmu, būšu.
 Es stāstīšu par viņu visu mūzu.
 Kas esmu es? Vēl biju svešs nesen.
 Nu slāvens sakarā ar jubilāru N!

MUĻĶĪGS STĀSTIŅŠ PAR KURPĒM

Neprasiet man, kādēļ sastrīdējāties ar Bonifāciju. Sākums bija pavisam nevainīgs. Pareizāk sakot, nebija nekāda sākuma! Vai tad tas, ka cilvēks nopērk labāku biļeti, lai ērti brauktu kupejā, ir kaut kas krimināls? Jā, es braucu no Rīgas mājās. Jā, es tirgū biju izdevīgi pārdevusi teļa gaļu, man bija nauda, tāpēc negribēju spaidīties kopējā vāgī. Bet taisnība laikam ir, ka lepniņa allaž tiek sodīta.

Nu tā, es ieeju savā kupejā, bet tur jau viens sēž. Zināt, vīrišķis kā trīsdurvju skapis. Nē, kur nu jauns! Arī labākie gadi nobērēti. Un nevis sēž, bet tup, kājas kauņ kā jočīgi savilcis. Rokās pamatīgs vistoklis. Un to viņš spiež pie krūts kā zīdāmu bērnu. Bet ģimīs — to jums vajadzētu redzēt! Kā etiķi iedzēris...

— Cienītā, — šis saka, kamēr es izvērtēju stāvokli. — Cienītā, mans vārds ir Maigoņis Krāmelnieks. Strādāju par lopu dakteri Stīķenē. Govis potēju bez pāļģiem. Ar buļļiem ticku galā tāpat. Dziedu ciema vīriešu ansambli un šogad saņēmu godarakstu par panākumiem pavasara sējā. Manu sievu sauc par Bertu.

— Kāpēc man jāzina, kā sauc jūsu sievu? — es viņam saku. — Man pilnīgi pietiek ar to, ka varu nosaukt bez aizķeršanās sava vīra vārdu.

— Nemaz nešaubījos, ka esat kārtīga sieviete, — viņš saka. — Tas ir jums se jā ierakstīts. Tāpēc pazemīgi lūdzu, paņemiet un paglabājiet šito te...

Un sniedz man savu paku.

Bet es neesmu vakarēja! Ahā, domāju, kaut kur nocēlis vērtīgu mantu un tagad jauc pēdas. Vēlāk, kad atnāks milicija, es būšu vainīgā, tad mani aizrestēm! Tas man zibenīgi izskrien caur galvu, bet viņam saku pavisam mierīgi:

— Glabājiet vien, biedri Krāmelniek vai kā tur jūs sauc, — es saku, jo šītiem tak vienmēr kāds desmits vārdu, — glabājiet vien pats savas vērtslietas

— Apžēlojieties, kādas vērtslietas! — Viņš nu, kā brīnīdamies vai sašutis, sit kopā plaukstas. Tīstoklis nokrīt zemē, avīze paveras vaļā . . . Un, ko jūs domājat, kas tur iekšā? MŪŽam neuzminēsiet! Vai kādam var ienākt prātā, ka viens sev pie sirds spiež kā brūti pavisam parastus apavus. Jā, tur bija pāris vīriešu korpju. Melnas, ar šņorēm un krietni vien apvalkātas. Ja vēl imports bijis, bet pašmāju, no tām, ko dēvē par klumpakiem.

Tā, Mērij, es sev saku, nu ir vakars! Šim te prātiņš mežā palaists . . . Bet mamma jau man mazai tika ielāgojusī, ka ar trakiem vajag rāmi un mīlīgi, tāpēc es Krāmelniekam pretī nerunāju.

— Protams, — es saku, — jums ir taisnība. Katram cilvēkam ir savs vērtību mērs.

Šis paceļ apavus un no jauna ievīsta avīzē. Izskatās tāds kā nomierinājies. Pat galvu nogroza.

— Cienītā, — viņš saka, — šo korpju vienīgā īpašība, kuras dēļ tās man dārgas, ir izmērs. Zināt, mūsu dzimtā visi vīrieši manto varenu kāju. Kur Krāmelnieki iet, tur sliede paliek! Bet katrā labumā savs sliktums. Tik lielas tupeles veikalos parādās apmēram tikpat bieži, cik pie debesīm pilns Mēness aptumsuns.

Nu, kad es noprotu, ka viņš ir normāls, veiku nost mēteļi un lieku savas paciņas pie vietas. Šis tas nopirkts Bonifācijam, kāds ciemakukulis kaimiņiem. Arvienvārd, kā jau no tirgus.

— Ka jūsu kurpes ir vienreizēji lielas, tam es piekritu. Bet, kāpēc man tās ir jāglabā, šītiem vai nost, nesaprotu! Tas tak sacīts vietā!

Krāmelnieks uzreiz paliek bēdīgs, bēdīgs. Tā kā grib ko teikt, tā kā kautrējas . . . Tad paskatās uz mani cieši.

— Jūs, protams, smiesīties un varbūt pat neticēsīt, — beigās viņš tomēr saņemas uz runāšanu, — bet es esmu likteņa nolēmēts ar tām korpēm . . . Divās iepriekšējās reizēs, kad braucu ar vilcienu, iznāca briesmīga ķibele. Un mana sirds jūt, ka arī trešā neizies šukšā . . . Vai jums būtu patīkšana paklausīties manu bēdu stāstu?

Kas gan man darāms, kamēr vilciens rīpo . . . Teicu, lai pucē vaļā, būs Tsāks ceļš.

Vispirms viņš noprasa, uz cik es vērtējot šā dzīvsvaru. Lai sakot droši! Āre, nav uzminēts vis... Viņam esot turpat pusotra centnera. Un, kad veselu dienu būts uz kājām, tad vakarā fupeles ir jāauj nost. Tā Krāmelnieks izdarījis arī šajā liktenīgajā pirmajā reizē vilcienā. Pirms gadiem desmit. Nē, tas nenozīmē, ka līdz tai dienai Krāmelnieks vispār nav braucis ar vilcienu. Parēizāk būs sacīt — līdz tai reizei viņam vilcienos nekas nebija gadījies.

Jā, bet vispirms ir jāpastāsta par korpēm, kuras lopu dakterim toreiz bijušas kājās. Mīkstas, ērtas. Katrai pa virsu zeltīta sprādze un kādi desmit mazi caurumiņi. Šīkam un pēdas elpināšanai. Šo vienreizējo dārgumu Krāmelnieka sieva bija izkarojusi rajona universālveikalā, upurējot savas jaunās jakas piedurknī.

— Lūk, tāda ir mana Berta! — viņš teica un izgāza krūti.

Tad nu Krāmelnieks savus jaunus apavus noāvis, kārtīgi pabīdījis zem sola un licies uz auss. Tāpat kā trīs pārējie ceļabiedri. Turklāt Krāmelniekam nekādu bēdu par aizbraukšanu garām — Stīķenē vilcienam galapunkts. Kad tur nonāks, pavadone uzbungos.

Tā arī noticis. Vagona saimnieces pamodināts, Krāmelnieks aši sagērbies un slīdinājies kāju korpē. Tu, vilks! Pēda iegrimusi tādā kā pledā, kā...

— Jūs varēt man neticēt, bet zem plaukta bija tikai viena mana kurpe! Otrā? Nē, es nevaru raksturot to apavu. Tas varēja būt viss kas, tikai ne kurpe.

Ceļā dziļā nakts viens no šīs kupejas pasažieriem bija kāpis ārā kādā mazā stacijā. Vai nu līdz galam neatmodies, vai jautrā prātā uzrāvis kājā to, kas priekšā gadījies. Ja būtu gribējis zagt, tad taču paņēmtu abas. Loģiski, vai ne?

— Un ko jums mājās teica Berta? — Mani interesēja, kā tas viss beidzās.

— Viņa sacīja, ka tādiem kā man nedrīkst pārles priekšā kaisīt, — Krāmelnieks godīgi atzinās. — Es neprotot mantu sargāt un glabāt. Tādas kurpes es vairs mūžam neredzēšot...

Bertai, kā jau vispār sievietēm, šajā ziņā izrādījusies taisnība. Bet tikai pa pusei. Jo otru kurpi Krāmelnieks taču var apskatīt, kad vien vēlas.

— Gadījums patiesi nepatīkams, — es piekritu. — Un kas ar jums notika otrreiz?

Pilnīgi saprotams, ka pēc atstāstītā notikuma Krāmelniekam pret vilcieniem radies kaut kas līdzīgs alerģijai. Bet ko tu, cilvēk, darsi, atkal pienāk reize, kad jākāpj bānī un jābrauc.

Un atkal nakts priekšā, un atkal gulēšana. Lai arī rūgtas pieredzes mācīts, Krāmelnieks tomēr gājis pie miera ar mierīgu prātu. Vispirms jau tāpēc, ka ceļabiedros šoreiz trīs jaukas meitenes. Kā tādi tauriņi, nudien! Un kurpītes... Kā kaķpēdiņas blakus Krāmelnieka varenajam pārim. Šoreiz tas gan nebija nekāds smalkais, toties, kā mēdz sacīt, labi taisīts un stipri pazolēts. Krietni pavalkāts arī. Godos un ikdienā. Ko darīsi, ja pie jauniem apaviem fikt nav fik vienkārši.

Arī skuķi pamanījuši lielos apavus. Sākumā spurguši vien. Tad drošākā bildusi: «Onkulīt, tie jūsu zābaki kā radīti, lai vilktu vīrsū manām laklaiviņām. Lai nav pa dubļiem jāsabrien.» Zaļās jaunības tuvumā atkusis, Krāmelnieks bezbēdīgi atbildējis, lai tad aujot, ja der. Šis būšot laimīgs pakalpot. Vai viņš varēja iedomāties, kas no šīs nevainīgās pajokošanās galu galā iznāks...

Nu, protams, Stiķenē lopu dakteris izkāpis galīgi bass! Varētu pasist paunu padusē, uzlocīt bikses un fecēt uz mājām. Bet pavasaris pašā sākumā, uz ceļa vēl vietām sniegs. Vai nav ārprāts? Gājis turpat stacijā pie dežurējošā miliča lūgt palīdzību. Bet tur taču tupeles netirgo! Kāds varētu varbūt aizdot, bet visiem pret Krāmelnieka pleznu tikai tādas peciņas...

Uz māju viņu aizveduši lepnī — ar mašīnu. Tādu, kurai vīrsū mirgo zils lukturis. Tāpēc Krāmelnieka pārbraukšanu pamanījuši visi — gan lieli, gan mazi. Vēl tagad par to reizi klīstot visneticamākās baumas. Vieni runā, ka Krāmelnieks savaldījis piecdesmit huligānus. Citi atkal, ka ēdnīcā nav samaksājis par zupu... Bet pat Berta nezinot vīra baskājības tsto iemeslu. Krāmelnieks viņai teicis, ka ir aplaupīts. Par dženteļmeņa tēlošanu to spindzēlu priekšā, protams, ne vārda.

Jā, bet viens labums no tās pārbraukšanas ar miliciju Krāmelniekam tomēr esot, visi zildeguņi pie bodes nu viņa priekšā cilājot cepures un dēvējot par velna pulveri. Viņus pašus kārtības sargi ir veduši projām, bet atpakaļ — nekad un nemūžam.

— Nu jūs pati redzat, ka mani vajā kaut kāda sodība, — Krāmelnieks man saka. — Tagad es turu savus apavus rokā, bet priekšā ir gara nakts, un alkal kaut kas var notikt... Varbūt mani kāds nobūris, kā jūs domājat, cieniņā? Nuja, nuja, protams, muļķības. Bet tomēr paņemiet kurpes pie sevis, kaut vai nolieciot savā pusē, las man vienīgais pāris. Ja kaut kas notiks, es vasaras vidū dabūšu uz krustdēļa kāzām šļūkt velteņos...

Vai jūs šitādā reizē cilvēku neuzklaustu? Man jākāpj ārā taisni pusceļā, tāpēc rīksti gulēt netaisījies. Tikai stārti tā iespiedos. Ar vienu aci guļu, ar otru skatos, lai mana stacija neaizskrien garām. Pā vienā Krāmelnieka mantību pievaktēju. Lai jau cilvēks ir mierīgs. Iekšā vairs neviens nekāpj. Kad iešu projām, tad jau diena sāks aust, kas tad te nāks zagti vai blēņoties...

Bet miegs ir viens briesmīgs kārdinātājs. Vienā brīdī viņš tevi tā aptin... Es tak visu dienu pa tirgu, uz kājām. Savā stacijā uztrūkos gan — labi ka uzraksts taisni logam priekšā. Vai manu, vai! Ko ķēru, ko neķēru. Ar pilnām rokām izkritu uz perona, kad vilciens jau sāka kustēties. Bonifācijs, protams, preli. Paķēra manas paunas un nu rāsies; vai galīgi bez prāta! Šitā var nokļūt zem rīleņiem! Kas tad govi slauks, bulli baros un cūkēdienu vārīs! Vai tad nu līdz pēdējai sekundeī vilcienā jāguļ!

Zināms, viņam taisnība, bet man dusmas aizdeva tas cūkēdiens. Tas, ka mani no rīleņu apakšas gandrīz jāved baltā zārciņā, viņam, palūk, nav nekā! Cūkēdiens — tu redzi! Nu, kad mani šitik zemu vērtē, es kļūstu neganta.

— Kāda nu tur gulēšana varēja būt, — es saku tā pavisam rāmi un nevainīgi. — Gadījās mazs amizieris... Ak, man jau tādas lietas nav ne prātā, pats zini, bet, ja tevis dēļ cilvēks solās atdot pašu dārgāko, tad...

Tādus teikumus labāk nepabeigt. Lai domā, ko grib. Šis nu skatās uz mani kā auns uz jauniem vārtiem. Un kā šis brīnās, tā paunas paraisās un izjūk uz perona. Saini un sainīši. Bet pašā vīrsū — Krāmelnieka superlielo kurpju pāris!..

Ticiet vai ne, bet es sāku raudāt. Ko Bonifācijs? Ak, vīrieši ir nežēlīgi. Viņš tos apavus solās nest pie tiesas kā laulības pārkāpšanas lieciskos pierādījumus. Protams, neiztiek arī bez dzēlībām — vai tas esot tas visdārgākais, kas man ir solīts? ... Un man jāstāv klusu.

Mēģināju Bonifācijam visu izstāstīt pēc tiesas un taisnības. Bet viņš nemaz neklausās, zina tikai malt savu — muļķīgs stāstiņš, muļķīgs.

Nu, lūk. Skaidrs, ka es par Krāmelnieku piedomāju. Viņam tās tupeles bija dikti augstā vērtē. Mājās gan jau aizgāja braši — vasara. Bet, ko viņš, nabags, vilks kājās uz krustdēļa kāzām, lūk, par to man ir krepķis ...

LAIMONIS VACZEMNIEKS

PUTNURIEDEKLIS

Ak, mani glāunie svārkī
pa gaisu skrandas svaida
un dārzā melnos strazdus
no ķiršiem projām baida.

Tur manas lepnās bikses —
kaut sagriezušās krokās —,
ar vēju šeikodamas,
kā ermoņikas lokās.

Un platmale, uz mīcīta
kas ērmam galvā likta,
nupat — pirms gadiem desmit —
nemaz vēl nebij slikta.

Ik darbs mums godā turams.
Un tāpēc nav ko smaidīt,
jo, ziniet, ir tāds amats —
pa dārziem putnus baidīt!

ŠAHS

Kādam jau par bandinieku
arī vajag būt;
uzvaru bez bandinieka,
protams, neiegūt.

Pretinieka dāmāi kāri
alkstu stībos kost,
bet, kopš esmu bandiniekos,
mani padzen nost.

Kopš es esmu bandiniekos,
mani biežāk grūž,
mierinot, ka bandiniekam
bandinieka mūzs.

Kam lai sūdzos! Tāda spēle.
Tā tas allaž rit.
Kopš es esmu bandiniekos,
mani biežāk sit.

DĀVANU KOMPLEKTS

Nolikusi iepirkumu somu, Alvīne nogrozīja galvu.

— Es tomēr esmu neapņēsta, — viņa teica sev, uzvilksusi mājas kleitu. — Kāpēc nepaņēmu to dāvanu komplektu? Citas pirka, bet es kā mulķe skatījos. Lēts, glīts. Ja pašai nederētu, varētu uzdāvināt kaimiņienei. Viņai nākošmēnes jubileja, nebūtu jālauza galva. Labi, kad mājās kaut kas ir rezervē. Cik pulkstenis? Ē, par vēlu, veikals jau ciet. Nu gatavā aunapiere! Vienreiz tāda laime krīta rokās, bet es nepratos.

— Ko ņurdi, ļauj palasīt avīzi, — vīrs neapmierināts teica, bet Alvīne nevarēja rīmties. Kremļa pašas neizveicība, neapķēriba.

«Ar mani tā ir vienmēr,» viņa domāja, jau grozīdamās gultā no viena sāna uz otru. «Lēnā domāšana vainīga. Mamma mācīja, ka septiņreiz jānoskata, pirms pērc, bet vai tad mūsdienās tā var! Labas mantas plauktos nestāv. Labi,» Alvīne galu galā nolēma. «Pa-steigšos uz veikalu labi agri, varbūt vēl būs.»

No rīta Alvīne izskrēja no mājām, pat kafiju nepadzērusi. Laika, protams, vēl gana, bet kamēr sagaidīs tramvaju... Veikalā katrā ziņā ir jāliek pirmajai. Jāņem vismaz divi komplekti... Ko divi — četri vai vēl labāk — pieci! Viens pašai, viens draudzenei, viens kaimiņienei, tad mammai, arī darbā vajadzētu... Nē, darbā nav ko pirkt. Lai pašas gādā! Darbābiedrenes skaitās, bet vai par mani iedomāja, kad katūnu pirka! Vai pačukstēja — skrien ātrāk, dod! Pagājušo nedēļu pat. Sapirkās somu ziepes, bet man neiedeva ne gabaliņa. Pietiks ar četriem... Bet ko mamma, vecs citvēks, ar tādu komplektu iesāks? Ja tā padomā, vēl pārmetīs, kādēļ tērējos. Skaidrīte ir laba draudzene, bet, vai tas vairs būs prieks, ja abām vienādi komplekti. Ne ko parādīt, ne ar ko palepoties. Kaimiņienei paskatīšos citu dāvanu. Nopirkšu komplektu tikai sev, un beigta balle. Kauf tikai dabūtu!

Nervozējot laiks vilkās neciešami gausi. Alvīne svīda uztraukuma sviedrus pie veikala durvīm krievnam pūlim pašā priekšā un cītīgi uzmanīja, lai kāda neizsprauktos viņai garām. Arī pārējās satraukti mīņājās un nemitīgi skatījās pulkstenī. Beidzot durvis vēras, un visas metās uz priekšu. Nez kur tās vecās tantīņas ņēma tādu spēku — ne tikai turēt līdzī jaunajām, bet pat viņām aizskriet priekšā! Lēkdama pāri trim pakāpieniem uzreiz, Alvīne pie letes pieklupa pirmā.

Atvilka elpu, paskatījās un nolēma, nē, neņemšu. Peļēks un neizskatīgs. Taisnība mātei — septiņreiz noskati . . . Bet kur tad pārējās? Alvīne pie letes stāvēja viena. Viss bars bija aizskrējis tālāk — uz korpju nodaļu. Tur šodien pārdos importa zābakus.

«Ar mani tā vienmēr,» Alvīne sarūgtināta domāja. «Atkal noka-vēts, bet varēju taču, varēju . . .»

VALDIS ARTAVS

ODA BAGĀTĪBAI

Cik bagāti mēs dzīvojam!
Lai labklājībai slava!
Jūs manījāt, ka «Dzērienos»
Vairs kortelīšu nava!
Kas šodien kortelīti pīrcis!
Sen nabagi pie senčiem.
Viens, kas vēl bijis, — nosīlies
Ar žiguli pie Strenčiem.

Cik bagāti mēs dzīvojam!
Kāds spēks mums ārā sprucis!
Reiz viena sieva katram bij,
Nu dažam vesels ducis.
Un, ja viņš spēj vēl izdzīvot
Un nebēdā ne velna,
Un visām alimentus dod,
Tad cik tāds tēvīnš pelna!

Cik bagāti mēs dzīvojam!
Vai mūs var saukt par skopiem?
Mēs maisu maizes nopērkam
Un izbarojam lopiem.

Bet biedri, kas mums atzrāda,
Ka grēks dot maizi cūkām,
Lai savas cūkas nobaro
Ar bulciņām vai kūkām!

Cik bagāti mēs dzīvojam,
Mēs to pat neapjaušam!
Kā tikai ielu satatsām,
Tā atkal vaļā laužam.
Dažs nezinātājs nodomā,
Ka tas tāds peļams tikums.
Bet arī laužējiem ir plāns,
Un plāns ir viņiem likums!

Cik bagāti mēs dzīvojam!
Pēc alus, sev par prieku,
Ar traktoru mēs aizžozām
Un pat ar kāpurnieku.
Viens esot bodē iebraucis,
Jo bijis drusku burās,
Un pārdevējs kā palēcis,
Tā vēl pie griestiem turas.

Lūk, tā mēs, biedri, dzīvojam!
Ne bādu mums, ne bādu,
Nav lustes let pat pensijā,
Prieks rauties simtu gadu!

- Meistar, attēls dubultojuši
- Kuram televizoram?

E. Ols

SVĒTĀ ANTANA IZDARĪBAS

Pašā vecā gada vakarā saņēmu vēstuli ar lūgšanu zagļu aizbildnim svētajam Antanam.

«Šī vēstule ir saņemta no ārzemēm,» apgalvoja kāds apakšā ne-
parakstījies svētā Antana pilnvarcīlis. Tālāk sekoja rīkojums, ka man
trīspadsmit dienu laikā savu paziņu un citu cilvēku vidū jāizplata
trīspadsmit šīs vēstules noraksti. Ja es to izdarīšot, svētais Antans
mani bērtin apbērsot ar savas žēlastības dāvanām. Vēstules rakstītājs
bija arī minējis, uz kādām lieši dobesu dāvanām es varu cerēt.
«Viens baznīckungs,» tā rakstīja svētā Antana pārstāvis zemes
vīrsū, «izplatīja šādas vēstules, tāpēc vinnēja loterijā lielu naudu un
drīz pēc tam arī automašīnu. Kauņā advokāts sadedzināja trīspa-
dsmito vēstuli un viņam divu gadu laikā nomira sieva un visa ģi-
mene.»

Bija ko padomāt. No vienas puses — nesūtīsi vēstuli, svētais
Antans — blaukš! — tev pa galvu: tuviniekiem izdevumi, vainagi,
līdzjūtības un tā tālāk. No otras — es esmu suvalkietis, taupīgs
cilvēks, un pastmarkas maksā naudu.

Nolēmu pamatīgi izpētīt, kas un kā, un tikai tad nolemt, atmak-
sājas vai neatmaksājas bizness ar svēto Antanu.

Vispirms Kauņā sameklēju advokātu, kam svētais Antans atriebda-
mies bija aizraidījis uz viņasauli ģimeni.

— Kā dzīvojat? — es vaicāju.

— Kas nu par dzīvošanu, — advokāts nopūtās.

— Pieminekli ģimenei uzlikāt?

— Pieminekli? Kāpēc? Ja visi ir dzīvi!

— Tas ir kā — dzīvi?

— Nu tā. Reiz pavēlāk pārnācu mājās, skatos — visi guļ! Uzreiz
sapratu, svētā Antana darbs. Es cepuri galvā un mudīgi prom uz
pastu. Ar vēstuli svētajam Antanam. «Tā un tā,» es bez aplinkiem pa-
ziņoju, «nedzen velnu, būs slikti!» Un ko jūs domājat? No rīta pār-
nāku mājās, skatos — visi augšā, it kā nekas nebūtu bijis.

— Tad jau labi, — es teicu.

— Labi, bet ne pārāk, — advokāts atbildēja. — Reizē ar visiem bija augšā arī mana sievasmāte, bet es tā gribēju, kaut viņa vispār vairs neceltos...

— Nu, par šo sīkumu ar svēto Antanu viegli sarunāsi, — es nomierināju advokātu.

Pie vēstulē minētā baznīckunga es nemaz netiku. Svētais Antans dieva kalpu tā bija apbēris ar savu žēlastību, ka pie viņa mājas nebija iespējams pieiet. Uz ietves cita-pie citas stāvēja — faču valsts loterijā vinnētās! — automašīnas. Kaimiņš pastāstīja, ka svētais Antans baznīckungam pat veco saimnieci apmainījis pret jaunāku.

Nesen pie manis bija atbraucis jaunības dienu draugs no laukiem. Viņš pastāstīja vēl interesantāku gadījumu. Viņu pusē kāda slaucēja nosūtījusi visas trīspadsmit vēstules. Vakarā, kad vīra nav bijis mājās, pie viņas atnācis svētais Antans, lai pats personiski uzzinātu, ko viņa vēlētos. Abiem diviem dievbijīgi runājoties, mājās ne no šā, ne no tā pārradies vīrs un briesmīgās dūsmās kritīs virsū svētajam Antanam.

— Ko tu te, pērkons lai tevi nosper, dari pie manas sievas?

Sieva gan mēģinājusi vīru nomierināt, sacīdama, ka tas ir svētais Antans, un rādījusi spožumu ap viņa galvu, bet vīrs svēto, vienalga, piekāvis un izmetis laukā pa durvīm. Viņam, rau, tas spožums esot izskatījies traki līdzīgs plikumam fermas pārziņa pakausī.

Pēc tam šo lietu gribējusi izskatīt biedru tiesa, bet no tā nekas nav iznācis. Svētais Antans uz tiesu nav ieradies, lai gan viņam nosūtīja trīspadsmit uzaicinājumus pēc kārtas.

Tad nu es, visu labi apsvēris, sapratu, ka ar svēto Antanu sāk tikai ielaisties, pēc tam vairs gala nebūs. Velna pilns šis svētaist! Un arī mēru nezina! Pārāk neapdomīgi apber cilvēkus ar savām žēlastībām un nežēlastībām.

Tāpēc, svētais Antan, es tev nekādas vēstules nesūtīšu, jo muļķu tāpat ir gana. Turklāt četrdesmit divas kapeikas par pastmarkām ir nauda. Āmen!

Bez vārdiem.

A. Liepiņš

DZINTRA SULCE

Reizēm es taisni vai pabrīnos, cik sievietes ir vienādas! Nu nekādi nav iespējams saprast, ko vīrieši meklē, skraidīdami no vienas pie otras! Visas viņu īpašības atšķiras vienīgi pēc sastāvdaļu daudzuma kā vecu aptiekāru pagatavotās zāles pret visām kaitēm. Man pašai piemīt bez jzņēmuma visas sievietēm raksturīgās īpašības, tādēļ varu pārējās biedrenēs redzēt sevi kā spoguļi.

Nesīm kaut vai plāpību. Vīri var nosēdēt pie alus kausa vai kaut kā stiprāka vesclu nakti, neizrunāt un neuzzināt galīgi neko.

— Kur tad Jānis atvaļinājuma laikā bijis? — sieva tādām rīta brālim jautā. Ja vien vispār ar viņu sazinās skaņu valodā.

— Nepaprasīju.

— Un kas Andreja sievai — meita vai dēls?

— Mēs par to nerunājam.

— Un kur Pēteris sadauzīja jauno zīguli?

— Vai tad viņš sadauzīja?

Un tā joprojām. Vai tādām ir vērts tērēt nakti, nīkt bez miega un vēl kļaut sīfies sievas rūkšanu veselu nedēļu pēc tam... Nē taču!

Sievietēm turpretī pietiek, ja viena iekāpj autobusā, no kura otra tai brīdī kāpj laukā, arī tad viņas visu pagūst noskaidrot.

Viss sākās ar to, ka vienu rītu pamodos bez savas attiecīgajā smadzeņu plauktiņā ieprogrammētās sievišķības. Pamodos, paskatījos modinātājpulkstenī un... Nuja, labi vēl, ka tā bija darbdiena, tādēļ sākumā neatlika laika pievērst uzmanību jaunajai noskaņai.

Jutu vienīgi to, ka man ir daudz vairāk laika, ka noteikti nenokavēšu darbu un pagūšu paēst brokastis. Apģērbus ātri un bez ieskaļšanās spogulī. Iepriekšējā vakarā izgludināto šifona blūzīti ielīdināju skapī, uzrāvu nevis svārkus, bet vecās brezentenes — ļoti ērtu un praktisku apģērba gabalu, ar acelonu nojirīju tik rūpīgi klāto importa nagu latu, bet somiņu padarīju vieglāku par pārsimtgramiem, izmetusi no tās kosmētikas piederumus. Tiešām nekādi nevarēju saprast, kāpēc rītos jākavē laiks un jānoņem ar skaitumkopšanu! Lai rīta tramvajā uz tevi skatītos, pietiek, ja nosmērē degunu ar krējumu.

Sievišķīgās piekāpības, aprūpes un uzpurišanās trūkuma dēļ tramvajā apšēdos vienīgajā brīvajā vietā, pagrūdusi malā divus jaunus vīriešus. Otrus divus izgrūstīju no durvīm pie caurlaides telpas, kur viņi tērēja ar mūsu jauno durvju sardzi.

Darbbiedrenes sākumā neko nemanīja, tikai nopētīja manu apģērbu. Pirmais spēriens nāca rīta kafijēšanas laikā, jāteic, ka visas mūsu meitenes paniski baidās aptaukoties. Šī iemesla dēļ pie rīta kafijas ir stingri noliegts ēst jebkādus saldumus. Un vispār — sabiedrības priekšā cilāt kūkas ir lielākais noziegums pret kolektīvu. Tas attiecas arī uz mazo Zigrīdiņu, kas arvien šausminās, ka nevarot uzbaroties un nīkt pie apajumiem. Tāpēc savu pudeli salda krējuma viņa pusdienlaikā vientuļi izdzer tualetes istabā.

Nevaru izskaidrot, kas forit ar mani notika — tiklīdz ieraudzīju bufetē svaigus groziņus ar kārdinošu pildījumu, vairs nedzirdēju pārmetošos starpsaucienus, nopirku un nolocīju veselus trīs.

— Trakā, tev jau tāpat trīs simti gramu virs normas! Izmēri gurnus septiņus centimetrus zem jostasvietas un salīdzini ar tabuļu (ir mums tāda, no poļu žurnāla norakstīta), pati redzēsi! — viena uztraucās.

— Tagad tev vakarā būs jānoskrien trīs lieki kilometri, lai šito visu dabūtu nost! — teica cita, bet es labi redzēju, ka viņas pašas arī neatteiktos. Gan ēst, gan skriet.

Labu brīdi ar mani neviena nerunāja, sačukstējās kaktā un atsūtiņa izlūkos Līdu — manu tuvāko kolēģi. Līda arī neko lielu nejautāja, teica, ka es laicām esot saslimusi, un lika, lai parādu mēli.

— Ko vēl nol! — es teicu. — Vai man tāpēc maksā simt piecdesmit rubļu mēnesī un vēl premiālo, lai es stāvētu pie rasējumu dēļa ar izkātu mēli! Tam nolūkam nav jāstudē un jākārto eksāmeni! Man tādām izdarībām neatliks laika, gribu pagūt izšķīrstīt jauno standartu brošūru un noasināt visus zīmuļus!

Līda klusējot aizgāja. Atskatījos un ieraudzīju, ka pie darba esmu palikusi vienīgā. Dažas kaktā aiz skapja pēc kārtas uzlaikojā cita citas mētelī, Zenta, kā parasti, adīja, Sveta mālēja skropstas, bet Regīna dirnēja pie telefona. Ko man bija darīt? Laikot mēteļus? Es jau tāpat zināju, ka Līdas pelēkais ir bez vafelīna (lai izskatītos slaidāka), Zane es kažociņš man daudz par lielu, bet Zigrīdiņas modīgā kažokjaka man varētu būt vienīgi apkakles vietā. Adīkja man nebija, kosmētikas piederumi mājās un pa telefonu nav kam piezvanīt. Protams, es paliku pie sava rasējumu dēļa un strādāju. Līdz pus-

dienlaikam izdarīju vismaz nedēļas normu, turklāt paguvu sakārtot savu rakstāmgaldu un plauktu un atnest no noliktavas jaunu saspraudīšu kastīti. Kopš noliktavā strādā pakurlā Alvīne, neviena no manām kolēģēm turp negrib iet — nav nedz ar ko parunāt, nedz vispār kaut ko jēgas runāt, Alvīnes balss visos apkārtējos korpusos dzirdama.

Kad visas posās uz pusdienošanu, Lida pienāca vēlreiz.

Pagalma izgājām kopā un pie ēdnīcas durvīm saskrējāmies ar mūsu bijušo kolēģi Ilzi. Viņai pusdienlaiks sākas pirms mūsējā, tāpēc bieži satiekamies uz dažām minūtēm, bet pagūstam visu izrunāt.

— Nu, kā iet? — Lida iesāka.

— Vai, neprasiet labāk! — Ilze noplātīja rokas. — Parīt brauks vīrs no komandējuma mājās, jāizvāra galerts, jo kaimiņi nokāva cūku. Visu laiku nebija vaļas, Veltai beidzu šūt kleitu, viņai jāiet Zigim un Norai vedējos, atcerieties, tāda blonda čirka — kādreiz kioskā strādāja... Sēdēju mājās un šuvu, tik vien paguvu kā aizskriet ilgviļņus ielikt, kamēr rīta pusē brīvāks — mums pretī mājai jaunu frizētavu atvēra... Un jūs?

— Normāli, — es atbildēju.

Par manu «normāli» viņa bija aizdomu pilna, jo tā taču galu galā nav sievietes cienīga atbilde. Varēju, protams, daudz ko pastāstīt, bet manī uzvarēja vēlētānās atšķelties, pazust kā notrūkušam diegam stieplās. Diemžēl nevienu diegu tik lēni neatstāj notrūkušu.

— Vai tikai tu nesi slima? Tāda bāla! Slikta dūša nav? Varbūt sastrīdējies ar Jāni? Viņš vakar redzēts mainām mašīnai riepu pie trešā veikala, kur strādā tā filīgā Irēna...

— Var jau būt, ka strādā, — es nostrīdējos.

Lida rādīja Ilzei kaut kādas zīmes, bet Ilze nerimās:

— Zini, Rudīte vakar bija ienākusi. Šās Hāris ar Elzu redzēts. Vai nav ārpriests? ... Jā, un brūnos zābakus es laikam pārdošu, dabūšu čum labākus, poļu. Vai šito bereti tu pati adīji? — viņa vērsās konkrēti pie manis.

— Jā, trijās dienās notamborēju. — Es paskatījos pulkstenī.

Ilze ieraudzīja pāri pagalmam nākam Līgu un steidzās atvadīties, vēlreiz nomērījusi mani ar aizdomu pilnu skatienu. Varu saderēt, Līgai viņa tūlīt leica: «Zini, nupat satiku...»

Ednīcā pie mūsu galdiņa piesēdās Anda.

— Ak meitenes, kā man viss apnicis, nevaru vairs, skrienu vienā skriešanā, kas jums nekaiš — vienas un brīvas...

— Vai tad tu gluži nekur netiec? — Lida apjautājās.

— Kur es tikšu, divi sīkie un saimniecība. Jā, jums gan labi, īpaši tev! — viņa pamāja ar karoti uz manu pusi. — Var visur pagūt. Ar Vilni uz kino, ar Pēteri uz somu pirti...

Jutu, te vajadzētu paskaidrot, ka ar Pēteri sen viss ir cauri, bet Vilnis uz kino neiet, jo baidās aizmigt. Tomēr neko neteicu, tikai īsi piebildu:

— Un ar Jāni ekskursijā.

Andai tūlīt radās cita doma.

— Pareizi, Jankus ir feināks, tas lūtausis Vilnis tev nepiestāv.

Protams, varēju sacīt, ka ar Vilni taisos precēties, bet kam viņai tas jāzina.

— Jāpaskatās, — es teicu.

Atlikušo laiku ēdām klusējot, Anda aizgāja neatvadījusies.

Pusdienlaikos parasti pagūstam apskriet arī tuvējos veikalus. Lida, neko nejautājusi, devās uz vārtiem, un, lai viņu galīgi nešokētu, vilkos līdzī. Tiesa, veikalos iekšā negāju. Ko lai es tur meklētu? Apģērbu veikalā, piemēram, es skaidri zinu, kuri mētaļi un jakas man der, kuri neder, vēl iepriekšējā dienā abas ar Zigrīdiņu izlaikojāmies. Lida seprata, ka tāda pastaiga mani garlaiko, un drīz klejošanu beidzām.

— Man līdz algai vēl ir trīs rubļi, — draudzene atzinās, kad bija pietiekami dedzīgi apjūsmojusi jaunpievestās žaketes. — Vajadzētu aiznest zābakus pie kurpnieka. Tu varbūt aizdosi piecīt?

Aizdevu. Kam man skopoties, ja alga jau pēc divām dienām un man steidzīgi vajag nopirkt vienīgi grīdas vasku.

Pie pašiem caurlaides vārtiem mazā parfimērijas bodītē pārdeva importa šampūnu. Lida iespaidījās drūzmā, pamāja, lai negaidu, un birojā elgriezās pēc divām stundām. Lienēto piecubrūli viņa bija laimīgi iztērējusi, mēteļim trūka divu pogu, toties garastāvoklis — starojošs. Visas apsveica Lidu ar dievīgo pirkumu, ostīja šampūna pudelītes un lasīja pamācību par lietošanu.

Darbā mani neviena no kolēģēm netraucēja, varēju mierīgi pabeigt nākamo rasējumu, sakārtoties jaunai darbadienai un izlasīt avīzi. Iši pirms darba beigām pie manis pienāca Lida un uzlika roku uz pleca.

— Ja tu gribi, — viņa teica, — es tev vienu pudelīti varu pārtirgot, atrēķināsi no parāda.

Varēja just, ka pēkšņā labdarība notiek ar kolektīva vienbalsīgu lēmumu.

— Paldies, — es atbildēju, — bet pagaidām man vēl ir puspudelītes šķidro ziepju.

Lida kļuva dīvaina un todien ar mani vairs nepārmija ne vārda. Mājās devos viena, jo visas pārējās jau bija prom. Es kārtīgi aizslēdzu telpu, atdevu dežurantam atslēgu un parakstījos ugunsdrošības žurnālā.

Vakaru pavadīju ļoti jauki: skatījos hokeju, salaboju virtuvē ķebliņus un novaskoju grīdas. Kad piezvanīja Pēteris, skaidri pateicu, ka turpmāk uzturēšu pazīšanos vienīgi ar Vilni. Pēc tam piezvanīju Jānim un atzinos, ka ekskursijā ar viņu nebraukšu; biju solījusies pa jokam, lai pakaitinātu Vilni . . .

Naktī uztrūkos augšā, jo bija kaut kā neērti gulēt. Kas par lietu? Nu kā tad, matos nav rullju! Atcerējos, ka šifona blūzīte gul saņurēta skapī un gofrētie svārki arī nav sakopti. Tūlīt cēlos augšā, liku uz sejas barojošu masku, ieslēdzu gludekli un nolakoju nagus.

Brokastīs apēdu divas siermaizītes un izdzēru tasīti rūgtas kafijas. (Cukurs veicina aptaukošanos, un man jau tā tie liekie grami . . .) Pēc tam ilgi izmek-

lajos kosmētikas piederumu maciņu, tad vēl vajadzēja pārskatīt tukšās piena pudeles, jo līdz algai sataupījušies tikai daži rubļi. Un ja nu veikalā kaut kas gadās! Lai kā joņoju, darbā ieradās ar desmit minūšu nokavēšanos.

— Mēļā, — Lida mani sagaidīja ar nevilftotu prieku. — Mēs jau gribējām iet tevi meklēt, tu vakar bijī tik jociģa, domājām, vai tev nav kļuvis sliktāk.

Neatvairāms spēks mani sagrāba un sāka vilktin vilkt uz garderobes aizkaktu, kur kolēģes pa kārtai laikoja Svetas jaunus zābakus. Nometu nesamos savā krēslā un devos pie pārējām ar saucienu:

— Meitenes, šorīt satiku Līgu, kādi jaunumi! . . .

LEONS BRIEDIS

KLAUNS

Lēca pļavā pār kukurzni
auns

un pārmeta kūleni.

(Vai tas kas jauns?)

Vien zaķis, to redzot,

noizturēja

un smējās kā kufināts:

— Tas tik viens klauns!

Bet auns

to vien gaidīja —

tūlīt izrieza ragus

un dusmīgi teica:

— Panāc nu, mīlīt, man prefī!

Tu redzēsi, ka es neesmu

vis . . .

Labi, ka zaķim no auna

jau laikus kļuva kauns.

— Nav ko lūrēt, es par izcirtēju nestrādāju pirmo gadu!
G. Bērziņš

Z. LEŠINSKIS

HIPNOZES SEANSS

Mūsu rūpnīcas klubā lekcijas nelasa visai bieži. Bet, ja lasa, tad tās ir patiesi interesantas lekcijas.

Nesen bija atbraucis lektors no centra. Tieši tad notika tas gadījums ar Mazzirdziņu Rūdi, par ko vēl tagad visi runā.

Atbraukušais lektors izrādījās ļoti gudrs cilvēks. Kad viņš sāka stāstīt par cilvēka smadzeņu sarežģīto dabu un par visādām uzbudinājuma un kavēšanas procesa darbībām smadzeņu garozā, mums mute palika vaļā. Viņš labu brīdi runāja par dažādām pārsteidzošām lietām, līdz beidzot pateica, ka hipnozes stāvoklī cilvēku varot atradināt no pīpēšanas un pat no dzeršanas. Mēs, klausītāju nopietnākā daļa, protams, sapratām, ka lektors joko, taču, atklāti sakot, mazliet nemierīgi kļuvām gan. Tāpēc, kad, beidzis runāt, viņš pajautāja, vai kāds no klātesošajiem neļautu sevi hipnotizēt, neviens negribēja pieteikties. Tikai pēc trešā aicinājuma kājās uzslējās Mazzirdziņu Rūdis un cienīgi aizsļūca līdz skatuvei.

Vēlāk runāja, ka visa tālākā jezga ar Rūdi notikusi tādēļ, ka viņš bijis diezgan krietnos grādos. Tam es nekādi negribu un nevaru piekrist. Tiesa, todien Rūdis kopā ar Ziķeru Voldi bija maķenīt ierāvuši, taču mēs visi ļoti labi zinām, cik daudz Rūdis var turēt. Turklāt gandrīz visu lekcijas laiku viņš snauda! Un viņam galvā kāds tvaiciņš sākumā arī būtu bijis, līdz lekcijas beigām no tā vairs nevarēja palikt nekā.

Nu tā. Rūdis tāpat piegāja pie lektora un stādījās priekšā. Lektors iepriecināts smaidīja, paņēma Rūdi pie rokas un apsēdināja krēslā. Tad viņš kaut ko nomurmināja, noglaudīja Rūdim pieri, un — skaties vien! — vecais zēns jau gulēja saldā miegā, reizu reizumis nočāpstinādams lūpas, it kā viņam kāds dotu laizīt medu.

Lektors, pieskāries hipnotiskā miegā guļošajam Rūdim, uzsauca:

— Sākušies plūdi! Jūsu potītes jau mirkst ūdenī . . . ūdens līmenis kāpj . . . nu jau sniedzas līdz ceļgaliem . . .

Rūdis necēla ne ausu.

— Glābieties, ugunsgrēks! — hipnotizētājs skaļā balsī paziņoja Rūdim. — Tūlīt iebruks grieštil!

Rūdis nošņācās, un mēs, zālē sēdošie, skaidri dzirdējām, ka nu viņš krāc kā daždien zāģeris.

Tad lektors pievērsās mums, zālē sēdošajiem. Viņš paskaidroja, ka ne-labvēlīgo bioritmu periodā atsevišķu indivīdu smadzeņu garozās kavēšanās procesi dažkārt aizkavējas un tad šādi indivīdi ne visai pakļaujas hipnotizē-tāja gribai. Beigās viņš sacīja:

— Tagad es viņu pamodināšu!

Pieskāries Rūdim, viņš stingrā balsī sacīja:

— Pilsoni, celieties augšā! Mostieties!

Bet nekā — Rūdis necēlās. Hipnotizētājs, tādas nepaklausības pārsteigts, uzbļāva tā, ka logiem rūtis nodzinkstēja. Bet Rūdis tik guļ!

Nu lektors uztraucās ne pa jokam. Uz skatuves uzskrēja arī mūsu dakte-riene Zaķe, feldšeris Maikelsons, lopkautuves veterinārārsts un vēl divas nepazīstamas personas. Kopīgiem spēkiem viņi centās, ko spēja, taču Rūdis neļāvās traucēties — nočāpstināja lūpas, aplaizījis un gulēja tālāk.

Paši saprotāt, kāda zālē sacēlās kņada! Vieni sauca: «Rūdis pagalam!», citi aikal domāja, ka jāzvana uz ātro palīdzību un Medicīnas institūtu. Vēl citi ļoti dibināti iobilda, ka divi ārsti, viens feldšeris un citas personas ar Rūdi jau nodarbojas, turklāt pats lektors, kazi, arī varbūt ir dakters.

Kamēr visi runāja un sprieda, Rūdis gulēja vienā mierā un par mošanos ir nedomāja. Nezinu, cik ilgi tā jezga vēl būtu turpinājusies, ja zālē pēkšņi nebūtu ieskrējis Ziķeru Voldis, saukdams:

— Rūdi, ātri uz ceļu! Tev taisās zāgēt nost prēmiju!

Vajadzēja redzēt, kas tad notika! Līdzko Voldis tā pateica, Rūdis tūlīt kājās un kliedz:

— Kas zāgē? Par ko? Kā nav kauna!

Un, lektoram no sveiki nepateicis, aizskrēja. Skaidra lieta — noskaidrot, kas sadomājis ķerties klāt viņa likumīgajai prēmijai. Dakteri un daži klausītāji vēl mēģināja viņu aizturēt — taču interesants gadījums medicīnas praksē —, bet kas to dova! Rūdis aizlika prom kā rakete.

Un pareizi vien darīja, jo laikus paguva uz ceļu. Cilādi prēmiju viņam tik tiešām vienreiz būtu nozāgējuši.

JĀZEPS OSMANIS

KAS JAUNSI!

Viens ir izpētījis

To, kas agrāk bijis.

Ko var otrs jaunū dot!

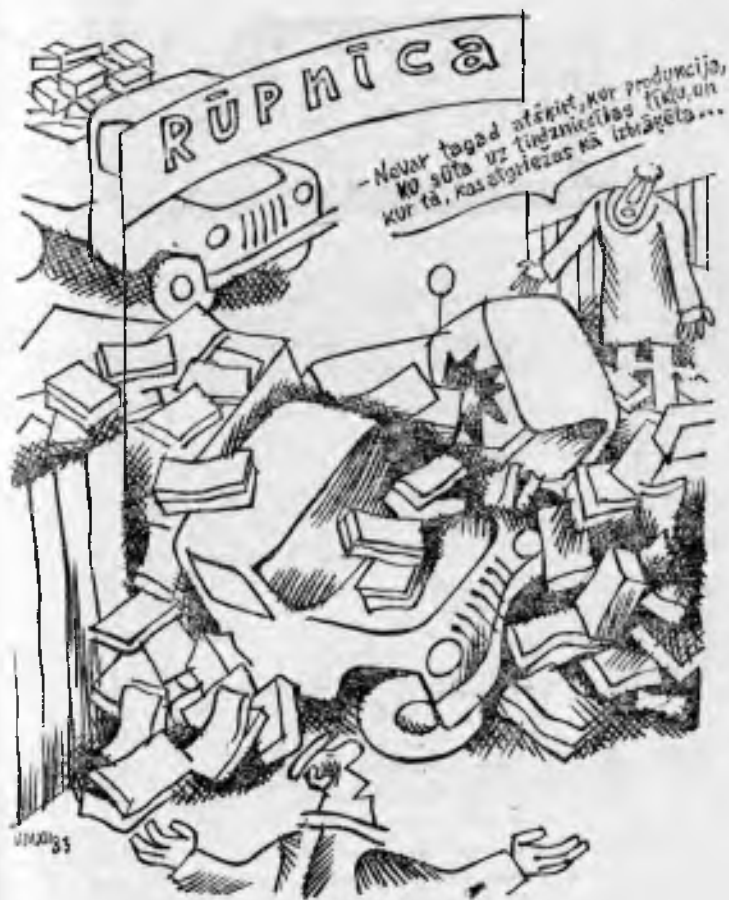
Ja nekā nav pašam iekšā,

Nem viņš pētījumu priekšā,

Rauga kaut ko nosvītrot.

Galū galā kas tur jauns:

Vismaz kritērijs ir jauns.

Bez vārdiem.

U Mejavilks

DZĪVES PATIESĪBA

— Piemājas saimniecība? Tas ir progresīvi! Katrā ziņā jāfilmē, un caurī! — Vecākais redaktors Boriss Bezzemnieks sprieda kategoriski. Kinostudijā viņš strādāja piekto gadu. Pirms tam bija darbojies Sagādes ministrijas paspārnē. Zināja, ko runāja.

Komandējumā uz laukiem tika sūtīts krīetas pulciņš bārdainu kinovīru, mikroautobusa šoferi Jāni Sarkanbārdi ieskaitot. Viņa vadītais kinohronikas mikroautobusiņš naski ripoja pa līkumotiem ceļiem, apstādamies tikai galējas nepieciešamības gadījumos — kad ceļmalā parādījās kāds veikāls. Beidzot viņi iegriezās mežā. Autobusiņš veikli izgrozījās starp cieši saaugušiem kokiem un tad izkļuva klajākā vietā. Tur vientuļi stāvēja Meždārzi. Vecas lauku mājas ābeļu vidū. Aiz augļu dārza bija sakņu dārzs ar kartupeļu un runkuļu vagām, burkānu, kāpostu, biešu, sīpolu, ķiploku un zirņu dobēm.

Mašīna nobremzēja pie paša mājas stūra, tik fikko nesabraukusi- kuplu dāliju ceru. Pagalmā izbira visa bārdaiņu kompānija: administrators Francis, režisors Lietuvēns, operators Turks, viņa asistents Kafneērglis, skaņuvīrs Bunga un gaismu meistars jeb vienkārši gaismonis Līvāns. Uz palievena, uz piena trauku soliņa, uz akas vāka, turpat mauriņā un ceriņu krūmā tūdaļ parādījās kastes un kasetes, kabeļu rituļi un pārkvēles lampas, staīvi un stroķi, tas ir, filmaparāti, kā arī visādi citādi daikti.

Operators ar asistentu viens divi noorientējās un aizsoļoja pāri kartupeļajam. Gribēja drīzāk iepazīties ar svarīgākajiem filmēšanas objektiem. Turku īpaši interesēja gov. Viņš savā laikā bija pusgadu studējis Lauksaim-

niecības akadēmijā. Bet Kalnaērglis pirms kinoaicinājuma iezagšanās sirdī bija mācīties zooveterinārajā tehnikumā. Kamēr abi apbrīvoja raženo slaucamo lopiņu, tikmēr uz lieveņa parādījās pensionāre Lonija Lauciniece, kuru visā kolhozā dēvēja par vecmāmuļu Loniju. Kinovīriem jau bija zināms, ka tieši tā sauc veco, salītkušo sieviņu, kas, cūkēdiena spaiņus rokās turēdama, pašlaik pārlūkoja brašo ciemiņu pulku. Pēc talciniekiem tā kā neizskatījās. Nav jau arī te neviena liela tīruma. Bet, kas zina, varbūt kādam kantorī ienācis prātā atsūītīt paltņus.

Turks ar Kalnaērgli metās atpakaļ uz pagalmu. Pāri kartupeļu vagām, stipolu un ķiploku dobēm. Lai paķertu stroķus un pagūtu iemūžināt filmā jeb, profesionāļu valodā runājot, nofiksēt lauku ikdienas mirkli.

— Nejustieties traucēša, ejiet, kur jums jāiet! Mūsu te nav, — operators, kameru pie acs piespiedis, uzmundrināja tālā apkārtnē izslavāto piemājas saimniecības kopēju. Gaismonis Līvāns, kam pašlaik neko nevajadzēja izgaismot, mielojās ar dārzā sarautiem āboliem. Ieraudzījis večiņu, viņš metās pelēdēt nest spaiņus. Viņu apturēja daudzbalstīgs uzbļāvienis:

— Ārā no kadra, velns parāvis!

Vecmāmuļa Lonija tā satrūkās, ka liela daļa spaiņu satura izšļakstījās. Pārmetoši paraudzījusies uz bļāvējiem, viņa, aši likdama sīkus solīšus, aiztipināja uz kūti, lai vismaz neizlijušais ēdiens tiek cūkām.

— Derētu noskaidrot, ko viņa tālāk darīs. Man liekas, viņai tagad grībēties parakt kartupeļus, — Turks filozofēja, vērodams debesīs skrejošus mākoņus.

Asistents Kalnaērglis saprata sava šefa domu un izteica to vēl skaidrāk:

— Vajag noorganizēt kartupeļu rakšanu!

Administrators Francis aizsteidzās uz kūti pie saimnieces.

Vienīgi Lietuvēnam kaut kas nepatika. Viņš neatzina nekādu iejaukšanos notikumos. «Lai viss iet savu gaitu!» — tāds bija viņa iemīļotākais teiciens. «Mēs stāvam malā un skatāmies, kas pajuks.»

Filmēšana vilkās veselu nedēļu, un visu šo laiku kinovīri palika uzticīgi sava režisora galvenajam principam. Viņi ar saviem stroķiem un pārējiem krāmiem stāvēja malā un skatījās, kā vecmāmuļa Lonija baro suķus, slauc govī, lokās pa dārzu, plauj zāli, kapā biešu lapas, cērt žagarus plītsmalkai, vāra ēdienu cūciņām un filmētāju saimei, piekopj nobradāto un pielūžņoto pagalmu. Sestdienas rītā Līvāns atkal neizturēja — paņēma

grozus un devās rakt kartupeļus. Bet necik tālu netika. Apturēja režisora uzbrēciens.

— Es tikai palīdzēt . . .

— At-pa-kaļ! — Lietuvēns pavēlēja.

— Kamdēļ?

— Tamdēļ, ka te nav nekāds aktierkinītis, kur var palaist kadrā masovkul. Te filmē pazīstamo kolhoza pensionāri Loniju Laucinieci, kura ir slavēna ar to, ka rāda priekšzīmi jaunajiem, jo viena pati uztur un apkopj tādu pie-

mājas saimniecību, kas domāta veselai ģimenei! Vai tu saprati, auna-galva?

— Bet vecam cilvēkam fak nav viegli. Pārsteipsies!

— Ja tu iesi talkā, tad tā arī būs tal-ka, nēvis dzīves paliesība, ko mēs te gribam noīverti kā tādu dārgumu un pasniegt uz ekrāna savā pirmatnējā, neskarītajā veidā. Skaidrs?

Gaismotājs, kas līdž šim bija strādājis mākslas filmu uzņemšanā, nomierinājās, jo no dokumentālā kino nesaprata it neko.

Tostarp aizsīes pieskrēja administrators, rādīdams uz meža pusi. Tur ceļa līkumā varēja manīt vecmāmuļas Lonijas stāvu. Bija skaidri redzams — viņai galvā jauns lakats. Tas nozīmēja tikai vienu — saposusies tālākam ceļam.

— Sarkanbārdi! Turk! Kameru! Laižam!

Noskanēja režisora komandas. Ierūcās autobusiņa motors. Bārdaiņi salēca mašīnā un aizdrāzās pakaļ Meždārzu saimniecī.

Vecmāmuļa Lonija izgāja cauri mežam, pēc tam pagriezās uz kolhoza centra pusi. Sarkanbārdis lādējās, ka pārkarstīot motors, jo autobusīņš gļiemeža gaitā vilkāš aiz gājējas. Taču režisors neparko negribēja atkāpties no saviem dzīves patiesības tveršanas principiem.

— Mieru, veči! Sekojam notikumiem!

Tā viņi aizkūlās līdž centram. Kinovīri turpināja sekot notikumiem. Vecmāmuļa Lonija bija nokļuvusi ciema sievu ielenkumā.

— Nu gan tu lepni dzīvo, Lonij, pilla māja talciniekul!

— Laikam dārzā viss jau novākts, kartupeļi pagrabā, varbūt pat sukis nodurts, ko?

— Nu gan nāks nauda — vajag tikai visu laikus nodot sagādāt!

Meždārzu saimniece klausījās, ko melš sievas, tomēr viņas uzmanība bija pievērsīta vīriem, kas pie veikala stūra slinki tukšoja alus pudeles. Tad viņa devās iekšā un sapīrkās dzērienu pudeles. To redzēja Francis, kuru arī interesēja grūdtīgie dzērieni. Komandējums un skaidra galva viņam šķita nesavienojami jēdzieni.

Vecās saimnieces pirkums mulsināja citkārt tik pašpārliecinātos filmētājus. Mikroautobusa salonā notika apspriede. Ko tas varētu nozīmēt? Pati taču netaisās dzert, tas ir skaidrs. Vai tik nav nodomājusi uzcieņāt ciemiņus no Rīgas — pateicībā par to, ka visa republika dabūs redzēt tieši viņas piemājas saimniecību? Režisors atcerējās, ka senāk kolhozos rīkotas īstas balles kinošaudīm par godu. Kalnaērglis tīksmi noklakšķināja mēli. Sarkanbārdis priecājās, ka dzeršot, cik viņam tik, un nākamajā dienā uz pagūrām nekur nebraukšot. Francis, apzinādamies, ka atbildība par jebkura notikuma sekām tiks prasīta no administratora, brīdināja, ka dzerot būs jāievēro mērs. Viņš nepieļaušot, ka tiek sagandēta kinohronikas labā slava, nolaižoties līdz to plēguru līmenim, kuri stulē ciema veikala pakšus.

— Kamēr jūs ierausiet, — operators Turks prātoja, — es mēģināšu uzraut kādu vecenes portretīņu. Jācer, ka pie galdā viņa atdzīvosies, nebūs vairs tik noslēgta. Bunga beidzot varēs ierakstīt saimnieces domiņas: ko viņai dod piemājas saimniecība un ko viņa nodos valstij.

— Tagad gan vajadzētu palīdzēt, — nemierīgais Līvāns teica. — Nelikum taču vecam cilvēkam stiept pudeles to gaisa gabalu līdz mājām.

Bet vecmāmuļa Lonija vairs nebija nekur redzama. Alus sūcējus pie veikala stūra arī vairs nemanīja. Kaut kas bija gadījies pa to sprīdi, kamēr bārdaiņi apspriedās. Režisora norādījums sekot notikumiem nebija izpildīts.

Kad kinovīri atgriezās Meždārzos, pirmajā brīdī likās, ka viņi nomaldījušies un iebraukuši citās mājās. Pa kartupeļu lauku braukāja traktors, aiz tā liknāja pie veikala redzētie vīri. Daži kāpelēja pa kūts jumtu. Laikam aizlā-

pīja caurumus. Bet viens ar spaiņiem rokās tekalēja pa pagalmu. Vecmāmuļa Lonija ārā nerādījās.

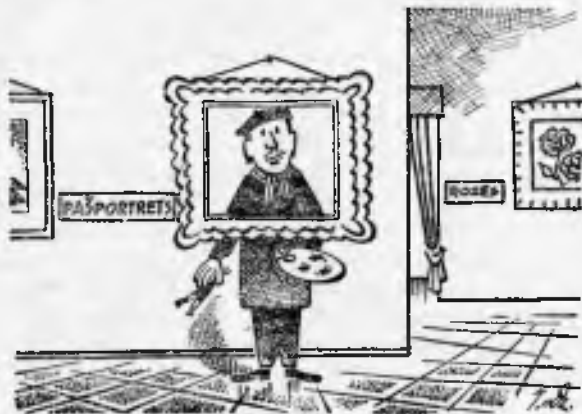
Filmētāji stāvēja bariņā pie sava mikroautobusa un drūmi skatījās.

— Nu, kas ir! Uzfilmē, — viens no kartupeļu racējiem uzsauca.

— Te mums vairs nav ko darīt, — režisors Lietuvēns paziņoja. — Mūsu filmā jābūt pašreizlīdzīgi strādājošai pensionārai Lonijai Laucīniecei, nevis pļēģuriem, kas piehalturē par šņabi un aliņiem.

— Liekas, pēc balles par godu kinovečiem te neož, — Sarkanbārdis piebilda, atkal sēzdamies pie mašīnas stūres.

Gaismonis Līvāns arī gribēja kaut ko teikt. Bet paturēja sakāmo pie sevis. Viņš taču neko nejēdza par dzīves patiesības fiksēšanu dokumentālajā kino.

Bez vārdiem.

I. Dzerko

JĀNIS KANĀLMALĪETIS

ODA PAŠAM SEV

Homērs —

mana mūža mērs.

Savas acis manī vērs,

daiļjūtīgo lasītāj,

lielas mākslas prasītāj!

Jo savu ceļu sūro

literatūrā

es mērīju ne kilometros,

bet — heksamētros.

Bet, ja tu čakls pateicības vēstuju rakstītājs esi,

fad atminies manu adresi:

Olimps, Apollona gaimā,

tam, kam lauru kronis galvā.

DZEJOJUMS TAUTISKĀ

ROMANTISMA GARĀ

Tu ilgi čīkstīnāji vīndu.

Un, lūk, no akas dziļumiem

Kā spainis, zvalstoties un dimdot,

Jau mana galva laukā lien.

Ko viņa akā sadarīja!

Vai galvai piedien spaiņa darbs?

Ak, tikai ūdeni tā rija,

No saltuma vēl zobi klāb!

Bet galva dziļumos tā tiecās —

Pie pašiem senču avotiem,

Maīks melnas bēdas, pusstops priecās

Tai bija jāpasmēj no tiem!

Ak nē — vien betongrodos triecās

Un nu jau čīkstot laukā lien...

Bez vārdiem.

V. Ardašova

Bez vārdiem.

L. Bulikina

REMONTS

Tajā pavasara svētdienā pēc Anšlāva vārda dienas uz aivadiņām es viņam paklusēmi sacīju:

— Starp mums runājot, tavš dzīvoklis prasās pēc remonta.

— Ko tu runā! — Anšlāvs skāji iesmējās. — Prasās — tas nav īstais vārds. Brēktin brēc pēc remonta! Vai tev nav zināmi labi meistari?

Ēs brīdi padomāju.

— Ir gan, — teicu, — bet, vai zini, viņi diezgan padārgi prasa, un tad vēl...

— Tas nekas, — Anšlāvs mani pārtrauca. — Galvenais, lai tikai visu iztaisa, kā nākas. Un līdz galam.

— To viņi izdarīs, — es apsollīju un jau nākamajā dienā aizvedu pie Anšlāva divus vīrus, kam, kā viņi paši izteicās, neviena darbiņš nav svešs.

— Simti rubļu par ūķi! — vecākais meistars teica, uzmetis acis Anšlāva dzīvoklim.

— Simti rubļu par abām istabām, virtuvi, gaiteni un vannas istabu kopā? Tas nemaz nav dārgi! — Anšlāvs smaidīja vien.

Arī abi krāsotājmeistari aijāvās pasmaidīt. Pēc tam vecākais meistars paskaidroja, ka par ūķi sauc telpu, kas ierobežota ar četrām sienām. Tā kā Anšlāva dzīvoklī šādas telpas ir pavisam piecas, tad, lūdzu, būsiet tik laipns...

— Tas iznāk pieci simti, — Anšlāvs izrēķināja un, ne aci nepamirkšķinājīs, tūdoļ piekrita. — Esmu ar mierul!

Abi krāsotāji saskatījās un pasmaidīja vēlreiz. Pēc tam tika norunāta remonta praktiskā puse.

— Tieši desmitos no rīta būsim klāt! — meistari apsollīja. — Līdz tam laikam atbrīvojiet divus ūķus, pagādājiet vecas avīzes un sagatavojiet, lūdzu, avansam piecdesmit rubļu.

No rīta meistari bija klāt jau pusdesmitos un atrada visu, kā bija noteikuši: kuslīnāmais inventārs no abām istabām pārņemts uz virtuvi, lielās istabas kaktā vecu laikrakstu kaudze, bet gaitenī uz gaļiņa — pieci sarkani desmitnieki. Pats Anšlāvs vilka mugurā mēteli un sacīja:

— Es pagaidām apmetīšos citur. Bet jūs jūlieties kā mājās! Vakarā atbraukšu apraudzīt.

Vakarā Anšlāvs atrada lielās istabas griestus nobalsinātus. Abi krāsotājmeistari pēc krietnā darba aipūtās uz paklātajām avīzēm. Blakus pie radiatoriem glīti sarindotas stāvēja tukšās pudeles. Tās Anšlāvs kārtības labad aiznesa prom.

Nākamajā rītā abi meistari atkal ieradās precīzi pusdesmitos, palūdza piecdesmit rubļu avansam un turpināja darbu.

Vasaras vidū satiku Anšlāvu Jūrmelas vilcienā.

— Vai dzīvoklis jau izremontēts? — apjautājos.

— Vēl nav, — Anšlāvs moži atteica, — bet tas nekas. Laika diezgan.

Un paliesi — rudenī viņš mūs visus ielūdza ciemos. Apslācīt, tā sacīt, izremontēto dzīvokli. Apskatīdami izbalsinātos griestus un svaigi krāsotās sienas, mēs grozījām galvas.

— Viss jau būtu labi, — teicām, — bet tā miltzīgā laika stiepšana un — galvenais — nauda! Pieci simti!

Anšlāvs atmeta ar roku.

— Sīkums! — viņš teica. — Vasaru es tā vai tā dzīvoju pie vecāsmamma Jūrmalā. Nauda? Remonts man nemaksāja ne plika graša. Savus piecus simtus dabūju atpakaļ par tukšajām pudelēm.

STARP CITU

Starp laikabiedriem var sastapt gan darba laika biedrus, gan brīvā laika biedrus.

Mūsdienās aizvien biežāk iznāk, ka cilvēks nevar ticēt pats savām brīlēm.

Estrādes māksla prasa upurus — skatītājus un klausītājus.

Uzmanieties no plānā galdiņa urbējiem — ka nesabojā mēbeles!

Lai smagāko darbu uzveltu citā pleciem — arī krietni jāpapūlas.

A. Lejiņš

VISLABĀKO MEKLĒJOT

Kad kopā nodzīvots vairāk nekā trīsdesmit gadu, kad, kā saka, kopā apēsts pudiem sāls, kad pasaulē viss progresē un ir jābaidās no atpalcības, tad jāšāk domāt, kā interesantāk aizvadīt atlikušās mūža dienas. Skaidrs, tad ir vajadzīgs kaut kas tāds, kas savirpuļo un paceļ tālu pāri ikdienai. Mīlestībai! Tātad man vajadzīgs labāks vīrs! Tāds, kas atbilst visaugstākajiem dzīves pieredzes un vēlmju standartiem.

Šai ziņā nenovērtējamu palīdzību sniedz «Reklāmas pielikums» ar sludinājumiem «Iepazīšanās». Tīrā elite vien! Taisni brīnums, kur viņi tādi vēl saglabājušies. Presē taču rakstīts, ka mūsu sabiedrībā vairāk nekā 95% esot precēto. Tad, nūdien, grūti saprast, kā viņi, 5% pašu labāko, palikuši neizķerti. Atraitņi taču visi nevarētu būt? Medicīna un statistika pierādījušas, ka vīrieši ir mazāk izturīgi nekā vājais dzimums.

Jādomā, tie ir tie kautrīgie, kuri jaunības biklumā nav pratuši parādīt sevi no labākās puses. Tāpēc tagad — lasi un priecājies! Visi gari, slaida auguma, nedzer, nesmēķē, materiāli nodrošināti, saimnieciski, inteligenti, mīl ģimenes dzīvi, bērnus, mākslu utt. Turklāt viss pēc izmēriem: tik un tik garš, tik un tik resns, tik un tik gadu, tik un tik bērnu. Vēlaties gaišmati? — Lūdzu! Tumšmati? — Lūdzu! Un nekad nav gadījies lasīt: «Esmu parasts, korpuļents plikgalvis, mīlu krietni paēst un jēdzert, pīpēju, ir kaitīgs paradums —

makšķerēšana, maksāju alimentus, tāpēc aldziņa neliela (rēķinieties arī ar vīramāti!)» utt. Kur nu! Tādi jau ir tikai apprecētie, mūsu tagadējie vīri.

Tad kāpēc nepameklēt kaut ko labāku?

Kad manējais pārmet, ka es veltī tērēju kapeikas un laiku, urbdamās pa reklāmas pielikumiem, — ne māju laukos, ne žiguli, ne moskviču tā kā tā man nopirkt nevarot, es pasaku viņam tieši un vienkārši, ka meklēju labāku vīru, ka viņš man ir apnicis, jo uz vecumu ir galīgi samaitājies — kļuvis egoistisks un nīgrs kā vecs ūpis . . .

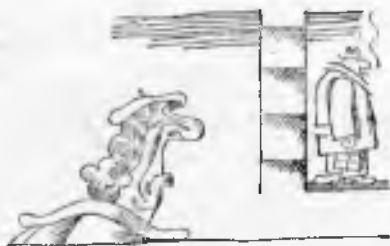
Šis pa ausu galām paklausās, tā kā pasmīn un saka, lai tad es labāk meklējot rubrikā «Maina». Vai šis lai paliekot bešā? Tāds kā aptaurēts! Tā taču nevar samainīties — vienam derēs, otram ne. Savs ideāls katram jāmeklē pašam!

Un tā es turpinu rakties cauri visiem pielikumiem. Atņeksēju labākos, izrakstu adreses. Ir arī savas grūtības. Kas vienam ir, tā otram nav. Resnums ir, garuma nav. Materiālais būtu — garīgais nesapas. Mākslu mīl — hobijs man nav pa prātam. Ceļot mīl, bet par materiālo nodrošinājumu nekas nav minēts . . .

Taču beidzot esmu atdūrusies uz tīstā! Ko vēl vairāk sievietē var vēlēties? «Esmu 179 cm garš, 59,5 gadus vecs, simpātisks, inteligents, mīlu darbus virtuvē un dārzā. Esmu bez kaitīgiem ieradumiem, ar medišanu neaizraujos, ilgojos pēc klusas, harmoniskas ģimenes dzīves, mīlu bērnus . . .»

Man ir vienreizēji paveicies. Pat nevienā veco laiku mīlestības romānā tādu vīrieti neesmu samatījusi. Nu tik jāpadomā, ko rakstīt «pastā uz pieprasījumu», lai varu uzvarēt konkurences cīņā.

Tā nu es apdomīgi sāku sacerēt savu ārējo un iekšējo portretu. Ka esmu pensionāre, aiz brīva laika nezinu, ko darīt, tāpēc ilgojos aprūpēt un garšīgi paēdināt savu nākamo iepazīto. Esmu gaišmate — sirmi mati taču ir gaiši —, nesmēķēju, nedzeru. Mīlu lasīt, rokdarboties, skatīties kino un televizorā jaukas filmas. Sportiska? Nez vai . . . Bet, ja jau šis ar medībām ārpus mājas neaizraujas, man arī sportiskais rūdtījums nav vajadzīgs. Bērni? Par tiem neko nerakstīšu. Manējie jau lieli, vairs nav jāauklē un jāaudzina un nekādu mīlēšanu arī neprasīs. Savu bildi nesūtīšu. Kāda jēga? Labāk uzaicināšu uz satikšanos pie pulksteņa, tad redzēsīm abus «foto» bez kādām retušām. Jāpieraksta tikai, lai vēsfules paņem līdzī. Tad manīšu, cik liela ir konkurence.

Tā nu es gar kanālmalu dodos uz avīžu paviljona pusi. Jā, pie pulksteņa viens grozās. Rokā paciņa. Tas pats būs!

Sirds salecās kā negudra. Skat, cik daudz vōstuļu! Sievieši nudien ir fraki! Labi, tagad jānomierinās un pa gabalu šis vispirms jāpapēta. Nu, nekāds cōlais Kazanova jau nav. Bet, ko es redzu — tā kā kūp, tā kā smēķis mutē! Vecais volns! Nez vai nav iemetējs arī? Varbūt ar kaitīgiem paradumiem domēta tikai laulības pārkāpšana? . . . Pavēcs arī, tāds kā apvalkājies. Un pagauss. Jā, reklāma ir un paliek reklāma . . . Man pāriet viss satraukums: ar ko gan šis labāks par manu veco? Viņa kaitīgos paradumus vismaz zinu. Un ja vēl būtu slaidāks! . . .

Nav vērts! To pat bez brilles redzu. Un tā savu lillā lietussargu, kas man jātur neatvērts, aizbāžu aiz mēteļa un, kā puikas sāka, pazūdu kokos.

Tas nu tā. Tomēr drusku sērtīgi. Kā tad tā? Vai prese drikst publicēt nepārbaudītus faktus? Ieeju kafejnīcā. Ko viena te sēdēšu . . . Labāk paņēmu pīrādziņus, dažas kūciņas un iešu mājās. Nekas faču nav noticis. Laulība nav pārkāpta . . .

Manējais sēž virtuvē. Tāds kā sasārtis, omulīgs. Tējnieks jau burbuļo. Man tīri vai neērti — cilvēks nekā nenojauš. Bet cik tas ģimenes dzīvē reizēm ir labi! Nekas nav jāpaskaidro, nav jātaisnojas. Uzciņāju ar pīrādziņiem un kukām. Arī šis smaidīgs liek galdā nelielu sainīti, pārsietu ar sārtu lentīti. Vai tiešām dāvanīņa? Skat, cik uzmanīgs!

— Vai tas man? — Jūtu, ka nosarkstu aiz prieka un neērtās jūtoņas par savu sirmā vecumā neizdevušos sāņlēcienu.

— Nē, man! — Viņš atraisa lentīti un izber uz galda veselu kaudzi aplokšņu ar dažādu pilsētu pasta zīmogiem. — Vēl jau tsti neesmu izvēlējies, ar ko iepazīties. No vēstulēm vien grūti spriest — citai mazdēls uzdriķējis, cita pati diezin ko sadzejojusi. Ar vienu tādu dullu mušu pat randiņu norunāju. Bet šodien slikts laiks, laikam šo moka reimatisms — neatnāca. Arī lietus sāka līnāt, un, ja arī bija atnākusi, nevarēja turēt norunāto lillā lietussargu neatvērtu... Vai varbūt pats esmu sajaucis dienas? Drošs paliek drošs, būs jāaiziet vēl rīt...

Ko-o?! Manī viss sāk vārieties. Skat, ko sadomājis, vecais donžuāns! Ar vienu kāju kapā... Sklerozes akcelerāts tāds! Vai galīgi mūsu jaunību un mīlestību aizmirsis!... Taču es laikus pievaldos. Tik daudz vēsfulu! Tas vairs nav joks. Man tātad dikti jāuzmanās. Nedod dies, kas par laikiem! Pat uz šitādu krīt kā mušas uz medu!

Bet to «rīt», to es tev tādu parādīšu... Cik bezgala sarežģīta ir ģimenes dzīve, ja grib dzīvot līdzī laika garam!

STARP CITU

Laimīgs cilvēks — pēc autokatastrofas trūkst tikai dažas skrūvītes.

Kāds noteikti smejas pēdējais, ja smejas rindas kārtībā.

Vissarežģītāk norit paaudžu maiņa sportā: vieni vēl nav aizgājuši pensijā, otri jau novecojuši, sēdēdami uz rezervistu soliņa.

A. Lejiņš

Bez vārdiem.

T. Sergijenko

ČEMPIONE

Kad mana meita kļuva divus gadījumus veca, es nolēmu, ka ir pēdējais laiks viņu iesaistīt sporta nodarbībās. Varbūt izaugs par čempioni. Iesēdināju meitu ratiņos, un mēs devāmies uz sporta skolu.

Skola atgādināja gadatirgu. Ar pūlēm sameklēju kādas rindas galu.

— Uz kādu sekciju pieraksta? — es jautāju sievietei, kas atgādināja gredzēdājus.

— Bet kas jūs interesē? — viņa sarauca pieri.

— Atklāti runājot, es vēl gādīgi neesmu izlēmis. Gribēju aprunāties ar speciālistu.

— Viņš neesot izlēmis! — Sieviete man vēltīja no sevišķi glaimojošu skatienu. — Es jau pirms bērna piedzimšanas viņu biju izlēmis. Ar kādu sportu nodarbosies, kādu svešvalodu mācīsies, kādā institūtā studēs, kādu līgavu ņems... Bet atnāk šādi tādi un rada neveselīgu konkurenci!

— Vai tad man nav tiesību uz konkurenci? — es jutu, ka tieku apvainots.

— Kur nu jums! — sieviete nicīgi nosprauslojās. — Paskatieties, kādus gēnus es nododu savam bērnam! — Un viņa lepnī salieca roku elkonī. Es pataustīju muskuli, tas bija ciets kā akmens. Drošs paliek drošs, pavirzījās no viņas tālāk.

— Uz kādu sporta veidu? — es uzrunāju vīrieti, kura gēni, manuprāt, nebija labāki par manējiem.

— Pats vēl netieku gudrs, — viņš atbildēja un vērtīgi nopētīja manu meitu. — Jūsējo nepieņems. Par vecu.

— Ko jūs melšāt niekus! — es sašutu. — Kad tad viņu šurp vajadzēja vest?

— Jo agrāk, jo labāk. Peldēšanā sešus mēnešus vecs bērns jau skaitās nespējams. Daiļslidošanā maksimālais vecums ir gadiņš. Par sporta vingrošanu es nemaz nerunāšu.

— Viss ir atkarīgs no dotībām, — sarunā iesaistījās sieviete, kas bērnu aizņēma rokās. — Manējam arī mēnešu it kā būtu par daudz. Bet kādus numurus viņš rāda, bail skatīties! Domāju ierakstīt akrobātos.

— Mans jau no dzimšanas ir bokseris, — lieltīgs vīrietis, kam zem acs bija uzlīmēts plāksnis.

— Bet manai meitai ir tik garas rokas, ka viņa nesaliecoties var aizsniegt celgālus. Tādas raušus rauj basketbolā...

Vecāki cits par citu skaļāk nēmas apjūsmot savu lolojumu sportiskās dotības. Es klausījos, klausījos, līdz sapratu, ka man un meitai te nav ko darīt.

Ne jau visiem lemts kļūt par čempioniem. Ar grūtībām izlauzies ārā no burzmas, gribēju doties mājās. Un pēkšņi atcerējos... Zīgi pagriezu ratiņus un slūmu meitu atpakaļ.

— Manējai arī ir talants! — iespraucies vecāku pūlī, es aizgūtnēm sāku slāstīt. — Mannā putriņas šķīvi viņa aizmet divdesmit metrus!

— Nevar būt! — Grenadioris brunčos neticīgi ieplēta acis. — Jūs meļojat!

— Tīrākā paliesība! — es atriebīgi iesaucos. — Tā ir viņas mīļākā nodarbošanās — mest šķīvjus laukā pa logu. Turklāt no septiņā stāva! Un ievērojiet, neviens viņai to nav mācījis!

Vecāki godbijīgi atbrīvoja mums ceļu.

Bez vārdiem.

I. Meļgailis

TEĻA LIKTENIS

Mēdz feikt, ka tehniskās revolūcijas laikmetā, kad cilvēkam katru mīļu brīdi uzglūn visādi stresi, nenormālo esot vairāk nekā normālo. Nav vis vairāk! Aplamais feiciens radies tāpēc, ka mēs par nenormāliem bieži vien uzskatām individuus, kas patiesībā ir ļoti normāli un pat izcili normāli. Te, profams, var jautāt, kāpēc tādā gadījumā rodas šaubas par viņu garīgo līdzsvaru.

Aiz pārpratuma. Mēs bieži vien neapjēdzam savu līdzcīvēku rīcības motīvu — tur tā vaina. Piemēram, visnotaļ cienījams pilsonis mēnesnīcā velk pa dārzu cinkotu skārda vannu, ik pēc pāris soļiem sper vannai ar kāju un brēc: «Tiš, tiš, ellē!» To redzot un dzirdot, mums pārskrien viegli drebulīši — vai dienis, tas nabadziņš ir ķerts! Patiesībā viņš nemaz nav ķerts, patiesībā viņš no savām tulpju dobēm baida prom nolādētos kurmjus. Bet mēs, apmātie, viņu uzskatām par plānprātiņu!

Līdzīgām un absolūti nepamatotām aizdomām par upuri krita pensionārs Cigoriņš. Viņš savā mūžā bija strādājis vismaz divpadsmit amatus un tagad dzīvoja klusā lauku nostūrī, rušīnājās pa dārziņu, kopa pāris lopīņu un lasīja žurnālu «Veselība».

Tāds cilvēks apskaidroti vadīja pilnskanīgas vecumdienas. Starp citu, tik vecs viņš vēl nemaz nebija, mazdrusciņ pāri sešdesmit. Vai tas apsviedīgam cilvēkam ir vecums? Tā Cigoriņš dzīvoja, dzīvoja, kamēr notika nelaime, un nelaimes rezultāts bija tragisks — paklida valodas, ka Cigoriņam trūkstot vienas skrūvītes.

Tāds notika nelaime. Kas tā bija par nelaimi? Nosprāga Cigoriņa teļš. Nosprāga vēlā rudenī, pēc Mārtiņiem, kad zeme jau sasalusī un bedres rakšana ir katorgas darbs.

Pie teļa nāves bija vainīgs vistu fermas Driska, liels un būdīgs tēviņš, kas sargāja fermu un baroja mīļos putniņus. Šad tad paklusām Driska no fermas Cigoriņam aizstiepa vienu otru lopbarības miltu maisiņu. Tādu rīcību mēs, profams, stingri nosodām, taču neaizmirsīsim, ka reizēm pat eņģeļi krīt grēkā un zog lopbarības miltus, tāpēc uz vistu kopējiem akmeni nemetīsim. Driska lopbarības miltus stiepa, kamēr vienreiz aiz manīkārības izdarīja lietu

cūcību, Viņš, maīta, labi zināja, ka pēdējo lopbarības miltu kravu zootehnikiene ir izbrāķējusi un likusi gāzt ārā. Tiklīdz tā bija izgāzta, Driska paķāra maisu un kļupa kaudzei klāt. Tas, ko vistai nedrīkst dot, teļam derēs pa pirmo zortī, piejauc vājpienam un grūd iekšā. Tā domāja Driska, bet teļa uzskati par lopbarības miltu kvalitāti izrādījās pavisam citādi — teļš ņēma un atstiepa kājas.

Cigoriņu lopiņa traģiskā nāve stipri sarūgfināja. Taisnība gan, tas bija rudens teļš, septembra beigās atskrējis, un tādi rudens teļi, ņergas būdami, lēni aug. Sakarā ar to teļa vērtība nepārsniedza simt piecdesmit rubļu, taču arī tā ir nauda, ko nosvīst zemē būtu grēks un noziegums. Tāpēc Cigoriņš mudīgi rāva mugurā puskažociņu, uzlika cepuri un skrēja Drisku lamāt. Šitais plerzaks, šitais draņķis, šitais mūlāps un katordznieks, kā viņš drīkst ņemt un sprādzināt otra cilvēka teļu! Tūlīt viņš par savu rīcību dabūs dzirdēt Cigoriņa domas, tūlīt viņam tiks pieprasīts atlīdzināt skādi līdz pēdējai kapeikai, tūlīt . . . Stop, pieprasīt skādes atlīdzināšanu nav nozīmes, jo Driskam vairāk par rubli pie dvēseles neturējās, tāpēc viņam savu noziegumu nāksies samaksāt ar lopbarības miltu maisiem.

Tas bija gudrs lēmums, un Cigoriņš tecīņiem laidās uz fermu. Likās, ka tūlīt, tūlīt pār Driskas paplīko pauri nodārdēs briesmīgs dusmu pārkons un tiks pieprasīta zaudējuma atlīdzība. Bet pārkons nedārdēja, jo Cigoriņš skriedams ieraudzīja mežmalā divas stīrnas. Skaties, nāk rudzos ganīties. Tas nozīmē, ka drīz būs aukstums, drīz būs sniegs. Re, cik smukiņas, rūsganbrūnas . . . Stipri līdzīgas netaika teļam . . .

Tajā brīdī notika kaut kas negaidīts — Cigoriņš pārvērtās par stabu. Viņš nekustīgi stāvēja un skatījās uz stīrnām, skatījās kā apstulbis, pavisam aizmirsis, ka viņam jāskrien uz fermu lamāt Drisku un piedzīt nodarīto zaudējumu. Patiesībā Cigoriņš apstulbis nebija, nepavisam ne, patiesībā viņš domāja. Domāja, domāja, kamēr sāka svilpot. Tā svilpodams viņš atdzīvojās un tecēja uz vistu fermu.

Driska, ieraudzījis Cigoriņu, traki izbijās. Lai nāk kas nākdams, lai notiek kas notikdams, viņš pretī neturēsies.

Redzi, negantais Cigoriņ, te es stāvu, nāc, izlamā un pēc tam sabradā mani ar savām likajām kājēlēm!

Ai nē, Cigoriņš Drisku nelamāja, par bradāšanu nemaz nerunājot. Viņš skatījās uz vainīgo sāpīgi pārmetošām acīm un runāja:

— Kāpēc tu, sirdscilvēks būdams, tādu skādi man padarīji? Vai, vai, vai! Nu labi, kas bijis, izbijis, kas sprādzis, nosprādzis . . . Es tevī gribētu mīļi lūgt, palīdzi aiznest to beigto lopīņu uz mežu!

Drisku Cigoriņa vārdi pārsteidza un aizkustināja. Še roka, Cigoriņ, es darīšu visu iespējamo, un tā tālāk. Tiklīdz tu nosvilpsies, resnais Driska būs tavā rīcībā!

Ko nu par svilpšanu runāt, sunim svilpj, no mīļam draugam . . . Mīļu draugu lūdz ierasties vakarā tā ap desmitiem, kad ir galīgi tumšs. Bet tagad atļauj paspiest tavu godīgo roku un atvadīties!

Driska bija pārlicināts, ka teļu klusām pa tumsu aiznesīs uz mežu un nosviedīs krūmos. Ļoti pareizi izdomāts, ne bedre būs jārok, nekā. Lai dieviņš mūs pasargā no mokām rakt bedri sasalušā zemē!

Būdams precīzs cilvēks, Driska ieradās tieši desmitos. Cigoriņš pagalmā viņu jau gaidīja un tūlīt veda uz kūtspakaļu, kur, sastindzis ragā, gulēja nelaiķis. Zips — Driska nelaiķi uzsvieda plecos. Ejam, Cigoriņ, tu rādīsi ceļu!

Kā tad, Cigoriņš rādīja ceļu. Pa arumiem viņi aizgāja līdz mežam un čakli sāka soļot dziļumā.

— Eu, cik tālu mēs to teļu stiepsim? — Driska pēc brīža iejautājās, jo nesamais viņam pamatīgi vilka plecus. Smags pēc suņa ir tāds sprādzis teļš . . .

— Mēs iesim līdz šosejai, — Cigoriņš atbildēja. — Tas nav tālu.

Driskam saļodzījās kājas — līdz šosejai bija pieci kilometri! Vai dienī, Cigoriņš būs zaudējis prātu, sprāgušu teļu stiept piecus kilometrus var tikai dullais! Tādi dullie neapjēdz, ka mežā ir ellīgi tumšs, ka Driska katru brīdi var kļūpt un gāzties. Ja Driska gāzīsies, teļš viņam neizbēgami uzkrītis virsū un pārlauzīs sprāndu . . . Vispareizākais būtu nomest teļu zemē un laisties.

Bet varbūt trakais Cigoriņš to vien gaida, varbūt viņš grib bēgošajam Driskam iedurt nazi mugurā. No mugurpuses cilvēku var ļoti viegli nodurt . . .

It kā juzdams, ka Driska grib laisties, Cigoriņš sāka spīdināt kabatas bateriju. Nu pazušana bija pilnīgi izslēgta. Ak, kāpēc Driska jau laikus nepievērsa uzmanību Cigoriņa dīvainībām! Pēc teļa traģiskās nāves Cigoriņam, ja viņš būtu normāls, vajadzēja šausmīgi lamāties, taču nekas tamlīdzīgs nenotika. Un kāpēc viņš neprastīja atlīdzināt zaudējumu? Un kāpēc viņš lika teļu uz mežu stiept vēlā vakara stundā? Un kāpēc viņam tik baigi spīd acis?

Driskam nosvīda mugura, Driskam sāka trūkt elpas, šausmas ar kaulainu roku viņam žņaudza kaklu ciet. Viņš gāja, gāja, un likās, ka baismīgā iešana turpināsies bezgalīgi.

— Mēs esam klāt, — paspīdinājās pa labi un kreisi bateriju, Cigoriņš beidzot sacīja. — Tepat aiz grāvja ir šoseja. Noliec teļu pie šitā kadiķtā! Pagaidi, muļļa, nesvied zemē, nostulē uz kājām!

Nostulē . . . Bet nostulēt sprāgušu lopu nav nemaz tik viegli, it īpaši, ja stulētājs ir nobijies līdz nāvei. Driska izmocijās visādi un galu galā atbalstīja nelaiķa pakalējo daļu pret kadiķi. Jā, nu teļš stāvēja kā dzīvs, pagriezis purnu uz šosejas pusi. Cigoriņš izvilkā no kabatas striķi un vienu galu piesēja teļam pie astes.

Tajā brīdī Driskam paurī uzausa neliela gaismiņa, viņš pamazām sāka šo to saprast. Ja Driskas aizdomas apstiprināsies, tad Cigoriņš nebūt nav traks, tad Cigoriņš ir gudrāks par desmit ziloņiem!

Aizdomas apstiprinājās simprocentīgi. Otru striķa galu Cigoriņš aizsvieda drusku tālāk līdz graviņai. Kad tas bija padarīts, viņš salauza zarus, nosvieda tos graviņā un sēdās virsū.

— Salauz tu ar, — Cigoriņš Driskam sacīja. — Mumš te bišķi būs jāfup.

— Ko vajag, to vajag, — Driska priecīgi atsaucās. Viņam, cilvēkam, no sirds bija nokritis milzīgi smags akmens.

Vai, kas Cigoriņam ir par ļobi, izdomāt šitiek gudru lietu . . . Bet varbūt sajūsma ir priekšlaicīga, varbūt no visa tā nekas neiznāks?

Iznāca, un kā vēl iznāca! Kad viņi bija notupējuši minūtes piecpadsmit, Cigoriņš paklusām iesaucās:

— Brauc!

Rūkdama un grabēdama ar gaišām prožektoru ugunīm pa šoseju aizdrāzās smagā mašīna. Pēc brītiņa vēl viena. Un atkal klusums.

— Nu brauc īstiel — Cigoriņš beidzot pavēstīja. — Nu ies vaļā!

Driska atkal sāka svīst. Šoreiz viņš nesvīda aiz bailēm, šoreiz viņš svīda aiz priecīga uztraukuma.

Kā tad, atkal rūca mašīna, bet rūca pavisam klusu, tāpat tur brauca vieglā. Un prožektori tai nespīdēja nemaz, tikai divas gnīdīgas kaķu acis kaira savā pusē. Gabarītugunis . . . Pēkšņi prožektori iedegās. Nē, nevis prožektori, bet prožektors. Tāds grozāms. Balts, žilbinošs spožums slīdēja pār krūmiem, pār priedītēm, pār grāvmalu . . . Tad tika apspīdēts teļš. Teļam gaismas stars pielīpa kā magnēts, un tūlīt norībēja divi šāvieni. Buh! Buh!

Reizē ar šāvieniem Cigoriņš rāva striķi. Teļš gāzās, un prožektors apdzīsa. Ar traki pukstošu sirdi Driska dzirdēja, ka mašīna apstājās, noklaudz durtiņas . . . Jā, bateriju spīdinādami, pie teļa skrēja divi pilsoņi.

— Uz šito pusī! — viens komandēja. — Tepat jābūt!

Pareizi, tepat jau teļš gulēja. Un teļam blakus stāvēja Cigoriņš.

— Sīrsnīgs sveiciens, — viņš mīlīgi sacīja. — Ja drīkstu jautāt, kāpēc jūs manam teļam kūrāt vīrsū?

Pilsoņi bija neizsakāmi pārsteigti.

— Ē . . . eh . . . — tas, kurš turēja bateriju, norīstījās un meklēja vārdus, bet Cigoriņš čakli runāja tālāk.

— Jums taisnība, kā nu ne, kļūdīties var katrs, cilvēki vien esam, neviens no mums nav ne dievs tēvs, ne svētais gars.

— Vai tas ir teļš? — pilsonis atguva runājamo. — Mēs, pardon, domājām, ka tā ir . . .

— Mēs domājām, ka tas ir vilks! — otrs pilsonis viņu palaboja. — Vilkus, ziniet, vajag iznīcināt . . .

— Un atkal jums taisnība! — Cigoriņš runāja vēl mīlīgāk. — Ja tā padomā, kas notiks, ja vilkus neiznīcinās. Vilki mūs nokodīs, aprīs un pēc tam . . . Drausmīgi pat iedomāties . . .

Gribēdami būt droši, vai te nenotiek kāda blēdība, pilsoņi paspīdināja bateriju un apskatīja, kas tas nošautais īsti ir. Patiešām teļš . . . Bet kā teļa lops mežā varēja uzrasties?

To Cigoriņš izstāstīja sīki un pamalīgi. Neuzmanības un paviršības dēļ viņš aīstājās vaļā kūtiņas durvis. Teļš bez kavēšanās izbēdzis un skrējis uz mežu. Teļa īpašnieks ar savu brāli — Driska tumsā noklepojās — dzinušies teļam pakal. Nupat, nupat jau būtu bijis rokā, bet šajā brīdī . . .

Kamēr Cigoriņš runāja, pilsoņi jau vilka ārā kabatas portfelišus. Viens saskaitīja trīsdesmit sešus rubļus, otrs četrdesmit piecus. Tātad te būs astoņdesmit viens rublis un dziļa nožēla.

Cigoriņš pateica mīļu paldias. Ja cilvēkam pie dvēseles vairāk nav, tad no viņa nevar vairāk prasīt. Saulainu faciņu, jums, pilsoņi, saulainu!

Tiklīdz frēcīgo šāvēju mašīna bija prom, Cigoriņš Driskam pavēlēja mudīgi uzstutēt teju. Jā, tieši tāpat kā iepriekš, ar purnu pret šoseju.

Viens grābiens, viens rāviens, un teļš atkal stāvēja savā postenī. Driska par čaklību tūdaļ tika atalgots, Cigoriņš no pilsoņu pasniegtajiem rublīšiem paņēma desmitnieku un iebāza Driskam kabatā. Ņem, mīļais draugs, es neesmu gnīda!

Drisku tāda cēlsirdība aizkustināja jo dziļi, un Driska apraudājās. Viņš, tumšais kurmis, bija domājis, ka Cigoriņš ir nenormāls! Piedod, Cigoriņ, un ļauj tevi nobučot.

Cigoriņš neļāva.

— Nepuņķojies, lien graviņā! Gan jau vēl kāds teļam gāzīs virsū.

Un gāza! Nepagāja ne stunda, un klāt bija otra vieglā mašīna ar taustiņu prožektoru. Atkal zilbinošs spožums slīdēja pār krūmiem, pār priedītēm, pār grāvmalu un atkal sastinga pie sprāgušā teļa.

Šoreiz šaušana bija negantāka, mašīnā sēdēja vismaz divi bises vīri. Buh, buh un otrreiz buh, buh! Nebūtu Cigoriņš parāvis striķi, rībinātu vēl, to var droši sacīt.

Arī sarunas vedot, šitie bija stipri negantāki par trūcīgajiem pilsoņiem. Ieraudzījuši, ka stirnas vietā nošauts teļš, viņi nospļāvās un gribēja tūdaļ braukt prom. Tiklīdz Cigoriņš ierunājās par skādes atlīdzināšanu, viens no negantajiem viņam piebāza dūri pie deguna.

— Paod, vecais!

— Smird pēc vijolītēm, — Cigoriņš priecīgi atbildēja. — Un tagad atļaujiet jūs iepazīstināt ar manu švāgeri. Ješka, paņem dzelzs stieni un velc šītajam kungam pa galvu!

— Būs darīts, — Driska dobajā balsī atsaucās un lēnām šļūca tuvāk.

Pateiceties Driskas varenajai miesas būdai, saruna turpinājās pavisam citā tonkārtlā.

— Ko tu, onkultī, psiho, ko tu uztraukājies? — niknais steidzīgi ierunājās. — Cik tavs riebtīgais lops maksā? Simtu? Šu, ūd!

Driskam gandrīz elpa bīzrāvās, kad niknais mēģināja Cigorinam rokā četrus kvartus. Apžēlojoties, šitais teļš taču nav nemaz teļš, tā ir zelta ādere! Nu ko, stulšim viņu augšā vēlvienureiz?

Cigorinš pakratīja galvu.

— Tā var aizrīties. Tagad jāpameklē kārtīgi biežumi, kur teļu paslēpt.

— Retuj viņu velns, — Drisko pasmējās. — Tas savu padarījis, lai guļ! Tēpall

— Dullš tu esi! — Cigorinš Driskam uzbrēca. — Un ja nu kāds pievāc? Ko tu rītvakar stellēsi pie kadīļa?

Driska aiz pārsteiguma un prieka gandrīz aossēdās. Ak tu bīvnišķīgais Cigorin, ak tu gudrības saulīte, lāted mēs no šitās āderes smelsim mūžīgi un trīs dienas! Nāc šurp, teļiņ, nāc šurp, neļaiķit, Driska tevi aiznesīs un paslēps tādos biežumos, kur neviens vells tevi neatradīs!

Tik viegli tos biežumus nemaz nebija atrast. Viņi nogāja labu gabalu, kamēr Cigorinš ar bateriju uzlausīja biezi noaugušos eglītes. Tādās eglītēs neviens iekšā nelien, tur mierīgi verētu paslēpt desmit teļus. Tātad līdz rītvakaram, draudziņ, rītvakar mēs būsīm klāt kā spicas naglīņas!

Brianot pa tumšo mežu mājās, Driskas sajūsma pamazām saplaka.

— Bet ja nu kāds mūs ņem pie rīkles? — viņš domīgi iejautājās. — Tas, ko mēs darām . . .

— Tas, ko mēs darām, ir cīņa pret malumedniecību! — Cigorinš cieti atbildēja. — Pret to ir jācīnās katram cilvēkam, un katrs cīnēs, kā māc.

Ja tā nostāda jautājumu . . . Labi, rītvakar ejam atkal!

Diemžēl nākamajā vakarā neviens teļa šāvējs negadījās, toties pēc tam katru vakaru rībēja šāvienu, čaukstēja rubļi, un Driska sāka domāt, ka vajadzētu paskatīties pēc jaunākas un smukākas sievas. Cilvēkam ar regulāriem ienākumiem visu mūžu nav jādzīvo blakus vecām pilsdrupām, viņš, atļaujiet aizrādīt, var atļauties pagrābt šo to frīgāku.

Notikumi diemžēl iegrozījās drusku citādi. Nelaimīgā kārtā kādu vakaru teļu nošāva neparasti inteligēnts mednieks — raibi zaļā hūtitē, ar tauriņšlīpsi pie rīkles un spoži noviksētiem zābakiem kājās. Cigorinam nodarītos zaudēju-

mus viņš samaksāja bez vārda runas. Te būs naudiņa, un, ja atrodāt par iespējamu, piedodiet manu nožēlojamo kļūdu!

Can Cigoriņš, gan Driska atrada par iespējamu piedot inteliģentā pilsoņa kļūdu. Inteliģentais bija aizkustināts, viņš izvilkā no kabatas plakanu blašķi un iespieda Cigoriņam sauja.

— Vas tāds mazs paldiesiņš par jūsu augstirdību!

Kad inteliģentais iesēdās mašīnā un brauca prom, Cigoriņš un Driska māja viņam ardievas. Sīrsnīgi cilvēki vienmēr šķiras sīrsnīgi, tāds ir dabas likums.

Tiklīdz mašīna pazuda tumsā, Cigoriņš paspīdināja bateriju un apskatīja blašķi. Vai velns, tas bija ārzeniju brūvējums ar spožu metāla korķi, ļoti skaistu etiķeti un piecām zeltmirdzošām zvaigznītēm. Mākslas darbs, no blašķel

— Man bišķi saīst, — Driska ierunājās. — Tik riebīgs vējš . . .

Smalks inājiens, vai ne, un Cigoriņš to saprata. Viņš noskrūvēja korķi un pasniedza blašķi Driskam.

— Paprovē.

Driska iedzēra un noelsās.

— Uh, tas iet līdz aknām . . . Un tagad ieņem tu!

Cigoriņš ieņēma. Patiešām, tas gāja līdz aknām. Un sildīja! Ja tā padomā, vai cilvēki, kas katru vakaru saīst un drebinās blakus sprāgušam teļam, nav pelnījuši mazmazlietiņ sasildīties? Viņi to ir pelnījuši, nolādēts ar vienu acil

Kārtīgi sasildījies, Driska uzmeta teļu plecos un kopā ar Cigoriņu nesa to paslēpt zināmajā eglīšu biezoknī. Biezoknis bija patālu, bet cilvēkam, kurš mazmazlietiņ ir sasildījies, par nepilnu kilometru vienkārši nosplauties. Turklāt Cigoriņš Driskam nešanas laikā stāstīja pikantas anekdotes un pēkšņi ne no šā, ne no tā sāka dziedāt:

Kas mums no skaistuma tie-tie-āk,

Kāds mums no lepnuma, kā-āds mums labums . . .

Driska vilka līdzī. Drīz vien viņš Cigoriņu pārblāvē un auroja pilnā rīklē. To, starp citu, Driska varēja atļauties. Bija sacēlies stiprs vējš, koki krāca, un tik miltzīgā froksnī var dziedāt pareizi vai nepareizi, tam nav nozīmes, tālāk par desmit metriem neko dzirdēt nevar.

Krieiņi izdziedājies, Driska sāka slavēt Cigoriņa gudrību. Cigoriņš neko neiebilda, tikai reizi pa reizei priecīgi jejautājās:

— Tu tā domā?

Drīz pēc tam, kad teļš bija sekmīgi paslēpts eglīšu biezoknī, sāka sīki

putināt. Putenis kopā ar stipru vēju ir sevišķi nepatīkams, vējš dzen sniegu aiz apkakles un riebiģi saldē cilvēka miesu. Neko darīt, nācās plakano blašķi izsūkt līdz dibenam, tlu nekāds putenis vairs nebija bīstams. Cigoriņu šis apstāklis ļoti iepriecināja, tāpēc viņš atkal sāka dziedāt. Drīska, protams, rāva līdzī. Nonākuši pie Cigoriņa mājeles, viņi atvadoties sabučojās un šķīrās. Labs ir viss, kas labi beidzas.

Nākamajā vakarā Cigoriņš un Driska kāpa ātpakaļ uz mežu. Šoreiz mežs

bija piesnidzis un nācās brist. Cigoriņš, bateriju spīdinādams, piegāja pie eglīšu pudura.

— Ņem teļu, un ejam!

Jā, bet teļa eglītēs nebija! Velna būšana, kas teļu varēja pievākt? To mēs tūlīt uzzināsim, zagļa pēdas sniegā var ļabi redzēt. . . Bet arī pēdu nebija! Tātad teļu bija aiznesusi lidojoša būtnel!

— Nu moins! — Driska ievaidējās. — Tas iet pāri cilvēka saprašanai. . .

Negāja vis pāri! Cigoriņš, pateicoties savai gudrībai, teļa pazušanas noslēpumu atminēja viens divi.

— Mēs šitajās eglītēs viņu nemaz neesam paslēpuši!

To dzirdot, Driskam notrīcēja kājas. Vai dienīņ, kurā eglīšu biežoknī teļš īsti ir iebāzts?

— Meklēt! — Cigoriņš pavēlēja. — Tepat kaut kur viņam vajag būt!

Vajag būt. . . Bet eglīšu biežumi mežā ir no vienas vietas, un, jo cītīgāk meklē, jo biežumu uzrodas vairāk.

— Nāksim rītā pie gaismas, — Cigoriņš galu galā sacīja, un tie bija gudri vārdi. — Ķemmēsim eglītes no vienas vietas!

Tā viņi arī darīja, ķemmēja no vienas vietas, bet neizķemmēja neko.

— Viņš ir apēsts, — Driska drūmi konstatēja. — Kāds to teļu ir apēdis. Un tas ēdējs dabūs galu, piemini manus vārdus! Tik daudz svina bija teļam iekšā. . .

Cigoriņš Driskam nepiekrīta.

— Ja teļš būtu apēsts, mēs atrastu kaulus, ādu un spalvas. Nē, viņš ir kaut kur iegrūsts. Bet kur? Kur?

Uz vakara pusi kļuva skaidrs, ka teļu viņi vairs neredzēs. Ko gudrs cilvēks dara, ja viņam gadījies zaudēt teļu? Viņš meklā citu.

Diemžēl teļa meklēšana nepalika bez sekām — paklīda valodas, ka Driska un Cigoriņš esot nenormāli. Viņi staigājot pa liellopu fermām un paklusām apvaicājoties, vai nevarētu dabūt teļu. Teļam vajagot būt stirnas lielumā, rūsganbrūnam un, pats galvenais, sprāgušam. Visi bija pārliecināti, ka Driskas nenormālības iemesls ir pārmērīga dzeršana, bet par Cigoriņu domas dalījās. Daži uzskatīja, ka viņam gadījies nelaimīgi krist un sasist galvu, toties citi bija pārliecināti, ka Cigoriņa nelaimes cēlonis ir vai nu skleroze, vai traģiska mīlestība.

Tādas runas dzirdēt ir skumji un sāpīgi. Ja izcili gudrus cilvēkus sāks uzskatīt par nenormāliem, ko tad domāt par mums, pārējiem, kuru gudrība tik liela diemžēl nav?

Bez vārdiem.

G. Bārziņš

LEONS BRIEDIS

BĒDDIENĪŠI

Bēdu kalni atnākuši,
mūs pavisam nospieduši.
Ko darīsim, bēddienīši,
pagultāi nolīduši!

Spoža saule ārā staigā,
putni dzied,
zied puķes laukā . . .

— — — — —

Māc nu, runci, lāde plinti —
šaun ar asti visus laukā!

DUSMĪGAIS BALONS

Pūtām, pūtām, bet — ak vai! —
vēl ne piepūst nepaguvām,
mūsu balons rozīgais
zilī melns no dusmām kļuva.

Ziz un biz, šņāc un krāc —
I ne tuvu nepienāc!

Spriedām tā un spriedām šā,
nostājuši viņa priekšā . . .
Kas to zina, vai tik kāds
briesmīgs zvērs tam nesēž iekšā!

Sīc un dīc, dūc un rūc —
kauc pa gabalu prom mūc!

Zēl jau bija — jā, paties! —
taču pārdūrām to pušu.
Balons nošņācās:

— Paldieš,
ka jūš izlaidāt to mušu!

Mušu — jā . . .
Bet balons pušu!

Bez vārdiem.

M. Rāmane

ES LIKUMUS ZINU!

VĒSTULE REDAKCIJAI

Jūsu laikraksts atsacījās drukāt manu izsmejošo apcerējumu «Visa pasaule ir blēži», apšaubīja šī materiāla galveno atziņu un pieprasīja konkrētus faktus. Pēc jūsu nepamatotā atteikuma neesmu rokas klēpī turējis, bet cītīgi strādājis. Ja arī šoreiz sacīsiet, ka raksts nav drukājams, es rakstīšu par jums pašiem, un tad jūs dabūsiot frūkties!

Faktus! Lūdzu! Pagājušajā trešdienā televīzijas diktors laika ziņās apsoltīja ziemeļu vēju un slapju sniegu. Es jau nopriecājos, tas ir, es nodomāju, ka tāds laiciņš nāk taisni laikā. Man pašam, protams, to sniegu nevajag, kur es to likšu. Bet Kociņi aiz sava šķūnīša no plēves uzslājuši siltumnīcu un audzē tomātus. Saka, pašu vajadzībām. Bet es saskaitīju — tur ir veseli desmit taisni un vēl viens līks stāds. Kad uz tiem visiem izaugs tomāti, Kociņi sāks šiverēt pa tirgu, nedod dievs, sapīsies ar spekulantiem. Tāpēc labāk lai vējš plēves jumtu saplēš un slapjais sniegs tos stādus sakapā. Man rūp tikai un vienīgi Kociņu morālā skaidrība. Ceru, jums tas ir saprotams.

Jā. Bet vai tam bija lemts piepildīties? Nekā! Vējelis gan drusku uzpūta, bet vairāk no rietumiem nekā no ziemeļiem. Nokrita arī pāris lietūs piles, bet no sniega nebija ne vēsts. Es gribētu, lai jūs man pasakāt, kā to sauc, kad apsola, bet nepiegādā!

Man šai sakarā ir divas versijas. Pirmā — televīzijas diktors. Viņš vispār izskatās dikti aizdomīgs un pārāk bieži maina kaklasaites. Bet kur tādi ņem naudu, ko? Vai nevar būt tā, ka viņš to sniegu iegūda savam švāģerim, tēvocim vai arī kādam pavisam svešam, kas par to labi samaksāja? Tā tas šajā pasaulē ir — ja tev nav blāta, ziemeļu vēju nesagaidīsi. Par sniegu nemaz nerunānot.

Otra versija — tie, kuri ar to laiku darās. Piesaka vienu, bet iznāk pavisam kas cits! Atceros, pērnvasar apsoltīja pamatīgu lietussgāzi ar vētru. Es, zināt, pat uz darbu neaizgāju. Gribēju redzēt, kas pēc šīs prognozes notiks ar kai-

miņu Sēnīšu dzīvokli, viņi aizbrauca atvaļinājumā un atstāja vaļā logu. Jā, lietum vajadzēja nākt taisni no tās puses. Pēc maniem aprēķiniem Sēnīšiem, kad viņi atbrauku atpakaļ, būtu jāatrod savā dzīvoklī nokritušas tapetes un uzpūties parkets. To viņi ir pelnījuši. Pārāk smaidīgi staigā un dažreiz pat dzied. Vai godīgam cilvēkam tā pieklājas? Jā. Bet vai lietus līdzi mums atnāca? Paducināja tikai pērkonš kaut kur pamalē, un viss. Tātad kads ar laika pareģiem bija vienojies un to mākonī pārķēris. Nu jā, es jau esmu vienkāršs cilvēks, pie debesu kancelejas atslēgām klāt netieku, mani var nerot, kā vien lik.

Manā rīcībā ir daudz iepriekšminētajiem līdzīgu piemēru, kurus reģistrēju speciālā žurnālā, esmu izgatavojis arī attiecīgu kartofēku. Tā ļauj secināt, ka visbiežāk mūs šmauc ar vējiem — gandrīz nekad nav apsolutais stiprums. Bet kur stiprums paliek? Man jau pašam nevajag, taču spēcīgāks pūtiens būtu derīgs Kalniņu televizora antenai — lai neskatās tik daudz, ārsti arī saka, ka tas kaitē veselībai. Bet es, ziniat, gribu, lai visi mani kaimiņi — arī šie paši Kalniņi, kaut viņu puika mani pērn trīspadsmitajā februārī pulksten četrpadsmitos un trijās minūtēs nepasveicināja, — lai arī viņi ir veseli. Tāpēc atļaušos izdarīt secinājumu, ka jūs, redakcijas darbinieki, savā atbildē pilnīgi nepamatoti man pārmetāt labvēlības trūkumu pret apkārtējo pasauli. Es esmu laibs, nav mana vaina, ja visapkārt nelabi cilvēki!

Ja jūs nenodrukāsiet arī šo manu materiālu, būšu spiests secināt, ka taisni jūs redakcijā strādā gaisa jaucēji, kuri slapjo sniegu un pārkonu palaiž velns zina kur un vējiem noņem stiprumu, gūstot no tā sev kaut kādu, man pagaidām nezināmu materiālu labumu. Par to tad nekavējoties ziņošu, kur pienākas. Tā jau nebūs, ka neviens mani nesapratīs. Savu es panākšu! Es likumus zinul!

Anonīmijs Labvēlīgais

Vēstuli rediģēja Mērija Muša

MELNĀ AVS

Kāds gudrs vīrs reiz izteicies, ka ik ģimenē esot sava melnā avs. Droši vien viņam bija pamats tā sacīt. Tāda nelaieme gandrīz obligāti piemēķu krietnas un tikumīgas ģimenes. Tās ir vienas vienīgas šausmas, vai zināt!

Vectēvu ģimenē bija divi dēli. Jā, viņiem bija uzvārds Vectēvi, un Vectēvu mamma savā laikā, proti, kamēr viņa vēl nebija mamma, kamēr viņai bija pilnīgi cits uzvārds, bija ilgi šaubījusies, vai saistīt savu mūžu ar Vectēvu, kurš taču bija pavisam sprauns jauneklis. Viņa pat bija apvaicājusies, vai Vectēvs nebūtu ar mieru mainīt savu ģimēljas vārdu. Bet tas jaunais Vectēvs, kas, vispār runājot, bija piekāpīgas dabas, sacēla spuras un teica: nekad un neparko. Viņam šis uzvārds esot dārga piemiņa no vecākiem un vecvecākiem, un tāpēc, kā jau sacīts, nekad un neparko. Un, tā kā viņš bija smuks puisis un nākamā Vectēvu mamma viņu stipri mīlēja, viņa ar sāpošu sirdi samierinājās. Un pēc reģistrēšanās dzimstarakstā arī viņas nākamie bērni dabūja Vectēvu vārdu. Laime vēl, ka tie bija dēli, nevis meitas!

Un mamma pierada pie sava uzvārda, bet dēli . . . tie, nabadziņi, nemaz nevarēja iedomāties, ka varētu saukties kā citādi. Vectēvs seniors bija kārtīgs ģimenes tēvs. Viņš rūpējās par savējiem kā īsts gādnieks, un šai ziņā Vectēvu mammai nekad nebija jāzūdās.

Bet, tā kā gēnos ir ieprogrammēts, ka koki neaug debesīs, pienāca arī Vectēvu ģimenei savas nebalītās dienas. Vectēvs seniors nēma un nomira, mamma raudāja no sirds, un abi dēli — vecāko no viņiem sauca prastā vārdā par Jēkabu, jā, arī vecajam Vectēvam savā laikā bija bijuši niķīši, padomājiet, viņa tēvam tāds vārds, bet pēc jaunākā dzimšanas mamma nekādus jokus vairs neatļāva, toreiz noteica viņa, un jaunāko nosauca par Serloku, — abi dēli tālād stāvēja nolaistām galvām un prātoja, kas notiks tālāk. Un notika tas, ka mamma stingri saņēma ģimenes vadības grožus savās rokās. Tā, lūkl!

Viņa laikam bija nēmusi piecas kapeikas par stingru. Jēkabs pēc dabas bija pakļāvīgs, bet Serloks ne. Privātā abu brāļu sarunā Serloks paziņoja,

viņam gluži vienkārši riebjoties klausīt sievietei, kaut tā desmit reizu būtu mamma, un varbūt tieši tāpēc! Jēkabs sacīja, — kas par to. Un Šerloks nošņāca, Jēkabs esot glēvs bezmugurkaulnieks. Te gandrīz varēja iznākt plūksnās, taču neiznāca, jo Šerloks miesās bija diezgan nikulīgs un skolā viņu dauzīja kā pelēko; nikulīgais Šerloks tikai savā prātā bija liels un tāpēc lecīgs. Jēkabs pareizi apsvēra: ja viņš kausīšs brāli arī mājās, tad tas aiz dvēseles drēgnuma var vēl sev ko jaunu nodarīt. Jēkabam negribējās, ka viņa lecīgais brālis sev ko nodarītu. Tāpēc viņš ļāva saukt sevi par bezmugurkaulnieku, turklāt gļēvu. Jēkabs domāja: es esmu liels, man viens pīpīš! Un vēl viņš domāja: ja es izturēšos labi pret savu tuvāko, viņš man atdarīs ar to pašu. Tas ir, Šerloks. Un to viņš centās iestāstīt arī mammai, kas dusmojās par jaunākā dēla kašķīgo raksturu. Mamma sacīja, ka viņa jau nu puikam piekāpties neiešot. Jēkabs grūti nopūtās un atteica, viņš savai mātei neko pavēlēt negribot. Viņš varētu mēģināt, tikai māte, vienalga, nebūtu klausījusi.

Vecos laikos Jēkabs būtu paļāvies uz dievu. Tagad viņš savas cerības lika uz laiku. Viņš domāja, ka laiks un pasaule ne tādus vien stūrabukus izmācījuši.

Laiks gāja, Šerloks auga lielāks, mācījās slikti, un neizskatījās, ka viņš labosies. Tad Šerloku iesauca dienestā, un pārējie ģimenes locekļi atviegloti nopūtās. Nu bija klāt brīdis, kad pasaule varētu ķerties pie Šerloka audzināšanas.

Bet divi dienesta gadi aizlidoja kā tauriņi, Šerloks jau bija atpakaļ, un, jūš varat man ticēt, viņš nebija mainījies ne par matu, un viņš arī nemēģināja to slēpt!

Viņš gan paklaustīja vecākajam un iestājās tai pašā rūpnīcā, kur strādāja Jēkabs. Bet jau pēc īsa laiciņa Šerloks pa vakariem sāka slaisīties apkārt. Turklāt tik ilgi, līdz vakari pārvērtās vēlā naktī. Mamma aizliedza Šerlokam tā darīt, un Šerloks atteica, viņš darīšot gan, viņš vairs neesot zīdāms bērniņš. Mamma sacīja, viņa nelaidīšot dēlu pa durvīm iekšā. Šerlokam

atradās atbilde arī uz tādiem vārdiem — tādā gadījumā viņš nakšņoņot vienalga, kur. Mamma nobrēca, lai dēls tikai paprovējot. Nākamnakt durvju zvans atskanēja, kad pulkstenis godīgi pēc kārtas bija nositis divpadsmit, vienu, pusdivus un jau grastjās sist divus. Jēkabs tecēja vērt durvis vajā, bet viņa roku nogrāba mamma stingrie pirksti.

— Lai tas pasaules blandonis salst aiz durvīm! — mamma kareivīgi iesaucās.

— Bet kā tad tā... — Jēkabs apmulsā. Viņš domāja, ka ikvienam cilvēkam ir svētas tiesības uz savu kaktiņu, savu stūrīti.

— Tā! — mamma atsaucās spafgi kā kara tauro. — Kas neciena savas mājas mieru un neatgriežas laikā, lai nakšņo zem laivām!

Mamma jaunībā bija dzirdējusi tēdu teicienu un mēdza to izmantot izšķirīgos brīžos. Varbūt viņa pafi ticēja, ka šodien Rīgā Daugavas malā vēl atrodamā tāda vieta, kur stāv sausumā izvilktas un apgāztas liel-laivas, un zem tām zobus klabinādami pulcējas dzīves un tuvinieku iz- un atslumtie. Tam jābūt diezgan bēdīgam skatam, un tiem cilvēkiem jājūtas sasodīti nelāgi. Mamma šādu jušanos novēlēja savam nepaklausīgajam dēlam. Un, tā kā viņa savu vēlēšanos bija izteikusi pietiekami skaļi, varēja pieņemt, ka Šerloks dzirdējis.

Zvans iešķindējās vēlreiz, visai garī un prasīgi. Mamma dēmoniski iesmējās. Kad viņas smieklī aplusa, varēja dzirdēt, kā lejup pa kāpnēm aizskan smagi un diezgan nelīdzsvaroli soļi. Aizskan un aplkust.

— Viņš taču ir dzēris! — mamma konstatēja.

— Vajadzēja tomēr... — Jēkabs žēli sacīja.

Mamma pagriezās un lepni aizgāja uz savu istabu. Jēkabs prātoja, vai nevērt durvis vajā un nesaukt Šerlokū atpakaļ. Bet bija par vēlu, lejā noklaudzēja ārdurvis.

Jēkabs gulēja slikti, lai gan vajadzēja gulēt dziļi un veselīgi, viņam priekšā taču bija darbadiena.

No rīta viņam negaršoja arī ēdiens. Darbā viņš veltīgi mēģināja sastapt brāli.

Bet vakarā Šerloks bija klāt jau laikus. Mamma ar viņu nesarunājās, un uz galda Šerloka vietā neatradās šķīvis ar pārējiem galda piederumiem. Jēkabs klusitēm aiztecēja uz virtuvi un atnesa vajadzīgo. Mamma savā istabā

skali šņauca degunu. Šerloks ne mazāk skali ik pa diviem kumosiem stāstīja, cik debešķīgu meitu sastapis, viņš to laikam precēšot.

— Kur tu nakšņoji? — Jēkabs uzdeva biklu jautājumu.

— Pie tās meitiņas, protams! — atbilde nāca zibenīgi.

Mamma istabā nokrita kāds priekšmets, pēc skaņas spriežot, metālisks. Arī labi, tad jau nebūs saplīsis.

— Jodi kaujas, dzirksteles met! — Šerloks jautri piezīmēja. Jēkabs lūdzoši pielika pirkstu pie lūpām, un Šerloks iesmējās. Paēdis viņš atkal aizgāja.

Mamma paziņoja: ja tā, tad Šerloks vairs neesot viņas dēls un nekāds Vecdēvs arī ne.

— Rīt tu sameklēsi to briesmoni, — viņa sacīja likteņsmagā balsī, — un paskaidrosi, ka šīsmājas durvis viņam tagad slēgtas. Ja viņam vajadzīgs kaut kas no mantām, lai piezvana pa telefonu, es atstāšu pie sētnieces.

— Mamma! — Jēkabs iesaucās, viņš pat salika rokas. Mamma drūmi paskaņģjās uz viņu un novērsās.

Nebija ne mazāko šaubu, mamma vēlējās redzēt savu jaunāko atvasi sabrukušū sev pie kājām, vislabāk tādā pozā, kādu mēs atceramies no Rembranta «Pazudušā dēla atgriešanās» reprodukcijas. Mamma ļautu Šerlokam kādu brīdi pašņukstēt, tad viņa mīkstinātu savu sirdi un pavērtu rokas piedodošam skāvienam. Protams, tam sekotu pamatīga lekcija. Bez tādas grēku piedošanas procedūra nevarēja būt pilnģiga. Mamma tiecās pēc pilnģibas pati sevī un sadzģvģ.

To nojauta arī Jēkabs. Viņam bija žģl Šerloka, un viņam bija drusku žģl arī mamma un viņas pārsteidģzģibas, un vģl drusku viņam bija bail, vai tikai Šerloks nodomģ, ka vecģkģis brģlis lģko viens pats iekundģties mamma sirdģ un viņas dzģvokģģ. To viņģ aprģdģģja Šerlokam, kad beidģot bija izdevģes sastaptģes. Šerloks tikai smģģģas un teica, viņam tģ mģģas tirģnģģja sen apņģkusi. Ja Jēkabs ir tģds ēģzģlis un viņam patģk, ka mamma šģm staģgģ pa galvas virsu — lai! Ja viņģ, Šerloks, kģdreģz kaut ko tģdu pieļģautu, tad tģ bģtu jaunģka sievietģ ar smukģkģm kģģģģģm. Un

tās savas istabas Jēkabs ar mammu lai iesālot, gan Šerloks atradīšot, kur dzīvot.

Arī mammai viņš nezvanīja. Liels, ar rūtainu drēbi apvilts kofers krietnu laiku nostāvēja pie sētnieces, līdz tā vienu dienu sacīja, viņai dzīvoklis pašai esot vajadzīgs. Jēkabs aizstiepa mantas uz darbu, un tur Šerloks tās beidzot paņēma.

Tā notika lielā šķiršanās Vectēvu ģimenē. Mamma apgalvoja, nu viņai reiz esot miers. Viņa nelika pasveicināt Šerlokū, un viņa nejaūtāja vecākajam Vectēvam, kā otram dēlam darbā kļājas, un labi vien bija, jo Jēkabs tikpat kā neko nezināja. Un nepavisam vairs nezināja, kad Šerloks atstāja šo darbavietu.

Jēkabs mammai bija labs dēls, un tagad viņš centās būt vēl labāks, viņam viņa vienkāršajā sirdī bija mammas žēl. No darba viņš nāca tieši mājās, un tur viņš apdarīja visu, kas vien darāms atradās. Un, kad mamma uzgribēja ģimeņdārziņu, Jēkabs netaica ne vārda pretī. Visas nedēļas nogaies viņš tagad aizvadīja, rušinādamies pa zemi, kaut gan nevarēja to ciest. Viņš bija tik lielā mērā paraugdēls, ka tam negribēja ticēt pat tie cilvēki, kas Jēkabū redzēja diendienā, un īstenībā reizēm par to šaubījās arī mamma. Tad viņa salīdzināja savas atvases un nobirdināja laimīgu asariņu.

Pagāja vēl kāds laiciņš, un Jēkabs pat dabūja sievu. Lūdzu nebrīnīties, ka mēs sakām «pat», jo mūsdienū jaunajām sievietēm nemaz tik ļoti nepatīk vīrieši, kam meklēdams nevari atrast nevienu trūkumiņa. Bet viņa Aīdai tieši blakus bija dārziņš, un Jēkabs viņai pāris reizi bija izpalīdzējis. Vienreiz

viņš pat bija atteicies no melnzemes kravas, ko viņam atveda, Aīdai bija viņu lūgusi. Tādu zelta sirdi nevar mīdīt kājām. Par laimi, arī mammai nebija iebildumu pret Aīdu, varbūt viņai, starp mums runājot, kāds bija gan, jo citādi jau šis stāsts liktos pavisam nenormāls, bet viņa, lūk, pēdējā laikā bija sākusi bažīties, vai šitas dieva dotais Jēkabs vispār atradīs sievu, šodien taču visas bija špidrīlīkas un meklēja sev piemērotus. Vai tad šodien fiklums

un čaklība vairs kotējas? Tāpēc viņa nerunāja pretī. Un Jēkaba kreklus viņai arī bija apnicis mazgāt.

Aīda tāpat kļuva par Vectēvu un ienāca viņu divās istabās, un tur viņa centās dzīvot, cik labi prata.

Tā bija tīrā paradīze, kur viņi mīlā! Bet nav paradīzes bez čūskas, un nav laimes bez ēnām...

Vārdu sakot, mamma bija sākusī domāt par savu pazudušo dēlu, ģimenes melno avi Šerlokū.

Domāt par viņu mamma tā īsti nebija pārstājusi nekad. Bet tagad viņa sāka nopūsties, un tad viņa pajautāja Jēkabam, vai viņš vēl atceroties, kā toreiz... un toreiz... un kā viņum liekoties, vai tagad Šerloks... lai gan, protams, viņš neesot pelnījis, ka viņu vispār piemin...

— Kā es gribētu, lai viņam ietu labi! — Jēkabs sacīja.

— Tādam negantniekam nemaz nevar iet labi, — mamma cieti atteica. — Tad jau pasaulē vairs nebūtu teismības.

Un nopūtās Jēkabs, un nopūtās mamma, un, tā kā Aīda bija laba sieva un laba vedekla, tad nopūtās arī viņa. Lai gan viņa domāja, tur nebūtu par ko. Jo Jēkabs bija viņai stāstījis par jaunāko Vectēvu. Viņš bija stāstījis dikti saudzīgi, bet patiesīgi, un tāpēc Aīdai šis neredzētais radnieks nešķīta žēlojams.

Kādā ziemas vakarā, aukstā un tumšā, dzimta sēdēja vienkop pie televizora. Aukstiem, tumšiem vakariem ir sava burvība, īpaši samanāma siltā, gaišā istabā.

— Nez kā nu Šerlokam... — mamma nodudināja, kad diktors bija apsoļījis salu līdz trīsdesmit grādiem.

Dēls un vedekla neko neatbildēja. Ko viņi varēja zināt, kā nu Šerlokam. Bet, gultā ielīdis, Jēkabs sāka domāt par savu neizdekušos brāli, un, kad viņš tā krustu šķērsu bija izdomājis, viņš nāca pie atziņas, ka Šerloks varbūt tik ļoti neizdevies nemaz nav. Varbūt viņš ir teicami iekārtojies un dzīvo kā kunkulis pienā. Šerlokam taču bija gaiša galva, tikai pats slinks...

Mamma pieminēja pazudušo dēlu arvien biežāk un biežāk, un šādās pieminēšanas reizēs notika brīnumu lietas: viņš pa vienai vien zaudēja visas savas negatīvās īpašības, un nu jau viņš stāvēja tādā mīlīgā spīdēšanā ietverts, un mamma asarām acīs stāstīja Aīdai, kā viņš viņai Astofajā martā uzdāvināja strazdu būrīti...

— It kā es būtu kāda strazdiene, — mamma teica un smējās. Arī Aīda pasmējās, un Jēkabs, kas stāstījumu bija dzirdējis, juta līdzī mammai un pie sevis apņēmās, viņam Šerloks jāuzmeklē.

Cilvēkam nemaz nav tik viegli pazust, bet, ja viņam tas reiz izdevies, tad viņš savukārt vairs nav viegli atrodams. Jēkabam nebija ne mazākās nojautas, kur brālis meklējams. Viņš jautāja pa labi, viņš jautāja pa kreisi, nerunājot par to, ka viņš iegriezās arī adresu galdā. Bet Šerloka nebija, vai varat iedomāties! Mamma bija apslimusi, viņa bija noķērusi tikai tādu mazu apaukstēšanos, bet viņa teica, viņa zinot gan, ka viņa to nepārcietīšot. Aīda kopa mammu, zobus sakodusi. Mamma nebija pacietīga slimniece, un viņa teica Aīdai, ka saprotot jau, kāda tai patīka ar vecu mērkaķi krāmēties. Aīdai desmit reizes dienā bija jāaplicina, ka mamma nav vis vecs mērkaķis, bet gan Aīdas mīļā vīramāte. Mamma neapnikusi ritināja atmiņu kamoļiņu. Viņa, piemēram, atcerējās gadījumu, kad Šerloks atnesis viņai apelsīnu. Tas īslenībā bija viens no pjeciem, kas atradušies Jaungada dāvanu saīnītī, bet pa šiem gadiem apelsīns bija pieaudzis dikti liels, nu jau viņš bija kā arbūzs un garšoja kā ananass... Tiešām, neviens nevarēja iedomāties, kā garšoja apelsīns, ko mammai pirms divdesmit gadiem bija atnesis Šerloks. Viņa teica, ak, ko viņa tagad dotu par vienu apelsīnu, viņa tūlīt atspirgtu! Aīda aizskrēja uz tirgu un no temperamentīgajiem dienvidniekiem nopirka veselu kilogramu, un, kad viņa tos nolika mammai uz galdīņa, tā paslieptu lūpu apskatīja nesumu un izdvesa tādu vārgu paldies... Pa simt metriem bija redzams, ka par šiem apelsīniem viņai nebija nekāda prieka.

Aīda lūdzās vīru, lai meklē to Šerlokū rokā. Tad viņi mainīšoties dzīvokļiem. Lai kādā ūķī Šerloks dzīvotu, viņi abi ies uz to ūķi. Un Šerloks lai nāk pie savas mīlošās mātes. Aīda to vairs nevarot izturēt. Jēkabs nedomāja, ka tā notiks, viņš šaubījās, vai Šerloks jebkad uzņemtos rūpes par mamma. Bet kaut kas bija jādara, un viņš bija ar mieru darīt visu, ja tikai kāds pateiktu, kas ir šis viss!

Mamma runāja vairs tikai par Šerloku. Apelsīnus viņa tomēr bija apēdusi, Atīda grasījās iet jau pēc trešā kilograma, kad Jēkabam negaidot uzsmaidīja laime.

Laime nāca viņam pretī pa ziemīgi slideno ielu un gandrīz nokrita garšļaukus Jēkaba priekšā. Kad Jēkabs palīdzēja tai piecelties — šai brīdī viņš vēl nezināja, ka tā būs laime, tas bija krietni iereibis, paplucis vīreļlis —, laime teica pazīstamā, bet ilgi nedzirdētā balsī:

— Vecīt, iedod pusrubli uz tām izbīlēni!

Jēkabam kāds ducītis skudru žigli notecēja gar mugurkaulu uz leju. Viņš ieskaltījās ciešāk . . . jā, nebija šaubu, viņa paša mīļais brālis, Šerloks Vectēvsl Stīpri saburzīts un stipri apvazāts Vectēvs.

— Šerlok! — Jēkabs izdvesa.

Šerloks pakastīja degunu un gribēja cirsties sānis. Jēkabs satvēra viņa piedurkni.

— Kas par štelli? — Šerloks apjautājās.

— Brāli, vai tu mani nepazīsti?

— Nu, un ja pazīstu? — Šerloks ķildīgā balsī jautāja.

— Šerlok, kā es tevi meklēju! Mamma tevi . . . Pagaidi, neraujies, ieiesim kaut kur!

— Reizēm tu runā tīri saprātīgi, — jaunākais brālis atzina. Jēkabs nezināja, kur te tuvumā varētu ieiet, un labi, ka viņš tādu zīnātāju bija sastapis. Šerloks Rīgas kartē aizvērtām acīm varētu iezīmēt visas ieietuves, ieskrietuves un tā tālāk, visas vietas, kur izslāpušai sirdij ir iespēja sevi veldzēt.

Un tā viņi sēdēja kafejnīcā. Jēkabam priekšā bija balta fajansa tasīte, kuras saturs, var teikt, aptuveni smaržoja pēc kafijas. Šerloku priecēja ar sevi bieza stikla tējas glāze. Lai gan šos traukus joprojām sauc par tējas glāzēm, tēju no tām neviens nedzer.

— Mamma tevi piemin vienā gabalā, — Jēkabs teica, kad Šerloks jau trešo reizi bija pacēlis savu glāzi.

— Ak dzīva gan vēl? — Šerloks pieklājīgi painteresējās, un Jēkabs sāpīgi savilka seju. Viņam likās, brālis būtu varējis izteikties kaut kā citādi.

— Kā tev klājas? — Jēkabs piesardzīgi vaicāja. Šerloks stāstīja labprāt. Viņam klājas ļoti labi. Viņš bija apprecējies ar jauku sievišķi, tiesa, nesen viņi bija izšķīrušies, tā, tīro nieku dēļ, bet Šerloks, lūk, bija principiāls. Patiesībā viņš bija šķīries jau trīs reizes, atkal aiz tās pašas principialitātes.

— Vai tev bērni arī ir?

Šerlokam bija bērni. Tik daudz bērnu furklāt, ka to dēļ viņš strādāja par kurinātāju. Noloba sevi ar alimentiem plūku kā sīpolu, viņš teica, tad kāda veltā vispār plēsties pušu? Kurinātājam vien u silti, sēdi savā pagrabā, lai tur laukā pati Arklika plosās! Viņš izbāž degunu ārā tikai, kad uznāk afkusnis.

— Man, re, tā garderobe, — Šerloks teica un smējās, un Jēkabs ievēroja, ka zobu viņam pamaz. — Garderobe vairāk priekš pavasara, ne ziemas.

To taicis, viņš paskalināja gāzi. Iekšā bija maz palicis. Jēkabs cēlās un gāja pie letas. Kad viņš atgriezās, Šerloks priecīgi pavēstīja, ka brālis, lai gan bozmugurkaulnieks, pie reizes tomēr ir puika.

— Kā tad tu... — Jēkabs saminstinājās, — kā tad tu... līdz kuriķim... un vispār... Tu taču toreiz rūpnīcā...

— Es negribu strādāt tādu darbu, kas kaulus lauž, — Šerloks pavēstīja. — Es, lūgtu, neesmu galeru vergs.

— Jā, — Jēkabs domīgi sacīja. Viņš aplūkoja brāli. Viņš aplūkoja brāli no viena noteiktā viedokļa: kādu iespaidu viņš varētu atstāt mammai acīs. Jāsaka, iespajds visos rakursos varēja iznākt tikai ļoti ļoti slikts.

— Nu, ko tu frūvē? — Šerloks uzsauca.

— Tev vajag atnākt ciemos pie mammai, — Jēkabs teica. — Viņa ir savārgusi, viņa tik daudz runā par tevi...

Tagad vecākajam brālim pašam sāka likties, ka mamma guļ uz smogas slimības gultas. Viņš lūdzoši vērās Šerlokā, bet tas smējās.

— Nekā nebij, vecīti!

— Vai tev sirds nav krūtīs?

Šerloks kļuva domīgs, bet tikai uz brīdi.

— Viņa uzreiz izlaidīs garu, kad mani teraudzīs!

— Jā, to viņa var izdarīt gan, — Jēkabs negribīgi piekrita.

— Nu redzi, — Šerloks apmierināts teica.

Tā bija grūta saruna, vismaz Jēkabam. Bet viņš nepiekāpās. Viņš juta,

ka nedrīkst piekāpties. Un beigās viņi bija nolīguši. Jēkabs deva brālim jaunu kārtu mugurā un simt rubļu pēc padarīta darba, Šerloks no savas puses apsolījis sestdien ierasties sveigs kā gurķītis un veselu stundu nosēdēt pie mājās mammas, un, ja būs nepieciešams, piedalīties ģimenes pusdienās. Pusstopu viņš piedica klāt. No tā, viņš sacīja, atteikties neesot iespējams.

Jēkabs piekrita visam. Viņam nebija izejas. Laimīgi atrastais brālis varēja atkal pazīst lielpilsētas drūmā. Šerloks turklāt atteicās uzdot savu adresi, viņš teica, ka to diezgan bieži mainot. Un vai nu adrese esot vieta, kur cilvēks patiesībā dzīvo.

Vizīte noritēja aizkustinoši. Tikai Jēkabam bija nopirkušās par vienu numuru mazākas kurpes, tāpēc Vectēvs jaunākais pieklīboja. Mammai viņš teica, tū esot veca vaina, viņš mazliet esot sabeižis kājas, Tālo Austrumu trasēs par priekšnieku strādādam.

Viņš vispār stāstīja daudz, un mamma jūsmīgi klausījās, viņa teica, jā, Šerloks, tas gan esot pasauli redzējis. Un viņa ieskībi paskatījās uz Jēkabu, kas tepat pa Rīgu vien bija nomētājies. Un kur dēls strādājo tagad? Šerloks nestomīdamies aibildēja, viņš esot tāds vidējs priekšnieks Ziemeļu elektrotīklos.

— Tad jau tu nedzīvo Rīgā! — mamma vilusies iesaucās, un Šerloks piekrita, Rīgā viņš nedzīvojo vis. Bet vai nu Rīgā vien varot dzīvot. Mamma sūrojās, diez kad dēls atbreukšot, un Šerloks arī nožēloja, grūti būšot gan, viņš taču esot tik briesmīgi aizņemts. Jo augstāks postenis, jo vairāk rūpju, teica Šerloks Vectēvs, kas patiesībā ar dievu uz pusēm strādāja kaut kur par kurinātāju. Viņam uz ceļiem gulēja tīri jauns diplomāts, no tā viņš bija izvilcis trīs apelsīnus, un vai manu, kā tie mammai garšoja?

Pie pusdienām viņš viens pats novinnēja pusstopiņu, ja neskaita to vienu glāzīti, ko mamma izdzēra uz tikšanās priekiem. Viņai bija žēl šķirties, bet dēls teica, ka darbs, atbildīgs darbs, un mammai bija asaras acīs, kad viņa uz atvadām Šerlokū bučoja.

Kāpņu telpā Jēkabs iedeva brālim simtnieku.

— Kad man atkal vajadzēs, es mammu apciemošu vēlreiz, — Šerloks laipni piedāvājās. Jēkabs savīstīja kobaltās dūres un sacīja, ka ar šo reizi pietiksot, un Šerloks atveinojās, citreiz jau viņš varot arī par piedesmit. (Mammašs dē]. Jēkabs negaidīja, kamēr tuvais radnieks aiziet, viņš gāja atpakaļ dzīvoklī. Mamma bija nolobījusi pēdējo apelsīnu un vienu daiviņu iedevusi arī Aīdai. Mamma bija dikti pacīlāta.

Vairāk rādījies Šerloks nav. Mamma saka, viņam esot maz laika. Mamma ir ļoti augstās domās par savu jaunāko dēlu, viņa priecājas un brīnās, kā viņš šik tālu un augstu ticis, kamēr Jēkabs palicis, var teikt, tikpat kā uz vietas, strādnieks paliek strādnieks. Šerloks jau kopš bērna kājas bijis radīts tam labākam. Bet, ja mamma grib būt pavisam godīga, viņa nevar arī Jēkabam pārmest, ka viņš nu būtu tā melnā avs Vectēvu krietnajā ģimēnē.

— Es tev vienmēr esmu teicis —
mēs saderam kopā!!!

D. Breikss

— Paklau, kok! Ko tu atkal sevārīji?!

D. Breikšs

VALDIS RŪJA

KŪLA DEĢ ..

Mēs jau neko.
Mēs tāpatās,
Ja jau tie cīņi,
Tad jāapskatās.

Ko tad nu mēs,
Kad ies, tad redzēs.
Kaut kur deģs —
Dzēs vai nedzēs.

Bet ja tā vajag,
Bet ja tā prasa.
Ko tad nu mēs,
Mēs jau tā masa.

Ikviena pa pilei,
Līdz pāri līst silei... —
Mums arī svainis
Deklamē Raiņi.

Bet man tā roka,
Bet kāja pašam,
Nav visai labi
Ar sirdi Sašam...

Ja uznāk lietus,
Mūs ļaudis smleto,
Var dabūt čūlu.
Lai Krišs ar Jūlu
Dzēs to kūlu...

BEZMIEGS

Vai jūs zināt, kas ir bezmiegs? Cilvēks nolād brīdi, kad izgudrotas gultas, smagi pūš, piesauc nelabo un grozās zem segas kā atspole, kamēr palags aptinas ap kaklu un žņaudz nost...

Paziņas man saka: mīļais, pret bezmiegu ir tikai viens, toties klasisks un pārbaudīts līdzeklis. Apgulsties gultā un sāc skaitīt kaut ko konkrētu. Kauf vai tūkstoši aitu, kaut vai tūkstoši pazīstamu plikpauru.

Tik daudz plikpauru, lai būtu vērts sākt skaitīt, manu paziņu vidū nav. Atliciek aitas. Apguļos gultā, iedomājos lādu skaistu zaļu pļavu meža ielokā. Un skaistas baltas aitiņas. Aitiņas lēkā pa pļavu, plūc zālī, bet es skaitu:

— Viena aita... Divas aitas... Trīs aitas...

Pēkšņi viss bars metas uz vienu pusi, metas uz otru... Sāku no gala, bet aitas atkal šurp, atkal šurp... Ej nu saproti, kura aita jau saskaiftā, kura vēl ne. Smejies vai raudi, bez revidenta neizlikt. Iedomājos dūšīgu revidentu ar portfeli padusē. Revidents gumijas zābakos lāčo pa pļavu un skaita:

— Divas aitas... Četras aitas... Sešas aitas...

Tā tikai frūka! Saimniecības vadītā revidentu jau uzciņājusī. Viņam tagad viss dubultojas. Bet man uzpūsti skaitļi nav vajadzīgi, jo ar pierakstī-juniem nodarboties negribu. Un aizmigt arī nespēju. Aitas ir. Revidents ir. Miega nav. Pēkšņi iešaujas prātā doma: diez, ko dara aitas, kad tās moka bezmiegs? Varbūt skaita cilvēkus, kas lec pāri žogam? Viens cilvēks... Otrs cilvēks... Trešais cilvēks...

Būs jānoliek pļavā žogs, lai aitas lec pāri, bet es skaitīšu. Aizveru acis, iedomājos žogu. Un aitu pie žoga. Es saku aitai: «Lect!» Bet aita nelec. Skafās uz mani aitas acīm, blēj un nelec.

Tātad nepieciešams gans. Lai stāv pie žoga ar vicu un dzen aitas pa vienai vien pāri žogam. Bet kur tu šodien kārtīgu ganu rausi? Nevienš par ganu negrib iet. Par kurpnieku arī ne. Pēkšņi atceros, ka tagad kurpniekus sauc par apavu remonta tehniķiem. Lai celtu profesijas prestižu. Uz ātru roku pārdēvēju ganu par lopu ganišanas tehniķi. Jā! Gans klāt! Garš kā šķeista, stāv, atspiedies pret žogu, un neliekas ne zinīs par ailām.

— Man, — viņš saka, — par vispārēju uzraudzību jāatbild. Dzīt aitas, lai lec pāri žogam? Bet kas man par to būs? Vai algu drīz maksās?

Viss skaidrs. Ja neizkārtošu prēmiju, gans stulēs žogu līdz pastardienai, bet es līdz pastardienai grozīšos pa gultu. Lai gaaam tiktu prēmija vai vismaz alga, nepieciešama kasiere, kas šo algu un prēmiju izmaksās. Iztē-lojos dāmiņu ar lakotiem nagiem, mākslīgām skropstām un garlaikotu ska-tienu. Lai sēž kasē, lai izmaksā ganam algu un prēmiju par labu darbu.

Dāmiņa sēž kasē, vilē nagus un neliekas ne zinīs ne par ganu, ne par aitām, ne par manu bezmiegu.

— Es nevaru katram ganam līdzī izlēkāt. Ja ganam jāizmaksā alga, lai vecākais gans uzraksta darbu norīkojumus.

Neko darīt, nepieciešams vecākais gans. Iedomājos spēkavīru galifē biksēs, zābakos un uz zirga. Bet zirgam nepieciešamas auzas. Tās izsniedz noliktavas pārzinis. Iztēlojos pārzini — visnotaļ šīverīgu vīreli. Vīreli izsniedz spēkavīram auzas, spēkavīrs pabaro zirgu, pārpalikumu izbaro savām vistām un jāj pārbaudīt gana darbu.

Gans ir. Vecākais gans ir. Papīri arī kārtībā. Bet kasīere neņem pretī

— Lai normētāja apskatās, kas un kā, lai aprēķina!

Tāda ir dzīve! Bez normētājas kasīere naudiņu nemaksās, gans neko nesapņems, un aitas pāri žogam nelēks. Iedomājos normētāju. Tāds sīks skuķēns ar bizītēm. Normētāja visu aprēķina, visu saraksta, iedod vecākajam ganam, vecākais gans aiznes kasīerei... Bet kasīere vilē nagus.

— Kur grāmatveža paraksts?

Viss pareizi. Bez paraksta kasīere vilēs nagus, bet nepakustinās ne kājas mazo pirkstiņu. Iedomājos grāmatvedi. Tādu tuklu, nopietnu, brillīte, lai... Bet grāmatveži ir burta kalpi.

— Kur galvenā grāmatveža rezolūcija?

Nuja, galvenajam grāmatvedim jābūt. Pretējā gadījumā iestāde nebūs iestāde, bet tikai piparbodīte. Iztēlojos galveno grāmatvedi. Galvenais grāmatvedis slūri šķērsām uzraksta rezolūciju.

— Lai direktors paraksta!

Kā tas man pašam neiešāvēs prātā! Ikviens iestāde taču kādam ir jāvada. Bet ko šis vadītājs var vadīt? Iedomājos prāvu ēku, pie ieejas vara plāksne ar uzrakstu «Aitu uzskaitīšanas zinātniskās pētniecības institūts».

Institūts ir. Vadītājs ir. Galvenais grāmatvedis ir. Grāmatvedis ir. Normētāja ir. Kasīere ir. Ganam alga un prēmija arī jau izmaksāta. Tagad atliek ņemt rokā vīcu un dzīt aitas pa vienai pāri žogam, lai es tās varu saskaitīt un mierīgi aizmigt.

Mēģinu iedomāties kaut vienu vienīgu aitu — nekā... Grozos pa gultu, piesaucu deviņus nelabos, bet nevienu aitu iedomāties nespēju. Vesels aitu uzskaitīšanas institūts ir, bet kur palikušas aitas — nav ne jausmas. Un, ja nav aitu, miega arī nav...

Pēkšņi iešaujas prātā — pag, pag! Man teica, lai es skaitu kaut ko konkrētu. Ja aitu nav, institūta darbinieki taču ir! Kā būtu, ja darbinieki lēktu pāri žogam? Galu galā darbinieku institūtā ir krietni vairāk nekā pirmīt plavā aitu.

Iedomājos plāvu, iedomājos žogu, iedomājos institūta kolektīvu, kas rīko sacensības lēkšanā pāri žogam. Aizveru acis un sāku skaitīt:

— Direktors... Vietnieks... Galvenais grāmatvedis... Grāmatvedis.

Normētāja... Kasīere... Noliktavas pārzinis...

No rīta pamostos sveigs un izgulējies. Lūk, ko nozīmē, ja visam pamatā ir zinātnē!

DubultNelsons

G. Vindedzīs

ŠUMERU PARUNAS

[3. GADU TŪKSTOTIS PĪRMS MŌSU ĒRAS]

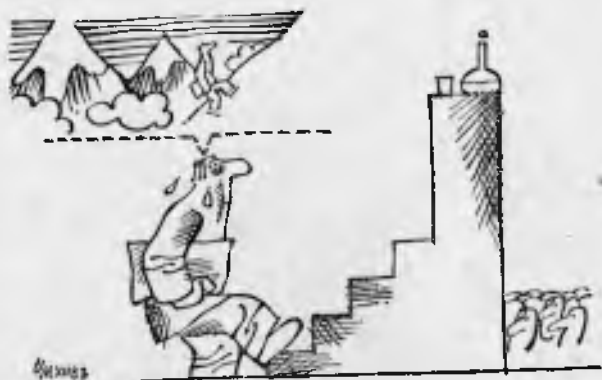
Gribēšana kā dievam, tikai nav cilvēkam spēka.

Ja es pats nēēju, kas nāks man līdzī!

Paņēmsi tīrumu ienaidniekam, atnāks ienaidnieks un paņēms tavējo.

Tas ir skops, šīs vieglprātīgs, ar kuru lai precos!

Cūka neteiks: «Kur ir mana varonība!» Tā sacīs: «Pajaušos labāk uz cūcību.»

Bez vārdiem.

U. Mežvilks

— Ļoti asa un aktuāla luga! Dodiet
kamīnteātrim, viņi noteikti uzvedīs!

G. Vīndedzis

KOMISIJU KOMISIJA

Pākšņi pazuda Šešuvu kolhoza priekšsēdētājs. Pazuda kā akā iekritis. Sākās valodas.

— Aizlaidās ar jaunāku, — vieni apgalvoja.

— Bet viņa tagadējā sieva arī ir jauka un krietna. No tādām neviena nebēg, — citi iebilda.

— Būs par daudz pārsniedzis sējas plānu... Rudenī no virsplāna jādod graudi, bet kur tu tos rausi... Tāpēc viņš būs uzdziedājis dziesmiņu: «Ardievu, māšas lietuvietes...»

— Bet kolhozs taču izpilda visus sagādes plānus! Kāpēc viņam, cilvēkam, būtu jābēg? Pirmrindniekst!

— Pirmrindnieki tāpat dabū pa kaklu, ja ir pelnījuši...

Paģāja vairākas dienas, dzīve kolhozā ritēja uz priekšu, plāpas pamazām apklusā.

Patiesi, vai maz kur cilvēks var palikt? Varbūt viņam sirdij liek jaunus vārstiņus, varbūt saimniecībā steidzami ievajadzēties būvmateriālu vai rezerves daļu. Tāpēc arī pazuda kā Livingstons Āfrikas džungļos. Nekas, nāks laiks — atradīsies.

Zināms, ne jau visiem to iestāstīsi. Un tieši šādā brīdī uz kolhozu atbrauca komisija. Pārbaudīt, kā noris cīņa ar viesuļvētrām.

Komisijas priekšsēdētājs iespērās kolhoza kantorī nikns kā negaisa mākonis. Uz staciju mašīna nebija atsūtīta, tāpēc yisai komisijai līdz centram bija jākratās autobušā.

— Jūs esat priekšsēdētājs? — viņš bargi noprasīja pilsonim, kas sēdēja aiz galda.

— Priekšsēdētājs gan, bet ne kolhoza. Es esmu grauzēju nīdēšanas pārbaudes komisijas priekšsēdētājs. Gaidām jau trešo dienu. Nav, kas paraksta aktu.

— Un kas tie tādi? — Atbraucējs pamāja uz blakus istabas pusi, kur pa atvērtām durvīm bija redzami vairāki vīri.

— Pa labi komisija, kas noskaidro telu blāušanas palielināšanās iemeslus. Pa kreisi — ālavu komisija, bet vidū — tas resnais — trešās komisijas priekšsēdētājs. Viņa komisija pārbauda, kā kolhoza pašdarbnieki gatavojas saņemt vasarā atpūtniekus. Nākamajā istabā sēž vēl divas komisijas. Ļoti iedomīgas. Kad pavaicāju, ko šie pārbauda, viņi mani burliski izmeta laukā pa durvīm.

Paleica, lai es ejot pie saviem grauzējiem un viņu darīšanās degunu nebāžot. Viņi vieni paši ieņēma kolhoza pirti ar visu priekškambari, nedara nenieka, tikai prasa visādus papīrus. Paģiraini un nikni kā nelabie . . .

— Bet kur ir kolhoza priekšsēdētājs? — atbraucējs vaicāja.

— Vilks viņu zina. Kantora darbinieki klusē kā ūdeni mutē ieņēmuši. No acīm redzams — zina. Bet nesaka? Te ir visistākā mafija, kā Sicīlijā. Un tās galva — krusttēvs — ir pats grāmatvedis. Lieku galvu ķīlā — viņš! Ja priekšsēdētāja nav, kā tad šie dabū viņa parakstu un zīmogu ikreiz, kad ievajagas . . . Saka, priekšsēdētājs, rau, esot dabūjis ceļazīmi braucienam kosmosā. Bet pēc manā rīcībā esošām ziņām, ko esmu dabūjis no drošiem avotiem, viņš nevar būt aizlidojis kosmosā. Viņš pat Baikonurā nav manīts nevienu dieniņu. Kas tādu laidīs kosmiskajā kuģī! . . . Taču bez viņa mēs neko nevaram iesākt. Un šic vēl smejas, kaut viņus pārkons . . .

— Ko tad jūs visi, sēdēsiet un vaimanāsiet kā senāk ubagi baznīcas priekšā! — atbraucējs sadusmojās. — Vajag tūlīt pasaukt pārējos piecus komisiju priekšsēdētājus uz apspriedi. Es pats to vadīšu. Sastādīsim kolhoza priekšsēdētāja meklēšanas komisiju, kas nodrošinās, lai visas mūsu komisijas varētu laikus beigt darbu.

. . . Kolhoza grāmatvedis, kas bija mierīgi klausījies kantori aiz durvīm, kļuva tramīgs un izgaisa kā ēna. Vienīgi krūmos pāris reizes pazibēja plakana cepure, tad tā ienira kupli savārpojušā rudzu laukā.

Grāmatvedis iznīra no rudzu laukā pie mājiņas uz riteņiem un trīs reizes pieklauvēja.

Durvis pavērās un tanīs piesardzīgi parādījās kolhoza priekšsēdētāja galva.

— Nu, kā iet? Kā ar darbiem? — viņš klusu jautāja grāmatvedim.

— Pagaidām viss ir kārtībā. Sienu plaut esam beiguši . . .

— Bet?

— Slikti. Atbrauca vēl viena — septītā komisija. Tagad tās visas kopā sastāda komisiju, kas jūs meklēs. Viens no viņiem, peļu pārkons tāds, liekas, kaut ko ir uzodis. Viņš saka, es esot mafijas krusttēvs . . .

— Nu, mani viņiem neredzēt kā savas ausis . . . Dod šurp papīrus, parakstīšu. Pasaki, lai atnāk agronoms, jāprunājas par skābbarību . . .

— Priekšsēdētāj, es palīgšu gana vecmāmiņu, lai viņa, kad jums draudēs briesmas, sāk dziedāt: «No kariem, mēriem, uguns un komisijām pasargi mūs, ak kungs . . .» Tad nu jūs laidieties rudzos. Sveiki . . .

Priekšsēdētājs brīdi skatījās, kā grāmatvedis piesardzīgi, gluži kā indiānis pa kara taku, lavījās projām, pasmaidīja un ielīda atpakaļ namiņā.

ARNOLDS AUZIŅŠ

DZĪVAIS MIRONIS

... es atskatos, kā manu zārku nes,
kā aiznes drūmas komēdijas balstu.

— — — — —

Es atceros savu nāvi:
kauf kas palika nomodā.

— — — — —

Cilvēks mirst ilgi —
ilgi viņš baltu sāli sēj.

(Juris Helds,
No krājuma
«Sirmās atslēgas»)

Pa Valmieru iet svinīgs bērū gājiens —
Tiek mirušajam atdots pēdējs gods.
Ir melnais zārks — vlens vienīgs ziedu klājiens,
Jo tautā biju ļoti iemīļots.

Ne vien kā dzejnieks esmu laurus plūcis
{Man piederēja sava dzejas valsts},
Ar mani apmierināts likās Lūcis,
Jo biju drūmo komēdiju balsts.

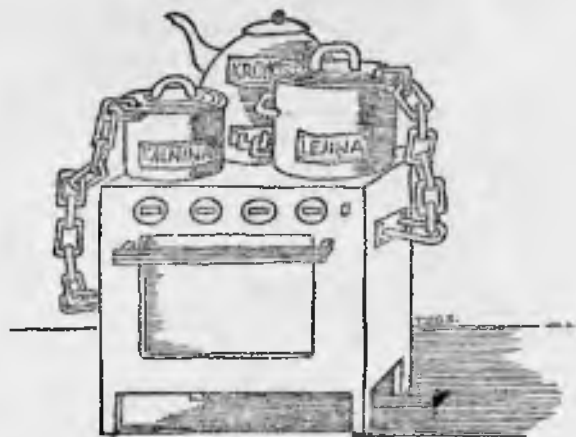
Es nāvi atceros: es miru ilgi,
Bet nomodā vēl palika mans prāts.
Lai redzētu, kā zaļo kuplas smilgas,
Kur baltu sāli zemē sēja kāds.

Bez vārdiem.

T. Sergijenko

Bez vārdiem.

T. Sergijenko

PAR ALNI AUZIŅU

Strādā žurnālā «Dadzis». Raksta feļetonus un humoreskas. Pašlaik dziedamas valodās, ka viņš esot dzejnieka Arnolda Auziņa dēls. Nav izslēgts, ka pienāks laiks un visi runās: «Dzejnieks Arnolds Auziņš ir pazīstamā humorista Aļņa Auziņa fēvs.»

ALNIS AUZIŅŠ

HIPOHONDRIĶIS

Saglabāt veselību mūsu stresiem pilnajā laikmetā nav joka lieta. Nepietiek lasīt medicīnas žurnālus, kā to, piemēram, darīja grāmatveža Purvadūķa dzīvesbiedre. Tas cilvēku tikai lieki uztrauc. Purvadūķis pats piekopa aktīvu atpūtu. Sestdienās viņš skrēja krosu tuvējā parkā. Tāda skriešana, kā zināms, visnotaļ stabilizē sirdsdarbību, saskalda nierēs akmeņus un veicina matu augšanu. Garākās brīvdienās nāca lielākas atslodzes. Tad Purvadūķis kopā

ar kasieri Stūmēju devās maksķerēt. No maksķerēšanas viņš mēdza pārrasties, dziedādams savu iemijoto dziesmu «Miljons sarkan' puķ'». Stūmējs savukārt žēlabaini vilka skumjo ziņģi «Kad man, uz vakti stāvošam...». Žēlabām bija pamats. Stūmējam nez kāpēc nākamajā dienā vienmēr plīsa pušu galva.

Purvadūķim galva pušu neplīsa. Viņš vispār ne par ko īpaši nesūdžējās, līdz kādu rītu sajuta sāpes labās līpiņā. Kas, piķis, tās par sāpēm? Vai tas varētu būt no vakardienas maksķerēšanas? Tika apskatīti visi iespējamie varianti un visi atzīti par nederīgiem. Ar Stūmēju, kā parasti, šķiršanās bija noritējusi ļoti draudzīgi, tāfad kaušanās atkrita uzreiz. Ar āķi sev aust viņš nebija trāpījis, tad tur būtu caurums. Tā kā Purvadūķis bija pārvilcies mājās samērā agri un, albidēdams uz laulātās draudzenes jautājumiem, nevis mēģinājis riet, bet tikai vainīgi pasmilkstējis, tad atkrita arī iespēja, ka viņš būtu apstrādāts ar mīklas rullīti, gaļas āmuriņu vai kādu citu virtuves piederumu.

Kad sāpes nemitējās arī otrā un trešā dienā, Purvadūķis sāka uztraukties. Labi, ka turpat kaimiņos dzīvoja pensionēts dakteris, jāpajautā viņam. Uzklautījis Purvadūķi, dakteris ielēja sev glāzītē no kantainas pudeles dzidru šķidrumu, pavērās palīdzības meklētājā un teica:

— Hipohondriķis. Tīrs un klasisks!

Purvadūķis jūta, ka nobāl. Diagnoze viņu satricēja. Viņš bija gribējis ar dakteri aprunāties, kas un kā, par zālēm, par ārstēšanu, bet ko tu, cilvēks, vairs runāsi, ja esi tīrs un klasisks...

Nākamajā dienā, mazliet atguvies no šoka, Purvadūķis neuzkrītoši iztaujāja kolēģus. Sekretāre Mērija domāja, ka tas ir jaunības eliksīrs. Buzis, kas pusdienlaikā paspēja atrisināt trīs krustvārdu mīklas un tāpēc tika uzskatīts par kantora gaišāko galvu, apzvērēja, ka Hipohondriķis ir ievērojams pagātnes domātājs.

— Hipohondriķis? — Pēcjanis vaicāja. — Kas tad to nezini! Slavenākā arābu zirgu šķirne.

Galavārdu teica Limstiķis.

— Tas ir neārstējams. Man švāģeris bija pagalam divu nedēļu laikā. Viegla nāve!

To dzirdot, Purvadūķis sašļuka kā pārdurts pūslis. Viņš aizvilkās uz krogu, lai pārdomātu cilvēka drūmo gājumu. Vai tas bija taisnīgi? Visādi limstiķi un pēcjanī dzīvo, cepuri kuldami, bet viņam pašos labākajos mūža gados jāgulst vēsā zemes klēpī... Stūmējs pat, kas viņu nezina, bet ne viņam kāds hipohondriķis, nekā!

No šādām domām kļuva vēl rūgtāk. Sieva, tuvākais cilvēks... Bet vai to maz varēja saukt par cilvēku? Vai viņa kādreiz nākusi Purvadūķim pretī ar atsaucīgu sirdi, ar palīdzīgu roku? Kur nu! Ar gaļas āmuru, ar mīklas rullīti un draugi? Nem, kuru gribi, visi bruti.

Purvadūķis sameklēja kabatas šakatiņu, izšņauca degunu. Lai viņu nesāprot, lai Viņš pacelsies visam pāri. Draugiem viņš augstsirdīgi atlaidīs visus pārinodarījumus, sievai nopirks puķes un teiks: «Es tevi netiesāju. Es tev piedodu...» Un sajims. Sieva tikai tad atjēgsies, ko ir zaudējusi, bet būs jau par vēlu. Purvadūķis iztēlojās, kādas būs viņa bēres. Puķis pavadītāju. Rudens saulē atmirdzēs melnbaltas lentes. «Pat pēc nāves neesi tu zudis. No tevis kā no zvaigznes gaisma plūdi!» Vainagi, rozes, lilijas, orķestris spēlē rekviemu. «Jā,» Pēcjanis teiks, «es netaikim biju parādā septiņpadsmit knēkus, bet viņš to smalkjūtīgi atgādināja tikai reizi gadā...» Stūmējs, Buzis un Limstiķis atcerēsies citus ne mazāk cildonus aizgājēja darbus. Maliņā šņukstēs Mērija. Viņa atcerēsies plauku, ko iešāva aizgājējam, kad viņš viņai somu pirtī reiz drusku ieknieba. Nē, to viņa sev nekad nepiedos!

Šī aina atveldzēja Purvadūķa sirdi. Par pēdējām kapeikām nopircis pāris kliņģerītes, viņš pārvilkās mājās.

— Še! Es tev piedodu... Un mirstu!

— Kas tad nu! Galīgi esi piejurbājies? — sieva nolika sānis žurnālu «Veselība», ko viņa bija lasījusi, un pablenza baitām acīm. — Atkal esi bijis makšķerēt?

— Nebūs vairs makšķerēšanas! — iesaucās Purvadūķis traģiskā balsī. — Nekā vairs nebūs!

— Ko tu tur mels! — sieva saauštījās. — Tev kaut kas kāit? Kas tev ir?

— Hipohondriķis, — Purvadūķis bezcerīgi atmēla ar roku. — Neārstējams...

Sieva iesmējās. — Ja tu vairāk lasītu, ko raksta gudri cilvēki, un mazāk makšķerētu kopā ar Stūmēju, tad zinātu, ka hipohondriķis ir cilvēks, kas pārspīlēti baidās par savu veselību. Nevis muldētu blāņas, bet ietu paskaldīt malku!

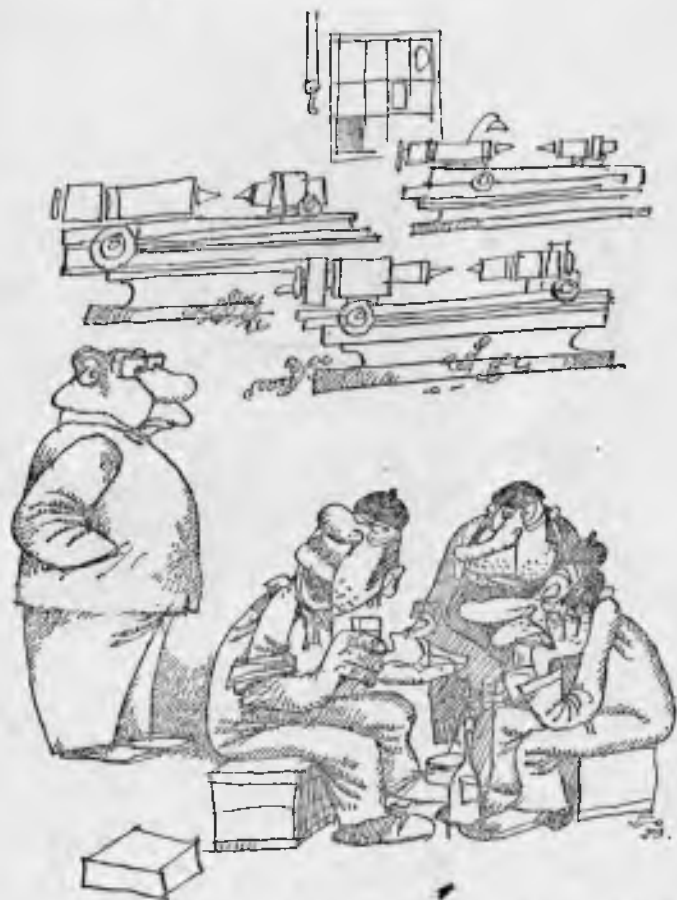
Auss lipiņa Purvadūķim vairs nesāp, ziedus mājās viņš vairs nenes, kaut arī tās būtu tikai kapeiku kliņģerītes. Nesen uz ielas viņš saskrējās ar Stūmēju, kas izskaņījās galīgi nobijies.

— Zini, ar mani nav labi, — Stūmējs teica aizkapa balsī. — Kaut kas noticis labās rokas mazajam pirkstiņam. Durtin dur jau otru dienu.

— Hipohondriķis, — Purvadūķis nevērtīgi izmēta.

Stūmējs nobāla.

— Nereizējies, priekšniek, dzīve jau tāpat ir traģiska!
Fricim sieva aizbēgusi, bet Pēterim — pārnākusi atpakaļ
E. Ošs

Bez vārdiem.

T. Sergijenko

VALDIS GREŅKOVS

AINAS IZ DZĪVES

Santehblēdis dzeramnaudu
izkašņā kā vista graudu:
— Es lai velti mēli kultul!
Nav man krānu,
nav man bulftu.
Nav man cauruļu, ne poda,
bet es puika ir uz goda.
Iespied cēneri man ķešā —
un tu nepaliksi bešā.
Nebūs bēdās jānosirmo, —
viss tev būs pa zorti pirmo.

Priecīgs rausī kloķi baltu,
nebrēksi par ziemu saltu,
droši atgriezīsī krānu.
Varbūt domā, tevi mānu!
Bet, ja nebūs šifās naudas,
sāksies dzīvoklī tev gaudas.
Agri kritīs grumbas vaigā.
NĒ!
Tad, vecīt, čau,
mans staigā!

ŠKŪNĪTIS

Circenis, atklāti sakot, visu vasaru noslinkoja, bet septembrī, kad vējš sāka dzīt pār pilsētu zemus, lietus pievilgušus mākoņus, nobijās, saspļāva saujās un sētā nobērtu malku sanesā šķūnītī.

Kad viņš, dziļi apmierināts ar sevi, nolika vietā pēdējo klēpi, no šķūnīša durvīm uz Circeni un glīti sakrauto malku pēkšņi krita ēna. Patiesībā — divas ēnas. Viena Tsāka, otra garāka.

Circenis atskatījās. Aiz durvīm stāvēja un uz viņu raudzījās tieva gara sieva ar brillēm uz paprāva deguna un mazs apaļšgns vīrelis. Vīrelim padusē bija sainis ar kaut kādiem mietiņiem, rokā viņš turēja āmuru. Brillainā dāma vēra vaļā mapi ar papīriem.

— Vai Burkānu ielas 14. mājas 1. dzīvokļa šķūnītis? — viņa bargi jautāja Circenim.

— Tieši tā! — Circenis centās atbildēt braši, lai gan dūša jau slidēja uz papēžiem.

— Nāksies izkravāt!

— Ko izkravāt?

— Šķūnītī. Ko gan vēl? Esat taču informēti, ka mēs jums būvēsim jaunus šķūnītis!

— Ā, — Circenis atcerējās. — Jā. Bet tā informēšana bija pirms diviem gadiem.

— Informācijai nav noilguma, — sieviete svarīgi teica. — Parakstieties te, ka nedēļas laikā šķūnītī izkrausit. Pretējā gadījumā vainojiet pats sevi.

Circenis nopūtās un parakstījās, kur bija likts. Viņu paaicināja ārā, paveda aiz šķūnīša stūra, vīrelis pagrozījās, it kā osīja gaisu, tad smagi nopūtās un līdzās kurnja cēlumam iebikstīja zemē mietiņu.

— Iezīmēsim vietu, — viņš teica. — Lūdzu, pieturiet!

Circenis pieliecās, satvēra mietiņu, bet ap sirdi viņam bija neomulīgi. Jau meļas krēsla, ja nu šie ir atnākuši, lai viņu, Circeni, nomušītu? Paveda aiz šķūnīša stūra, kur neviens ne dzird, ne redz, liek pieliekties un tad — kā dod ar āmuru pa pakausi... Viņš turēja mietiņu, bet ar acīm meklēja, vai nav pa rokai kāds sitamais. Lai varētu aizstāvēties.

Viss tonēr beidzās bez ļaundarbībām. Vīrelis ar Circeņa palīdzību iedzina zemē četrus mietiņus, sieviete bargi paskatījās uz Circeni un vēlreiz atgādināja:

— Viena nedēļa, pilsoni. Jūsu rīcībā viena nedēļa!

Pēc tam Cirčenis noskatījās, kā tie abi aiziet; ārā no sētas un prom pa ielu.

Izkravāšana Circeņin vedās lēnāk nekā iekravāšana. Šķūnīti piņņu viņš bija dabūjis svilpodams divās dienās. Tagad nostrādāja tieši nedēļu. Pa šo laiku vēl divas reizes atnāca brilljainā sieviete un, lietišķi pavērojusi Circeņa darbošanos, nobrīdināja:

— Skatieties! Ja neiekļausities termiņā, būšu spiesta rakstīt aktu.

Visu ziemu Cirčenis turēja savu malkas grēdiņu zem polietilēna pārklāja līdžās šķūnītim, bet pavasarī sadusmojās un gāja pēc paskaidrojuma uz rajona izpildu komiteju.

— Būvēs jaunu šķūnīti? — rajonā brīnījās. — Vai tad jūs šķūnītis ir avārijas stāvoklī?

— Nē, bet vocs ir gan.

— Tad rakstiet iesniegumu. Uz nākamo gadu.

— Bet... divi jau bija atnākuši. Pagājušo rudeni. Viņi gribēja būvot.

— Melnā brigāde?

— Hm, — Cirčenis nokremšļojās. Tad teica:

— Tāda tieva gara sieviete ar brillēm un neliela auguma resnītis.

— Ak tieva gara un maziņš resns, jūs sakāt?

— Tieši tā!

— Nu tad nemiet vērā, pilsoni, rajonā ne mietiņš nedrīkst būt iedzīts bez mūsu ziņas! Tāpēc ar tievām garām sievietēm palūgsim neiesaisties. Visam jānotiek pēc projekta un pēc tāmes.

— Bet mietiņus viņi jau iedzina!

— Raujiet ārā!

Cirčenis atgriezās mājās un izrāva mietiņus.

Pa vasaru viņš atkal sagādāja malku un saulainā augusta dienā svilpodams nesa to šķūnītī. Kad jau nāca uz beigām, no pusvirus atstātām durvīm uz viņu pēkšņi krita ēna. Cirčenis atskatījās. Durvīs stāvēja brilljainā sieviete un nelielā auguma resnītis. Sieviete rokās bija mapīte ar dokumentiem, vīrietim padusē mietiņu sānis.

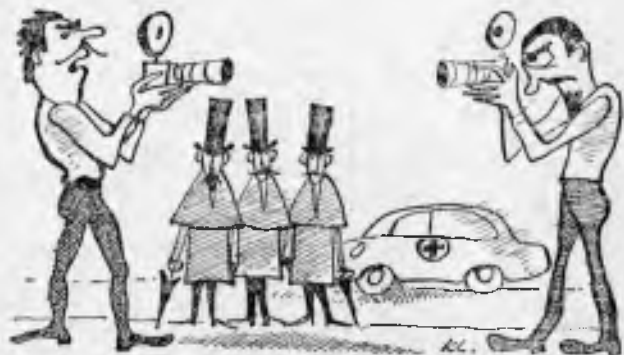
— Sveiki! — sieviete uzsauca. — Kā veicas?

— Kā redzat, rūpējos par ziemu, — Cirčenis atturtīgi atbildēja. — Ko jūs, lūdzu, vēlētos?

— Tas ir kā, ko? Mēs esam no Dzīvokļu saimniecības ražošanas pārvaldes! — vīrietis brīnījās. — Būvēsim jaunu šķūnīti. Priecāieties, cilvēk!

Bez vārdiem.

K. Liede

STARP CITU

Nepieņiek kaldināt panākumus, jāražo arī produkcija.

Reizēm vienīgais pierādījums, ka roka pielikta pie darba, ir pirkstu nospiedumi.

Reizēm par karstu kļūst tieši tur, kur visi cenšas turēties ēnā.

A. Lejiņš

ARNOLDS AUZIŅŠ

SMAGS JAUTĀJUMS

— Cienījamie biedri, mums
Ļoti gribas zināt,
Kāpēc smagais jautājums
Netiek atrisināts.

Visu citu godīgi
Atbīdīsim malā,

Un ar šīto sodību
Ātri tiksīm galā.

— — — — —
Es par to ar pilnu krūti
Stāvu te un krītu,
Bet, ja jautājums tik grūts,
Atļiksīm uz rītu!

— Čau, mīļā! Mēs ar Džekiju laižam uz dienvidiem
kontaktēties!

G. Bērziņš

ŽIGULIS SAPŅA KRĀSĀ

Kad jaunais sarkanais žigulis lēni iegriezta pagalmā, Tāpiņu papus dūšīgi turējās, lai aiz priekiem pārāk dumji nesmaidītu. Tāpiņu mamma gan ar priekšauta stūri izslaucīja acis un laimīgi nopūtās:

— Nu vienreiz mūs neviens vairs par plikadīdām neturēs!

Papus nesteidzīgi apgāja mašīnai apkārt. Jā, tieši tādu viņa sirds bija kārojusi. Viņš bija noraidījis zilu un dzeltenu krāsu. Viņš neko negribēja dzirdēt par zaļu. Viņš bija gribējis sarkanu kā ķiršu ogu. Pat kaimiņš Eidis, kad tā brauca garām viņa sētai, pirkumu novārtēja atzinīgi. Tāpiņu papus pieliecās tuvāk autiņa sāniem un lakotajā virsmā ieraudzīja savu seju. Bārdiņai laikam vajadzēs nokasīt, viņš nodomāja. Parasti tas tika darīts pa divām dienām trešajā, bet šodien par godu tik svinīgam notikumam kārtība jāmaina.

— Papu, ar rokām neaiztīc! — dēls Pēteris uzsauca caur mašīnas logu un rausās no mašīnas ārā.

— Vai saule neskādēs? — Tāpiņu papus, kā jau galvenais īpašnieks, painederējās.

— Tu esi rūpīgs, tēv, — Pēteris pasmaidīja.

— Uzmanība nekad nav par skādi, — Tāpiņu papus svarīgi sacīja un gāja uz istabu nokasīt bārdas rugājus. Nebūtu brīnums, ja šodien atnāktu kādi viesi. Minnas tante noteikti atskries. Jaunās ziņas viņa vienmēr saklausīja pirmā.

Pēcpusdienā, tik tiešām, aizelsusies ieradās Minnas tante. Būdamā ļoti taupīga, viņa nemēdza, ciemos ejot, daudz ko dāvināt. Tāpēc arī šoreiz mājasmātei pasniedza turziņu ar trim skābiem gurķiem.

— Vai vajadzēja tā tērēties, — Tāpiņu mamma pieklājības pēc sacīja.

— Mazāk nevar, — Minnas tante paskaidroja. — Esat sākuši dziļi peldēt. Nē, nē, es neskaužu! Man taisni prieks, ka beidzot arī mūsu rados ir viens autiņš!

Bet Minnas tante nebija braukusi un tērējusies, lai gari plāpātu. Viņa gribēja visu redzēt savām acīm un visu aptaustīt savām rokām.

Vispirms viešņa palūkojās pa gabalu.

— Tā nekas, var iztikēt!

Tad tante piegāja pie mašīnas un rūpīgi izspaidīja visas četras riepas.

— Jaunas un cietas, — viņa lietpratīgi sacīja.

Atvērusi durvis, Minnas tante veikli ierausās mašīnā un sāka sparīgi šūpoties. Nodzīnkstēja atsperes. Tāpiņu papum, to dzirdot, noraustījās lūpa un plauksta kļuva mitras. Tomēr viņš vīrišķīgi savaldījās. Tantei piederēja dīza māja, ko viņas vīrs īsi pirms savas nāves bija beidzis būvēt. Un, tā kā Pēteris bija tuvākais radgabals . . .

— Ieslēdz motoru! — Minnas tante pavēlēja. Brīdī paklausījās, tad vēlīgi sacīja: — Nekas, var iztikēt!

Mīļi apglaudījusi mašīnai sānus, jūmtu un bagāžnieku, tante noslaucīja rokas rūtainā kabatlakatā un paskatījās uz pārējiem.

— Minna, varbūt ienāksi un kaut ko iekodīsi, — Tāpiņu mamma aicināja.

— Ne jau ēšanas dēļ braucu šo gaisa gabalu, — Minnas tante atbildēja un pustociņus devās uz istabu.

Ap galdu sēdošie knapi paguva ielikt šķīvjos galertu, kad ieradās Rūda onkulis. Viņš izņēma no diplomāta pašbrūvēta vīna pudeli.

— Šītai dieva dāvanai ir tieši tāda pati krāsa kā jaunajam autiņam! — viņš lepni paziņoja. — Kolosāli!

Rūda onkulis bija savādnieks. Neviens nekad nebija redzējis, ka viņš kaut reizi pats nomēģinātu savu brūvējumu. Bet slavēja to vienmēr un visur. Pacēlis šņabja glāzīti, viņš piebilda:

— Es domāju, nav ko tērēt laiku, iet ārā, skatīties. Surp nākot, uzmetu aci, un man viss ir skaidrs. Vāģis ir pirmā, un uz to vajag iedzert!

Jaunās mašīnas īpašnieki tam mīļuprāt piekrita, jo Rūda onkulis bija mūrnieks ar lielu praksi un pieredzi. Garāžu tak jau vajadzēs būvēt . . .

Kad bija uzdzerts uz visiem radiem, tuviem un tāliem, jauno mašīnu ar

visiem tās kloķiem un riteņiem, Rūda onkulis, dūšīgi sasārtis, ierosināja izlocīt kājas un iziet pagalmā.

Pirmais nelaimi pamanīja Tāpiņu papus.

— Kas tad tas! Pirmīt taču nekā tāda nebija! — viņš iesaucās.

Uz motora pārsega bija redzamas pāris tādas kā švītkas, tādas kā skrambas. Tāpiņu mamma jaudāja vienīgi saņemt kopā rokas.

— Sodien trīspadsmitais datums... Trīspadsmitais...

Minnas tante, kas bija iznākusi ārā ar bļodiņu un dakšīņu, aizrijās ar rasolu.

Pēlēris, svītras ieraudzījis, sāka vicināt dūres un kliegt:

— Kas to izdarīja! Kas to izdarīja!

— Droši vien vainīgais nebūs tālu jāmeklē, — Tāpiņu papus drūmi sprieda.

— Tev, radniek, taisnība. Skaties, vai tikai šis pats nebūs vainīgais, — Rūda onkulis salīgojās un ar pirkstu parādīja uz kaimiņu sētu, kur, piepūtīts un dusmīgi buldurēdams, pastaigājās liels titars. — Šitie, vai zini, ir kā traki uz košu krāsu!

— Tādam tikai gāzt ar koku! — Tāpiņu papus sāka skatīties pēc kāda resnāka metamā. Pamanījis kaimiņu Eidi, viņš tam bargi uzbrēca:

— Paskaties, ko tavš maīte izdarīja!

— Ko tad viņš tādu izdarīja?

— Mašīnu saskrāpēja!

— Pirmā dzirdēšanai — Eidis paraustīja plecus.

— Tas noteikti ir tava titara darbs! — Tāpiņu papus kļuva vēl bargāks.

— Maksā trīs sarkanos!

— Traks esi palicis, vai? — Eidis arī uztraucās. — Trīs sarkanos! Par ko?

— Par skādi! Domā, ka kāds man pārkrāsos lētāk!

— Tā nav mana darīšana, — Eidis atmeta ar roku. — Man gar tavu autiņu nav nekādas daļas.

— Bet tavš titars!...

— Liec titaru mierā. Viņam, tāpat kā man, uz tavu kasti nosplauties!

— Tu... Tu... Tu... — no sašutums Tāpiņu papum aizrāvās valoda.

Šajā brīdī titars izlīda cauri žogam un buldurēdams nāca virsū jaunajam vāgim.

— Nu, ko es teicu, — Tāpiņu papus iebļāvās. — Redziet!

— Grāb ciet nelietli! — Minnas tante iesaucās.

Rūda onkulim tas nebija divreiz jāsaka. Viņš mudīgi norāva žaketi un uzmeta titaram. Pēc tam negantnieku aizstiepa uz visu kūti un tur iesprostoja.

— Ko tas nozīmē! AtDod titaru! — Eidis atļapās pirmais. — Es sūdzēšu tiesā!

— Par ko? — Tāpiņu papus apvaicājās, juzdams, ka nu viņi ar Eidi ir apmainījušies vietām.

— Tu nozagi man titaru!

— Kas to redzēja? Vai liecinieki tev ir? — Tāpiņu papus atcirta, pagriezās un devās atpakaļ uz istabu.

Pēc šī notikuma nedēļu nenotika nekas, bet astotajā dienā Eidis, ķēdē turēdams, atveda bulli, kas laiku pa laikam baigi iebaurojās. Tāpiņu papum mugura kļuva stīva un dūša saskrēja papēžos. Ja kādā nejaukā dienā ragainais briesmonis ierauga viņa ķiršu krāsas žigulīti, laikam gan nekas liels no tā pāri nepaliks...

Lai novērstu tādu nelaimi, Tāpiņu papus nekavējoties atteicās no savas sapņu krāsas, sarunāja meistaru, un tas mašīnu nokrāsvoja zaļu kā gurķi. Sapņi ir sapņi, bet dzīve ir dzīve.

EMILS KROTKIJS

DISKUSIJAS NEKĀRTĪBĀ

Kritiķi ar literatūru ilgi saistīja tās nesaprašanas gadī.

Spēlēdams futbolu, netraumē savu pretinieku; viņš tev noderēs nākamajā sacensībā.

Aprakstīts papīrs ir lētāks vai dārgāks par tīru atkarībā no tā, kas to ir aprakstījis.

Uz mākslu viņš reaģēja, bet reakcija vienmēr bija skāba.

Neauglīgam kokam balsti nav vajadzīgi.

Bez vārdiem.

I. Melgailis

Bez vārdiem.

A. Muižs

LEONS BRIEDIS

PASAKA PAR KAĶIŠA PIENIŅU

Reiz, un, ja neticat, tad paprasiet viņam pašam, dzīvoja mazs kaķītis. Un kas tas par kaķīti, kam nav sava pienaņa?

Kādu rītu kaķītis pamodās agri, jo agri un tūda! nomazgājās rāsas piltītē. Pamērcēja vispirms kreiso ķepiņu un pārvilka ar to pār savu labo vaidziņu, tad pamērcēja labo ķepiņu un pārvilka ar to pār savu kreiso vaidziņu. Un žigli vien prom pie sava pienaņa.

Kamēr kaķītis ar vienu acs kakliņu skatījās uz tauriņu, kurš laidelējās pa zālīti, garām skrēja sunītis, netīšām aizķēra ar kāju bļodiņu, bļodiņa apgāzās, pienišs izlija, un kaķītim — nekā!

Kaķītis ļoti noskuma un gāja pie sunīša taisnību meklēt.

Tā un tā, sunīt, kam tu apgāzi bļodiņu un izlēji manu pienaņu? Nau-ņau!

Sunītis padomāja, padomāja, tad sacīja kaķītim tā:

— Zini, kaķīt, vējiņš pie visa vainīgs. Viņš mani pagrūda, es netīšām apgāzu bļodiņu, tā, lūk, tavs pienašs arī izlija. Prasi no vējiņal!

Ko darīt? Jāiet vien kaķītim pie vējiņa taisnību meklēt.

Tā un tā, vējiņ, kam tu pagrūdi sunīti, jo sunītis apgāza bļodiņu un izlēja manu pienaņu? Nau-ņau!

Vējiņš padomāja, padomāja, tad sacīja kaķītim tā:

— Zini, kaķīt, kociņš pie visa vainīgs. Viņš laikus nepagāja nost no ceļa, es tam uzskrēju virsū un pagrūdu sunīti, bet sunītis apgāza bļodiņu, tā, lūk, tavs pienašs arī izlija. Prasi no kociņal!

Ko darīt? Jāiet vien kaķītim pie kociņa taisnību meklēt.

Tā un tā, kociņ, kam tu laikus nepagāji nost no ceļa, jo vējiņš tev uzskrēja virsū un pagrūda sunīti, bet sunītis apgāza bļodiņu un izlēja manu pienaņu? Nau-ņau!

Kociņš padomāja, padomāja, tad sacīja kaķītim tā:

— Zini, kaķīt, zālīte pie visa vainīga. Viņa pinās man pa kājām, es nepaguvu laikus noiet no ceļa, vējiņš uzskrēja man virsu un pagrūda sunīti, bet sunītis apgāza bļodiņu, tā, lūk, tavs pienīšs arī izlija. Prasi no zālītes! Ko darīt? Jāiet vien kaķītim pie zālītes taisnību meklēt.

Tā un tā, zālīt, kam tu pinies kociņam pa kājām, jo viņš nepaguva laikus noiet no ceļa, vējiņš viņam uzskrēja virsū un pagrūda sunīti, bet sunītis apgāza bļodiņu un izlēja manu pienīņu? Nau-ņau!

Zālīte padomāja, padomāja — tad sacīja kaķītim tā:

— Zini, kaķīt, tauriņš pie visa vainīgs. Viņš laidelējās man pāri, es pīnos kociņam pa kājām, kociņš nepaguva laikus noiet no ceļa, vējiņš viņam uzskrēja virsū un pagrūda sunīti, bet sunītis apgāza bļodiņu, tā, lūk, tavs pienīšs arī izlija. Prasi no tauriņa!

Ko darīt? Jāiet vien kaķītim pie tauriņa taisnību meklēt.

Tā un tā, tauriņ, kam tu laidelējies pāri zālītei, jo zālīte pinās kociņam pa kājām, kociņš nepaguva laikus noiet no ceļa, vējiņš viņam uzskrēja virsū un pagrūda sunīti, bet sunītis apgāza bļodiņu un izlēja manu pienīņu? Nau-ņau!

Tauriņš padomāja, padomāja — tad sacīja kaķītim tā:

— Zini, kaķīt, kaķītis pie visa vainīgs. Viņš uz mani skatījās, es laidelējos pāri zālītei, zālīte pinās kociņam pa kājām, kociņš nepaguva laikus noiet no ceļa, vējiņš viņam uzskrēja virsū un pagrūda sunīti, bet sunītis apgāza bļodiņu, tā, lūk, tavs pienīšs arī izlija. Prasi no kaķīša!

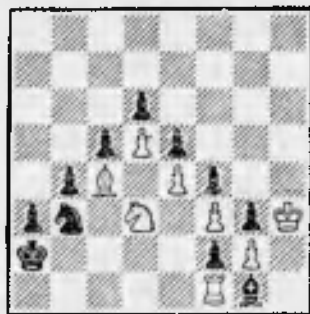
Bez vārdiem.

A. Liepiņš

ZAUDĒTĀS DERĪBAS

SAHA SKOLA

Cik gājienos — mat?

Šis notikums risinājās kāda šaha žurnāla redakcijā. Bija vēla vakara stunda, visi līdzstrādnieki jau atradās mājās, bet es, šķirstīdamis nupat nodrukāto žurnālu, iedziļinājos rakstā par draķona variantu sicīliešu aizsardzībā, aizkavējos.

legrimis lasīšanā, es nemanīju, ka istabā kāds būtu ienācis, bet pēkšņi drīzāk sajutu nekā ieraudzīju, ka neesmu vairs viens.

Manā priekšā stāvēja eleganti gērbies vīrietis ar patīkamiem sejas vaibstiem. Mazliet pamīņājies, viņš nolika uz grīdas smagu portfeli, kas acimredzot bija piestūkēts ar daudziem manuskriptiem, un ņemās mani pētīt «Droši vien grafomāns,» es nospriedu. (Diemžēl es diezgan ātri un nepārdomāti pieņemu kategoriskus lēmumus un tāpēc bieži saņemu sodu pie šaha galdiņa.)

Ienācējs pa to laiku beidza mani pētīt un, pamanījis uz žaketes atloka sporta meistara nozīmīti, teica:

— Atvainojiet, es redzu, jūs esat meistars. Vai nepalīdzēsiet man novērtēt vienu pozīciju?

— Lai notiek! — es atbildēju.

Nepazīstamais uz šaha galda ātri salika figūras.

(Skat. diagrammu)

Es sarūgtināts saviebos. «Kādi tikai analfabēti neieklīst šaha redakcijā!» es klusībā nodomāju. Bet skaļi teicu:

— Bandinieks dāmā neieiet. Neizšķirts.

— Bet es uzskatu, ka mans bandinieks dāmā ieies! — nepazīstamais man iebilda.

— Ja bandinieks ir malējais un laidnis stāv uz lauciņa, kas ir pretējas krāsas nekā bandinieka pārvēršanās lauciņš, — es visu skaidroju ar tādu pacietību, ka pats brīnījās, — tad jūsu pieņēmums nav iespējams.

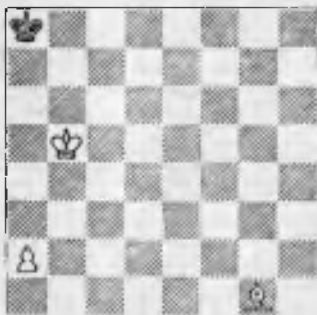
— Bet es apgalvoju, ka bandinieks pārvērtsies dāmā!

— Varhūt saderēsīm? — es, viltīgi smaidīdams, piedāvāju. (Protams, no manas puses tas nebija godīgi, bet es gribēju paspārliecināto iesācēju mazliet pārmācīt. Meistarus taču vajag cienīt!)

— Es piekritu! — stūrgalvis atbildēja.

Un mēs sākam izdarīt gājienus. 1. a4 Kb8 2. a5 Ka8 3. a6 Kb8 4. a7 Ka8. Pats bija neizbēgams, un man tikai atlika pabrīnīties par partnera negrozāmo pārliecību savai taisnībai. Sekoja 5. f2 Kb7 6. a8D-! !

Te es ar šausmām ievēroju, ka pretinieka bandinieku gan varu nosist un neizšķirts ir panākts, bet derības tomēr esmu zaudējis...

No J. Gika grāmatas «Šahs atpūtas brīžiem»

Tabulkaļendārs 1985. gadam	3
Laika skaitīšana Latvijas PSR	4—7
Janvāris	8—13
Februāris	14—19
Marts	20—25
Aprīlis	26—31
Maijs	32—37
Jūnijs	38—43
Jūlijs	44—49
Augusts	50—55
Septembris	56—61
Oktobris*	62—67
Novembris	68—73
Decembris	74—79
Jubilejas, jubilāri, humoreskas, dzejoļi un karikatūras	80—249
Mazajiem «Dadzā» lasītājiem	250—251
Iauirais šahs	252—253
Tabulkaļendārs 1986. gadam	254

Союз журналистов Латвийской ССР

ДАДЗИС-1985

Рига «Авотс» 1984

На латышском языке

Составитель Язепс Яунземс

Переводчик Игорс Палковс

Художник Имантс Молгайлс

Обложка Эдгарс Озолничса

Оформление титульных листов Дагниса Брайниса

Авторы дружеских шаржей Гуларс Виндедзис и Угис Межавилкс

Иллюстраторы художественного гоблета Имантс Молгайлс,

Угис Межавилкс, Эрикс Ошс и Гунарс Виндедзис

ИБ № 1482

Latvijas PSR Zurnālistu savienība

DADZIS-1985

Sastādītājs Jāzeps Jaunzemс

Atbildīgais redaktors Игорс Палковс

Redaktore Lolija Soma

Mākslinieciskais redaktors Jēnis Reinsons

Tehniskais redaktors Laimonis Rudzītis

Korektors Juris Līcītis

Nodots sakšanai 18.05.84. Parakstīts iespiešanai 05.10.84.
JT 09276. Formāts 70X108/32. Tipogrāfijas papīrs № 3. Zurnālu cirstā garnitūra. Augstspiedums. 11,2 uzsk. iespiedli; 11,55 uzsk. kr. nov.; 12,38 izdevn. l. Metiens 150 000 eks. Pasūt. № 829-5. Cena 50 kap. Pasūtījuma izdevums. Izdevniecība «Avots», 226047 Rīgā, Padomju bulv. 74. Izdevn. № 16115184. Iespiests Latvijas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa», 226011 Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Vāks ofsetspiedumā iespiests Latvijas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas Rīgas Paraugtipogrāfijā, 226004 Rīgā, Vienības gatvē 11.